

การใช้บังคับกฎหมายต่างมตินแก่ผู้กระทำความผิดทางวินัย

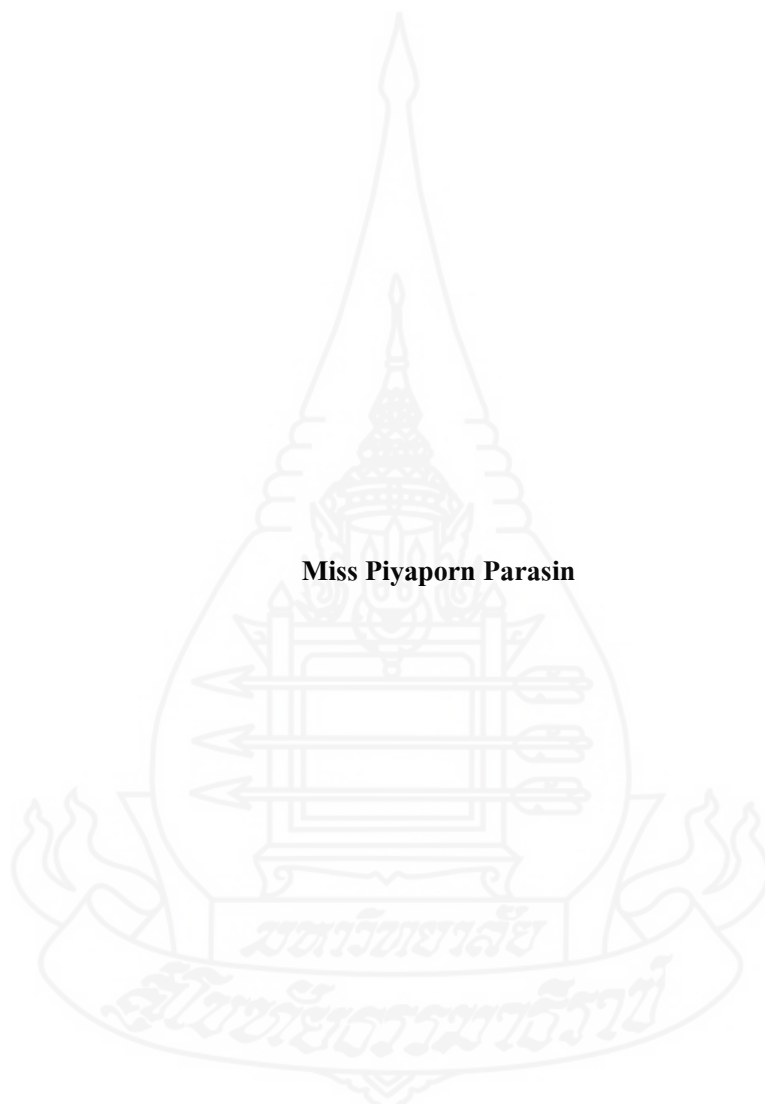
นางสาวปิยพร ภารศิลป์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2556

Enforcing Rehabilitation of Offenders Act with Disciplinary Offenders

Miss Piyaporn Parasin

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Laws in Public Law

School of Law

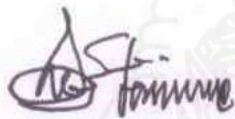
Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิดทางวินัย
ชื่อและนามสกุล	นางสาวปิยพร ภารศิลป์
แขนงวิชา	กฎหมายมหาชน
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน

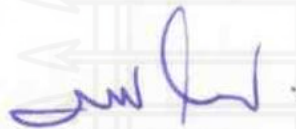
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2556

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ จัดเจงาม)

(อาจารย์เชียรชัย ณ นคร)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสระ การใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิดทางวินัย
ผู้ศึกษา นางสาวปิยพร ภารศิลป์ รหัสนักศึกษา 2524004609 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน
ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การศึกษาคั่นคว้ออิสระเรื่องนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ(1) ศึกษาถึงข้อความคิดอันเป็นรากฐานของกฎหมายล้างมลทินเพื่อให้ทราบความหมาย ความมุ่งหมาย ตลอดจนถึงลักษณะสำคัญทางกฎหมายซึ่งแตกต่างจากกฎหมายประเภทอื่น (2) ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิดทางวินัย (3) เปรียบเทียบรูปแบบ แนวความคิด และกฎเกณฑ์การล้างมลทินของประเทศไทยและประเทศอังกฤษ และ (4) หาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายล้างมลทิน ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางวินัยให้มีประสิทธิภาพและใช้บังคับอย่างเป็นธรรม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษาคั่นคว้อ เอกสารความเห็นของสำนักงาน ก.พ. ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา คำพิพากษาศาลฎีกา คำพิพากษาศาลปกครอง ตำบตกฎหมาย ตำราวิชาการและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วนำมารวบรวมวิเคราะห์และสรุปเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายล้างมลทินต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า การล้างมลทินมุ่งประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดได้กลับคืนสู่สถานะเดิม หลังจากรับโทษเป็นเวลาสมควรแล้ว แต่ในทางปฏิบัติ ไม่สนองต่อความมุ่งหมายดังกล่าว อาจจำแนกได้ดังนี้ (1) คำนิยาม “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน บัญญัติไว้ในลักษณะความหมายอย่างแคบเฉพาะแต่ผู้ได้รับโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยและการดำเนินการทางวินัยเท่านั้น ไม่รวมถึงผู้ที่ได้รับการว่ากล่าวตักเตือนหรือทำทัณฑ์บนจากผู้บังคับบัญชา (2) การระบุมลทินผู้ได้รับการล้างมลทิน รวมถึงผู้ได้รับโทษภายในวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ และนอกจากนี้มีการตีความให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยโดยการไล่ออกหรือปลดออกย้อนหลังไปก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการล้างมลทินที่ต้องการให้ผู้ถูกลงโทษและได้รับโทษแล้วได้รับโอกาสในการล้างมลทิน (3) การแปลความหมายของถ้อยคำ "ให้ถือว่าไม่เคยต้องโทษ" ความเห็นส่วนใหญ่ เห็นว่ามีผลเป็นการลบล้างเฉพาะโทษไม่รวมถึงความผิดที่ก่อไว้ ซึ่งไม่เกิดประโยชน์แก่การเข้ารับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่ง ในกรณีนี้ เพื่อให้การล้างมลทินมีประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวก เห็นควรตีความไปในทางคุ้มครองส่งเสริมสิทธิให้กลับคืนดังเดิมยิ่งกว่าการตัดสิทธิ ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อสภาพแห่งตำแหน่งหน้าที่การงานที่จะเข้ารับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่ง

คำสำคัญ ล้างมลทิน การกระทำความผิดทางวินัย

Independent Study title : Enforcing Rehabilitation of Offenders Act with Disciplinary Offenders.

Author : Miss Piyaporn Parasin; **ID :** 2524004609; **Degree :** Master of Law

Independent Study advisor : Vikorn Rugpoungchon, Associate Professor;

Academic year: 2013

Abstract

The purposes of this independent research are: (1) to study the fundamental idea of the Rehabilitation of Offenders Law in order to get the meaning, purpose and significant legal nature which is different from the other category of the law; (2) to study and analyze the problems occurring from enforcing of the law on disciplinary offenders; (3) to compare formats, concepts and regulations of rehabilitation of Thailand and the United Kingdom; and (4) to find a way to improve and develop the Rehabilitation of Offenders Law on the part relating to disciplinary offender efficiently and with fair enforcement.

This independent study is a qualitative and documentary research studying documents on opinions of the Civil Servant Commission, opinions of the Council of State, verdicts of the Supreme Court, verdicts of the Administration Court, legal provisions, academic text and other related documents. The collected data were then analyzed and summarized to recommend guidelines for improving and developing the Rehabilitation of Offenders Law.

The research found that the Rehabilitation of Offenders Law was designed to successfully return offenders to their *status quo* after serving the punishment for a reasonable period of time. However, in practice, such purpose has not been responded accordingly which can be classified as follows. (1) The definition, “a person inflicted with disciplinary punishment” who shall be beneficial from the rehabilitation of offenders scheme, is narrowly provided exclusively for the persons who have been inflicted with the disciplinary punishment in accordance with the Law on Discipline and Disciplinary Proceedings only, not including the persons being admonished and warned or probated by the superiors, (2) The prescriptions on the basis in respect of the persons eligible for receiving benefits under the rehabilitation of offenders scheme include the persons receiving punishment on the date on which the Law for rehabilitation of offenders has come into force. In addition, the interpretation of the persons being inflicted with the disciplinary punishment either by dismissal or removal retroactively before the Rehabilitation of Offenders Law has come into force, to be eligible for the benefits from the rehabilitation of offenders is not compatible with the purpose of the rehabilitation of offender scheme, which is focally aimed at the persons inflicted with the punishment to receive the punishment first and then receive the opportunity for rehabilitation of offenders, (3) The interpretation of the phrase “shall be deemed to have never been inflicted with any punishment,” to the majority of the opinions are seen to have the effect on the rehabilitation only of the punishment not including the offences previously committed, which are not benefit for those serving as government service officials or being in the position. In this respect, in order to make the rehabilitation of offenders handled in an efficient manner in providing justice, the law should be interpreted in a way likely to protect and enhance the right of the offenders for restoration to their *status quo* rather than depriving of their rights provided, however, that such relevant actions shall not be contradictory to the conditions of title and duty to be government officers or entering into titles.

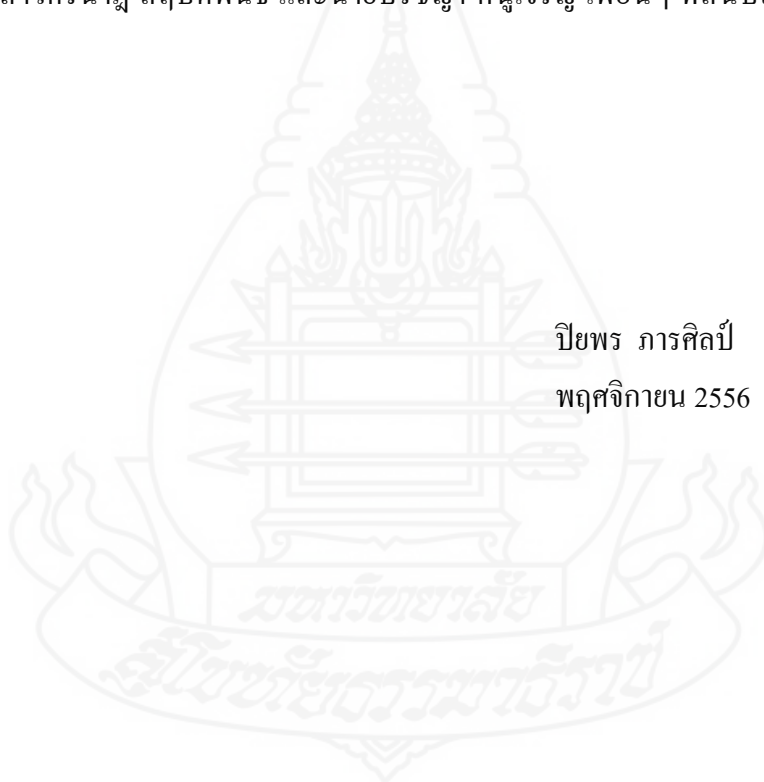
Keywords: Rehabilitation of Offenders, Disciplinary Offenders

กิตติกรรมประกาศ

ขอกล่าวคำขอบคุณบิดา มารดา น้องชาย ผู้มีบุญคุณและให้การสนับสนุนมาโดยตลอด ครูและอาจารย์ ผู้ให้ความรู้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี จนกระทั่งสามารถผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท รองศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน อาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาค้นคว้าอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร.สราวุธ ปิตียาศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ อาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาโททุกท่าน รวมทั้งเจ้าหน้าที่สาขาวิชานิติศาสตร์และสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่อำนวยความสะดวกในการเรียนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาและท้ายที่สุดขอบคุณหัวหน้ากลุ่มงาน นายอดิเทพ อูยะพัฒน์ นางสาวสุวรรณี ถาวรวิริยะนันท์ นางสาวศรินาฏ สฤทธิพันธ์ และนายปรัชญา หนูเจริญ เพื่อนๆ ที่สนับสนุนข้อมูลเรื่องการเรียน

ปิยพร ภาரசิลป์

พฤศจิกายน 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
กรอบแนวคิดทางทฤษฎี	5
ประเด็นปัญหาที่ศึกษา	6
ขอบเขตของการศึกษา	6
วิธีการดำเนินการศึกษา	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับการล้างมลทินท่องเที่ยวในประเทศไทย	8
ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา	8
วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางวินัย	15
ความเป็นมาของการล้างมลทิน	20
เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการล้างมลทิน การนิรโทษกรรมและการอภัยโทษ	25
ข้อดีและข้อเสียของการล้างมลทิน	42
บทที่ 3 การล้างมลทินในประเทศไทยและประเทศอังกฤษ	44
การล้างมลทินในประเทศไทย	44
การล้างมลทินในประเทศอังกฤษ	87
เปรียบเทียบกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยกับกฎหมายล้างมลทิน ของประเทศอังกฤษ	96
บทที่ 4 ปัญหาการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิดทางวินัยในประเทศไทย	100
ปัญหาขอบเขตของบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายล้างมลทิน	101
ปัญหาระยะเวลาอันเป็นเงื่อนไขของการล้างมลทิน	103
ปัญหาจากผลของกฎหมายล้างมลทิน	107
ปัญหาขอบเขตของกฎหมายล้างมลทิน	111

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	116
บทสรุป.....	116
ข้อเสนอแนะ.....	123
บรรณานุกรม.....	132
ภาคผนวก.....	138
ก เอกสารประกอบการร่างพระราชบัญญัติ(บันทึกกรมร่างกฎหมาย)และร่าง พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ.130 พุทธศักราช 2475.....	139
ข บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติล้าง มลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานในการเกณฑ์แรงงานและทรัพย์สิน ในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา พ.ศ.2489.....	143
ค บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติ ล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2....	147
ง ร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่..) พ.ศ.	153
จ บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติ ล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.	159
ฉ บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติ ล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมี พระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.	165
ช บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติ ล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครอง สิริราชสมบัติ 50 ปี พ.ศ.	174
ซ บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติ ล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.	182
ฌ หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.11310/2482 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2482 เรื่องการขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความในกฎหมาย.....	186
ประวัติผู้ศึกษา.....	188

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

การล้างมลทิน (Rehabilitation) เป็นวิธีการสำคัญวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วให้กลับคืนสู่สังคม โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน สิทธิและความสามารถที่สูญเสียไปจากการกระทำความผิดหรือการถูกลงโทษ ผู้กระทำความผิดจะได้รับกลับคืนมา ทั้งนี้การล้างมลทินในประเทศไทยมีที่มาจากหลักการอภัยทานความผิดหรือโทษของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐที่ให้แก่ผู้กระทำความผิด โดยฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้ตรากฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดทั้งที่พ้นโทษแล้วและที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่ ในรูปของพระราชบัญญัติเฉพาะในโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง ซึ่งนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยมีการประกาศใช้กฎหมายล้างมลทินมาแล้วรวม 8 ฉบับ โดยฉบับล่าสุดนี้ ได้แก่ พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550¹

พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม 2550² โดยมีวัตถุประสงค์ให้ล้างมลทินแก่ผู้ต้องโทษทางอาญาและผู้ถูกลงโทษทางวินัย เพื่อเป็นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษแล้วให้ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก สำหรับผู้กระทำความผิดทางวินัยซึ่งอยู่ในข่ายจะได้รับการล้างมลทิน ได้แก่ ผู้กระทำความผิดวินัยอยู่ก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 และได้รับโทษทางวินัยหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทิน ได้แก่ ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการซึ่งมิใช่การลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 และผู้ถูกดำเนินการทางวินัยแล้วผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่องหรือลดโทษก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 โดยผลของ

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124/ตอนที่ 70 ก/หน้า 1/18 ตุลาคม 2550

² มาตรา 2 “พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม 2550 เป็นต้นไป

การล้างมลทินนั้น ให้ถือว่าผู้ถูกลงโทษทางวินัยหรือลงทัณฑ์นั้น มิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการจะไม่ถูกพิจารณาในทางที่จะเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นโทษทางวินัยได้อีก และผู้ถูกดำเนินการทางวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชา สั่งยุติเรื่องหรืองดโทษก็จะไม่ถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป ตามนัยมาตรา 3³ มาตรา 5⁴ และมาตรา 6⁵ แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับดังกล่าว โดยที่การล้างมลทินมีผลเป็นการล้างมลทินเฉพาะโทษที่ผู้ต้องโทษได้รับเท่านั้น มิได้มีผลเป็นการลบล้างการกระทำความผิดอันเป็นเหตุให้ถูกลงโทษแต่อย่างใด⁶

แม้พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับดังกล่าวจะกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และผลแห่งการล้างมลทินให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยไว้แล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ในการใช้บังคับพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังขาดความชัดเจนและแน่นอน ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวินัย ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในระหว่างผู้กระทำความผิด อีกทั้งยังไม่สามารถถ่วงดุลการกระทำความผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทินอย่างชัดเจน ดังเช่นในกรณีผู้ถูกกล่าวหาออกคำสั่งยุติเรื่องการดำเนินการทางวินัยในกรณีที่ตนเองเป็นคู่กรณี ซึ่งตามมาตรา 13 (1)⁷ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 กำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคู่กรณีทำการพิจารณาทางปกครอง เมื่อผู้ถูกกล่าวหาออกคำสั่งยุติเรื่องการดำเนินการทางวินัยในกรณีที่ตนเองเป็นคู่กรณี จึงมี

³ มาตรา 3 “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะการกระทำความผิดวินัยตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย”

⁴ มาตรา 5 “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2550 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ”

⁵ มาตรา 6 “บรรดาผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2550 และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำความผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่องหรืองดโทษก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2550 ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป”

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 694/2539 คำพิพากษาศาลปกครองที่ อ.72/2546 และที่ อ.116/2554 ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 657/2541 และที่ 77/2552

⁷ มาตรา 13 เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้

(1) เป็นคู่กรณีเอง

ผลทำให้คำสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอาจถูกเพิกถอนได้แต่ไม่ถึงกับไม่มีคำสั่งดังกล่าวอยู่เลย และคำสั่งนั้นยังไม่ถูกเพิกถอน เมื่อมีการสั่งยุติเรื่องการดำเนินการทางวินัยก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยย่อมได้รับผลตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทำให้ไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป⁸ กรณีดังกล่าวผู้บังคับบัญชาจึงไม่สามารถดำเนินการทางวินัยได้อีก แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่าข้าราชการกระทำผิดวินัยก็ตาม ทั้งนี้หากพิจารณาในแง่ประโยชน์ของทางราชการ กรณีมีข้าราชการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และสมควรได้รับโทษในสถานหนักให้ไล่ออกหรือปลดออก แต่ได้อาศัยโอกาสจากการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินในลักษณะดังกล่าว ก็จะมีผลให้ข้าราชการรายนั้นยังคงรับราชการได้ต่อไป โดยไม่รู้สำนึกและอาจก่อความเสียหายให้แก่ราชการได้มากยิ่งขึ้นอีก อีกทั้งผู้บังคับบัญชายังอาจอาศัยโอกาสจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติล้างมลทิน สั่งลงโทษหรือสั่งการอันเป็นประโยชน์แก่ผู้บังคับบัญชาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เพราะทราบดีว่าหากมีการลงโทษตามเงื่อนไขของกฎหมายล้างมลทินแล้ว ผู้ถูกลงโทษทางวินัยก็จะได้รับการล้างมลทินในทันที ทำให้ราชการเสียประโยชน์ กล่าวคือ จะพิจารณาเพิ่มโทษหรือเป็นโทษแก่บุคคลดังกล่าวไม่ได้ และกรณีดังกล่าวหากนำไปเปรียบเทียบกับพนักงานรัฐวิสาหกิจกระทำผิดวินัยที่ถูกลงโทษให้ว่ากล่าวตักเตือนและทำทัณฑ์บน ซึ่งไม่ใช่โทษทางวินัย ผู้ถูกลงโทษดังกล่าวจึงไม่ใช่ “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามคำนิยามในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 มีผลทำให้ไม่ได้รับการล้างมลทิน ทั้งที่การว่ากล่าวตักเตือนและทำทัณฑ์บน เป็นกรณีความผิดที่มีความรุนแรงน้อยกว่าความผิดทางวินัย แต่บุคคลดังกล่าวกลับไม่ได้รับการล้างมลทินเช่นเดียวกับผู้ถูกลงโทษทางวินัย⁹

นอกจากนี้กรณีผู้ซึ่งจะต้องถูกสั่งลงโทษทางวินัยให้ปลดออกหรือไล่ออก แต่ได้ลาออกจากราชการหรือเกษียณอายุราชการไปก่อนวันที่ผู้บังคับบัญชาจะมีคำสั่งลงโทษ ตามระเบียบ ก.พ.ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ¹⁰ กำหนดให้สั่งปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลังไปถึงวันที่ผู้นั้นลาออกจากราชการหรือวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ หากเป็นกรณีที่คำสั่งลงโทษไล่ออกหรือปลดออกมีผลย้อนหลังไปในอดีต และเป็น

⁸ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 674/2552

⁹ เกียรติก้อง กิจการเจริญดี, ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 จากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา,(วารสารกฎหมายปกครอง 26, 3 (2552)), น. 133

¹⁰ ระเบียบ ก.พ.ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ.2535 และฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2554

วันก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ กรณีจึงมีปัญหาต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยนั้น จะได้รับการล้างมลทินหรือไม่ ทั้งนี้หากพิจารณาแล้วเห็นว่า การลงโทษปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลัง มีผลเท่ากับผู้นั้นถูกสั่งลงโทษก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ผู้นั้นจึงได้รับการล้างมลทิน อย่างไรก็ดี หากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีข้าราชการรายอื่นร่วมกระทำผิดด้วย และผู้นั้นยังไม่ได้ลาออกจากราชการหรือเกษียณอายุราชการ จึงไม่ถูกสั่งให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการย้อนหลังไปในอดีต และต้องถูกสั่งลงโทษในปัจจุบัน (วันที่ออกคำสั่ง) ซึ่งเป็นวันภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ข้าราชการรายนั้นก็จะได้ไม่ได้รับการล้างมลทิน ส่งผลให้ผู้กระทำผิดซึ่งกระทำความผิดร่วมกันในฐานะเดียวกันไม่ถูกลงโทษโดยเสมอภาคกัน¹¹ และในกรณีมีข้าราชการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งจะต้องได้รับโทษปลดออกหรือไล่ออก ก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ แต่การดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาเสร็จสิ้นและได้รับโทษปลดออกหรือไล่ออกภายหลังวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับแล้ว ข้าราชการผู้นั้นจึงไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะได้รับการล้างมลทิน อย่างไรก็ดี หากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีข้าราชการอีกรายหนึ่งกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ในระหว่างการดำเนินการทางวินัยปรากฏว่าข้าราชการผู้นั้นได้ลาออกจากราชการหรือละทิ้งหน้าที่ราชการไปก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ โดยที่การดำเนินการทางวินัยเสร็จสิ้นและผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษให้ปลดออกหรือไล่ออกภายหลังวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ แต่ผลของคำสั่งลงโทษทำให้ผู้นั้นถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการย้อนหลังไปถึงวันที่ข้าราชการผู้นั้นลาออกหรือละทิ้งหน้าที่ราชการก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ข้าราชการผู้นั้นจึงเป็นผู้ที่อยู่ในเงื่อนไขของการล้างมลทินและเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน ทั้งนี้ การมีคำสั่งลงโทษย้อนหลังนั้น ในทางข้อเท็จจริงเป็นการลงโทษในเวลาทีออกคำสั่งทั้งสิ้น กรณีดังกล่าวจึงทำให้ผู้ถูกลงโทษไม่ได้รับการล้างมลทินโดยเท่าเทียมกัน

นอกจากปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ปรากฏว่าในปัจจุบัน พระราชบัญญัติล้างมลทินได้กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างเฉพาะโทษเท่านั้น ไม่รวมถึงการลบล้างพฤติกรรมแห่งการกระทำความผิด ดังนั้น ในการเข้ารับราชการ การเป็นสมาชิกองค์กร การขออนุญาตหรือการลงสมัครรับเลือกตั้งใดๆ ซึ่งกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของบุคคลดังกล่าวไว้ว่า ต้องไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคมหรือมีความประพฤติเสื่อมเสีย ก็ยังถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ขาดคุณสมบัติอยู่ การที่กำหนดผลของการล้างมลทินในลักษณะดังกล่าว แม้ผู้กระทำผิดจะ

¹¹ ดูรายละเอียดใน กิตติศักดิ์ ปรกติ “ความยกย้อนของกฎหมายล้างมลทิน” ค้นคืน 4 พฤษภาคม 2556 จาก

ได้รับการล้างมลทินแล้วก็ตาม ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แต่ประการใด เพราะผู้นั้นยังไม่อาจได้รับสิทธิในการทำงานหรือการเข้าสู่ตำแหน่งกลับคืนมา

ดังนั้นจึงเห็นว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ อาจทำให้ราชการเสียประโยชน์ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้กระทำผิดทางวินัย ซึ่งจะได้รับการล้างมลทินโดยไม่เท่าเทียมกัน ไม่สามารถถ่วงกรองผู้กระทำผิดที่สมควรได้รับการล้างมลทินได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นการทำลายหลักเกณฑ์ของกฎหมายล้างมลทิน ซึ่งต้องการให้ผู้ถูกลงโทษและได้รับโทษ ชดใช้การทำความผิดของตนแล้ว ได้มีโอกาสล้างมลทินอีกด้วย

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้ทำความผิดทางวินัย เพื่อให้สามารถเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการล้างมลทิน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทินอย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาถึงข้อความคิดอันเป็นรากฐานของกฎหมายล้างมลทิน เพื่อให้ทราบความหมาย ความมุ่งหมาย ตลอดจนถึงลักษณะสำคัญทางกฎหมายซึ่งแตกต่างจากกฎหมายประเภทอื่น

2.2 เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายซึ่งเกิดจากการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้ทำความผิดทางวินัย

2.3 เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบ แนวความคิดและกฎเกณฑ์การล้างมลทินของประเทศไทยและประเทศอังกฤษ

2.4 เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายล้างมลทินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ทำความผิดทางวินัย ให้มีประสิทธิภาพและใช้บังคับอย่างเป็นธรรม

3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

3.1 ศึกษาทฤษฎีการลงโทษทางอาญาและวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางวินัย

3.2 ศึกษา เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการล้างมลทิน การนิรโทษกรรมและการอภัยโทษ

3.3 ศึกษาความหมาย หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการล้างมลทินซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมาย

ล้างมลทินของประเทศไทย

3.4 ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยและประเทศอังกฤษ

3.5 ศึกษาปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินในประเทศไทย

4. ประเด็นปัญหาที่ศึกษา

4.1 ปัญหาขอบเขตของบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายล้างมลทิน กรณีผู้กระทำความผิดทางวินัยซึ่งถูกลงโทษแต่โทษดังกล่าวไม่ใช่โทษทางวินัย จึงไม่ได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน ทั้งที่พฤติการณ์แห่งการกระทำผิดมีความรุนแรงน้อยกว่าการกระทำผิดที่มีการลงโทษทางวินัย

4.2 ปัญหาเงื่อนไขระยะเวลาในการกระทำความผิดและการได้รับโทษ ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทิน จะต้องมีการกำหนดให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความไม่เป็นธรรมในระหว่างผู้กระทำความผิดทางวินัย กรณีผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องหรือลดโทษให้แก่ตนเอง และกรณีเร่งรีบดำเนินการทางวินัยเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาบางรายได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทิน

4.3 ปัญหาจากผลของกฎหมายล้างมลทิน เห็นควรตีความไปในทางส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้ได้รับการล้างมลทิน โดยให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างทั้งโทษและการกระทำ

4.4 ปัญหาขอบเขตการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทิน กล่าวคือกฎหมายล้างมลทินจะต้องเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับผู้ถูกลงโทษทางวินัยในปัจจุบัน ไม่นำมาใช้บังคับกับกรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัยโดยให้มีผลย้อนหลังไปในอดีตก่อนหรือในวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ

5. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาแนวความคิดของการล้างมลทินซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ศึกษารูปแบบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไขของการล้างมลทินในประเทศไทยเปรียบเทียบกับ การล้างมลทินในประเทศอังกฤษ เพื่อให้เห็นถึงความเหมือน

และความแตกต่างของการล้างมลทินในประเทศไทยและประเทศอังกฤษ และนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายล้างมลทินที่ใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดทางวินัยในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

6. วิธีการศึกษา

ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษาค้นคว้า เอกสารความเห็นของสำนักงาน ก.พ. ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา คำพิพากษาศาลฎีกา คำพิพากษาศาลปกครอง ตำรับกฎหมาย ตำราวิชาการและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วนำมารวบรวมวิเคราะห์และสรุปเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายล้างมลทินต่อไป

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 เพื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิดทางวินัย
- 7.2 เพื่อทราบถึงแนวความคิด เจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้กฎหมายล้างมลทิน
- 7.3 เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายล้างมลทินในประเทศอังกฤษ
- 7.4 เพื่อให้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายล้างมลทินในประเทศไทยให้มีกฎหมายล้างมลทินที่สอดคล้องกับแนวความคิด เจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้กฎหมายล้างมลทินอย่างแท้จริง

บทที่ 2

ความเข้าใจเกี่ยวกับการล้างมลทิน

การล้างมลทิน ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Rehabilitation เป็นวิธีการที่รัฐสมัยใหม่ใช้ในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด นอกเหนือจากการนิรโทษกรรม (Amnesty หรือ Justifiable Acts) และการอภัยโทษ (Pardon of Forgive) ทั้งนี้การล้างมลทินมีแนวความคิดจากทฤษฎีการลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วให้สามารถกลับคืนสู่สังคมและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวความคิดของการล้างมลทิน จึงต้องศึกษาทฤษฎีการลงโทษ เนื่องจากการล้างมลทิน มีแนวความคิดจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งในบทนี้จะได้ศึกษาถึงทฤษฎีการลงโทษทางอาญา และวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางวินัย ศึกษาความเป็นมาของการล้างมลทิน และวิธีการทางกฎหมายอื่น ได้แก่ การนิรโทษกรรม และการอภัยโทษ ซึ่งเป็นวิธีการทางกฎหมายที่มีผลเป็นการยกเว้นโทษหรือความผิดที่คล้ายกับการล้างมลทิน เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวิธีการล้างมลทิน การนิรโทษกรรมและการอภัยโทษ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงข้อดีและข้อเสียของการล้างมลทินอีกด้วย

1. ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

การลงโทษเป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายในการควบคุมความประพฤติของบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยของสังคม โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ควบคุมดูแลสมาชิกในสังคมให้ปฏิบัติตามกฎหมาย หากผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมาย ผู้นั้นก็จะต้องถูกลงโทษ ดังนั้นการลงโทษ¹ จึงหมายถึงการที่รัฐกำหนดภาวะอย่างหนึ่งอย่างใดแก่บุคคลซึ่งในภาวะ

¹ Andrew Von Hirsch *Doing Justice the Choice of Punishment* 1st ed. New York : Hill and Wang, 1976, p.35 อ้างใน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สิน ใช้ค่าปรับและมาตรการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา กรุงเทพฯ สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม 2551 หน้า 5

นั้น โดยปกติธรรมดาแล้วถือเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ในอันที่จะตอบโต้เนื่องจากการที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมขึ้น

การลงโทษผู้กระทำผิดมีหลายวิธี แตกต่างกันไปตามยุคสมัย จารีตประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา ความเจริญก้าวหน้า และรูปแบบการปกครองของสังคม ทั้งนี้วิธีการลงโทษที่มีมาแต่เดิมนั้น มักเป็นการกระทำต่อผู้กระทำผิดในลักษณะโหดร้ายทารุณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำผิดเจ็บปวด ไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก นอกจากนี้ยังเป็นการข่มขู่ผู้อื่นให้เกรงกลัวต่อโทษทัณฑ์ที่จะได้รับ อันเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดในลักษณะเดียวกัน แต่ในช่วงระยะหลัง วัตถุประสงค์ของการลงโทษเปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดร่วมกับการลงโทษหรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน เพื่อให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้โดยปกติและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดขึ้นอีก ดังนั้นการลงโทษจึงเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เช่น การลงโทษโดยใช้วิธีการจำคุก การกักขัง หรือใช้วิธีการอื่นแทนการจำคุก เช่น การคุมความประพฤติ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีการนำแนวความคิดเรื่องการอำนวยความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)² ซึ่งเป็นการขยายมุมมองการลงโทษ จากเดิมที่มุ่งเน้นผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ ไปสู่ผู้เสียหาย ญาติพี่น้องของผู้ต้องหาและผู้เสียหาย ผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ตลอดจนสังคมและชุมชน โดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เพื่อให้ผู้กระทำผิดมีการชดใช้ เยียวยาความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายและชุมชน รวมทั้งได้รับการแก้ไขฟื้นฟู และกลับคืนสู่สังคมอย่างสมานฉันท์

ดังนั้น เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถแบ่งทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำผิดทางอาญา ออกเป็น 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)³

1.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน เริ่มต้นมาจากความต้องการของบุคคลในการแก้แค้นผู้ที่สร้างความเสียหายให้แก่ตน ถ้าบุคคลใดถูกทำร้าย ก็จะทำการแก้แค้นตอบแทนอย่างสาสม ซึ่งการลงโทษในลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอน การลงโทษนั้น

² กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ “กระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา” สันคิน 12 สิงหาคม 2556 จาก www.probatation.go.th

³ ธีรวัจน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน *แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาชั้นสูง* เล่ม 1 หน่วยที่ 6 นนทบุรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2555 หน้า 6-2

จึงมักมีความรุนแรง ทารุณและโหดร้าย แต่ต่อมาเมื่อนุญช้มีการพัฒนาทางสติปัญญา รู้จักการอยู่ร่วมกัน จึงเกิดกฎหมายและกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับแก่บุคคลในสังคม และรัฐในฐานะที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความยุติธรรมในสังคม ก็ได้เข้ามาทำหน้าที่ลงโทษผู้กระทำความผิดแทนบุคคลภายใต้กรอบของกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิดโดยตรง

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ตั้งอยู่บนความคิดของลัทธิเจตจำนงเสรี (free will)⁴ ซึ่งมีความเชื่อว่า การกระทำของมนุษย์อยู่ภายใต้การคิดและตัดสินใจโดยเสรี ไม่มีสิ่งภายนอกมาบีบบังคับ เมื่อนุญช้กระทำความผิดลงโทษ ทั้งสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน หากการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ผิด ก็จะต้องยอมรับความผิดหรือถูกลงโทษ ดังนั้นการลงโทษจึงเป็นการทดแทนความผิดที่ได้กระทำขึ้นนั่นเอง

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน มีดังนี้

- (1) เพื่อเป็นการตอบแทนการกระทำของผู้กระทำความผิด เพราะเขาสมควรที่จะได้รับโทษเนื่องจากการกระทำผิดของเขา
- (2) เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาที่ได้กระทำลงไป
- (3) เพื่อธำรงความยุติธรรมในสังคม
- (4) รักษากฎหมาย

การลงโทษตามทฤษฎีนี้พิจารณาถึงการกระทำความคิดในอดีตที่ผ่านมา ไม่ได้พิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการลงโทษ ว่าเมื่อผู้กระทำความผิดถูกลงโทษแล้ว ผลจะเป็นอย่างไร ผู้กระทำความผิดจะสามารถกลับตนเป็นคนดีได้หรือไม่ หรือผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อโทษและไม่กล้ากระทำความผิดอีก หรือผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับเพราะถูกลงโทษบ่อยครั้ง

การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนกับการลงโทษเพื่อให้สาสมมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การลงโทษให้สาสมตั้งอยู่บนกฎของศีลธรรมและความยุติธรรม ดังนั้นพิจารณาว่าการลงโทษนั้นยุติธรรมหรือไม่ ได้สัดส่วนกับความผิดหรือไม่ แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนั้นเป็นการสนองตอบสัญชาตญาณที่รู้สึกโกรธเคืองเมื่อมีการกระทำความผิด ดังนั้นการลงโทษเพื่อแก้แค้นจึงตั้งอยู่บนอารมณ์ของผู้ลงโทษเป็นหลัก⁶ ถ้ามีอารมณ์โกรธมากก็ลงโทษมาก ถ้ามีอารมณ์

⁴ เพอร์เวร์ ศรีแสงทอง การลงโทษและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด กรุงเทพฯ จรัสสินทวงส์การพิมพ์ 2554 หน้า 54

⁵ ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน ทฤษฎีการลงโทษ” ใน แนวการศึกษาทฤษฎีอาญา กฎหมายอาญาและอาญาชั้นสูง หน้า 6-31

⁶ สหชน รัตนไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตรมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์ 2527 หน้า 37

โทษน้อยก็ลงโทษน้อย เช่น เมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล ถ้าหากศาลตัดสินคดีโดยยึดหลักว่า ผู้กระทำผิดอย่างไรและควรลงโทษเท่าไรจึงจะยุติธรรมและพอเหมาะกับความผิด แสดงว่าศาลลงโทษไปเพื่อให้สาสมกับความผิด แต่ถ้าหากศาลลงโทษไปด้วยอารมณ์โกรธหรือสงสาร แสดงว่าศาลลงโทษไปเพื่อเป็นการแก้แค้น⁷

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อให้เกิดความยุติธรรมต่อผู้เสียหายและสังคม ทฤษฎีนี้พิจารณาถึงการกระทำในอดีต ไม่ได้พิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีเหตุผลในการลงโทษเพื่อการแก้แค้นซึ่งเกิดขึ้นตามสัญชาตญาณของมนุษย์ที่รู้สึกโกรธเคืองเมื่อมีการกระทำความผิด และเหตุผลความเชื่อเรื่องเจตจำนงอิสระ ที่มนุษย์จะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน เมื่อมนุษย์กระทำความผิดก็จะต้องได้รับโทษตอบแทนการกระทำผิดนั้นอย่างสาสม

1.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีแนวความคิดว่า การลงโทษควรเป็นไปเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำ และเป็นการข่มขู่มิให้บุคคลอื่นกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันขึ้นอีก ทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษ 2 ประการ⁸ ได้แก่

ประการแรก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง โดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดรายบุคคล เพื่อข่มขู่มิให้เขากระทำความผิดซ้ำ ทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว เช็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก อาจกล่าวได้ว่าเป็นการป้องกันโดยเฉพาะ (Specific Prevention)

ประการที่สอง การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่บุคคลทั่วไปเห็นว่าผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษอย่างไรทำให้เกิดความเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก อาจกล่าวได้ว่าเป็นการป้องกันโดยทั่วไป (General Prevention)

จากวัตถุประสงค์ในการลงโทษดังกล่าว จึงเห็นว่าการลงโทษตามทฤษฎีนี้ ใช้การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันสังคม มิได้มุ่งเน้นที่การแก้แค้นผู้กระทำความผิด ดังนั้น การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง ตามทฤษฎีนี้ ต้องหลีกเลี่ยงวิธีการลงโทษที่รุนแรงเกินความจำเป็นเพราะอาจทำให้สังคมเห็นว่า เป็นการลงโทษที่มุ่งแก้แค้นผู้กระทำความผิดมากกว่าการป้องกันสังคม ซีซาร์ เบคคาเรีย นักปราชญ์ชาวอิตาลี ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง เห็นว่าหากจะป้องกันมิให้มนุษย์กระทำความผิดกฎหมาย การลงโทษนั้นจะต้องมีลักษณะสามประการ ได้แก่

⁷ พเยาว์ ศรีแสงทอง การลงโทษและการแก้ไขผู้กระทำความผิด หน้า 56

⁸ ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาชั้นสูง หน้า 6-19

เป็นการลงโทษที่รุนแรง แน่นนอนและรวดเร็ว เพื่อทำให้มนุษย์เชื่อว่าการกระทำผิดไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใด

สำหรับการกระทำความผิดที่สมควรลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งแยกเป็น 2 กรณี คือ⁹

กรณีแรก ผู้กระทำผิดมีเวลาไตร่ตรองในการกระทำผิดหรือไม่ หากผู้กระทำผิดมีเวลาไตร่ตรองมาก โดยเฉพาะความผิดที่รัฐห้าม (Mala Prohibita) เช่น ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน การเลียงภาษี ควรใช้หลักการลงโทษเพื่อการป้องกัน

กรณีที่สอง การกระทำผิดโดยประมาทหรือเจตนา การกระทำผิดโดยประมาท ผู้กระทำไม่ได้คาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดเหตุเช่นนั้น ดังนั้น การใช้หลักการลงโทษเพื่อป้องกันในความคิดฐานประมาทจึงอาจไม่ได้ผล

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ใช้วิธีการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งและป้องกันมิให้มีการกระทำผิดในลักษณะเดียวกันขึ้นอีก ทั้งนี้การลงโทษตามทฤษฎีนี้จะต้องไม่รุนแรงเกินความจำเป็น กล่าวคือ จะต้องมีความเท่าเทียมกับการกระทำผิดนั้น นอกจากนี้การลงโทษจะต้องมีลักษณะที่รุนแรง แน่นนอนและรวดเร็ว

1.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Reformative Theory)

การลงโทษในสมัยก่อน มุ่งเน้นที่การแก้แค้นและทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความเจ็บทรมานไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก แต่ในปัจจุบันมนุษย์ค่านึงหลักศีลธรรมและมนุษยธรรมเพิ่มมากขึ้น จึงเห็นพ้องต้องกันว่า การลงโทษไม่อาจทำให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นคนดีได้ในขณะเดียวกันการลงโทษนอกจากทำให้ผู้กระทำผิดไม่สำนึกแล้วยังมีความเหี้ยมโหดเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังอาจกลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ดังนั้น จึงได้มีการนำวิธีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มาใช้บังคับกับผู้กระทำผิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูผู้กระทำผิดทั้งทางร่างกายและจิตใจ

การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมีลักษณะดังนี้

1.3.1 พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะ

ประจำตัวของเขา เพราะการถูกคุมขัง เป็นการทำลายเกียรติยศและชื่อเสียงของบุคคล อีกทั้งยังเป็นเรื่องยากที่สังคมจะให้การยอมรับผู้กระทำผิดที่มีประวัติการถูกคุมขังมาก่อน บุคคลเหล่านั้นจึงอาจจะไม่ได้รับโอกาสในการกลับคืนสังคม นอกจากนี้ ผู้กระทำผิดที่มีโช้อาชญากรร้ายแรง ยังอยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ หากใช้วิธีการลงโทษโดยการจำคุก จะทำให้มีโอกาสน้อยอยู่ใกล้ชีวิต

⁹ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 6-25

เรียนรู้พฤติกรรมกรรมการกระทำผิดจากอาชญากรร้ายแรง ทำให้ผู้กระทำผิดไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้นได้ ในขณะที่เดียวกันกลับทำให้มีพฤติกรรมที่เลวร้ายลงไปอีก

1.3.2 ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุก เช่น วิธีการคุมประพฤติในระหว่างการรอการลงโทษหรือการกำหนดโทษ ซึ่งศาลจะกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยไปรายงานตัวกับพนักงานคุมประพฤติ โดยในระหว่างการคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติ ซึ่งมีหน้าที่แก้ไขฟื้นฟู จะให้คำแนะนำและสงเคราะห์ผู้กระทำผิดเพื่อให้กลับคืนสู่สังคมได้อีกครั้งหนึ่ง วิธีการคุมประเดตินี้จะเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา

1.3.3 การพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษ เมื่อผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ และสามารถปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้นได้ กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาให้ผู้นั้นได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดการลงโทษ อย่างไรก็ตาม การพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษมีเงื่อนไขในการคุมประพฤติ โดยให้ผู้ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษ ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติในช่วงระยะเวลาตามที่กำหนด เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติแนะนำแนวทางในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม เป็นการป้องกันไม่ให้บุคคลนั้นหวนกลับไปกระทำความผิดขึ้นอีก

1.3.4 การจำแนกประเภทนักโทษที่อยู่ร่วมกันในเรือนจำ การที่ผู้กระทำผิดในความผิดเล็กน้อย ไม่ใช่อาชญากรร้ายแรง มาอยู่ร่วมกับอาชญากรร้ายแรง ทำให้ถูกรอบงำและชักจูงให้กระทำความผิดร้ายแรงยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าว โดยการแยกประเภทนักโทษออกจากกัน เช่น การแยกนักโทษที่กระทำความผิดครั้งแรก ออกจากพวกที่กระทำผิดติดนิสัย หรือแยกนักโทษที่อายุน้อย ออกจากนักโทษที่มีอายุมากแล้ว

1.3.5 การปรับปรุงแก้ไขผู้ต้องโทษระหว่างถูกคุมขัง ผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษจำคุก เมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้ว อาจจะต้องประสบปัญหาหลายด้าน อาทิ ด้านเศรษฐกิจ สุขภาพจิต การดูแลเหยียดหยามและกีดกันทางสังคม หากผู้ต้องโทษมีบุคคลใกล้ชิดให้การยอมรับก็สามารถกลับไปใช้ชีวิตปกติในสังคมได้ แต่หากไม่มีบุคคลให้การยอมรับหรือสนับสนุน ผู้ต้องโทษเหล่านั้นอาจไม่สามารถต่อสู้กับปัญหาหรือความกดดันที่เกิดขึ้นได้ ในที่สุดก็จะต้องหวนกลับไปกระทำความผิดอีก ดังนั้น จึงควรมีการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องโทษ ก่อนที่จะออกไปใช้ชีวิตอยู่ภายนอกเรือนจำ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1) **ให้โอกาสทางการศึกษา** เพื่อให้ผู้ต้องโทษมีวิชาความรู้ สำหรับนำไปใช้ในการทำงาน ภายหลังพ้นโทษแล้ว

2) **ฝึกอาชีพ** เพื่อให้สามารถไปประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงตัวเองและบุคคลในครอบครัว ไม่เป็นภาระของผู้อื่น และไม่หวนกลับไปประกอบอาชีพในทางทุจริต

3) การอบรมศีลธรรม จริยธรรม เป็นพื้นฐานในการกล่อมเกลาจิตใจ ผู้ต้องโทษให้รู้สึกสำนึก เกรงกลัวต่อการกระทำความผิดและสามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดดีหรือชั่ว สิ่งใดควรกระทำ หรือไม่ควรกระทำ

4) การรักษาอาการเจ็บป่วย สาเหตุที่ผู้ต้องโทษกระทำผิด ส่วนหนึ่งมาจากอาการเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจ เช่น การมีสภาพร่างกายที่ผิดปกติหรือการไม่อาจควบคุมอารมณ์โกรธเมื่อถูกข่มขู่จนพลาดพลั้งกระทำผิดจนถึงขั้นได้รับโทษจำคุก ดังนั้น วิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดวิธีการหนึ่งก็คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจให้แก่บุคคลดังกล่าว โดยการรักษาพยาบาลหรือการให้คำปรึกษาทางจิต เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้นั้นกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก

1.3.6 การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษ เป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากผู้ที่เพิ่งพ้นโทษต้องการคำแนะนำ และการช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น เช่น การสงเคราะห์เงินทุนในการประกอบอาชีพ เพราะหากไม่มีการสงเคราะห์ บุคคลนั้นอาจจะหวนกลับไปประกอบอาชีพในทางไม่สุจริตได้

จากวิธีการดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่าวิธีการในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดมีอยู่ด้วยกันหลายวิธี แต่วิธีการที่จะเหมาะสมกับผู้กระทำผิดและสามารถแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด ไม่ให้หวนกลับไปกระทำความผิดอีก จำเป็นต้องพิจารณาจากตัวผู้กระทำผิดและสาเหตุในการกระทำความผิดของผู้กระทำผิดแต่ละคน ซึ่งถ้ารัฐสามารถนำวิธีการแก้ไขปรับปรุงมาใช้กับผู้กระทำผิดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จะทำให้ปัญหาการเกิดอาชญากรรมและปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดลดน้อยลง

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาทฤษฎีการลงโทษดังกล่าว เห็นว่าทฤษฎีการลงโทษทางอาญามีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยสิ่งที่ทำให้เปลี่ยนแปลงไป คือ วัตถุประสงค์ของการลงโทษ กล่าวคือในอดีต การลงโทษผู้กระทำผิดจะใช้วิธีการรุนแรง เพื่อตอบแทนการกระทำผิดของผู้กระทำ เป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัย และยับยั้งไม่ให้ผู้กระทำผิดหวนกลับไปกระทำผิดอีก ดังนั้น ทฤษฎีการลงโทษในยุคแรกจึงเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน และเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง แต่ต่อมามีการลงโทษมีวัตถุประสงค์เปลี่ยนแปลงไป มุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ อย่างไรก็ดี ทฤษฎีนี้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำได้แต่เพียงวิธีการเดียว ท้ายที่สุดจึงต้องนำทฤษฎีการลงโทษทั้งสามทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ประกอบกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด และเพื่อให้ผู้กระทำผิดสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวไม่หวนกลับไปกระทำผิดอีก

2. วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางวินัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางวินัยอย่างถ่องแท้ ในเบื้องต้นเห็นควรศึกษาถึงความหมาย ความสำคัญของวินัย และโทษทางวินัย ตามลำดับ ดังนี้

ความหมายของวินัย (discipline)

วินัย ในความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542¹⁰ หมายความว่า ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ

Webster's Dictionary¹¹ ให้ความหมายของ discipline ไว้ 3 ประการ ประการแรก คือ การฝึกอบรม เพื่อแก้ไขความประพฤติ ผิดแผกให้มีความแข็งแกร่งหรือปรับปรุงให้สมบูรณ์ ประการที่สอง หมายถึง การควบคุมโดยใช้ระเบียบ กฎหมายให้ปฏิบัติตาม และประการที่สาม หมายความว่า การลงโทษหรือสั่งสอน

Black's Law Dictionary¹² ให้ความหมายของ discipline ไว้ว่า 1. การลงโทษที่มีความมุ่งหมายให้เป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือให้การสั่งสอน แนะนำ ชี้แนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการใช้อำนาจบังคับหรือเป็นการลงโทษภายหลังจากที่มีการสืบสวนสอบสวนอย่างเป็นทางการแล้ว 2. การลงโทษหรือค่าปรับ ที่บังคับโดยหน่วยงานที่ลงโทษทางวินัยต่อผู้ที่ละเมิดกฎจริยธรรมทางวิชาชีพ การลงโทษทางวินัยสามประเภทซึ่งเป็นที่นิยม ได้แก่ การถอนตำแหน่งทนายความจากเนติบัณฑิตยสภา การระงับหน้าที่การงานและการดำเนินคดี (โดยรัฐบาลหรือเอกชน) และ 3. การควบคุมที่มีการบังคับใช้ตามสัญญาหรือคำสั่ง

นอกจากนี้ Norman M.Selwyn กล่าวไว้ในหนังสือ Law of Employment¹³ ว่ามาตรการทางวินัยนั้นเป็นมาตรการเชิงแก้ไข (corrective) หากใช้เป็นมาตรการเชิงลงโทษไม่ (punitive) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิสูจน์ว่าบุคลากรนั้นยังคงเหลือคุณค่าแก่สังคมนั้นหรือไม่นั้นหรือไม่

วินัยในการทำงาน หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามสัญญาจ้างแรงงานที่นายจ้างได้กำหนดขึ้นเพื่อให้ลูกจ้างปฏิบัติ และละเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนด หากฝ่าฝืนลูกจ้างจะได้รับโทษ (sanctions) ตามที่กำหนดไว้¹⁴

¹⁰ ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 กรุงเทพฯ ราชบัณฑิตยสถาน 2546 หน้า 1077

¹¹ Dale S.Beach, Personnel : The Management of People at Work (2nd ed., New York : The Macmillan Co.,1970) P.604 อ้างใน เมตต์ เมตต์กรูณจิต *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือน (สามัญ)* ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์

¹² Bryan A.Garner *Black's law Dictionary* Eighth Edition U.S.A. :Thomson West Publishing co.,2004 p.496

¹³ Norman M. Selwyn *Law of employment* Fourth Edition London : Butterworths, (1982) P.175

วินัยของข้าราชการพลเรือน ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 มิได้ให้ความหมายไว้ แต่เมื่อพิจารณาถึงความมุ่งหมายของวินัยและการรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ให้ความหมาย วินัยข้าราชการพลเรือน¹⁵ หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ ให้ยึดถือปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด และให้ข้าราชการทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันได้โดยสามัคคี อันจะทำให้การบริหารราชการดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีแก่ประเทศชาติและประชาชนโดยทั่วไป ข้าราชการผู้ใดประพฤติฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามแล้ว ย่อมถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย จะต้องได้รับโทษตามที่กำหนดไว้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น วินัย จึงหมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมความประพฤติของลูกจ้าง พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ หากลูกจ้าง พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ ประพฤติมิชอบ ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ วินัยจะใช้เป็นเครื่องมือในการลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยที่การลงโทษทางวินัย มีความมุ่งหมายเพื่อการแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำความผิดทางวินัย

ความสำคัญของวินัย

วินัยในการทำงานของลูกจ้างในสถานประกอบการ เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินกิจการในองค์กรทุกแห่งบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะหากไม่มีข้อกำหนดในการปฏิบัติงานแล้ว ลูกจ้างก็จะทำงานตามความพึงพอใจของตน “วินัยในการทำงาน” จะช่วยในการกำหนดให้ลูกจ้างทำงานอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความราบรื่นในการทำงาน เกิดความปลอดภัย ตลอดจนประสิทธิภาพในการทำงานขึ้น

วินัยของข้าราชการ มีความสำคัญต่อการบริหารประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากข้าราชการเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินการตามแนวนโยบายของรัฐบาล หากข้าราชการไม่มีวินัย การปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของรัฐบาล ก็ไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือต่อรัฐบาล และในที่สุดอาจเกิดปัญหาในการบริหารงานของรัฐบาลได้ นอกจากนี้ วินัยยังมีความสำคัญต่อตัวข้าราชการ เนื่องจากหากข้าราชการมีวินัย ก็จะได้รับ การส่งเสริมจากผู้บังคับบัญชาให้มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ อีกทั้งวินัยยังมีความสำคัญต่อผู้บังคับบัญชา เพราะถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ประพฤติผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาก็จะสามารถบริหารจัดการงาน

¹⁴ พงษ์รัตน์ เกรือกลั่น คำอธิบายกฎหมายแรงงานเพื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ กรุงเทพฯ นิติธรรม 2545 หน้า 297

¹⁵ เมตต์ เมตต์การุณจิต ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือน (สามัญ) ไม่ระบุสถานที่พิมพ์ หน้า 4

โครงการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นวินัยจึงเป็นองค์ประกอบในการบริหารงานบุคคล เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารราชการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หลัก ซึ่งก็คือการสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป วินัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในกระบวนการบริหารงานบุคคลทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ เนื่องจากวินัยใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปในทางสร้าง ความดีงาม ความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จของหน่วยงาน

โทษทางวินัย

สถานประกอบกิจการ หรือหน่วยงานของรัฐ เมื่อกำหนดวินัยในการปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติราชการเอาไว้แล้ว ก็จะกำหนดโทษทางวินัยที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดวินัย โทษจึงเป็นสภาพบังคับที่ต้องกำหนดไว้ควบคู่กับวินัย เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการรักษาวินัย สำหรับโทษทางวินัยที่หน่วยงานต่างๆ ได้กำหนดไว้ สามารถยกเป็นตัวอย่างได้ดังนี้

โทษทางวินัยของลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ เช่น ไม่ให้ทำงานกับนายจ้างนั้นตลอดไป ไม่ให้ทำงานชั่วคราว ไม่ให้ค่าจ้างเต็ม ลดค่าจ้างลง ตักเตือนเป็นหนังสือ ตักเตือนด้วยวาจา เป็นต้น¹⁶

โทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือน

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 มาตรา 88 กำหนดโทษทางวินัยไว้ 5 สถาน ได้แก่ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ตัดเงินเดือน (3) ลดเงินเดือน (4) ปลดออก (5) ไล่ออก แบ่งเป็นโทษสำหรับความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง¹⁷ ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน และลดเงินเดือน และโทษสำหรับความผิดวินัยอย่างร้ายแรง¹⁸ ได้แก่ ปลดออก และไล่ออก

โทษทางวินัยของพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ตามระเบียบหรือข้อบังคับของรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งจะกำหนดโทษทางวินัยไว้แตกต่างกัน 4 สถานความผิดบ้าง 5 สถานความผิดบ้าง 6 สถานความผิดบ้าง และจำนวนในแต่ละฐาน

¹⁶ เกษมสันต์ วัลลาธรรณ์ *หลักการ กฎหมายและการบริหารแรงงานสัมพันธ์* กรุงเทพฯ วิทยุชุมชน 2553 หน้า 110-111

¹⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 มาตรา 96 วรรคหนึ่ง “ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 สั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดเงินเดือนตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด”

¹⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 97 “ภายใต้บังคับวรรคสอง ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาโทษก็ได้ แต่ห้ามมิให้ลดโทษลงต่ำกว่าปลดออก”

ความผิดอาจแตกต่างกัน ทั้งชื่อฐานความผิดที่กำหนดไว้ การเรียงลำดับโทษ ซึ่งเรียงจากโทษหนักไปหาโทษเบา หรือจากโทษเบาไปหาโทษหนัก¹⁹ เช่น

การปีโตรเลียมแห่งประเทศไทย กำหนดไว้ 4 ฐาน เรียงลำดับโทษจากโทษเบาไปหาโทษหนัก ได้แก่ (1) ตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร (2) พักงาน โดยไม่จ่ายค่าจ้าง (3) เลิกจ้างโดยจ่ายค่าชดเชย (4) เลิกจ้างโดยไม่จ่ายค่าชดเชย

ธนาคารอาคารสงเคราะห์²⁰ และการรถไฟแห่งประเทศไทย²¹ กำหนดโทษไว้ 5 ฐาน เรียงลำดับโทษหนักไปหาโทษเบา ได้แก่ (1) ไล่ออก (2) ให้ออก (3) ลดเงินเดือน (4) ตัดเงินเดือน (5) ภาคทัณฑ์

การทางพิเศษแห่งประเทศไทย²² องค์การรถไฟฟ้ามหานคร²³ การประปาส่วนภูมิภาค²⁴ กำหนดโทษไว้ 5 ฐาน เรียงลำดับโทษจากโทษเบาไปหาโทษหนัก ได้แก่ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ตัดเงินเดือน (3) ลดเงินเดือน (4) เลิกจ้าง (5) ไล่ออก

การไฟฟ้านครหลวง²⁵ กำหนดโทษไว้ 6 ฐาน เรียงลำดับโทษหนักไปหาโทษเบา คือ (1) ไล่ออก (2) ปลดออก (3) ให้ออก (4) ลดเงินเดือน (5) ตัดเงินเดือน และ (6) ภาคทัณฑ์

วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางวินัย

โดยทั่วไปการลงโทษผู้กระทำความผิดทั้งทางอาญาและทางวินัย ย่อมมีวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกัน²⁶ กล่าวคือ

(1) เพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดโดยนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

(2) เพื่อให้ผู้อื่นเกรงกลัว มิให้กระทำการเอาเยี่ยงอย่าง เป็นการป้องกันสังคมหรือบุคคลทั่วไป

¹⁹ สัญณรงค์ กองทรัพย์ ปัญหาว่าด้วยวินัยของพนักงานรัฐวิสาหกิจ วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2543 หน้า 69

²⁰ ข้อบังคับธนาคารอาคารสงเคราะห์ ฉบับที่ 17 ข้อ 6

²¹ ระเบียบการรถไฟแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 113 ว่าด้วยระเบียบวินัย การลงโทษและการให้ออกจากงานของลูกจ้าง ข้อ 3

²² ข้อบังคับการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 124 ว่าด้วยพนักงาน ข้อ 71

²³ ข้อบังคับองค์การรถไฟฟ้ามหานคร ฉบับที่ 20 ว่าด้วยพนักงาน ข้อ 70

²⁴ ข้อบังคับการประปาส่วนภูมิภาค ว่าด้วยการกำหนดตำแหน่งอัตราเงินเดือน การบรรจุ แต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การถอดถอน ระเบียบวินัย การลงโทษ และการอุทธรณ์การลงโทษของพนักงาน พ.ศ. 2522 ข้อ 36

²⁵ ข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวง ว่าด้วยวินัยและการลงโทษพนักงาน พ.ศ. 2533 ข้อ 31

²⁶ เมตต์ เมตต์การุณจิต ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือน (สามัญ) หน้า 57

(3) เพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิด การลงโทษเป็นวิธีการเปลี่ยนนิสัย สันดานของผู้กระทำผิดให้ดีขึ้น เพราะจะเกิดความเกรงกลัวมิกล้ากระทำผิดขึ้นอีก เป็นการปรับปรุงจิตใจของผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้ดังเดิม

อย่างไรก็ดีการลงโทษทางวินัยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อโต้ตอบหรือแก้แค้น²⁷ แก่ผู้กระทำผิด วินัย แต่เป็นการลงโทษผู้กระทำผิดวินัยที่ฝ่าฝืน กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่หน่วยงานกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดวินัยและต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการลงโทษทางวินัยจึงมีความแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน

นอกจากนี้การลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจยังมีจุดประสงค์ในเรื่องอื่นๆ ดังนี้

(1) เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน และระเบียบข้อบังคับ

(2) เพื่อรักษามาตรฐานความประพฤติ ขวัญ และสมรรถภาพของข้าราชการ พนักงาน

เจ้าหน้าที่ ในหน่วยงานของราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ โดยการสั่งลงโทษต้องทำเป็นคำสั่ง แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใด มาตราใด เพื่อให้ผู้ถูกลงโทษสามารถโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนได้ และผู้สั่งลงโทษต้องสั่งให้เหมาะสมกับความผิด เป็นไปด้วยความยุติธรรม และโดยปราศจากอคติ การลงโทษจะต้องกระทำโดยเร็ว มีความยุติธรรม ลงโทษโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง และลงโทษในระดับที่เหมาะสมแก่ความผิด อันจะทำให้ผู้ถูกลงโทษรู้สึกว่ามีความเป็นธรรม มีขวัญและกำลังใจในการที่จะประพฤติและปฏิบัติตนให้อยู่ในมาตรฐานที่ดี และทำงานให้ดี ในทางตรงกันข้าม ถ้าในหน่วยงานใดผู้บังคับบัญชาไม่ลงโทษผู้กระทำผิด หรือลงโทษไม่โดยไม่ยุติธรรมหรือไม่เหมาะสม ผู้ใต้บังคับบัญชาจะเสียขวัญ ไม่มีกำลังใจทำงาน และรักษาความประพฤติอันดีงาม

(3) เพื่อจูงใจให้ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น การลงโทษทางวินัย ผู้บังคับบัญชาควรที่จะทำให้ผู้นั้นยอมรับและสำนึกในการกระทำของตน อันเป็นการจูงใจให้เจ้าหน้าที่ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

(4) เพื่อรักษาชื่อเสียงของหน่วยงานและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐ วิธีการรักษาชื่อเสียงและความเชื่อมั่นของประชาชนวิธีการหนึ่ง คือ การลงโทษข้าราชการ

²⁷ สำนักงาน ก.พ. สำนักมาตรฐานวินัย คู่มือการดำเนินการทางวินัย กรุงเทพฯ กลุ่มโรงพิมพ์สำนักบริหารกลาง สำนักงาน ก.พ. 2549 หน้า 93

พนักงาน เจ้าหน้าที่ที่กระทำผิดวินัย ถ้าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งแสดงว่าผู้กระทำผิด เป็นบุคคลที่ไม่สมควรให้อยู่ในหน่วยงาน ก็ต้องลงโทษสถานหนัก ไล่ออกจากหน่วยงาน

กล่าวโดยสรุป วัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญาและทางวินัย มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เพื่อเป็นการป้องกันสังคมหรือบุคคลทั่วไป และเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดให้ไม่หวน กลับไปกระทำผิดอีก และเนื่องจากวินัยมีความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหาร ประเทศ และความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานของรัฐและรัฐบาล ดังนั้น การลงโทษทาง วินัยจึงมีวัตถุประสงค์ในเรื่องอื่นๆ อาทิ เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับของหน่วยงาน รักษามาตรฐานความประพฤติ ขวัญ สมรรถภาพของเจ้าหน้าที่ใน หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ จูงใจให้เจ้าหน้าที่ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น และ เพื่อรักษาชื่อเสียงของหน่วยงาน ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงาน อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ ในการลงโทษทางวินัย มีความแตกต่างจากวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญา เนื่องจากการ ลงโทษทางวินัย ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นผู้กระทำผิด เช่นเดียวกับการลงโทษทางอาญา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือเพื่อแก้แค้นทดแทน โดย Norman M.Selwyns ได้ให้ความเห็นไว้ ในหนังสือ Law of Employment ว่า มาตรการทางวินัยนั้นเป็นมาตรการเชิงแก้ไข (corrective) หากใช้ เป็นมาตรการในเชิงลงโทษ (punitive) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิสูจน์ว่าบุคลากรนั้นยังคงเหลือ คุณค่าแก่สังคมการทำงานแห่งนั้นหรือไม่ ดังนั้นการลงโทษทางวินัย จึงมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อ การแก้ไขความผิดพลาดของผู้กระทำผิด

3. ความเป็นมาของการล้างมลทิน

การล้างมลทินเป็นวิธีการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดวิธีการหนึ่งในจำนวนหลายวิธี อาทิ การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ การคุมประพฤติ ซึ่ง ล้วนแล้วแต่มีที่มาจากการให้ความเมตตาการุณา โดยการให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิดของรัฐหรือผู้มี อำนาจปกครองรัฐทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม วิธีการล้างมลทินเป็นวิธีการเดียวที่จะลบล้างการกระทำ ความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว ซึ่งมีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่บุคคลดังกล่าว²⁸ ทั้งนี้เพราะการล้างมลทินเป็นวิธีการลบล้างมลทิน ตราบาปหรืออราศี ซึ่งเกิดจากการกระทำความผิด หรือการถูกลงโทษซึ่งจะเป็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว เพื่อให้

²⁸ ศิริสา พูลสนอง การล้างมลทินในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2546 หน้า 15

บุคคลดังกล่าวสามารถกลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลปกติ ซึ่งไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน

ดังนั้นเพื่อให้เกิดเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของการล้างมลทินที่มีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิด จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิด แนวความคิดเกี่ยวกับการล้างมลทิน ความหมายของการล้างมลทิน เจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน ดังต่อไปนี้

3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิด

กล่าวโดยทั่วไป การที่ผู้มีอำนาจปกครองรัฐให้ความกรุณา (Clemency) โดยการให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิดนั้น เป็นแนวความคิดที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ²⁹ ซึ่งในสมัยกลางอำนาจดังกล่าวเป็นของศาสนจักรและผู้ปกครองท้องถิ่น ต่อมาเมื่อสถาบันกษัตริย์สามารถรวบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางได้แล้ว อำนาจดังกล่าวจึงเป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์ ซึ่งในภาษาอังกฤษ พระราชอำนาจประการหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ พระราชอำนาจในการพระราชทานความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิด (The Royal Prerogative of Mercy) เนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจในการวินิจฉัยอรรถคดีและลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้นพระมหากษัตริย์จึงทรงมีอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดด้วย นอกจากนี้พระมหากษัตริย์มักจะทรงพระราชทานความกรุณาดังกล่าวเพื่อก่อให้เกิดความจงรักภักดีในหมู่พสกนิกร และการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิดจะเป็นเครื่องเชื่อมโยงระหว่างมหากษัตริย์กับพสกนิกร โดยถือเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของระบบกษัตริย์ซึ่งจะช่วยผ่อนคลายความเคร่งครัดของกฎหมาย เช่น ในคดีอาญาจะยกเว้นผู้กระทำความผิดจากการถูกลงโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่มีลักษณะพิเศษ (exceptional cases) อาจเกิดขึ้นได้ จึงจำเป็นที่ต้องมีการยกโทษหรือลดโทษแก่ผู้กระทำความผิด

ต่อมาเมื่อเกิดรัฐสมัยใหม่ การกระทำทุกอย่างต้องอยู่ภายใต้บังคับบัญญัติของกฎหมาย (The Rule of Law) มีผู้ให้ความเห็นว่า การให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิด ทำให้เกิดข้อยกเว้นในการใช้กฎหมาย มีผลให้การลงโทษผู้กระทำความผิดขาดความแน่นอน ก่อให้เกิดการโต้แย้งว่าการให้ความกรุณาโดยการให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิด เป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการยุติธรรมหรือไม่ อย่างไรก็ดี หลักในเรื่องการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิดก็ยังคงมีความจำเป็นด้วยเหตุบางประการ เช่น เพื่อผ่อนคลายความเคร่งครัดของกฎหมาย หรือเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

²⁹ สุรพล คงลาภ การนิรโทษกรรม : ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลทางกฎหมาย วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 5-10

สำหรับในประเทศไทย สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำ ความผิดเป็นพระราชอำนาจ โดยเด็ดขาดของพระมหากษัตริย์ที่จะให้ความกรุณาแก่ประชาชนที่ กระทำความผิดต่อกฎหรือกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ดังปรากฏตัวอย่างในกรณีมีผู้ก่อการ กำริบ คบคิดกันที่จะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง เมื่อปี ร.ศ.130 แต่กระทำการไม่สำเร็จ ถูกจับ และถูกนำตัวมาลงโทษ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัย เด็ดขาดที่จะไม่เอาโทษแก่บุคคลดังกล่าว ความว่า “เห็นว่ากรรมการพิพากษาลงโทษพวกเหล่านี้ ชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมายทุกประการแล้ว แต่ว่าความผิดของพวกเหล่านี้มีข้อสำคัญที่จะ กระทำร้ายตัวเรา เราไม่ได้มีจิตพยายามเอาผิดมาด่าร้ายต่อพวกนี้ เห็นควรที่จะลดหย่อนผ่อนโทษ โดยฐานกรุณา ซึ่งเป็นอำนาจของพระเจ้าแผ่นดินจะยกให้ได้”³⁰ การใช้พระราชอำนาจดังกล่าวเป็น การแสดงความเมตตากรุณา (act of grace) ซึ่งทำให้พระมหากษัตริย์เป็นที่รักใคร่ของประชาชน และ จากพระบรมราชวินิจฉัยดังกล่าว ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้ กฎหมายล้างมลทิน นิรโทษกรรม และอภัยโทษ ให้แก่ผู้กระทำความผิดในคดีต่างๆ

กล่าวโดยสรุป แนวความคิดเรื่องการแสดงความเมตตากรุณา (act of grace) ของ พระมหากษัตริย์ โดยการให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิด เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีมา ตั้งแต่ในอดีต แม้จะมีผู้โต้แย้งว่าการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำผิดทำให้การลงโทษผู้กระทำผิดขาด ความแน่นอนก็ตาม แต่เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเคร่งครัดของกฎหมายหรือเพื่อแก้ไข ข้อผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม หลักเรื่องความกรุณาจึงยังคงมีความจำเป็นอยู่ และได้กลายมา เป็นรูปแบบของการแสดงความกรุณาโดยการให้อภัยแก่ผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมใน ปัจจุบันหลายประการ ได้แก่ การล้างมลทิน การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ ซึ่งรวมถึงวิธีการอื่น เช่น การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ เป็นต้น

3.2 แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับการล้างมลทิน

การล้างมลทินมีแนวความคิดมาจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยทฤษฎีดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วให้สามารถกลับคืนสู่ สังคมได้และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว เนื่องจากคงเป็นการไม่ยุติธรรมที่มลทินหรือตราบาปซึ่งเกิดจากการ กระทำความผิดหรือการถูกลงโทษจะยังคงติดตัวผู้กระทำผิดอยู่ ทั้งที่ผู้กระทำผิดได้พ้นโทษไปแล้ว

³⁰ แลมสุข นุ่มนนท์ *ยังเติร์กุ่นแรก กบฏ ร.ศ.130* (กรุงเทพฯ :เรื่องศิลป์,2522) หน้า 120

ประกอบกับเป็นความถูกต้องชอบธรรมที่ผู้กระทำผิดจะได้รับการปลดปล่อยมลทินหรือตราบาปที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดหรือการถูกลงโทษ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลทั่วไปในสังคมที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยถูกลงโทษมาก่อน เพราะการล้างมลทินมีผลทำให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทิน เปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน สิทธิและความสามารถใดๆ ที่ผู้กระทำผิดได้สูญเสียไปจากการกระทำผิดหรือการลงโทษก็จะได้รับกลับคืนมา

แนวความคิดในการล้างมลทินดังกล่าว ก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตัวผู้กระทำผิดและสังคม กล่าวคือ ผู้กระทำผิดได้รับโอกาสในการแก้ไขปรับปรุงตัวเอง เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ตามปกติ และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก ส่งผลดีต่อสังคมในแง่การช่วยลดปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำผิดซ้ำ

ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงได้นำแนวคิดของการล้างมลทินมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดภายหลังจากที่ผู้กระทำผิดพ้นโทษแล้ว โดยการลบล้างการกระทำผิดและโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว เช่น การล้างมลทินในประเทศอังกฤษ เป็นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วไม่หวนกลับไปกระทำความผิดและลงโทษผู้ที่นำประวัติการกระทำความผิดของบุคคลอื่นที่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น³¹ โดยรัฐได้กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและผลแห่งการล้างมลทินไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974

สำหรับการล้างมลทินในประเทศไทย เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับแรกของประเทศไทย ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำผิดทางการเมือง ร.ศ.130 พุทธศักราช 2475 มีใจความสำคัญของพระราชบัญญัติก็คือ การให้สิทธิทุกอย่างแก่ผู้ก่อการ ร.ศ.130 ที่เสียไป³² สิทธิที่ผู้ก่อการ ร.ศ.130 ได้สูญเสียไป เช่น สิทธิในการประกอบอาชีพ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการล้างมลทินของไทยมีแนวความคิดมาจากหลักการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิด เช่นเดียวกันกับการล้างมลทินในต่างประเทศ โดยที่การคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดในประเทศไทยมีที่มาจากหลักการอภัยทานความผิดและโทษของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐให้แก่ผู้กระทำผิด ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมอลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่

³¹ Lord Hailsham of St.Marylebone, Halsbury's Law of English, Fourth Edition, Volume 11, (London : Butterworth & Co., Publishing ,1975), p.353. อ้างในศิรสา พูลสนอง การล้างมลทินในประเทศไทย หน้า 17

³² แลมสุข นุ่มนนท์ ยังเติร์กรุ่นแรก กบฏ ร.ศ.130 หน้า 131

ผู้กระทำผิด ทั้งที่พ้นโทษแล้วและกำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่เฉพาะเป็นครั้งคราวเนื่องในโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น

3.3 ความหมายของการล้างมลทิน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายของคำว่า ล้าง³³ หมายถึง ทำให้หมดสิ้นไป และคำว่า มลทิน หมายถึง ความมัวหมอง ความด่างพร้อย ความไม่บริสุทธิ์ ดังนั้น การล้างมลทิน จึงหมายถึง การทำให้ความมัวหมอง ความด่างพร้อย ความไม่บริสุทธิ์ ให้หมดสิ้นไป

ศิรสา พูลสนอง ให้ความหมายของการล้างมลทินว่า วิธีการในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดภายหลังจากที่ผู้กระทำผิดได้พ้นจากโทษแล้ว โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “REHABILITATION” ในความหมายของการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว³⁴

พจนานุกรมศัพท์นิติศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน³⁵ rehabilitation หมายความว่า การทำให้กลับคืนดี, การฟื้นฟูสภาพ

พจนานุกรมออกซฟอร์ด – ริเวอร์บู้คส์³⁶ rehabilitation หมายความว่า การช่วยให้คืนสู่สภาพปกติ การช่วยให้มีชีวิตปกติ (ในสังคม) อีกครั้ง

กล่าวโดยสรุป การล้างมลทิน หมายถึง การลบล้างมลทิน ราชทัณฑ์หรือตราบาปที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการถูกลงโทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว โดยที่การล้างมลทินมีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิด ทำให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อีกครั้งหนึ่ง

3.4 เจตนารมณ์ของการล้างมลทิน

รัฐนำวิธีการล้างมลทินมาใช้กับผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วโดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว เนื่องจากแนวคิดของการล้างมลทินที่ว่า คงเป็นการไม่ยุติธรรมที่มลทินหรือตราบาปซึ่งเกิดจากการกระทำผิดหรือการถูกลงโทษจะยังคงติดตัวผู้กระทำผิดอยู่ทั้งที่ผู้กระทำผิดได้พ้นโทษแล้วและเป็นความถูกต้องชอบธรรมที่ผู้กระทำผิดซึ่งได้รับโทษแล้วจะได้รับการปลดปล่อยมลทินหรือตราบาปที่เกิดจากการกระทำผิดหรือการถูกลงโทษ ทั้งนี้

³³ ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1005

³⁴ ศิรสา พูลสนอง การล้างมลทินในประเทศไทย หน้า 19

³⁵ ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมศัพท์นิติศาสตร์ อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (แก้ไขเพิ่มเติม) กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์ 2547 หน้า 265

³⁶ ศูนย์การแปลและล่ามเฉลิมพระเกียรติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พจนานุกรมออกซฟอร์ด-ริเวอร์บู้คส์ อังกฤษ -ไทย กรุงเทพฯ : ริเวอร์บู้คส์ 2553 หน้า 738

เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับสิทธิที่สูญเสียไปจากการกระทำผิดกลับคืนมา เช่น สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการดำรงตำแหน่ง เป็นต้น

3.5 วัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน

รัฐนำวิธีการล้างมลทินมาใช้กับผู้กระทำผิด เพื่อนำผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว กลับคืนสู่สังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน สิทธิและความสามารถที่ผู้กระทำผิดสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษ ผู้กระทำผิดก็จะได้รับกลับคืนมา นอกจากนี้ การล้างมลทินยังมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การป้องกันการเกิดปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดซ้ำ เพราะหากรัฐสามารถนำวิธีการล้างมลทินมาใช้กับผู้กระทำผิด ทำให้ผู้กระทำผิดไม่หวนกลับไปกระทำผิดอีก การเกิดปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดซ้ำก็จะลดน้อยลงไปด้วย

กล่าวโดยสรุป การล้างมลทินมีเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ เพื่อลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถกลับคืนสู่สังคม ได้รับสิทธิและความสามารถที่สูญเสียไปกลับคืนมา นอกจากนี้การล้างมลทินยังมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาอาชญากรรมและการกระทำความผิดซ้ำอีกด้วย

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการล้างมลทิน การนิรโทษกรรม และการอภัยโทษ

การล้างมลทิน หมายถึง การลบล้างหรือยกเลิกประวัติที่แสดงว่าเคยต้องโทษหรือได้รับโทษให้หมดไป³⁷ โดยผลของกฎหมายล้างมลทินในปัจจุบัน ให้ถือว่าผู้ต้องโทษที่ได้รับการล้างมลทินเป็นผู้ที่ไม่เคยถูกลงโทษทางอาญาในกรณีความผิดนั้นๆ ผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัยที่ได้รับการล้างมลทิน ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น และผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษ ไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป

อำนาจในการล้างมลทิน ให้แก่ผู้กระทำผิดในประเทศไทยเป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐที่จะอภัยทานความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำผิด โดยฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้ตราพระราชบัญญัติล้างมลทินออกมาตามประสงค์ขององค์กรดังกล่าว ซึ่งโดยปกติฝ่ายนิติบัญญัติจะตรากฎหมายล้างมลทินออกมาในรูปแบบของพระราชบัญญัติเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญ

³⁷ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสร็จที่ 77/2552 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8129/2553

หรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น ทั้งนี้นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายล้างมลทินรวมทั้งสิ้น 8 ฉบับ ได้แก่

- (1) พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475
- (2) พระราชบัญญัติลบล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงาน หรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ.2498
- (3) พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499
- (4) พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2502
- (5) พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526
- (6) พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530
- (7) พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ 50 ปี พ.ศ.2539
- (8) พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550

การนิรโทษกรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542³⁸ ให้ความหมายว่า ตามกฎหมายแพ่ง หมายถึงการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่า ไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เช่น การกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามกฎหมายอาญามีความหมายถึงการลบล้างการกระทำความผิดอาญาที่บุคคลได้กระทำความผิดแล้ว โดยมีกฎหมายที่ออกภายหลังการกระทำผิดกำหนดให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด ดังนั้น การนิรโทษกรรม จึงมีความหมายว่าการลบล้างหรือยกโทษในความผิดของบุคคลที่ได้กระทำไปแล้ว ด้วยอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารเป็นผู้ตรากฎหมายเพื่อยกเว้นความผิดหรือโทษ ไม่ว่าจะเป็ นโทษทางอาญา ทางแพ่ง และทางวินัย ซึ่งอาจรวมถึงโทษทางปกครองด้วย ในเหตุการณ์ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง³⁹

องค์กรที่มีอำนาจในการนิรโทษกรรมเป็นอำนาจขององค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่จะตรากฎหมายออกมานิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำความผิด โดยที่กฎหมายนิรโทษกรรมเป็นกฎหมายที่ตราออกภายหลังการกระทำความผิดและมีผลย้อนหลังถึงการกระทำความผิด ซึ่งนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 เป็นต้นมา มีการประกาศใช้กฎหมายนิรโทษกรรมในประเทศไทย ดังนี้

³⁸ ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 590

³⁹ ไชยรัตน์ ปาวะกะนันท์ ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับการนิรโทษกรรม ศึกษากรณีนิรโทษกรรมความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2553 หน้า 17-18

- (1) พระราชกำหนดนิรโทษกรรมในคราวเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน พุทธศักราช 2475
- (2) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในการจัดให้คณะรัฐมนตรีลาออกเพื่อให้มีการเปิดสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2476
- (3) พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏและจลาจล พุทธศักราช 2488 และแถลงการณ์
- (4) พระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏ พุทธศักราช 2488 พุทธศักราช 2488
- (5) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการต่อต้านการดำเนินการสงครามของญี่ปุ่น พุทธศักราช 2489
- (6) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำรัฐประหาร พ.ศ.2490
- (7) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ที่ได้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 กลับมาใช้ พ.ศ.2494
- (8) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499
- (9) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2500 พ.ศ.2500
- (10) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501 พ.ศ.2502
- (11) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2502
- (12) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 พ.ศ.2515
- (13) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน ซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2516 พ.ศ.2516
- (14) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 พ.ศ.2519
- (15) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักรระหว่างวันที่ 25 และวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2520 พ.ศ.2520
- (16) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจปกครองแผ่นดินเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2520 พ.ศ.2520

(17) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 พ.ศ.2521

(18) พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ระหว่างวันที่ 31 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2524 พ.ศ.2524

(19) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินระหว่างวันที่ 31 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2524 พ.ศ.2524

(20) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินระหว่างวันที่ 8 และวันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2528 พ.ศ.2531

(21) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ.2532

(22) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 พ.ศ.2534

(23) พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2535

การอภัยโทษ เป็นคำที่มาจากภาษาละตินคำว่า “perdonare” ซึ่งแปลว่าการให้อิสภาพอันเป็นของขวัญที่รัฐจะมอบให้แก่ผู้กระทำความผิดในการที่จะได้รับการยกโทษหรือบรรเทาโทษลง⁴⁰ และตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 อภัยโทษ หมายถึง ยกโทษหรือเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา หรือลดโทษให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ต้องรับโทษทางอาญาเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ⁴¹ ดังนั้น การอภัยโทษ จึงหมายถึง วิธีการที่แสดงให้เห็นถึงความเมตตาากรุณาของรัฐไม่ว่าจะกระทำโดยพระมหากษัตริย์หรือโดยฝ่ายบริหารของรัฐใช้อำนาจในการที่จะยกโทษหรือลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดในทางอาญา เป็นผลทำให้ผู้ที่รับการอภัยโทษได้รับการยกโทษหรือลดโทษตามคำพิพากษา โดยไม่มีผลเป็นการยกเว้นความผิด⁴²

⁴⁰ Bryan A.Garner, *Black's law Dictionary* Eighth Edition, (U.S.A : ThomsonWest Publishing co.,2004) p.1144 อ้างใน อุมพร สิทธิบูรณาญา *การอภัยโทษในประเทศไทย:ศึกษากฎการอภัยโทษเป็นการทั่วไป* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2549 หน้า 23

⁴¹ ราชบัณฑิตยสถาน *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542* หน้า 1331

⁴² อุมพร สิทธิบูรณาญา *การอภัยโทษในประเทศไทย:ศึกษากฎการอภัยโทษเป็นการทั่วไป* หน้า 24-25

สำหรับองค์กรที่มีอำนาจในการอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดคือองค์กรฝ่ายบริหาร โดยการยกโทษให้ทั้งหมดหรือเปลี่ยนแปลงโทษจากโทษหนักเป็นโทษเบา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม หรือเพื่อบรรเทาความรุนแรงของโทษตามคำพิพากษา ซึ่งความรุนแรงของโทษดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากการที่กฎหมายบัญญัติไว้รุนแรง เพื่อสนองนโยบายของรัฐที่ต้องการลดอัตราการกระทำความผิดบางประเภทลง แต่ต่อมาเมื่อหมดความจำเป็นดังกล่าวแล้วยังไม่ได้แก้ไขกฎหมาย ทำให้โทษตามกฎหมายรุนแรงเกินไป หรืออาจเกิดขึ้นจากศาลลงโทษรุนแรงเกินไป เพื่อให้สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชนในขณะนั้น หรือเพื่อลดจำนวนผู้ต้องโทษในเรือนจำ⁴³

กฎหมายเกี่ยวกับการอภัยโทษในประเทศไทย มีดังนี้

- (1) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พุทธศักราช 2478
- (2) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พุทธศักราช 2485
- (3) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พุทธศักราช 2486
- (4) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พุทธศักราช 2487
- (5) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พุทธศักราช 2488
- (6) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พุทธศักราช 2489
- (7) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2489
- (8) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2490
- (9) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2491
- (10) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2493
- (11) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2495
- (12) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2499
- (13) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2500
- (14) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2504
- (15) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2506
- (16) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2511
- (17) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2514
- (18) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2515
- (19) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2518

⁴³ สุรพล คงลาภ การนิรโทษกรรม: ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลทางกฎหมาย หน้า 28

- (20) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2519
- (21) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2520
- (22) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2522
- (23) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2523
- (24) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2525
- (25) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2530
- (26) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2531
- (27) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2533
- (28) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2535
- (29) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2539
- (30) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2542
- (31) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2547
- (32) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2549
- (33) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2550
- (34) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2553
- (35) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2554
- (36) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2555

ในการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษแต่ละฉบับที่ผ่านมาตั้งแต่พุทธศักราช 2478 จนถึงปัจจุบัน มีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดแตกต่างกันตามฐานความผิด หากเป็นความผิดร้ายแรงจะไม่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษหรือได้รับในอัตราส่วนที่น้อยกว่าความผิดทั่วไป ในกรณีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในทางปฏิบัติ ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าให้นักโทษเด็ดขาดในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษหรือได้รับในอัตราส่วนที่น้อยกว่าความผิดอื่นนั้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวมิได้เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด เนื่องจากผู้กระทำความผิดในลักษณะเดียวกันก็จะได้รับการปฏิบัติเหมือนกันแต่จะแตกต่างจากผู้กระทำความผิดอื่น⁴⁴ ซึ่งในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษทุกฉบับที่ผ่านมาได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับความผิดแต่ละความผิดลดหลั่นกันตามลักษณะของความผิด มิได้กำหนดให้นักโทษเด็ดขาดได้รับการพระราชทานอภัยโทษในหลักเกณฑ์เดียวกันทุกกรณี กล่าวคือ ในสมัย

⁴⁴ ดูรายละเอียดในคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ พ.44/2551 และที่ พ.31/2553

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีการจำกัดความผิดบางประเภท เช่น ความผิดฐานฟ้องเท็จ และเบิกความเท็จ มิให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษ ปรากฏตามมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พุทธศักราช 2478 แต่ยังไม่มีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษด้วยแม้ในขณะนั้นจะมีพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2465 กำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้แล้วก็ตาม และในสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษขึ้นอีกหลายฉบับ และมีการจำกัดนักโทษเด็ดขาดในความผิดบางประเภทรวมทั้งความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดมิให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษหรือได้รับพระราชทานอภัยโทษลดโทษในหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากความผิดทั่วไปไว้ด้วย

แม้ว่าวิธีการล้างมลทิน การนิรโทษกรรม และการอภัยโทษ จะมีความเหมือนกันเนื่องจากทั้งสามวิธีดังกล่าวต่างเป็นวิธีการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำผิดโดยการลบล้างการกระทำ ความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำผิด อย่างไรก็ตาม การล้างมลทิน การนิรโทษกรรม และการอภัยโทษก็มีความแตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของวิธีการล้างมลทิน การนิรโทษกรรมและการอภัยโทษ จึงต้องศึกษาวิธีการดังกล่าว โดยจะศึกษาวัตถุประสงค์ ผู้อยู่ได้บังคับของกฎหมาย ลักษณะความผิดและโทษ และผลของกฎหมายของการล้างมลทิน การนิรโทษกรรมและการอภัยโทษ

4.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมาย

4.1.1 การล้างมลทิน

พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับแรกๆ ของประเทศไทย กำหนดให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน เพราะการล้างมลทินจะลบล้างการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในอดีต โดยมีผลทำให้การกระทำความผิดนั้นไม่เป็นความผิดอีกต่อไป และมีผลทำให้โทษสำหรับการกระทำความผิดนั้นถูกลบล้างไปด้วย แต่ต่อมาพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับหลังๆ ได้กำหนดให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยได้รับโทษมาก่อน โดยไม่ได้ลบล้างการกระทำความผิดของบุคคลดังกล่าว ดังนั้นการล้างมลทินในประเทศไทยในปัจจุบัน จึงเป็นการล้างเฉพาะโทษเท่านั้น ส่วนการกระทำความผิดยังคงมีอยู่

4.1.2 การนิรโทษกรรม

วัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรม เป็นการให้อภัยการกระทำความผิดซึ่งโดยทั่วไปเป็นความผิดทางการเมือง เพื่อให้เกิดความสามัคคีในบ้านเมือง ให้สังคมมีการกระทำนั้นเสมือนว่ามีได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสกลับตัว โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะตรากฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำความผิด ภายหลังจากการกระทำ

ความผิดและมีผลย้อนหลังถึงการกระทำความผิด เช่น กรณีตามมาตรา 3⁴⁵ แห่งพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2516 พ.ศ.2516⁴⁶ ซึ่งกฎหมายนี้ตราออกมาเพื่อนิรโทษกรรมแก่ผู้ร่วมเดินขบวน โดยให้ถือว่าผู้ร่วมเดินขบวนไม่ได้กระทำความผิดและไม่ต้องมีความรับผิดชอบใดเลย เป็นการลบการกระทำความผิดของผู้ที่กระทำความผิด หรือให้เสมือนว่ามีกระทำความผิดดังกล่าวนั้น โดยไม่ได้ลบตัวกฎหมายที่กำหนดว่าการกระทำใดเป็นการกระทำความผิด เพียงแต่สั่งขมอมลบหรือขอมลืมน่าได้มีการกระทำผิดนั้นมาแล้ว⁴⁷

ดังนั้นกฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรมซึ่งประกาศใช้ในประเทศไทย จึงเป็นไปเพื่อรองรับการปฏิวัติ การรัฐประหาร หรือการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยหากการปฏิวัติหรือรัฐประหารนั้นกระทำสำเร็จ กฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรมที่ประกาศใช้มักอ้างว่าเป็นไปเนื่องจากผู้ก่อการได้กระทำการนั้นด้วยความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง มิได้แสวงหาประโยชน์ส่วนตัว⁴⁸ ส่วนกรณีที่จะประกาศนิรโทษกรรมให้แก่ผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารที่กระทำการไม่

⁴⁵ มาตรา 3 บรรดาการกระทำทั้งหลายทั้งสิ้นของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน ที่เกี่ยวเนื่องกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และได้กระทำในระหว่างวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2516 ไม่ว่าจะกระทำในฐานะเป็นตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมาย ก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง

⁴⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 90 ตอนที่ 145 ฉบับพิเศษ หน้า 1,16 พุทธศักราช 2516

⁴⁷ ธรรมเนียม สุ่มันตกุล *แนวความคิดและการยกเว้นกฎหมายนิรโทษกรรม* เอกสารเสนอต่อคณะกรรมการวิชาการ วิสามัญพิจารณาศึกษาและแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2554 ค้านคืน 14 เมษายน 2556 จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=776872>

⁴⁸ คำปรารภในพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำรัฐประหาร พ.ศ.2490 “...คณะผู้ก่อการรัฐประหารก็มิได้มีความปรารถนาเป็นอย่างอื่น นอกจากที่จะแก้ไขจัดความเสื่อมโทรมอันบังเกิดแก่ประเทศชาติเพื่อเป็นทางบำบัดความเดือดร้อนของประชาชนและเป็นการจรรโลงประเทศชาติให้วัฒนาถาวร มิได้มุ่งที่จะกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อบำเหน็จตอบแทนประการใด จึงเห็นเป็นการสมควรให้มีกรนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำรัฐประหารครั้งนี้” และคำปรารภในพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 พ.ศ.2534 “ โดยที่การยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดินและยกเลิกรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้กระทำเป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 นั้น คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้กระทำไปด้วยความปรารถนาที่จะแก้ไขสถานการณ์ซึ่งเป็นภัยอันตรายต่อประเทศชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์ และประชาชน เพื่อให้เกิดความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความเป็นธรรมในการปกครองประเทศ ความสามัคคีของชนในชาติ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความผาสุกของประชาชนชาวไทย และความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ ทั้งได้กระทำไปโดยมิได้ปรารถนาแสวงหาประโยชน์ส่วน

สำเร็จ ก็มักอ้างเหตุว่าเพื่อความสามัคคีของคนในชาติและเป็นการให้โอกาสแก่บุคคลผู้กระทำความผิดทำประโยชน์แก่ประเทศชาติต่อไป⁴⁹

4.1.3 การอภัยโทษ

การอภัยโทษ เป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดวิธีการหนึ่ง โดยการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมนิสัยของนักโทษ นักโทษที่มีความประพฤติดีจะมีสิทธิได้รับการอภัยโทษมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ให้นักโทษได้มีโอกาสกลับคืนสู่สังคมได้ก่อนกำหนดระยะเวลาลงโทษตามคำพิพากษา การอภัยโทษในประเทศไทยนั้นเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะกระทำภายในขอบเขตของกฎหมายได้แก่ ตามมาตรา 191 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย⁵⁰ และมาตรา 261 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁵¹ โดยแบ่งการอภัยโทษ เป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) การขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะคนหรือเฉพาะกลุ่มให้แก่ผู้ต้องโทษที่ได้ยื่นเรื่องทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษขึ้นมา

(2) การขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจง ในโอกาสหรือวาระที่สำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์หรือในโอกาสสำคัญของบ้านเมือง เช่น ในโอกาสครบรอบวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา โดยการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ⁵²

กล่าวโดยสรุป การล้างมลทิน ในปัจจุบันเป็นวิธีการที่รัฐใช้ในการลบล้างโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษหรือกำลังได้รับโทษ เมื่อได้รับการล้างมลทิน ถือว่าบุคคลนั้นไม่เคยถูกลงโทษหรือไม่เคยได้รับโทษ อย่างไรก็ตาม การล้างมลทินยังถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่กระทำความผิดอยู่ ส่วนการนิรโทษกรรมเป็นการให้อภัยการกระทำความผิดซึ่งโดยทั่วไปเป็นความผิดทางการเมือง โดยให้ถือว่าบุคคลนั้นไม่ได้กระทำความผิดและไม่ต้องมีความรับผิดชอบ ส่วนการอภัยโทษ เป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดวิธีการหนึ่ง กรณีผู้กระทำความผิดที่ได้รับการลงโทษแล้วหรือกำลัง

ตนหรือบำเหน็จตอบแทนแต่ประการใด จึงเป็นการสมควรที่จะให้มีนิรโทษกรรมแก่บุคคลซึ่งได้กระทำเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้”

⁴⁹ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินระหว่างวันที่ 8 และวันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2528 พ.ศ.2534

⁵⁰ มาตรา 191 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ

⁵¹ มาตรา 261 ทวิ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษก็ได้

การพระราชทานอภัยโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

⁵² มาตรา 187 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

ได้รับโทษอยู่ เมื่อได้รับการพระราชทานอภัยโทษ ถือว่ายังเป็นผู้กระทำความผิดอยู่ เพียงแต่ไม่ต้องได้รับโทษต่อไป หรือได้รับโทษน้อยกว่าเดิม

4.2 ผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมาย

4.2.1 การล้างมลทิน

การล้างมลทิน ผู้อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้ได้แก่ ผู้ต้องโทษในคดีอาญา และผู้ถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งได้รับโทษมาแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินใช้บังคับในประเทศไทย พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับแรกๆ ได้กำหนดให้เฉพาะผู้กระทำความผิดอาญาเท่านั้นที่ได้รับการล้างมลทิน โดยมีเงื่อนไขว่าผู้กระทำความผิดต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในช่วงระยะเวลาที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นกำหนด และผู้กระทำความผิดจะต้องพ้นจากโทษไปแล้วก่อนหรือภายในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นมีผลใช้บังคับ แต่ต่อมาพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับหลัง ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยเป็นผู้มีสิทธิได้รับการล้างมลทินด้วย โดยมีเงื่อนไขว่าต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในช่วงระยะเวลาที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นกำหนด และผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์แล้วทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก่อนหรือภายในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นมีผลใช้บังคับ

4.2.2 การนิรโทษกรรม

การนิรโทษกรรม พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมส่วนใหญ่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางการเมืองเป็นผู้กระทำความผิดที่ได้รับนิรโทษกรรม ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับพฤติการณ์หรือรัฐประหาร เมื่อมีผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารไม่สำเร็จ การนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการดังกล่าวมักจะให้เหตุผลว่าเพื่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในชาติ หากก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารสำเร็จมักจะให้เหตุผลเพื่อสร้างความชอบธรรมในการตรากฎหมายนิรโทษกรรมแต่ละครั้ง เพื่อขจัดความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นในประเทศชาติและกระทำไปด้วยความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง มิได้ปรารถนาประโยชน์ส่วนตนหรือบำเหน็จตอบแทนแต่อย่างใด นอกจากนี้รัฐอาจใช้กฎหมายนิรโทษกรรมเป็นมาตรการจูงใจให้ผู้กระทำความผิดเริ่มต้นปฏิบัติตามกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงการกระทำในอดีตด้วยการไม่เอาความผิดหรือไม่เอาโทษแก่ผู้กระทำความผิด⁵³ โดยการนิรโทษกรรมจะลบล้างความผิดที่กระทำก่อนนั้นและให้โอกาสผู้กระทำความผิดเริ่มต้นการกระทำที่ถูกต้อง เช่น พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการยกความผิดหรือยกโทษให้ผู้ขาดหนี้ราชการ หรือ

⁵³ สุรพล คงลาภ “ลักษณะของกฎหมายนิรโทษกรรมในประเทศไทย” วารสารนิติศาสตร์ 21,3 (กันยายน 2534) : หน้า 424

ประมวลรัชฎากร หรือพระราชบัญญัติอาวฐป็น เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวฐป็น⁵⁴

ดังนั้น ผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้ คือผู้กระทำความผิดอาญา โดยเฉพาะผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับการเมือง เช่น การก่อการกบฏ การก่อการจลาจล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการนิรโทษกรรมยังนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดอาญาที่ไม่ใช่ความผิดทางการเมืองด้วย เช่น ความผิดอันเนื่องมาจากขาดหนีราชการ หรือมีอาวฐป็นที่ไม่ได้รับอนุญาตไว้ในครอบครอง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายในภายหน้า จึงใช้วิธีการนิรโทษกรรมลบล้างความผิดที่กระทำก่อนนั้น และให้โอกาสผู้กระทำความผิดเริ่มต้นการกระทำที่ถูกต้องใหม่

4.2.3 การอภัยโทษ

การอภัยโทษ ปรากฏในวิทยานิพนธ์หลายฉบับว่า ผู้กระทำความผิดที่จะได้รับการอภัยโทษคือผู้กระทำความผิดอาญาเท่านั้น⁵⁵ อย่างไรก็ตาม มีข้อเท็จจริงปรากฏว่า อดีตปลัดกระทรวงการคลังและอดีตนายกรัฐมนตรีคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ซึ่งถูกไล่ออกจากราชการ ต่อมาได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษดังกล่าวต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) และได้รับการลดโทษจากไล่ออกเป็นปลดออกจากราชการ จากนั้นอดีตปลัดกระทรวงการคลังได้อุทธรณ์คำสั่งของ ก.พ.ค.ต่อศาลปกครองสูงสุด ในขณะที่เดียวกันก็ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมขอพระราชทานอภัยโทษ และก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษทางวินัยด้วย กระทรวงการคลังได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในเบื้องต้นแล้ว แต่ไม่พบว่ามีข้อกฎหมายใดกำหนดหลักเกณฑ์ให้ถือปฏิบัติในกรณีดังกล่าวไว้เป็นที่แน่ชัด จึงได้มีหนังสือหรือคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการกฤษฎีกา พิจารณาแล้วเห็นว่า การพระราชทานอภัยโทษถือเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ตาม

⁵⁴ สุรพล คงลาภ การนิรโทษกรรม : ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลทางกฎหมาย หน้า 21

⁵⁵ วิทยานิพนธ์ของนางสาวศิริสา พูลสนอง เรื่อง การล้างมลทินในประเทศไทย หน้า 31 “...สำหรับผู้กระทำความผิดที่จะได้รับการอภัยโทษนั้นเป็นผู้กระทำความผิดประเภทเดียวกับผู้กระทำความผิดที่จะได้รับการนิรโทษกรรม คือเป็นผู้กระทำความผิดอาญา ...” และวิทยานิพนธ์ของนางสาวอุมาพร สิทธิบูรณาญา เรื่อง การอภัยโทษในประเทศไทย หน้า 35 “...ผู้กระทำความผิดที่จะได้รับการอภัยโทษ คือผู้กระทำความผิดอาญาที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งผู้กระทำความผิดนั้นรับโทษแล้วแต่ยังไม่พ้นจากโทษตามคำพิพากษา ...” นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ของนายสุรพล คงลาภ เรื่อง การนิรโทษกรรม : ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลทางกฎหมาย” ก็ไม่ได้กล่าวถึงการอภัยโทษแก่ผู้กระทำความผิดทางวินัยไว้ โดยได้กล่าวไว้เฉพาะผู้กระทำความผิดทางอาญา ในหน้า 27 ว่า “...การพระราชทานอภัยโทษเฉพาะรายนั้น ผู้มีสิทธิจะได้รับการพระราชทานอภัยโทษจะต้องเป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษอย่างใดๆ ในทางอาญาและคดีถึงที่สุดแล้ว...” และหน้า 28 “...การพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป บัญญัติไว้ในมาตรา 261 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควร จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษก็ได้...”

บทบัญญัติมาตรา 191 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติถึงการอภัยโทษ โดยไม่ได้ระบุว่า เป็นโทษทางอาญาเท่านั้น พระราชอำนาจดังกล่าวจึงครอบคลุมถึงโทษทางอาญา โทษทางวินัย และโทษอื่นด้วย ซึ่งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการอภัยโทษทางอาญา ได้มีบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในภาค 7 อภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา และลดโทษ ตามมาตรา 259 ถึงมาตรา 267 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยผลของการอภัยโทษทางอาญา กฎหมายห้ามมิให้บังคับโทษนั้นต่อไป หรือถ้าเป็นโทษปรับที่ชำระแล้วก็ให้คืนค่าปรับให้ไปทั้งหมด แต่มิได้ลบล้างโทษทางอาญาที่เคยได้รับมาก่อน ส่วนการอภัยโทษทางวินัยนั้นก็ถือว่าเป็นการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตามมาตรา 191 โดยตรง ซึ่งไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดบัญญัติหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการดำเนินการดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ การดำเนินการอภัยโทษทางวินัยและผลในเรื่องนี้จึงต้องเป็นไปตามหลักรัฐธรรมนูญทั่วไปคือ ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชกระแสอภัยโทษซึ่งมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตามรัฐธรรมนูญมาตรา 195⁵⁶ ซึ่งก่อนหน้านั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเคยพระราชทานอภัยโทษทางวินัยแก่ข้าราชการตุลาการในกรณีวิกฤติตุลาการ เมื่อ พ.ศ.2535 ภายหลังจากที่ได้มีพระราชกระแสลดหย่อนผ่อนโทษจากให้ออกจากราชการ เป็นโทษงดบำเหน็จความชอบตามคำกราบบังคมทูลของนายกรัฐมนตรี

กล่าวโดยสรุป ผู้กระทำผิดที่จะได้รับการล้างมลทิน และได้รับการอภัยโทษ ได้แก่ผู้กระทำผิดทางอาญาและผู้กระทำผิดทางวินัย แต่ผู้กระทำผิดที่จะได้รับการนิรโทษกรรมเป็นผู้กระทำผิดความผิดทางอาญา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำความผิดทางการเมืองที่กระทำต่อรัฐ เช่น การก่อการกบฏ การก่อการจลาจล เป็นต้น

4.3 ลักษณะของความผิดและโทษ

4.3.1 การล้างมลทิน

ในอดีต การล้างมลทินในประเทศไทย กำหนดลักษณะของความผิดและโทษที่จะได้รับการล้างมลทินไว้ 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดที่มีโทษทางอาญา⁵⁷ และความผิดทางวินัยที่มีโทษทางวินัย ซึ่งได้กระทำลงก่อนหรือในวันที่กฎหมายล้างมลทินใช้บังคับและได้รับโทษแล้ว ตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้พระราชบัญญัติล้างมลทินบางฉบับยังกำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างทัณฑ์ให้แก่ผู้กระทำผิดด้วย ทั้งนี้เพราะมีกฎหมายบางฉบับที่กำหนดทัณฑ์สำหรับ

⁵⁶ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีจที่ 1056/2554

⁵⁷ มาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โทษสำหรับลงแต่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

(1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน

ผู้กระทำความผิดทางวินัยไว้ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476⁵⁸ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477⁵⁹

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยกำหนดให้การกระทำความผิดทางอาญาและโทษทางอาญากับการกระทำความผิดทางวินัยและโทษทางวินัยเป็นความผิดและโทษที่จะได้รับการล้างมลทิน

4.3.2 การนิรโทษกรรม

การนิรโทษกรรม สำหรับลักษณะของความผิดและโทษที่จะได้รับการนิรโทษกรรมนั้น คือความผิดและโทษทางอาญา เพราะการนิรโทษกรรมเป็นการที่รัฐออกกฎหมายเพื่อลบล้างการกระทำความผิดอาญา โดยเฉพาะการกระทำความผิดทางการเมืองที่ผ่านมาในอดีต เพื่อให้สังคมลืมการกระทำผิดนั้น กฎหมายนิรโทษกรรมจึงตราออกมาเพื่อให้มีผลเป็นการลบล้างการกระทำความผิดอาญาและโทษทางอาญาที่ผ่านมาในอดีตของผู้กระทำผิด

นอกจากนั้น ได้มีการใช้กฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายขึ้นในอนาคตด้วย กล่าวคือ รัฐอาจใช้กฎหมายนิรโทษกรรมเป็นมาตรการจูงใจให้ผู้กระทำความผิดเริ่มต้นปฏิบัติตามกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงการกระทำในอดีตด้วยการไม่เอาความผิดหรือไม่เอาโทษแก่ผู้กระทำความผิด เช่น พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการยกความผิดหรือการยกโทษให้ผู้ขาดหนีราชการ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน⁶⁰

4.3.3 การอภัยโทษ

เนื่องจากการอภัยโทษเป็นวิธีการที่รัฐได้ยกโทษหรือลดโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ซึ่งศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดและผู้กระทำผิดได้รับโทษแล้ว โดยที่ยังไม่พ้นจากโทษตามคำพิพากษา ดังนั้นการอภัยโทษจึงเป็นวิธีการที่มีผลเป็นเพียงการยกเว้นโทษทางอาญาให้แก่ผู้กระทำผิด แต่ไม่มีผลถึงเป็นการยกเว้นหรือลบล้างความผิดตามคำพิพากษาของผู้กระทำผิด โดยโทษทางอาญาที่จะได้รับการอภัยโทษนั้น ได้แก่ โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับและริบทรัพย์สิน นอกจากนี้ โทษทางอาญาที่จะได้รับการอภัยโทษได้ จะต้องเป็นโทษที่คดีนั้นศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้รับโทษและกำลังรับโทษอยู่ ดังนั้นจึงไม่สามารถขออภัยโทษทางอาญาในกรณีที่เป็นโทษที่

⁵⁸ มาตรา 8 ทศน์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัย ดังกล่าวไว้ในหมวด 2 นั้น ให้มีกำหนดเป็นห้าสถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ทณฑกรรม (3) กัก (4) ขัง (5) จำขัง

⁵⁹ มาตรา 8 ทศน์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยตำรวจ ดังกล่าวไว้ในหมวด 2 นั้น ให้มีกำหนดเป็นหกสถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ทณฑกรรม (3) กัก (4) ขัง (5) จำขัง (6) ลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

⁶⁰ สุรพล คงลาภ ลักษณะของกฎหมายนิรโทษกรรมในประเทศไทย หน้า 422

รอกการลงโทษหรือผู้กระทำผิดได้พ้นโทษไปแล้วได้ แต่ในบางกรณีมีการยกเว้นโทษปรับที่ถึงแม้ผู้กระทำผิดจะได้ชำระไปแล้วก็สามารถร้องขอคืนได้⁶¹

นอกจากนี้ เมื่อบทบัญญัติมาตรา 191 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติถึงการอภัยโทษโดยไม่ได้ระบุว่าเป็นโทษทางอาญาเท่านั้น พระราชอำนาจดังกล่าวจึงครอบคลุมถึงโทษทางอาญา โทษทางวินัยและโทษอื่นด้วย

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของความผิดและโทษที่จะได้รับการล้างมลทิน การนิรโทษกรรมและการอภัยโทษมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การล้างมลทินกำหนดให้การกระทำ ความผิดทางอาญาและโทษทางอาญากับการกระทำ ความผิดทางวินัยและโทษทางวินัยเป็นความผิด และโทษที่จะได้รับการล้างมลทิน สำหรับการอภัยโทษ กำหนดลักษณะของความผิดและโทษที่จะได้รับการอภัยโทษ ได้แก่โทษทางอาญาและโทษทางวินัย โดยที่การอภัยโทษไม่มีผลเป็นการยกเว้น ความผิด ส่วนการนิรโทษกรรม จะใช้ลบล้างการกระทำ ความผิดและโทษทางอาญาเท่านั้น แต่ไม่มีผลรวมไปถึงการลบล้างการกระทำ ความผิดและโทษทางวินัยด้วย โดยความผิดส่วนใหญ่ที่จะได้รับการนิรโทษกรรมจะเป็นการกระทำ ความผิดต่ออำนาจรัฐหรือเป็นการกระทำ ความผิดทางการเมือง ใดๆก็ดี ปัจจุบันการนิรโทษกรรมได้มีผลขยายรวมไปถึงการลบล้างการกระทำ ความผิดและโทษประเภทอื่นๆ ด้วย

4.4 ผลของกฎหมาย

4.4.1 การล้างมลทิน

การล้างมลทินมีผลทำให้โทษทางอาญาและโทษทางวินัยถูกลบล้างไป กรณีโทษทางวินัยที่ยังคงเหลือบางส่วนภายหลังการล้างมลทินมีผลใช้บังคับแล้วให้สิ้นสุดไปด้วย โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้น ใดๆก็ดี การล้างมลทินไม่มีผลย้อนหลังไปถึงการเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใด ที่ผู้กระทำผิดได้สูญเสียไปเพราะการถูกลงโทษนั้น

4.4.2 การนิรโทษกรรม

การนิรโทษกรรม เป็นวิธีการลบล้างการกระทำ ความผิดให้แก่ผู้กระทำผิด ทั้งผู้กระทำผิดที่ยังไม่ได้รับโทษและผู้กระทำผิดที่รับโทษแล้ว นอกจากนี้ในบางกรณียังรวมถึงผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วด้วย โดยการนิรโทษกรรมจะมีผลทำให้การกระทำ ความผิดนั้นไม่เป็นความผิดอีกต่อไป ทั้งนี้เพราะการนิรโทษกรรมเป็นการลบล้าง (oblivion) ความผิด โดยลบล้างความทรงจำเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดและมีผลย้อนหลังไป โดยถือว่าไม่ได้กระทำ ความผิดนั้น ซึ่งเป็น

⁶¹ อูมาพร สิทธิบูรณาญา การอภัยโทษในประเทศไทย:ศึกษากรณีการอภัยโทษเป็นการทั่วไป หน้า 37

ผลให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากความผิด กรณีที่มีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้นั้น คำพิพากษาจะถูกกลบ ล้างไปด้วย⁶² โดยกฎหมายนิรโทษกรรมก่อให้เกิดผลดังนี้⁶³

1) ผลต่อการกระทำความผิดอาญา

การนิรโทษกรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีพิจารณามากกว่าที่จะเป็นเรื่องสารบัญญัติ ดังนั้น การนิรโทษกรรมอาจจะเป็นการยกเว้นความผิดเพื่อเป็นการลบล้างความผิดอาญาที่ได้กระทำ ก็ได้ หรืออาจจะเพียงทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่พิจารณาว่าการ กระทำความผิดนั้นจะถูกกลบล้างไปหรือไม่ก็ได้

2) ผลต่อกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

กฎหมายนิรโทษกรรมถือเป็นเงื่อนไขระดับคดีตามมาตรา 39 (7) แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁶⁴ ดังนั้น หากผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาลในวันที่ กฎหมายนิรโทษกรรมใช้บังคับ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องระงับการสอบสวนหรือ การฟ้องร้องแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่มีการประกาศใช้กฎหมายนิรโทษกรรมภายหลังมีคำพิพากษาแล้ว และผู้นั้นกำลังรับโทษอยู่ การลงโทษนั้นต้องสิ้นสุดลง

นอกจากนี้ หากมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษและผู้นั้นพ้นโทษแล้ว โดยปกติ จะถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด ยกเว้นในกรณีที่กฎหมายนิรโทษกรรม มิได้บัญญัติไว้ว่าให้ลบล้างคำพิพากษาด้วย

3) ผลในประการอื่น

ผลในประการอื่น ได้แก่ ผลต่อความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ผลต่อความผิดทางวินัย และผลต่อสิทธิและประโยชน์อื่นๆ

ปรากฏจากทางปฏิบัติของประเทศไทยว่า พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมจะมี บทบัญญัติที่ให้ยกเว้นความรับผิดชอบทางแพ่งด้วย และโดยเหตุที่การนิรโทษกรรมไม่ลบล้าง “ข้อเท็จจริง” ว่าได้มีการกระทำความผิด ดังนั้นแม้ผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมจะพ้นจากโทษทางอาญา แต่ผู้กระทำความผิดไม่อาจอ้างกฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อให้ตนพ้นจากการถูกลงโทษทางวินัย หรือถูก ดำเนินการเพื่อลงโทษทางวินัยได้ นอกจากนี้ ยังไม่อาจเรียกร้องสิทธิและประโยชน์ที่สูญเสียไป

⁶² สุรพล คงลาก การนิรโทษกรรม : ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลทางกฎหมาย หน้า 146

⁶³ สุรพล คงลาก ลักษณะของกฎหมายนิรโทษกรรมในประเทศไทย หน้า 425-426

⁶⁴ มาตรา 39 สิทธิภาคคดีอาญาที่ฟ้องยอมระงับไปดังต่อไปนี้

๑ล๑

(7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

เนื่องจากการถูกลงโทษไปแล้วได้ ไม่มีผลให้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืน รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ

4.4.3 การอภัยโทษ

การอภัยโทษ มีผลเป็นแต่เพียงยกเว้นการลงโทษ หรือลดโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ไม่มีผลถึงยกเว้นความผิด หรือลบล้างการกระทำความผิดตามคำพิพากษา ถ้าผู้ที่ได้รับการอภัยโทษแล้ว กระทำความผิดอาญาขึ้นใหม่ การอภัยโทษไม่ตัดอำนาจศาลที่จะเพิ่มโทษ หรือไม่รอการลงโทษ เนื่องจากการอภัยโทษไม่มีผลลบล้างการกระทำความผิด ฉะนั้นความผิดอาญาตามคำพิพากษาเดิมยังคงอยู่ และการอภัยโทษไม่มีผลเป็นการลบล้างทะเบียนประวัติอาชญากรของผู้ที่ได้รับการอภัยโทษ⁶⁵

มาตรา 265 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁶⁶ ได้กำหนดผลของการอภัยโทษไว้ดังนี้⁶⁷

(1) ในกรณีที่มีการพระราชทานอภัยโทษเด็ดขาดปราศจากเงื่อนไข กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้บังคับโทษนั้น กล่าวคือ ถึงแม้จะมีการบังคับโทษไปบ้างแล้ว ก็ต้องหยุดการบังคับโทษนั้นทันที

(2) ในกรณีการอภัยโทษเป็นแต่เพียงเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาหรือลดโทษเท่านั้น ถ้ายังมีโทษหลังจากได้รับพระราชทานอภัยโทษให้เปลี่ยนเป็นเบาหรือลดโทษแล้วเหลืออยู่ตามกฎหมาย ก็ให้ใช้บังคับเฉพาะสำหรับโทษที่ยังเหลืออยู่นั้นต่อไปจนกว่าจะครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล

(3) การได้รับพระราชทานอภัยโทษนี้ ถ้าจำเลยต้องคำพิพากษาให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินแก่ผู้เสียหายหรือโจทก์ร่วม หรือให้ใช้ค่าทดแทนตามคำพิพากษา ซึ่งจำเลยจะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าว เพราะเป็นการบังคับตามคำขอในทางแพ่ง ไม่ใช่เป็นโทษทางอาญา ฉะนั้นจำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะขอรับพระราชทานอภัยโทษได้

⁶⁵ อูมาพร สิทธิบูรณาญา การอภัยโทษในประเทศไทย: ศึกษากรณีการอภัยโทษเป็นการทั่วไป หน้า 40

⁶⁶ มาตรา 265 ในกรณีที่มีการอภัยโทษเด็ดขาดโดยไม่มีเงื่อนไข ห้ามมิให้บังคับโทษนั้น ถ้าบังคับโทษไปบ้างแล้วให้หยุดทันที ถ้าเป็นโทษปรับที่ชำระแล้วให้คืนค่าปรับให้ไปทั้งหมด

ถ้าการอภัยโทษเป็นแต่เพียงเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาหรือลดโทษ โทษที่เหลืออยู่ก็ให้บังคับไปได้

แต่การได้รับพระราชทานอภัยโทษ ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับพ้นความรับผิดในการต้องคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือค่าทดแทนตามคำพิพากษา

⁶⁷ ประกาศน อยัชย “พระราชทานอภัยโทษ” วารสารบทบัญญัติ 47,1 (มีนาคม 2534): หน้า 6-8 อ้างใน ศิริสา พูลสนอง การล้างมลทินในประเทศไทย หน้า 47

ส่วนผลของการอภัยโทษทางวินัย เนื่องจากการอภัยโทษทางวินัยถือว่าเป็นการ
ใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 ดังนั้นผลของ
การดำเนินการอภัยโทษทางวินัย คือต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชกระแสอภัยโทษ⁶⁸

กล่าวโดยสรุป การล้างมลทิน การนิรโทษกรรม และการอภัยโทษ เป็น
วิธีการที่ก่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำผิดที่แตกต่างกัน แม้ว่าวิธีการล้างมลทิน การนิรโทษกรรม และการ
อภัยโทษจะเป็นวิธีการลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำผิดในทำนองเดียวกันก็ตาม
แต่วิธีการทั้งสามวิธีการดังกล่าวก่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำผิดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การล้างมลทิน มีผล
ต่อผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษแล้วหรือกำลังรับโทษอยู่ ในอดีตการล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างทั้ง
โทษและการกระทำ แต่ในปัจจุบันการล้างมลทินมีผลเฉพาะการลบล้างโทษที่ผู้กระทำผิดได้รับ
มาแล้วเท่านั้น ไม่ได้รวมถึงการลบล้างพฤติกรรมหรือการกระทำความผิดที่เป็นเหตุให้ถูกลงโทษ
นั้น กล่าวคือ การล้างมลทินมีผลทำให้ผู้กระทำผิดยังคงเป็นผู้กระทำผิดอยู่ แต่เมื่อได้รับการล้าง
มลทินแล้ว ถือว่าผู้นั้นไม่เคยถูกลงโทษหรือไม่เคยได้รับโทษมาก่อน แต่การนิรโทษกรรม มีผลเป็น
การลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำผิด กล่าวคือ การนิรโทษกรรมให้ถือว่า
ผู้กระทำความผิดไม่ได้กระทำความผิดและไม่ต้องรับผิดด้วย ส่วนการอภัยโทษนั้น มีผลต่อผู้กระทำ
ผิดที่ได้รับโทษแล้วหรือกำลังรับโทษอยู่ โดยที่การอภัยโทษมีผลเพียงแต่การลบล้างโทษ แต่ไม่มีผล
เป็นการลบล้างการกระทำความผิดด้วย กล่าวคือ เมื่อได้รับการอภัยโทษ ผู้กระทำผิดก็ยังถือเป็นผู้ที่
กระทำความผิดอยู่ เพียงแต่ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษอีกต่อไปหรือได้รับโทษน้อยกว่าเดิม ขึ้นอยู่กับว่า
ผู้นั้นจะได้รับการอภัยโทษในรูปแบบใด แต่ก็ยังถือว่าผู้นั้นยังคงเป็นผู้กระทำความผิดและผู้ที่เคย
ได้รับโทษมาแล้ว

⁶⁸ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 1056/2554 “... การพระราชทานอภัยโทษทางวินัยไม่สามารถ
เทียบเคียงได้กับการล้างมลทินในส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ได้รับการล้างมลทิน และการนำหลักเรื่องการ
ล้างมลทินเป็นการล้างโทษแต่ไม่ได้ล้างการกระทำความผิด เพื่อใช้กับการพระราชทานอภัยโทษทางวินัย
เนื่องจากการล้างมลทินกระทำได้โดยตรเป็นพระราชบัญญัติล้างมลทินเนื่องในโอกาสสำคัญต่างๆ และผู้ใดจะ
ได้รับการล้างมลทินหรือไม่ย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายล้างมลทินแต่ละฉบับบัญญัติไว้
ส่วนการพระราชทานอภัยโทษทางวินัยถือว่าเป็นการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ตามบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญ มาตรา 191 การดำเนินการอภัยโทษทางวินัยและผลของการดำเนินการจึงต้องเป็นไปตามหลัก
รัฐธรรมนูญทั่วไป คือต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชกระแสอภัยโทษ ”

5. ข้อดีและข้อเสียของการล้างมลทิน

5.1 ข้อดีของการล้างมลทิน

5.1.1 ทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว เนื่องจากคงเป็นการไม่ยุติธรรมที่ผู้กระทำผิดซึ่งพ้นโทษแล้วยังคงได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดและการถูกลงโทษอีกต่อไป เพราะผู้กระทำผิดได้ชดใช้ความผิดโดยการถูกลงโทษในความผิดนั้นแล้ว ดังนั้นผู้กระทำผิดจึงไม่ควรได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดหรือการลงโทษอีกต่อไป

5.1.2 ทำให้หลุดพ้นจากโทษ การล้างมลทินเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วหลุดพ้นจากโทษ

5.1.3 ทำให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อีกครั้งหนึ่ง การล้างมลทินเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคม เพราะการล้างมลทินมีผลทำให้ผู้กระทำผิดเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยได้รับโทษสำหรับการกระทำผิดนั้นมาก่อน ผู้กระทำผิดจึงสามารถกลับมาใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ในขณะที่เดียวกัน การล้างมลทินยังก่อให้เกิดผลดีแก่สังคม เพราะเมื่อผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ ปัญหาการเกิดอาชญากรรมในสังคมก็จะลดน้อยลงไปด้วย

5.1.4 ทำให้ผู้กระทำผิดได้รับสิทธิและความสามารถกลับคืนมา การล้างมลทินเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้กระทำผิดได้รับสิทธิและความสามารถต่างๆ ที่ผู้กระทำผิดได้สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดหรือการลงโทษกลับคืนมา กล่าวคือ การล้างมลทิน จะมีผลทำให้ผู้กระทำผิดกลับมามีสิทธิและความสามารถคืนตามเดิม เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการประกอบอาชีพ ฯลฯ⁶⁹ ทั้งนี้เพราะการล้างมลทินมีผลเป็นการคืนสิทธิและความสามารถต่างๆ ที่ผู้กระทำผิดได้สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดหรือการลงโทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทิน

5.2 ข้อเสียของการล้างมลทิน

5.2.1 ผลเสียต่อตัวผู้กระทำผิด การล้างมลทิน ทำให้ผู้กระทำผิดติดนิสัยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและโทษทัณฑ์ที่จะได้รับ เพราะเมื่อรัฐตรากฎหมายล้างมลทินออกมาใช้บังคับและผู้กระทำผิดเป็นผู้ที่อยู่ในเงื่อนไขของการได้รับการล้างมลทิน ก็จะได้รับ การล้างมลทินในทันที การล้างมลทินจึงมีผลทำให้ผู้กระทำผิดไม่สำนึกในการกระทำ ไม่ตั้งใจแก้ไขปรับปรุงตนและกระทำ ความผิดซ้ำขึ้นมาอีก ดังนั้นจึงเห็นว่าการล้างมลทิน มีข้อเสียประการหนึ่งคือไม่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดติดนิสัยได้

⁶⁹ ศิริสา พูลสนอง การล้างมลทินในประเทศไทย หน้า 50

5.2.2 **ผลเสียต่อสังคม** เนื่องจากการล้างมลทิน ไม่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไข ปรับปรุงผู้กระทำผิดคดีนอกระบบได้ ดังนั้น ผู้กระทำผิดคดีนอกระบบดังกล่าว จึงอาจสร้างปัญหาให้แก่สังคม ได้มากยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การก่อการจลาจลวุ่นวาย อันอาจมีผลทำให้ สังคมเสื่อมโทรมลง

บทที่ 3

การล้างมลทินในประเทศไทยและประเทศอังกฤษ

การแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดโดยการลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษมีอยู่ด้วยกันหลายวิธี แต่วิธีการลบล้างการกระทำความผิดและโทษที่มีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วมีอยู่เพียงวิธีเดียว คือ วิธีการล้างมลทิน เพราะการล้างมลทินเป็นวิธีการลบล้างมลทินหรือตราบาปที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษซึ่งจะเป็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับมาใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลปกติในสังคมได้อีกครั้งหนึ่ง

ในบทนี้จะได้ศึกษาวิธีการล้างมลทินในประเทศไทยและประเทศอังกฤษ เพื่อให้ทราบและเข้าใจรูปแบบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไขของการล้างมลทิน และผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทินอย่างชัดเจน

1. การล้างมลทินในประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวกับล้างมลทินในประเทศไทยจะตราออกมาเป็นครั้งคราวเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น เห็นได้จากพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ.2539 ซึ่งตราขึ้นมาเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 ซึ่งตราขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและให้เกิดสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐเพื่อลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ทั้งผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่ เนื่องจากกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยมีที่มาจากหลักการอภัยทาน ความผิดหรือโทษของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐที่ให้แก่ผู้กระทำผิด ดังนั้น จึงมีผลทำให้

พระราชบัญญัติล้างมลทินของไทยแต่ละฉบับมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการล้างมลทิน รวมถึงผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทินที่แตกต่างกัน

ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจถึงแนวความคิดของการล้างมลทินในประเทศไทย รวมทั้งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับจึงจำเป็นต้องศึกษาประวัติความเป็นมาของการล้างมลทินและพระราชบัญญัติล้างมลทินของประเทศไทยแต่ละฉบับ

1.1 ความเป็นมาของการล้างมลทินในประเทศไทย

การล้างมลทินในประเทศไทยเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2475 โดยฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราพระราชบัญญัติล้างมลทินออกมาเพื่อคืนสิทธิให้แก่คณะนายทหารที่ก่อการกำเริบคบคิดกันเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในปี ร.ศ.130¹ แต่กระทำการไม่สำเร็จ ซึ่งต่อมาถูกจับตัวมาลงโทษ ทั้งนี้คณะกรรมการทหารพิจารณาคดีได้นำคำพิพากษาคดี ขึ้นกราบบังคมทูลเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม ร.ศ.131 (พ.ศ.2455) และต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยเด็ดขาดที่จะไม่เอาโทษแก่บุคคลดังกล่าว เนื่องจากทรงเห็นว่า กรรมการพิพากษาลงโทษพวกเหล่านี้ ชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมายทุกประการแล้ว แต่ว่าความผิดของพวกเหล่านี้มีข้อสำคัญที่จะกระทำร้ายตัวเรา เราไม่ได้มีจิตพยาบาทอาฆาตมาดร้ายต่อพวกนี้ เห็นควรที่จะลดหย่อนผ่อนโทษโดยฐานกรุณา ซึ่งเป็นอำนาจของพระเจ้าแผ่นดินจะยกให้ได้² ซึ่งต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาคืนสิทธิให้แก่บุคคลดังกล่าว

พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำผิดทางการเมือง ร.ศ.130 พุทธศักราช 2475 ถือเป็นกฎหมายล้างมลทินฉบับแรกของไทยที่ตราขึ้นมาเพื่อล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดทางการเมืองที่ถูกวางโทษโดยพระบรมราชวินิจฉัย ลงวันที่ 5 พฤษภาคม ร.ศ.131 เนื่องจากฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่า พวกนักโทษการเมืองครั้งปี ร.ศ.130 บัดนี้แม้พ้นพระราชอาชญามาแล้วก็จริงแต่ตามกฎหมายของเรา พวกนี้ไม่ได้รับสิทธิสมบูรณ์ ขึ้นชื่อว่าติดคุกต้องพระราชอาชญาแล้วด้วยเหตุว่านักโทษที่กล่าวนี้เป็นนักโทษทางการเมือง คณะกรรมการราษฎรแลเห็นสมควรว่าจะได้รับพระราชทานยกเว้นโทษให้เกลี้ยงเกลาคือ สิทธิที่เสียไปทางนั้นขอให้ยกเว้นเสีย³ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวกลับคืนสังคมและสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

¹ แดมสุข นุ่มนนท์ *ยังเติร์กุ่นแรก กบฏ ร.ศ.130*

² เรื่องเดียวกัน หน้า 119-120

³ เอกสารประกอบการยกร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำผิดทางการเมือง ร.ศ.130 พุทธศักราช 2475

จากแนวความคิดดังกล่าวทำให้เห็นว่า กฎหมายล้างมลทินเป็นหลักการใหม่ที่ฝ่ายนิติบัญญัตินำมาใช้ในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิด เพื่อให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วกลับคืนสังคมได้ นอกจากนี้ กฎหมายล้างมลทินยังเป็นกฎหมายใหม่ที่ถูกนำมาใช้แทนกฎหมายเดิมที่มีอยู่ซึ่งมีผลใช้บังคับเฉพาะกับกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น⁴ โดยกฎหมายล้างมลทินจะมีผลใช้บังคับกับผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วทุกคนเป็นการทั่วไป โดยไม่จำกัดประเภทของผู้กระทำผิดหรือลักษณะของความผิด

กฎหมายล้างมลทินของไทยถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิด โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมอล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ทั้งผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่ ทั้งนี้แล้วแต่ความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐในขณะนั้น เนื่องจากแนวความคิดในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดตามกฎหมายล้างมลทินของไทยมาจากหลักการอภัยทานความผิดหรือโทษของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐให้แก่ผู้กระทำผิด⁵ โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะตรากฎหมายล้างมลทินออกมาในรูปของพระราชบัญญัติเฉพาะช่วงโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น ทั้งนี้นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อปี พ.ศ.2475 เป็นต้นมา ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติล้างมลทินเรื่อยมา จนถึงปัจจุบันมีจำนวน 8 ฉบับด้วยกัน ได้แก่

(1) พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ.130 พุทธศักราช 2475 ตราขึ้นมาเพื่อให้บรรดานายทหารที่คบคิดเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่กระทำไม่สำเร็จ ถูกจับกุมและถูกวางโทษโดยพระราชวินิจฉัย ลงวันที่ 5 พฤษภาคม ร.ศ.131 ให้ได้รับพระราชทานล้างมลทิน อันพึงเกิดแต่การที่ถูกวางโทษและการเสียไปซึ่งสิทธิใดๆ อันเนื่องแต่การนั้นเสียสิ้น

(2) พระราชบัญญัติล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ.2498 ให้บรรดาผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีขัดคำสั่งเกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สิน ในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพาอันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญาและพระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร พ.ศ. 2464 ให้ถือเสมือนว่ามีได้เคยต้องคำพิพากษาในคดีนั้นๆ

⁴ R. Guyon, "Note on reinstatement former convicts in their civic rights," 24 September 1932. อ้างใน ศิริสา พูลสนอง การล้างมลทินในประเทศไทย หน้า 80

⁵ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499

(3) พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 ตราขึ้นเนื่องในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้เจริญยั้งยืนมาครบ 25 พุทธศตวรรษ

(4) พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2502

(5) พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 ตราขึ้นเนื่องในโอกาสที่กรุงรัตนโกสินทร์ได้สถาปนามาครบ 200 ปี ในปี พ.ศ.2525

(6) พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 ได้ตราขึ้นเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม 2530

(7) พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ 50 ปี พ.ศ. 2539 ได้ตราขึ้นเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2539

(8) พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 ได้ตราขึ้นเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม 2550

การที่พระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับตราขึ้นมาตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐในขณะนั้น ประกอบกับตราขึ้นมาในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้พระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดแตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาพระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับ เพื่อให้ทราบถึงขอบเขตของพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแตกต่างกัน จะนำเอาหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับหนึ่ง ไปใช้บังคับกับพระราชบัญญัติล้างมลทินอีกฉบับหนึ่งไม่ได้

1.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินในประเทศไทย

เนื่องจากการกำหนดการศึกษาเฉพาะการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดทางวินัย ดังนั้นจึงกล่าวถึงเฉพาะพระราชบัญญัติล้างมลทินที่กำหนดให้ล้างมลทินสำหรับผู้กระทำความผิดทางวินัยเท่านั้น โดยไม่กล่าวถึงพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับแรกและฉบับที่สองของประเทศไทย⁶

⁶ พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับแรก ได้แก่ พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ.130 พุทธศักราช 2475 กำหนดให้บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ได้แก่ ผู้กระทำความผิดทางการเมืองที่ก่อการ

1.2.1 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศักราช พ.ศ.2499

พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกของไทยที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยเป็นผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินด้วยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นเพื่อล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดคดีต่างๆ ที่ได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ ผู้ถูกลงโทษถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล และผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างอื่น เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะอภัยทานความผิดและโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว ในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้เจริญยั่งยืนมาครบ 25 ศตวรรษ ในปี 2500 เพื่อเป็นการอภัยทานแก่บุคคลดังกล่าว และเป็นการเล่นฉลองในโอกาสนี้ ประกอบกับเพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน⁷ ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้ตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้น

สำหรับสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ความจริงนั้นหลักการใหญ่ก็คือในตอนต้นของหลักการคือลบล้างมลทินให้แก่ประชาชน แต่ว่าพอมานึกตอนหนึ่งก็คือว่าสำหรับข้าราชการ การที่ความดำริในการลบล้างมลทินนี้ หมายความว่าคืนสิทธิซึ่งประชาชนและข้าราชการซึ่งได้เสียไปเพราะได้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาบ้าง ได้ถูกลงโทษตามพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนบ้าง คือ หมายความว่าเราคืนสิทธิที่เขาเสียไปกลับไปให้เป็นการอภัยทาน นั่นเป็นหลักการใหญ่ เพราะฉะนั้นกฎหมายลบล้างมลทินนี้ก็มีสมบูรณตามนี้ คือทุกคนได้สิทธิไป สำหรับประชาชนก็ได้สิทธิหมายความว่า เป็นคนซึ่งไม่เคยถูกลงโทษมาเลย เพราะฉะนั้นจะไปสมัครเป็นข้าราชการต่อไปก็ได้ จะสมัครทำงานตามห้างร้านก็ได้ ซึ่งแต่ก่อนนี้เขามักจะสอบถามประวัติกัน

กบฏ ร.ศ.130 และลักษณะของความผิดที่จะได้รับการล้างมลทิน เป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งเป็นการผิดเกี่ยวกับการก่อกบฏ ร.ศ.130 และพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับที่สอง ได้แก่ พระราชบัญญัติล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ.2489 กำหนดให้บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในกรณีการขัดคำสั่งเกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา และลักษณะของความผิดที่จะได้รับการล้างมลทิน เป็นการกระทำความผิดที่เป็น การขัดคำสั่งเกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สิน อันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา พระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร พุทธศักราช 2464 พระราชบัญญัติให้อำนาจในการเตรียมการป้องกันประเทศ พุทธศักราช 2482 พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์จ้างรัตน โกสินทรศก 119 กฎอัยการศึก พ.ศ.2457 หรือบรรดาคำสั่งข้อบังคับซึ่งออกตามความในกฎอัยการศึก พ.ศ.2457 หรือกฎหมายอื่นใดที่เกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สิน

⁷ น.760 “วินัยกับการกฎหมายล้างมลทิน” วารสารข้าราชการ 28 6 (มิถุนายน 2534) หน้า 79

ราษฎรก็ได้รับ สำหรับข้าราชการนั้นก็ได้รับสิทธิ นอกจากจะได้รับความช่วยเหลือจากประชาชนทั่วไปก็ได้รับสิทธิในฐานะเป็นข้าราชการตามพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนอีกด้วย สำหรับประชาชนนั้นในเวลานี้ สำหรับทางรัฐบาลก็ได้ให้ความช่วยเหลืออยู่แล้ว สำหรับประชาชนเราให้ความช่วยเหลือ เราจะไปให้โดยให้บำเหน็จบำนาญหรือจะให้อะไรมันก็ได้ เพราะฉะนั้นประชาชนเราให้ความช่วยเหลือโดยทางสังคมสงเคราะห์ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ก็ดี สำหรับกรมราชทัณฑ์ก็ให้การสงเคราะห์นักโทษที่พ้นโทษไป รัฐบาลได้จ่ายเงินไปให้สำหรับเป็นทุนให้ไปทำมาหากินเป็นมูลนิธิ เราได้จัดการไปแล้ว ทีนี้สำหรับข้าราชการนั่นเองก็ได้รับสิทธิ ได้รับความช่วยเหลือโดยให้บำเหน็จบำนาญ รวมความสรุปคือว่าเราต้องการคืนสิทธิให้แก่ผู้ต้องโทษเสมือนเป็นคนที่ไม่ต้องโทษก็กลับเป็นพลเมืองโดยสมบูรณ์ เพราะฉะนั้นสำหรับประชาชนก็ย่อมได้เสวยสิทธิดังเช่นประชาชนโดยทั่วไป สำหรับข้าราชการก็เสวยสิทธิดังเช่นข้าราชการโดยทั่วไป⁸

1) หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติล้างมลทิน ในโอกาสครบ 25 พุทธศักราช พ.ศ.2499 มีสองประการ ได้แก่

ประการแรก พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 13 พฤษภาคม 2500 เป็นต้นไป⁹

ประการที่สอง บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษอยู่เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน โดยได้กำหนดประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินไว้ 2 ประเภท คือ ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดคดีอาญาและผู้ถูกลงโทษทางวินัย

กรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัยนั้น ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทิน พ.ศ.2499¹⁰ กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ ผู้ถูกลงโทษเพราะประพฤติชั่วถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล และผู้ถูกลงโทษ

⁸ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยวิสามัญสอง) ครั้งที่ 8-10, ธันวาคม 2499, เล่ม 3 แผนกรายงานการประชุม หน้า 4/2

⁹ มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป

¹⁰ มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ และผู้ถูกลงโทษเพราะประพฤติชั่วถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาลตลอดจนโทษทางวินัยอย่างอื่น ซึ่งกระทำความผิดก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2499 และได้ถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยต้องถูกลงโทษทางวินัย

ทางวินัยอย่างอื่น เช่น ถูกตัดเงินเดือน ถูกลดขั้นเงินเดือน ถูกทำทัณฑ์บน เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน โดยให้ถือว่ามิได้เคยต้องถูกลงโทษทางวินัย ดังนั้น กรณีครูซึ่งถูกลงโทษโดยการถูกถอนใบอนุญาต จึงไม่ได้รับการล้างมลทิน¹¹

2) หลักเกณฑ์ของผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499

ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินจะต้องเข้าหลักเกณฑ์สองประการ ได้แก่

ประการแรก ผู้ถูกลงโทษทางวินัยจะต้องกระทำผิดทางวินัยก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน 2499 และ

ประการที่สอง ได้ถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ถูกลงโทษก่อนหรือภายในวันที่ 13 พฤษภาคม 2500)¹² ทั้งนี้ตามนัยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้¹³

ข้าราชการต้องหาว่ากระทำผิดต่อหน้าที่ ซึ่งถูกสั่งพักราชการตั้งแต่วันที่ 7 มกราคม 2490 และถูกฟ้องในคดีอาญา ต่อมาต้นสังกัดได้มีคำสั่งลงวันที่ 8 มีนาคม 2497 ให้ออกจากราชการไว้ก่อน ในที่สุดศาลฎีกาพิพากษาให้จำคุก 5 ปี โดยต้องจำคุกตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2493 และพ้นโทษเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2498 ต้นสังกัดมีหนังสือขอทราบผลแห่งคดีและได้รับแจ้งผลจาก

¹¹ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 75/2500 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 ให้ล้างเฉพาะให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ และถูกลงโทษเพราะประพฤติชั่วถึงต้องออกจากองค์การบริหาร องค์การสาธารณะ เทศบาลหรือสุขาภิบาล ตลอดจนโทษทางวินัยอย่างอื่น จึงไม่รวมถึงบรรดาเจ้าของ ผู้จัดการครุใหญ่ และครู โรงเรียนราษฎร์ ผู้ถูกลงโทษจนถึงถูกถอนใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2497 เพราะบุคคลเหล่านี้นอกจากไม่ใช่เป็นข้าราชการ หรือผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหาร องค์การสาธารณะ เทศบาลหรือสุขาภิบาลแล้ว การที่ถูกลงโทษโดยถูกถอนใบอนุญาตนั้น เรียกไม่ได้ว่าถูกลงโทษ หรือต้องออกเพราะทำผิดทางวินัย

¹² ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 104/2500 คำว่า “วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ” หมายถึงวันแรกที่เริ่มใช้บังคับนั้นเพียงวันเดียว เช่น ในกรณีนี้คือวันที่ 13 พฤษภาคม 2500 หากหมายถึงวันที่ 13 และวันต่อไป ตลอดเวลาที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ การล้างมลทินก็จะไม่มีที่สิ้นสุดและหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้ก็ไม่มีผลใช้บังคับ

¹³ มาตรา 3 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีความผิดคดีต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2499 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดในคดีนั้นๆ

กรมอัยการ เมื่อกรกฎาคม 2503 กรมศุลกากรจึงมีคำสั่งเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2503 ให้ไล่ออกจากราชการตั้งแต่วันสั่งพักราชการเป็นต้นไป ข้าราชการรายนี้จึงเป็นผู้อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทิน¹⁴

นอกจากนี้กรณีข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยซึ่งอยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทินจะใช้สิทธิอุทธรณ์ในขณะที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับได้หรือไม่และข้าราชการดังกล่าวจะได้รับการล้างมลทินหรือไม่

กรณีนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยจะใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ เพราะกรณีนี้จะถือว่าข้าราชการผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดและถูกลงโทษเด็ดขาดแล้วไม่ได้ เนื่องจากการวินิจฉัยอุทธรณ์ นอกจากจะวินิจฉัยยืนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งแล้ว ยังอาจวินิจฉัยว่าผู้ถูกลงโทษไม่มีความผิดก็ได้ ฉะนั้น ในกรณีที่มีการลงโทษข้าราชการผู้นั้นก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินใช้บังคับ แต่ข้าราชการผู้นั้นยังใช้สิทธิอุทธรณ์อยู่ การลงโทษนั้นจึงยังไม่มีผลบังคับเด็ดขาด การล้างมลทินจึงไม่อาจกระทำไปเพราะต้องรอจนกว่าจะได้มีการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นแล้ว ซึ่งถ้าผลการวินิจฉัยปรากฏว่าผู้นั้นไม่ผิด บุคคลนั้นก็จะมีมลทินจะล้าง¹⁵

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นเพื่อลบล้างการกระทำ ความผิดและโทษให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดคดีอาญา และผู้ถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งผู้ถูกลงโทษทางวินัยดังกล่าว จะต้องถูกลงโทษก่อนหรือภายในวันที่ 13 พฤษภาคม 2500 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ และจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน 2499 จึงจะได้รับการล้างมลทิน หากผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดภายหลังระยะเวลาที่พระราชบัญญัตินี้ กำหนด บุคคลนั้นจะไม่ได้รับการล้างมลทิน ทั้งนี้พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2499 ถือได้ว่า

¹⁴ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 104/2504 ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีความผิดคดีต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นก่อน 8 พฤศจิกายน 2499 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และตามมาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก ฯลฯ คำสั่งไล่ออกจากราชการในกรณีนี้เป็นคำสั่งลงโทษทางวินัยที่อาศัยคำพิพากษา คำสั่งนี้เป็นคำสั่งลงโทษทางวินัยไล่ออกตามมาตรา 4 ซึ่งเนื่องมาจากการกระทำผิดที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 คำว่า “ถูกลงโทษ” ตามมาตรา 4 นั้นจะถือเอาวันที่ออกคำสั่งลงโทษเด็ดขาด ว่าเป็นวันถูกลงโทษไม่ได้ เพราะการถูกลงโทษฐานทำผิดวินัยในบางเรื่องเป็นวิธีการหลายอย่างต่อเนื่องเป็นระยะตั้งแต่ให้พักราชการ สอบสวน และสั่งลงโทษในที่สุดซึ่งเทียบได้กับหลักของศาล ซึ่งโดยปกติให้นับวันจำคุกตามคำพิพากษาย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ผู้กระทำความผิดต้องถูกควบคุมหรือจำขังในชั้นสอบสวนและพิจารณา ดังนั้น ข้าราชการรายนี้จึงอยู่ในข่ายได้รับการล้างมลทิน¹⁴

¹⁵ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 104/2500

เป็นพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับแรกของประเทศไทยที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยเป็นผู้มีสิทธิได้รับการล้างมลทินด้วย

1.2.2 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2502

เหตุผลในการตราพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 มิได้กำหนดเวลาสิ้นสุดของการยื่นความประสงค์ขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืนสำหรับผู้ที่ได้รับการล้างมลทินไว้ ทำให้เป็นการยุ่งยากแก่การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ในการขอพระราชทานคืนให้ จึงสมควรกำหนดเวลาสิ้นสุดของการขอคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์ภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2502 โดยกำหนดให้ผู้ที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ 2499 ที่ถูกเรียกเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืน หรือถูกถอดออกจากยศถาบรรดาศักดิ์ และประสงค์จะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืน ให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2502 หากไม่แจ้งความประสงค์ไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว บุคคลนั้นจะไม่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืน¹⁶

1.2.3 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี

พ.ศ.2526

เหตุผลในการตราพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากในปี พ.ศ.2525 กรุงรัตนโกสินทร์ สถาปนาครบ 200 ปี รัฐบาลได้จัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองและเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษหรือรับทัณฑ์แล้วกลับมามีสิทธิสมบูรณ์ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยรับโทษมาก่อน จึงเห็นสมควรให้มีการล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาในคดีความผิดต่างๆ ซึ่งได้พ้นโทษแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงาน ของรัฐและรัฐวิสาหกิจต่างๆ ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้ตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นมา

¹⁶ มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 5 บรรดาผู้ที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้ใดถูกเรียกเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืน หรือถูกถอดจากยศหรือบรรดาศักดิ์ เนื่องในการกระทำผิดอันได้รับการล้างมลทินนั้น และประสงค์จะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศหรือบรรดาศักดิ์คืนตามที่ได้รับอยู่เดิม ก็ให้ผู้นั้นแจ้งความประสงค์เป็นหนังสือไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2502 เพื่อดำเนินการขอพระราชทานคืนให้ต่อไป”

พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 ถือได้ว่าเป็นกฎหมายล้างมลทินฉบับแรกของไทยที่กำหนดให้การล้างมลทินเป็นเพียงการลบล้างเฉพาะโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดเท่านั้น โดยไม่มีผลรวมไปถึงการลบล้างการกระทำความผิดด้วย¹⁷ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้การล้างมลทินเป็นการลบล้างโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่จะลบล้างเฉพาะโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด เนื่องจากเมื่อเขาได้รับโทษทางคดีและได้พ้นจากโทษแล้ว แต่ยังมีประวัติที่เรียกกันทั่วไปว่า “ใบแดงแจ้งโทษ” ทำให้เขาเหล่านั้นหมดโอกาสที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติ บริษัท ห้างร้าน หรือหน่วยงานราชการ ตลอดจนรัฐวิสาหกิจปฏิเสธคนเหล่านี้ โดยอ้างว่าเป็นผู้มีประวัติเคยต้องโทษทางคดีอาญามาก่อน¹⁸ ประกอบกับในกรณีที่ยกโทษหรือล้างมลทินให้แก่ผู้ที่รับโทษทางวินัยนั้น อาศัยหลักที่ว่าในเมื่อเราจะล้างมลทินให้กับบุคคลทุกคน ไม่ว่าจะเป็นทหาร ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ไม่ว่าจะเป็นพลเรือน ไม่ว่าจะเป็นประชาชน ผู้ที่เคยจำคุก ผู้ที่เคยต้องโทษด้วยคำพิพากษาถึงที่สุดแม้จะทางระเบียบวินัยทางราชการเองก็ดี ไม่สามารถที่จะสอบกลับเข้ารับราชการได้เพื่อพ้นโทษออกมายังไม่ถึง 2 ปี หรือ 5 ปี แล้วแต่กรณีนั้น เมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว ผู้ต้องโทษเหล่านั้นยังมีชนกคิดค้างอยู่ในเมื่อกฎหมายหรือพระราชบัญญัตินั้นจะให้ยกโทษแก่เขาหรือจะล้างมลทินแก่การกระทำความผิดออกมานั้น ทุกคนไม่ว่าจะเป็นข้าราชการก็ดี หรือไม่ว่าจะเป็นพวกฝ่ายไหนก็ดีย่อมจะมีสิทธิเท่าเทียมกัน ผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัยมิใช่ว่าเขาจะทำความผิดเสมอไป หรือแม้จะกระทำความผิดเมื่อเขาถูกลงโทษทางวินัยโดยถูกไล่ออกจากราชการ ให้ออกจากราชการหรือลงโทษจำคุก เมื่อพ้นโทษออกมาแล้วมลทินเหล่านั้นก็ควรจะลบล้างเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป¹⁹

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้วางหลักการใหม่ในเรื่องสิทธิที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการล้างมลทิน กล่าวคือการล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ก่อให้เกิด

¹⁷ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 9/2527 “การล้างมลทินตามมาตรา 4 และมาตรา 5 นั้น หมายความว่า ทางวินัยผู้นั้นไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยหรือกระทำความผิดทางวินัย ส่วนการจะลบล้างประวัติการกระทำความผิดออกจากเพิ่มประวัติหรือไม่เป็นเรื่องการบริหารงานของหน่วยงานที่จะใช้ดุลพินิจ และการจะนำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินมาประกอบการพิจารณาดำเนินการเพิ่มโทษให้สูงขึ้นในความผิดครั้งต่อมาหรือไม่ย่อมเป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาพิจารณากำหนดโทษให้เหมาะสมซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกรณีที่ผู้นั้นจะเคยได้รับการล้างมลทินแล้วหรือไม่”

¹⁸ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 1-11 พ.ศ.2525, เล่ม 1, กรุงเทพฯ หน้า 697

¹⁹ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) หน้า 723

สิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งสิทธิเรียกร้องในที่นี้มุ่งไปทางที่เกี่ยวกับเรื่องบำเหน็จบำนาญตามเงินเดือนที่เคยได้รับ รวมตลอดไปถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือยศถาบรรดาศักดิ์ทั้งหลายที่เคยต้องเสียไป ก็จะเรียกร้องคืนไม่ได้²⁰

ดังนั้น การล้างมลทินนั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ทางทรัพย์สินแก่ข้าราชการที่ถูกล้างมลทินที่กระทำความผิดวินัย หรือไม่ได้ก่อให้เกิดสิทธิในการที่จะกลับเข้าดำรงตำแหน่งเดิมแต่อย่างใดทั้งสิ้น เพียงแต่ทำให้กลายเป็นคนที่ไม่มีความผิดทางด้านนั้น สิทธิในเรื่องที่จะกลับเข้ารับราชการจะมีหรือไม่มีก็เหมือนกับบุคคลทั่วไปเท่านั้น²¹

1) หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 มีสองประการ ได้แก่

ประการแรก พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป²² (เริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 12 มีนาคม 2526)

ประการที่สอง บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่ เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน โดยกำหนดประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินไว้สองประเภท คือผู้ต้องโทษคดีอาญา และผู้ถูกลงโทษทางวินัย

กรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัย ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้²³ กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าว หมายถึงผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามบทบัญญัติในมาตรา 3²⁴ ซึ่งได้แก่ข้าราชการ หรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม

²⁰ เรื่องเดียวกัน หน้า 754

²¹ เรื่องเดียวกัน หน้า 719

²² มาตรา 2 พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

²³ มาตรา 5 ให้ล้างมลทินแก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำความผิดก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และได้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รวมทั้งบรรดาผู้กระทำความผิดวินัยที่ได้รับโทษนิรโทษกรรมก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2525 แล้วไม่ว่าจะได้มีการสอบสวนทางวินัยหรือไม่ก็ตาม โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย หรือมิได้กระทำความผิดทางวินัย แล้วแต่กรณี

²⁴ มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายความว่า ข้าราชการหรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ซึ่งถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำความผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับประกาศหรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงาน หรือรัฐวิสาหกิจดังกล่าวและให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติ หรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในลักษณะทำนองเดียวกับโทษทางวินัย

ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์²⁵ เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงาน หรือรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ รวมถึงผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิวัติหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในลักษณะทำนองเดียวกับโทษทางวินัย และผู้กระทำผิดวินัยที่ได้รับนิรโทษกรรมก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน 2525 ด้วย ไม่ว่าจะได้มีการสอบสวนทางวินัยแล้วหรือไม่ก็ตาม

ดังนั้นอดีตนักเรียนนายร้อยตำรวจซึ่งได้ทุจริตในการสอบคัดเลือกเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจและกรมตำรวจได้มีคำสั่งให้ออกจากราชการจึงมิใช่ “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามความหมายของบทนิยามในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเนื่องจากถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเหตุได้กระทำการทุจริตในการสอบเข้ารับราชการตำรวจในขณะที่เป็นบุคคลภายนอก มิใช่เพราะเหตุว่ากระทำผิดวินัยในขณะที่เป็นข้าราชการตำรวจ²⁶

กรณีนายกเทศมนตรีซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งให้ออกจากตำแหน่งตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 มิใช่ “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” เพราะการลงโทษทางวินัยจะต้องมาจากการสอบสวนและมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษ แต่กรณีคณะเทศมนตรีไม่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับวินัยและการลงโทษทางวินัยไว้โดยเฉพาะและไม่มีกฎหมายบัญญัติให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับแก่คณะเทศมนตรีโดยอนุโลมด้วย คณะเทศมนตรีจึงไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” จึงไม่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ²⁷

กรณีข้าราชการซึ่งถูกลงโทษตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา แม้คำสั่งนั้นจะเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมเป็น “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามความหมายในบทนิยามตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2526 แล้ว จึงได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ หากต่อมาผู้บังคับบัญชาซึ่งมีตำแหน่งเหนือผู้สั่งลงโทษสั่งให้ดำเนินการใหม่ และสั่งยกโทษ ข้าราชการผู้นั้นก็มีใช้ผู้ถูกลงโทษทางวินัย จึงไม่มีโทษที่จะต้องล้างมลทิน แต่ถ้าเห็น

²⁵ ลงทัณฑ์ หมายถึง ผู้ที่ถูกลงทัณฑ์ตามกฎหมายเฉพาะ เช่น การกักเวรยาม ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์.... การขัง ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ.... เป็นต้น

²⁶ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 246/2526

²⁷ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 290/2526

ว่าข้าราชการผู้นั้นยังมีโทษอยู่ ไม่ว่าโทษจะหนักขึ้น เบาลง หรือเท่าเดิมก็ตาม ข้าราชการผู้นั้นย่อมเป็นผู้ถูกลงโทษทางวินัย จึงได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้²⁸

นอกจากนี้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการ เพราะประพฤติไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 97 และเพราะมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ตามมาตรา 98 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ไม่ใช่เป็น “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินดังกล่าว จึงไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทิน

2) หลักเกณฑ์ของผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526

ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินจะต้องเข้าหลักเกณฑ์สองประการ ได้แก่

ประการแรก ต้องเป็นกรณีความผิดทางวินัย ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน 2525 และ

ประการที่สอง ได้ถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ก่อนหรือภายในวันที่ 12 มีนาคม 2526)

หากขาดเงื่อนไขประการหนึ่งประการใด ไม่ถือว่าผู้ถูกลงโทษทางวินัยเป็นผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทิน

ดังนั้นแม้คำสั่งลงโทษทางวินัยจะออกภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มีผลใช้บังคับแล้วก็ตาม แต่ถ้าผลของคำสั่งลงโทษนั้นทำให้ข้าราชการผู้ใดได้รับโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินใช้บังคับแล้ว ข้าราชการผู้นั้นย่อมจะอยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทินด้วย²⁹ เช่น กรณีข้าราชการกระทำผิดก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน 2525 และ อ.ก.พ. กระทรวงมีมติก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ฉบับนี้มีผลใช้บังคับให้ลงโทษ ไล่ออก ปลดออก หรือออกจากราชการ แต่ผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งลงโทษภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ โดยให้มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ผู้นั้นสั่งพักราชการหรือวันที่ถูกสั่งให้ออกจาก

²⁸ หนังสือสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0501/166 ลงวันที่ 23 มกราคม 2527 เรื่องปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526

²⁹ บันทึกคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีจที่ 440/2526 เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 (กรณีคำสั่งลงโทษกำหนดให้มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ถูกสั่งพักราชการฯ)

ราชการไว้ก่อน หรือกรณีอื่นๆ ตามระเบียบ ก.พ.ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ ผู้ถูกลงโทษทางวินัยกรณีดังกล่าวจะได้รับการล้างมลทิน

3) ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2526 มีดังนี้³⁰

(1) กรณีข้าราชการกระทำผิดวินัยหลายกรรมต่างกัน บางกรรมเกิดก่อนวันที่ 6 เมษายน 2525 และบางกรรมเกิดหลัง ผู้บังคับบัญชาได้ส่งลงโทษหลายกรรมรวมกันก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ และไม่อาจแยกได้ว่าเป็นโทษของความผิดกรรมใด กรณีนี้ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย เห็นว่าควรพิจารณาให้เป็นคุณแก่ข้าราชการว่าได้กระทำผิดวินัยก่อนวันที่ 6 เมษายน 2525

(2) กรณีข้าราชการซึ่งกระทำผิดวินัยโดยละทิ้งหน้าที่ราชการตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2525 ถึงวันที่ 9 เมษายน 2525 และผู้บังคับบัญชาได้ส่งลงโทษก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ ย่อมได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 เพราะได้ละทิ้งหน้าที่ราชการตั้งแต่วันที่แรกจึงเป็นความผิดที่ได้กระทำก่อนวันที่ 6 เมษายน 2525

(3) การกระทำผิดวินัยที่มีอาจชี้ชัดได้ว่ากระทำเมื่อใดตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 26 เมษายน 2525 และผู้บังคับบัญชาได้ส่งลงโทษทางวินัยก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ พึงได้ว่าเป็นการทำผิดวินัยเพราะไม่ปฏิบัติตามระเบียบทางราชการตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2525 ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่ได้กระทำก่อนวันที่ 6 เมษายน 2525 จึงได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5

(4) ในกรณีข้าราชการที่อยู่ในข่ายการล้างมลทินได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษก่อนหรือหลังวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ หากพิจารณาได้แล้วยังมีโทษอยู่ ข้าราชการผู้นั้นย่อมเป็นผู้ถูกลงโทษเพราะกระทำผิดวินัย หรือกรณีถอนอุทธรณ์หลังวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ ย่อมถือว่าข้าราชการผู้นั้นเป็นผู้ถูกลงโทษเพราะกระทำผิดวินัยเป็นการกระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน 2525 และถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ จึงได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5

(5) กรณีข้าราชการถูกลงโทษตัดเงินเดือน ซึ่งเป็นโทษที่แตกต่างกับโทษทางวินัยอย่างอื่น กล่าวคือ เมื่อถูกลงโทษแล้วก็มีได้เสร็จสิ้นไปในทันที เมื่อเทียบกับการลงโทษภาคทัณฑ์ หรือลดขั้นเงินเดือน ซึ่งมีผลบังคับทันทีให้ภาคทัณฑ์หรือลดขั้นเงินเดือน การลงโทษตัด

³⁰ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 39/2527

เงินเดือนต้องลงโทษเป็นรายเดือนไปจนครบกำหนดโทษที่ได้รับ โดยต้องตัดเงินเดือนประจำเดือนที่ถูกลงโทษนั้นเต็มเดือนทุกๆ เดือน แต่เมื่อพระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ การคำนวณเงินเพื่อการตัดเงินเดือนสามารถคำนวณเป็นรายวันได้ โดยสามารถตัดเงินเดือนได้ก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ส่วนเงินที่คำนวณได้ในภายหลังวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับไม่อาจถูกตัดได้ เพราะถือว่าโทษตัดเงินเดือนนั้นได้รับการล้างมลทินแล้ว เช่นข้าราชการถูกลงโทษทางวินัยตัดเงินเดือนร้อยละสิบ เป็นเวลา 3 เดือน นับตั้งแต่เดือนมกราคม 2526 ถึงเดือนมีนาคม 2526 แต่ในขณะนั้นได้มีพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ 12 มีนาคม 2526 แล้ว ย่อมทำให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2525 และได้ถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ ได้รับการล้างมลทินตามนัยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษทางวินัย นับตั้งแต่วันที่ 12 มีนาคม 2526 เป็นต้นไป แม้ว่าการลงโทษทางวินัยตามคำสั่งของทางราชการนั้นจะยังไม่เสร็จสิ้นก็ตาม ก็จะต้องถือว่าโทษตามคำสั่งนั้นเป็นอันระงับไม่อาจนำมาลงโทษข้าราชการผู้นั้นได้อีกต่อไป อย่างไรก็ดี เนื่องจากในวันที่ 1 ถึงวันที่ 11 มีนาคม 2526 อันเป็นวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับนั้น คำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ จึงต้องปฏิบัติตามผลบังคับของคำสั่งนั้นและยังต้องคำนวณตัดเงินเดือนตามเกณฑ์ที่คำสั่งลงโทษระบุไว้ด้วย และไม่อาจนำการปฏิบัติเกี่ยวกับการตัดเงินเดือนของผู้ถูกลงโทษทางวินัยโดยปกติ ซึ่งดำเนินการโดยการหักเงินเดือนในวันจ่ายเงินเดือนมาพิจารณาได้ เพราะการตัดเงินเดือนในกรณีนี้มีได้ตัดเงินเดือนเต็มทั้งเดือน³¹

สรุป พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 ได้จำกัดขอบเขตผู้ที่ได้รับการล้างมลทินไว้ เฉพาะผู้ถูกลงโทษทางวินัยเท่านั้น ซึ่งตามกฎหมายแล้วยังมีบุคคลอีกบางจำพวกที่ถูกออกจากราชการ หรือถูกออกจากตำแหน่งเพราะเหตุบางอย่างที่มีใจเรื่องวินัย เช่น ข้าราชการพลเรือนที่ถูกให้ออกจากราชการเพราะเหตุประพฤติตนไม่เหมาะสม หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 หรือถูกให้ออกจากราชการเนื่องจากมีมลทินมัวหมอง ตามมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 หรือข้าราชการทหารที่ถูกปลดออกจากประจำการโดยมิได้มีลักษณะเป็นการลงโทษ หรือนายกเทศมนตรีซึ่งถูกออกจากตำแหน่งตาม

³¹ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 69/2527

มาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496³² การที่บุคคลใดถูกออกจากราชการหรือออกจากตำแหน่งโดยมิได้ถูกลงโทษนั้น ย่อมไม่มีโทษที่จะได้รับการล้างมลทินตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่อย่างใด อีกทั้งบุคคลประเภทนี้มิได้เสียสิทธิไปเช่นผู้ที่เคยถูกลงโทษได้รับอยู่³³

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับแรกของประเทศไทยที่กำหนดให้การล้างมลทินเป็นการลบล้างโทษแก่ผู้กระทำความผิด แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างการกระทำความผิดให้แก่ผู้กระทำความผิดด้วย โดยการลบล้างโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาที่พ้นโทษแล้ว และผู้กระทำความผิดทางวินัยที่รับโทษหรือรับทัณฑ์แล้ว นอกจากนั้นยังกำหนดให้การล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินในอนาคตที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งจากหลักการนี้ ได้ถูกนำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับต่อมา

1.2.4 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นเพื่อที่จะลบล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ ที่ได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมายของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ที่ได้รับโทษทางวินัยไปแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายที่จะล้างมลทินให้แก่บุคคลดังกล่าว เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษหรือรับโทษหรือรับทัณฑ์แล้วได้กลับมามีสิทธิสมบูรณ์เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยรับโทษมาก่อน ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้ตราพระราชบัญญัติฉบับนี้

เจตนารมณ์ของรัฐบาลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการที่จะทำให้สิ่งที่เป็นมลทินอยู่กับตัวบุคคลซึ่งได้เคยได้รับโทษทัณฑ์นั้นกลับคืนสู่สภาพปกติและเกิดประโยชน์ต่อเขาในการที่จะดำเนินกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไป ในการล้างมลทินนั้นจึงมุ่งประเด็นแต่เฉพาะในเรื่องผู้ได้รับโทษในคดีอาญา ซึ่งจะมีผลทำให้มลทินที่มีอยู่ที่เราเรียกกันว่าใบแดงแจ้งโทษนั้นหมดไป และไม่ทำให้เขาได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดถ้าหากจะพึงมีขึ้นในวันข้างหน้าที่จะต้องถูกเพิ่มโทษขึ้น ส่วนข้าราชการนั้นก็จะมีผลทำให้ข้าราชการเหล่านั้นพ้นจาก

³² บัญชีคำชี้แจงและข้อสังเกตของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ 6 เรื่องร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. ...., หน้า 8-9

³³ เรื่องเดียวกัน หน้า 10

มลทินที่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกไป และสามารถขอกลับเข้ารับราชการได้ในกรณีที่มีตำแหน่งว่างเขาก็จะสามารถมีสิทธิได้โดยไม่ต้องไปขอยกเว้นจาก ก.พ.³⁴

อย่างไรก็ดี การล้างมลทินนี้มีผลเป็นเพียงการลบล้างผลของการลงโทษเท่านั้น ไม่มีผลลบล้างพฤติการณ์ของการกระทำความผิดแต่อย่างใด กล่าวคือ ไม่ถือว่าบุคคลนั้นเคยถูกลงโทษทางวินัยมาก่อน แต่มีอาจลบล้างว่าบุคคลนั้นไม่เคยประพฤติเสื่อมเสีย ดังนั้น ในกรณีที่กฎหมายกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะเป็นสมาชิกองค์กร ลงสมัครรับเลือกตั้งหรือการขออนุญาตใดที่กำหนดคุณสมบัติไว้ว่า ต้องเป็นผู้ที่ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสีย ก็ยังถือว่าบุคคลนั้นยังขาดคุณสมบัติอยู่ จะอ้างกฎหมายล้างมลทินมาลบล้างพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดไม่ได้ เช่น กรณีกรมที่ดินมีคำสั่งลงโทษ โจทก์ทางวินัยให้ปลดออกจากราชการฐานกระทำความผิดวินัย พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2530 มีผลเพียงให้ถือว่าโจทก์ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยให้ปลดออกจากราชการเท่านั้น แต่การกระทำหรือความประพฤติของโจทก์ที่ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่หรืออื่นๆ ไม่ได้รับการล้างมลทินและเป็นการกระทำที่เป็นเหตุให้ขาดคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติข้าราชการชั้นบังคับบัญชา พ.ศ.2535 มาตรา 19 (7) ที่ว่าไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย³⁵

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดหลักการในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดเหมือนกับพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526

1) หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 มีสองประการได้แก่

ประการแรก พระราชบัญญัติฉบับนี้ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2530 เป็นต้นไป ตามนัยมาตรา 2³⁶ แห่งพระราชบัญญัตินี้

ประการที่สอง บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษหรือทัณฑ์อยู่เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน โดยได้กำหนดประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินไว้ 2 ประเภท คือผู้ต้องโทษคดีอาญา และผู้ถูกลงโทษทางวินัย

กรณีของผู้ถูกลงโทษทางวินัย ตามมาตรา 5³⁷ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวหมายถึง

³⁴ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) 9-11, พ.ศ.2530 เล่ม 5, กองการประชุม หน้า 219

³⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 694/2539

³⁶ มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2530 เป็นต้นไป

ผู้ถูกลงโทษทางวินัย ตามบทบัญญัติในมาตรา 3³⁸ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการ หรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่และผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงาน หรือรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ ยังรวมถึงบุคคลที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยด้วย³⁹

ดังนั้น นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลซึ่งถูกลงโทษให้ยึดเวลาสำเร็จการศึกษาออกไปอีก 3 เดือน เนื่องจากกระทำผิดระเบียบการออกนอกบริเวณวิทยาลัย จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นผู้ถูกลงโทษทางวินัย เนื่องจากนักศึกษาผู้นี้มิได้เป็นข้าราชการ หรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ตามความหมายของบทนิยามในมาตรา 3 นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล จึงมิได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2530⁴⁰

³⁷ มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ

³⁸ มาตรา 3 ในพระราชบัญญัติฉบับนี้

“ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายความว่า ข้าราชการหรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ซึ่งถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานหรือรัฐวิสาหกิจดังกล่าว และให้หมายความรวมถึงบุคคลใดที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย

³⁹ ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย เคยปรากฏในรายงานการประชุมกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 6 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ.2530 เรื่องร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. .... หน้า 6 ว่า หมายถึง กรณีข้าราชการที่ถูกให้ออกจากราชการเนื่องจากร้ายผิดปกติตามกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

⁴⁰ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 63/2531

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของครุสภาก็มีใช้ “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนี้ เนื่องจากตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติครุ พุทธศักราช 2488 บัญญัติไว้แต่เพียงว่า ให้ครุสภาเป็นสภาในกระทรวงศึกษาธิการมีฐานะเป็นนิติบุคคลเท่านั้น และมีใช้รัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ ครุสภาจึงไม่มีฐานะเป็นส่วนราชการในกระทรวงศึกษาธิการและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ของครุสภา จึงมิใช่ข้าราชการหรือลูกจ้างกระทรวง ทบวง กรม หรือผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของครุสภาที่มีใช้ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และมีใช้ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่นด้วย เจ้าหน้าที่ของครุสภาที่ถูกลงโทษทางวินัยจึงมิใช่ผู้ถูกลงโทษตามนิยามของ “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530⁴¹

2) หลักเกณฑ์ของผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530

ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทิน จะต้องเข้าเกณฑ์สองประการได้แก่

ประการแรก ต้องเป็นกรณีความผิดทางวินัยที่กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2530 และ

ประการที่สอง ได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปแล้ว ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ภายในวันที่ 5 ธันวาคม 2530)

กรณีมีปัญหาว่า ผู้บังคับบัญชาออกคำสั่งลงโทษเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2530 ตัดเงินเดือน จำนวนร้อยละสิบ มีกำหนด 2 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2530 เป็นต้นไป ดังนี้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยจะได้รับการล้างมลทินหรือไม่

ปัญหานี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา เคยให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า แม้คำสั่งลงโทษจะให้ตัดเงินเดือนตั้งแต่เดือนที่กฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินใช้บังคับก็ตาม ผู้นั้นก็ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทิน เนื่องจากก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 ผู้นั้นยังไม่ได้ถูกลงโทษและยังมิได้รับโทษ หลังจากที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับแล้ว ผู้บังคับบัญชาจึงได้ออกคำสั่งลงวันที่ 17 ธันวาคม 2530 ลงโทษผู้นั้น และแม้ว่าตามคำสั่งลงโทษนั้นจะให้ตัดเงินเดือนตั้งแต่

⁴¹ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 199/2532

เดือนธันวาคม 2530 เป็นต้นไปก็ตาม ผู้ถูกลงโทษก็ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทิน เพราะในขณะที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ คือในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 ผู้ถูกลงโทษดังกล่าวยังไม่ถูกลงโทษและยังไม่ได้รับโทษแต่อย่างใด⁴²

กรณีข้าราชการกระทำผิดวินัยก่อนวันที่ 5 ธันวาคม 2530 แต่ได้รับโทษตามคำสั่งลงโทษซึ่งลงพุทธศักราชผิดพลาดและได้แก้ไขให้ถูกต้องภายหลังวันที่ 5 ธันวาคม 2530 กับทั้งได้ถูกตัดเงินเดือนตามคำสั่งลงโทษดังกล่าวในเดือนมกราคม 2531 ดังนั้นข้าราชการรายนี้จึงไม่ได้รับการล้างมลทินเพราะไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พุทธศักราช 2530⁴³

นอกจากนี้ มีปัญหาว่ากรณีข้าราชการได้กระทำผิดก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 ใช้บังคับ แต่ผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งลงโทษให้ไล่ออกจากราชการหลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยมีผลย้อนหลังไปลงโทษตั้งแต่วันที่กระทำความผิดดังกล่าว ข้าราชการรายนี้จะอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ได้รับการล้างมลทิน หรือไม่

ปัญหานี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา เคยให้ความเห็นไว้ว่าการที่กรมตำรวจได้มีคำสั่งลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังไปลงโทษไล่ออกจากราชการตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2525 ตามที่ระบุในคำสั่งเป็นต้นมา จึงเป็นผู้ที่ได้กระทำผิดก่อนวันที่ 5 ธันวาคม 2530 และได้รับโทษโดยผลของกฎหมายไปแล้วก่อนวันที่ 5 ธันวาคม 2530 อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 ใช้บังคับ ข้าราชการรายนี้ ย่อมเป็นผู้ที่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยให้ถือว่ามิได้เคยถูกลงโทษทางวินัยในกรณีนั้นด้วย ซึ่งเป็นไปตามแนวความเห็นเดิมที่กรมการรัง กกฎหมาย คณะที่ 2 เคยพิจารณาไว้แล้ว เรื่องเสร็จที่ 440/2526 ซึ่งแม้ว่าจะเป็นการให้ความเห็นในเรื่องการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 ก็ตาม แต่หลักการในเรื่องการล้างมลทินสำหรับผู้กระทำผิดวินัยที่ได้รับโทษโดย

⁴² ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 379/2531

⁴³ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 501/2531

ผลของกฎหมายก่อนวันที่กฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินใช้บังคับนั้น พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับยังคงมีหลักการเป็นเช่นเดียวกัน⁴⁴

ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ มลทินทางวินัยจะไม่ได้รับการล้าง แต่จะล้างเฉพาะโทษ ดังนั้น ข้าราชการที่มีมลทินมัวหมองซึ่งไม่ถือว่าผิดวินัยจะไม่ได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัตินี้ เพราะผู้ที่ออกโดยมีมลทินมัวหมองไม่ถือเป็นโทษทางวินัย⁴⁵

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัตินี้ ตราขึ้นเพื่อลบล้างโทษหรือทัณฑ์ให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย โดยผู้ถูกลงโทษทางวินัย จะต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และจะต้องกระทำผิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 จึงจะได้รับการล้างมลทิน เนื่องจากถ้าผู้กระทำผิดได้พ้นจากโทษหรือรับโทษหรือรับทัณฑ์หรือกระทำความผิดขึ้นภายหลังระยะเวลาที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด บุคคลนั้นจะไม่ได้รับการล้างมลทิน

1.2.5 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ.2539

พระราชบัญญัตินี้ได้ตราขึ้นเพื่อลบล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ ที่ได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมายของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ที่ได้รับโทษทางวินัยไปแล้ว รวมทั้งผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายที่จะล้างมลทินให้แก่บุคคลดังกล่าวเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2539

พระราชบัญญัตินี้มีหลักการในการล้างมลทินเหมือนกับพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษา พ.ศ.2530 แต่เพิ่มหลักการใหม่ในการกำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย และผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษเป็นผู้กระทำผิดที่ไม่ถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป หลักการใหม่นี้ทำให้พระราชบัญญัตินี้มีความแตกต่างจากพระราชบัญญัติล้างมลทินดังกล่าวทั้งสองฉบับข้างต้น

⁴⁴ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 490/2535

⁴⁵ รายงานการประชุม ครั้งที่ 1 ของร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530, หน้า 5-6

สำหรับเหตุผลในการเพิ่มหลักการดังกล่าว คือผู้ถูกดำเนินการทางวินัย ในกรณีกับผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่อง หรืองดโทษ คือตั้งแต่สมัยท่านรัฐมนตรีมีชัยท่านเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มีการเสนอเรื่องนี้ตั้งแต่ปี 2527 ว่าเหตุผลที่จะต้องเพิ่มผู้ที่อยู่ในข่ายในเรื่องของการถูกสั่งให้ออกราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนก็คือมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกออกเพราะมลทินมัวหมองในกรณีถูกสอบสวน ดังนั้นสำนักงาน ก.พ.เห็นว่าเพื่อให้อนุวัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่เคยมีมาเดิมและสมควรที่จะให้อานิสงส์กับคนเหล่านี้ด้วย เพราะบุคคลเหล่านั้นถูกออก สอบสวน โดยที่ยังไม่ได้ยุติว่าผลการสอบสวนเป็นอย่างไร ก็ให้ออกเพราะมลทินมัวหมองไปก่อน

ส่วนกรณีผู้ถูกดำเนินการทางวินัยกับผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษนั้น ตามกฎหมายข้าราชการพลเรือนนั้นจะต้องรายงานไปยัง ก.พ. ก.พ.อาจจะสั่งเพิ่มโทษหรือสั่งให้ดำเนินการทางวินัยต่อไปอีกก็ได้ แม้ผู้บังคับบัญชาจะเห็นว่ายุติแล้ว กระบวนการนั้นหรือสั่งงดโทษอะไรต่างๆ ก็ตาม ดังนั้น จึงให้ครอบคลุมในจุดนี้ด้วย ซึ่งเป็นธรรมมากขึ้น⁴⁶

หลักการดังกล่าวข้างต้นนั้น ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับก่อนหน้านี้นี้ไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน เพราะกรณีดังกล่าวไม่ใช่เหตุที่ทำให้ข้าราชการผู้นั้นขาดคุณสมบัติที่จะกลับเข้ารับราชการใหม่หรือถูกตัดสิทธิหรือความสามารถในด้านต่างๆ แต่อย่างใด ดังนั้นข้าราชการที่ถูกลงโทษด้วยเหตุอื่นที่ไม่ใช่โทษทางวินัย เช่น ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติ หรือเพราะหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือบกพร่องในหน้าที่ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ หรือเพราะมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนจึงไม่อาจได้รับประโยชน์จากการล้างมลทินและไม่เป็นเหตุที่ศาลสั่งเพิ่มโทษไม่ได้ ทั้งนี้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 287/2527⁴⁷ และคำพิพากษาฎีกาที่ 3237/2532⁴⁸ ยืนยันหลักการดังกล่าวไว้

⁴⁶ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 10 ,พ.ศ.2539 เล่ม 1 สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพฯ หน้า 60-61

⁴⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 287/2527 การที่ศาลแรงงานกลางมีคำวินิจฉัยว่า การกระทำของลูกจ้างเป็นไปในลักษณะหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชา ถือได้ว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามระเบียบอันเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างนั้น เท่ากับเป็นการวินิจฉัยว่าการกระทำของลูกจ้างเป็นการฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างหามิใช่เป็นการวินิจฉัยว่าลูกจ้างกระทำความผิดทางอาญาฐานหมิ่นประมาทไม่ ศาลแรงงานจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ และแม้คดีก่อนลูกจ้างถูกฟ้องเป็นคดีอาญาในข้อหาหมิ่นประมาทก็ตาม แต่เมื่อคดีนี้นายจ้างร้องขอต่อศาลเพื่อขอเลิกจ้างลูกจ้างอันเป็นคดีแพ่ง จึงไม่เป็นฟ้องซ้ำ แม้ขณะที่ลูกจ้างกระทำความผิดวินัยจะอยู่ในระหว่างที่ได้รับคำสั่งล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทิน แต่เมื่อลูกจ้างมิใช่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย เพราะถือเป็นการ

การเพิ่มหลักการดังกล่าวมีที่มาจากมติคณะรัฐมนตรีสองฉบับ คือ มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการเพิ่มโทษแก่ข้าราชการที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการซึ่งมิใช่ความผิดทางวินัย⁴⁹ โดยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมลงมติว่าข้าราชการที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการซึ่งมิใช่ความผิดทางวินัยก่อนพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 ใช้บังคับ ไม่ควรถูกพิจารณาเพิ่มโทษอีก และมติคณะรัฐมนตรีเรื่องปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ข้าราชการที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการซึ่งมิใช่ความผิดทางวินัยก่อนพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 ใช้บังคับ ไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษอีก ซึ่งจากมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวทั้งสองฉบับทำให้มีการนำหลักการดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้⁵⁰

1) หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ.2539 มีสองประการ ได้แก่

ประการแรก พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน 2539

ประการที่สอง บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน กำหนดให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน โดยได้กำหนดประเภทของผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินไว้ 2 ประเภท คือผู้ต้องโทษคดีอาญา และผู้ถูกลงโทษทางวินัย

ประพฤดิชั่วอย่างร้ายแรง หรือผู้กระทำผิดวินัยที่ได้รับนิรโทษกรรมมาก่อน จึงไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

⁴⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 3237/2532 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปีฯ มาตรา 5 โจทก์เคยประพฤดิตนไม่เหมาะสมมาก่อนแล้วหลายครั้งหลายหน การประพฤดิตนดังกล่าวหาได้ถูกล้างไปตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปีฯ มาตรา 5 ไม่จำเลยซึ่งเป็นหน่วยงานราชการต้นสังกัดของโจทก์จึงนำเอาความประพฤดิชั่วของโจทก์ในครั้งก่อนๆ พิจารณาประกอบความประพฤดิที่ไม่สมควรในครั้งหลัง และถือว่าโจทก์ประพฤดิไม่สมควรและประพฤดิชั่วหลายครั้งหลายหน ไม่เจ็ดหลายเป็นประพฤดิชั่วอย่างร้ายแรง ปลดโจทก์ออกจากราชการได้ ไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์

⁴⁹ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร. 0203/ว.69 ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2527

⁵⁰ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร. 0203/ว.5 ลงวันที่ 11 มกราคม 2533

กรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัย ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁵¹ ได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวหมายถึงผู้ถูกลงโทษทางวินัย ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁵² ซึ่งได้แก่ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ นอกจากนั้น ยังรวมถึงบุคคลที่ถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์ทางวินัยด้วย

จะเห็นได้ว่านิยามของผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2539 ข้างต้น มีความหมายกว้างกว่าเดิม โดยมีได้จำกัดขอบเขตของผู้ได้รับโทษทางวินัยไว้ เพราะต้องการให้ครอบคลุมถึงกองอาสารักษาดินแดน กำนันและผู้ใหญ่บ้านด้วย⁵³

กรณีนายทะเบียนมีคำสั่งให้บุคคลจากการดำรงตำแหน่งกรรมการตามกฎหมายเป็นคำสั่งทางปกครอง ไม่ถือเป็นโทษทางวินัย บุคคลดังกล่าวจึงไม่ได้รับการล้างมลทิน⁵⁴

2) หลักเกณฑ์ของผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทิน ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ.2539

⁵¹ มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น

⁵² มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงบุคคลใดที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย

⁵³ รายงานการประชุมกรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 5 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา วันที่ 28 พฤษภาคม 2539 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี พ.ศ. ... หน้า 5

⁵⁴ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 69/2544 การที่ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการดำเนินการสหกรณ์ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการฯ เนื่องจากได้กระทำการหรือละเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของสหกรณ์หรือสมาชิก และนายทะเบียนได้มีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการตามกฎหมาย คำสั่งของนายทะเบียนดังกล่าวถือเป็นคำสั่งทางปกครอง ไม่มีผลเป็นการลงโทษทางวินัย เนื่องจากเป็นคำสั่งเกี่ยวกับคุณสมบัติของการเป็นกรรมการตามกฎหมายมิใช่การสั่งลงโทษทางวินัย จึงไม่ได้รับการล้างมลทิน

ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทิน จะต้องเข้าหลักเกณฑ์สองประการ ได้แก่

ประการแรก ต้องเป็นการกระทำความผิดก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2539

ประการที่สอง ได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ก่อนหรือภายในวันที่ 11 กันยายน 2539)

พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2539 นี้ ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องโทษซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยซึ่งได้รับการลงโทษไปแล้ว ซึ่งการจะได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 จะต้องเป็นกรณีที่ (1) กระทำความผิดก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และ (2) ได้รับโทษหรือทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่ 11 กันยายน 2539 (วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ) ผู้ที่จะได้รับการล้างมลทินจะต้องเข้าใจทั้งสองประการ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามข้อหาหรือกระทำความผิดก่อนวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และมีการออกคำสั่งตัดเงินเดือนในวันที่ 10 กันยายน 2539 อันเป็นวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ โดยคำสั่งดังกล่าวได้กำหนดให้ลงโทษตัดเงินเดือนตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2539 เป็นต้นไป ดังนั้นแม้การออกคำสั่งจะสั่งก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่เมื่อคำสั่งดังกล่าวกำหนดให้ลงโทษตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2539 จึงต้องถือว่า ณ วันที่ 11 กันยายน 2539 ผู้ถูกลงโทษทางวินัยนั้นยังไม่ได้รับโทษตัดเงินเดือนแต่อย่างใด กรณีจึงไม่เข้าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ผู้ถูกลงโทษทางวินัยดังกล่าวจึงไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทิน⁵⁵

นอกจากผู้ถูกลงโทษทางวินัย กรณีดังกล่าวข้างต้นจะเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินแล้ว พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย หรือผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรือคดีโทษแล้ว ก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 เป็นบุคคลที่ไม่ถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือดำเนินการวินัยต่อไปด้วย ทั้งนี้ ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว⁵⁶

⁵⁵ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 282/2540

⁵⁶ มาตรา 6 สำหรับบรรดาผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรือคดีโทษก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป

กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีคำสั่งตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ข้าราชการตำรวจ โดยคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยเห็นว่า การกระทำของข้าราชการดังกล่าวเป็นการกระทำผิดวินัยที่ไม่ร้ายแรง ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงสั่งการเห็นชอบตามผลการสอบสวนโดยให้ ระบุข้อกล่าวหาการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถือว่าเป็นการยุติเรื่องสำหรับข้อกล่าวหาการกระทำผิด วินัยอย่างร้ายแรงและเข้ากรณีที่กำหนดไว้ตามมาตรา 6 อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัด ยังมี ความเห็นชอบให้ลงโทษกักขังตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจฯ โดยพฤติการณ์ที่ผู้ถูก กล่าวหาทำให้ผู้ต้องหาหลบหนีและทำสำนวนล่าช้าซึ่งเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง การ ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจฯ นั้น เป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาฝ่ายตำรวจที่จะ พิจารณาสั่งการ จึงต้องส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายตำรวจพิจารณาสั่งการต่อไป และเมื่อผู้มีอำนาจ ลงโทษทางวินัยยังไม่มีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดในเรื่องดังกล่าวก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 การดำเนินการทางวินัยในส่วนนี้จึงยังไม่ยุติ และไม่เข้าเกณฑ์ที่จะได้รับผลตามมาตรา 6 ผู้ถูก กล่าวหาจึงยังต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีอื่นๆ ต่อไป⁵⁷

พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเฉพาะการลบล้างโทษ เท่านั้น ไม่รวมถึงพฤติกรรมการกระทำ ผู้กระทำเคยกระทำพฤติกรรมใดไว้ พฤติกรรมนั้นย่อมยังคงมี อยู่โดยมิได้ถูกลบล้างไปด้วย ดังนั้น แม้ผู้กระทำผิดจะได้รับการล้างมลทินแล้ว แต่ผู้ว่าราชการ จังหวัดอาจใช้เป็นเหตุเพื่อสั่งให้ออกจากตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านต่อไปได้ เนื่องจากเป็นผู้ เสื่อมเสียในทางศีลธรรมตามมาตรา 12 (8) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่⁵⁸

สรุป พระราชบัญญัตินี้ ตราขึ้นเพื่อที่จะลบล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษคดีอาญา และลบล้างโทษหรือทัณฑ์ให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 11 กันยายน 2539 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติ ฉบับนี้มีผลใช้บังคับ และจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 ถึงจะ ได้รับการล้างมลทิน อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้การล้างมลทิน มีผลเฉพาะการลบ ล้างโทษเท่านั้น ไม่มีผลรวมไปถึงการลบล้างการกระทำและนอกจากผู้ถูกลงโทษทางวินัยดังกล่าว ข้างต้นจะเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินแล้ว พระราชบัญญัตินี้ยังได้ขยายหลักการของการ ล้างมลทิน โดยกำหนดให้ผู้ที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย หรือผู้ถูก ดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษไปแล้ว ก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 ไม่ถูกเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไปด้วย ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้เป็น

⁵⁷ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 27/2543

⁵⁸ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 657/2541

หลักการที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีผลทำให้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีหลักการในการล้างมลทินที่แตกต่างไปจากเดิม ที่กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเฉพาะกับผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ได้รับโทษหรือรับทัณฑ์แล้วเท่านั้น

1.2.6 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 มีหลักการและเนื้อหาของกฎหมายเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ.2539

สำหรับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนี้ ก็เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและให้เกิดสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมควรล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจต่างๆ ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้วและสมควรให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำความผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไปด้วย

การล้างมลทินมีผลเป็นการล้างเฉพาะโทษที่ผู้นั้นถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เท่านั้น มิได้มีผลเป็นการลบล้างการกระทำหรือพฤติกรรมอันเป็นเหตุให้ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์นั้นด้วย⁵⁹

⁵⁹ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 77/2552 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านนั้น ต้องไม่เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายตามที่กำหนด โดยไม่ต้องพิจารณาว่าบุคคลนั้นจะมีโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ เมื่อนาย ส. ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง นาย ส. จึงเป็นผู้ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้าม แม้จะมีการล้างมลทิน การล้างมลทินนั้นก็จะมิมีผลเฉพาะโทษที่ผู้ต้องโทษได้รับเท่านั้น มิได้มีผลเป็นการลบล้างการกระทำผิดอันเป็นเหตุให้ผู้ถูกลงโทษนั้นด้วย นาย ส. จึงเป็นผู้ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามการเป็นผู้ใหญ่บ้าน

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.72/2546 การที่คณะกรรมการของผู้ถูกฟ้องคดีมีมติไม่รับผู้ฟ้องคดีเข้าเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา เนื่องจากเคยถูกลงโทษทางวินัยฐานทุจริตต่อหน้าที่และประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงมาก่อน เป็นกรณีที่สอดคล้องกับข้อ 10 ข้อ 12 และข้อ 27 ของข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภา ที่ต้องการรับบุคคลที่มีคุณธรรม มีความประพฤติเรียบร้อยและไม่เป็นบุคคลที่ควรรังเกียจแก่สังคม กรณีจึงเป็นการกระทำโดยชอบ และไม่อาจนำ

1) หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติล้างมลทินวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 มีสองประการ ได้แก่ ประการแรก พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2550

ประการที่สอง บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน โดยได้กำหนดประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินไว้คือผู้ต้องโทษคดีอาญา และผู้ถูกลงโทษทางวินัย และผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทิน ได้แก่ ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษ

กรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัย ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁶⁰ กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวหมายถึงผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามบทบัญญัติในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการหรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่และผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำความผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงาน หรือรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ ยังรวมถึงบุคคลที่ถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์ทางวินัยด้วย

โดยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 ที่ล้างมลทินให้แก่

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มาพิจารณาให้เป็นคุณแก่ผู้ฟ้องคดีได้ เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงการให้ลบล้างโทษทางวินัยเท่านั้น ไม่มีผลเป็นการลบล้างการกระทำความผิดวินัยตามความเป็นจริงที่ได้กระทำให้หมดสิ้นไปแต่อย่างใด

คำพิพากษาศาลปกครองที่ อ.116/2554 การที่ผู้ฟ้องคดีได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2550 มีผลเป็นเพียงการล้างโทษทางวินัยที่ผู้กระทำความผิดได้รับเท่านั้น หากได้มีการลบล้างพฤติกรรมกระทำความผิดอันเป็นสาเหตุที่ทำให้ถูกลงโทษไปด้วยไม่

⁶⁰ มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับโดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น ๆ

ผู้ถูกลงโทษทางวินัยนั้น มุ่งประสงค์จะใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น มิได้มุ่งประสงค์จะใช้บังคับแก่บุคคลโดยทั่วไป ดังนั้นกรณีของผู้ต้องขัง ผู้ถูกกักขัง หรือผู้ถูกกักกันที่ถูกลงโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ซึ่งถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ทัณฑสถาน สถานกักกัน หรือสถานที่กักขัง จึงไม่อยู่ในความหมายของบทนิยามคำว่า ผู้ถูกลงโทษทางวินัย⁶¹

ผู้ถูกลงโทษทางวินัย ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ หมายความว่าถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐเท่านั้น มิได้มุ่งประสงค์ที่จะใช้บังคับแก่บุคคลโดยทั่วไป เมื่อการลงโทษตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรมฯ เป็นการควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมเป็นการทั่วไป ผู้ถูกลงโทษตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรมฯ ดังกล่าว จึงไม่อยู่ในความหมายของบทนิยามคำว่า ผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ จึงไม่สามารถนำพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มาใช้บังคับแก่กรณีนี้ได้⁶²

นอกจากนี้ เมื่อผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ หมายความว่าถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ผู้ถูกลงโทษตามพระราชบัญญัติวิศวกรฯ ก็ไม่อยู่ในความหมายของผู้ถูกลงโทษทางวินัย จึงไม่สามารถนำพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มาใช้บังคับได้⁶³

นอกจากกรณีดังกล่าวข้างต้น คำสั่งทางปกครองให้พ้นจากการดำรงตำแหน่งกรรมการตามกฎหมาย และการว่ากล่าวตักเตือนและทำทัณฑ์บน ไม่ถือเป็นโทษทางวินัย บุคคลดังกล่าวจึงไม่ได้รับการล้างมลทิน ในกรณีดังต่อไปนี้

กรณีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการดำเนินการสหกรณ์ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการฯ เนื่องจากได้กระทำการหรือคว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของสหกรณ์ และนายทะเบียนได้มีคำสั่งให้พ้นจากนายทะเบียนดังกล่าว ถือเป็นคำสั่งทางปกครอง ไม่เป็นการลงโทษทางวินัย เนื่องจากเป็นคำสั่งเกี่ยวกับคุณสมบัติของการเป็นกรรมการตามกฎหมายมิใช่การสั่งลงโทษทางวินัย จึงไม่ได้รับการล้างมลทิน⁶⁴

โทษทางวินัยตามข้อ 31 ของข้อบังคับการไฟฟ้านครหลวง ว่าด้วยวินัยและการลงโทษพนักงาน พ.ศ.2533 คือ ไล่ออก ปลดออก ให้ออก ลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน และภาคทัณฑ์ ดังนั้น การว่ากล่าวตักเตือนและทำทัณฑ์บน ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติภายในของการไฟฟ้านครหลวง จึงมิใช่การลงโทษทางวินัยตามข้อบังคับของการไฟฟ้านครหลวงดังกล่าว และทำให้

⁶¹ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 162/2551

⁶² ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 61/2552

⁶³ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 645/2551

⁶⁴ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 69/2544

พนักงานที่ถูกกล่าวตักเตือนและทำทัณฑ์บน ไม่เป็นผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทิน จึงไม่ได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2550⁶⁵

2) หลักเกณฑ์ของผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทิน
วโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา 80 พรรษา
พ.ศ.2550

ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินจะต้องเข้าหลักเกณฑ์สอง
ประการได้แก่

ประการแรก การกระทำผิดวินัยต้องได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม
2550 และ

ประการที่สอง ได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือใน
วันที่ 5 ธันวาคม 2550 ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น ๆ

คำสั่งลงโทษได้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการ และได้มีการยกอุทธรณ์
ของข้าราชการตำรวจดังกล่าวก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ ย่อมถือได้ว่า
ข้าราชการตำรวจผู้นั้นได้รับโทษแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับฯ จึงได้รับการ
ล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แม้ต่อมาจะมีการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง และ
ศาลปกครองมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งลงโทษข้าราชการตำรวจผู้นั้น แต่ก็เป็นภายหลังจากที่
พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ใช้บังคับ ห้ามมีผลกระทบต่อการล้างมลทินที่มีผลสมบูรณ์ไปแล้วแต่
อย่างไรไม่⁶⁶

เมื่อข้าราชการผู้ถูกลงโทษทางวินัยได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลาง และศาล
ปกครองกลางได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัย ต่อมาได้มีการสอบสวนทางวินัยแก่
ข้าราชการผู้นั้นใหม่ในขณะที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ เริ่มใช้บังคับ ย่อมถือได้ว่าข้าราชการผู้นั้น
ยังมิได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ จึงไม่ได้รับประโยชน์
จากพระราชบัญญัตินี้⁶⁷

⁶⁵ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ข้อหาหรือการไฟฟ้านครหลวงเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จาก
พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา
80 พรรษา พ.ศ. 2550 (เรื่องเสร็จที่ 321/2551)

⁶⁶ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 777/2552 และเรื่องเสร็จที่ 16/2554

⁶⁷ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 31/2552

นอกจากผู้ถูกลงโทษทางวินัยจะเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย หรือผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษแล้ว ก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 เป็นบุคคลที่ไม่ถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือดำเนินการวินัยต่อไปด้วย ทั้งนี้ ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว⁶⁸

กรณีกรรมการผู้จัดการธนาคารอาคารสงเคราะห์เห็นชอบกับมติของ คณะกรรมการสอบสวนความคิดเห็นทางวินัยพนักงานธนาคาร ว่ามิได้กระทำผิดและไม่ต้องรับโทษ แม้จะยังมีคำสั่งให้ยุติเรื่อง แต่ในทางปฏิบัติของธนาคารฯ ไม่ว่าจะเป็นการคืนสิทธิในการรับเงินเดือนส่วนต่างและโบนัสตกเบิกที่ได้กันไว้ในระหว่างสอบสวนความคิดเห็นทางวินัย และการบันทึกประวัติการลงโทษไว้ในระบบข้อมูลสารสนเทศของธนาคารฯ ว่าพนักงานรายนี้พ้นข้อกล่าวหาแล้ว ก่อนที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2550 มีผลใช้บังคับ แสดงให้เห็นว่า ธนาคารฯ ได้ยุติการดำเนินการทางวินัยโดยเห็นว่า ไม่มีความผิดแล้ว เพียงแต่ยังมีคำสั่งเป็นทางการเท่านั้น และโดยที่ข้อบังคับธนาคารอาคารสงเคราะห์ เรื่องระเบียบปฏิบัติของพนักงานธนาคารว่าด้วยวินัย การสอบสวน การลงโทษพนักงานและลูกจ้าง การอุทธรณ์การถูกลงโทษของพนักงานและลูกจ้าง และพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ก็ได้กำหนดรูปแบบในการสั่งยุติเรื่องไว้ ประกอบกับมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดให้การออกคำสั่งทางปกครองอยู่ในรูปแบบใดก็ได้ จึงถือได้ว่า กรรมการผู้จัดการธนาคารฯ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่องก่อนวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 แล้ว พนักงานธนาคารรายนี้ จึงได้รับผลตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ไม่ต้องถูกดำเนินการทางวินัยต่อไปอีก⁶⁹

ดังนั้น สรุปว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 ตรัสขึ้นเพื่อที่จะลบล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษคดีอาญา และลบล้างโทษหรือทัณฑ์ให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย โดยบุคคลดังกล่าวจะต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ และจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 ถึงจะได้รับการล้างมลทิน พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเฉพาะการลบล้างโทษเท่านั้น ไม่มีผลรวมไปถึงการลบล้างการกระทำ นอกจากนี้

⁶⁸ มาตรา 6 บรรดาผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่องหรืองดโทษก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป

⁶⁹ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 0587/2553

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ผู้ที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย หรือผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษไปแล้ว ก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 ไม่ถูกเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไปด้วย

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้างมลทินข้างต้นพบว่า แต่ละฉบับตราขึ้นมาเป็นครั้งคราวเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญเท่านั้น โดยมีหลักการเดียวกันคือ เพื่อคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิด อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดแตกต่างกัน บางฉบับกำหนดให้เฉพาะผู้ถูกลงโทษทางวินัยเท่านั้นที่จะได้รับการล้างมลทิน บางฉบับกำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทินด้วย หรือพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งกำหนดเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดว่าผู้กระทำผิดจะต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์แล้ว หรือได้กระทำความผิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นกำหนด แต่พระราชบัญญัติล้างมลทินอีกฉบับหนึ่งอาจกำหนดให้ช่วงระยะเวลาอื่นเป็นช่วงระยะเวลาในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดก็ได้ ดังนั้น ถ้าผู้กระทำผิดไม่ได้รับโทษหรือรับทัณฑ์หรือได้กระทำความผิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้กระทำผิดก็จะไม่ได้รับการล้างมลทิน นอกจากนี้ บางฉบับกำหนดให้ล้างมลทินทั้งการกระทำที่เป็นความผิดและโทษทางวินัย แต่บางฉบับล้างมลทินเฉพาะโทษทางวินัย จึงเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดที่แตกต่างกัน

1.3 ผลของการล้างมลทินในประเทศไทย

จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้างมลทินของไทยพบว่า พระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับก่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินดังนี้

1.3.1 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499

พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ถูกลงโทษแล้ว ได้รับการลบล้างโทษทางวินัยด้วย โดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499⁷⁰ ได้กำหนดให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยต้องถูกลงโทษทางวินัย นอกจากนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินด้วย และกำหนดให้

⁷⁰ มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษปลดออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการและผู้ถูกลงโทษเพราะประพฤติชั่วถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล ตลอดจนโทษทางวินัยอย่างอื่น โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยต้องถูกลงโทษทางวินัย

ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญคืนในกรณีที่บุคคลดังกล่าวเคยได้รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญมาก่อน ส่วนผู้กระทำผิดที่ยังไม่เคยได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญ ก็ให้บุคคลดังกล่าวได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จ หรือบำนาญในการที่ต้องออกจากราชการเพราะเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในขณะที่ต้องออกจากราชการ ทั้งนี้ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้

1.3.2 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2502

พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กำหนดผลของการล้างมลทินไว้ เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ตราขึ้นมาเพื่อกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืนของผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499

1.3.3 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี

พ.ศ.2526

ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้ผู้กระทำผิดทางวินัยได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีเคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย และพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้ผู้กระทำผิดวินัยที่ได้รับนิรโทษกรรมได้รับการลบล้างการกระทำผิดด้วย ไม่ว่าจะได้มีการสอบสวนทางวินัยบุคคลนั้นแล้วหรือไม่ก็ตาม

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดหลักการใหม่ในเรื่องสิทธิที่ผู้กระทำผิดจะได้รับการล้างมลทินในมาตรา 6 ว่า การล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องเรื่องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ในอดีตก่อนที่จะได้รับการล้างมลทิน ซึ่งสิทธิดังกล่าวหมายถึงสิทธิด้านการเงิน ซึ่งได้แก่ สิทธิในการรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ หรือบำนาญ

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น ทำให้สิทธิของผู้กระทำผิดที่จะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความแตกต่างจากสิทธิที่ผู้กระทำผิดจะได้รับตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 กล่าวคือ พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ยศ บรรดาศักดิ์ เบี้ยหวัด บำเหน็จ หรือบำนาญคืนด้วย

1.3.4 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทร

มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้ผู้กระทำผิดทางวินัยที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย⁷¹ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้การล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใดๆ แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินแล้วทั้งสิ้น ทั้งนี้ตามนัยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁷²

สิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ที่ผู้ได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา พ.ศ.2530 จะเรียกร้องไม่ได้ตามมาตรา 6 นั้น หมายความว่า สิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยได้เสียไปเพราะการถูกลงโทษทางวินัย เช่น กรณีสิทธิได้รับเงินโบนัสของผู้ปฏิบัติงานของการเคหะแห่งชาติได้เกิดหรือเริ่มขึ้นตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ 2531 (วันที่ 1 ตุลาคม 2530) คือ ก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2530 มีผลใช้บังคับ ผู้ปฏิบัติงานที่ถูกลงโทษทางวินัยก่อนพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2530 มีผลใช้บังคับ จึงเสียสิทธิที่จะได้รับเงินโบนัสของปีงบประมาณ 2531 ไปตั้งแต่ก่อนพระราชบัญญัติล้างมลทิน พ.ศ.2530 มีผลใช้บังคับ โดยผลของข้อ 8 แห่งข้อบังคับการเคหะแห่งชาติ ฉบับที่ 50 ว่าด้วยการจ่ายเงินโบนัสผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น สิทธิในการได้รับเงินโบนัสดังกล่าว จึงเป็นสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยและได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 เสียไปเพราะเหตุถูกลงโทษทางวินัยและไม่อาจเรียกร้องได้ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2530 ผู้ปฏิบัติงานของการเคหะแห่งชาติ ซึ่งถูก

⁷¹ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสร็จที่ 277/2532 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 มีเจตนารมณ์ใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยเท่านั้น มิได้มีความมุ่งหมายที่จะใช้บังคับแก่บุคคลซึ่งมิได้กระทำผิดวินัยแต่ถูกสั่งลงโทษไปโดยไม่ถูกต้องด้วย ดังนั้น หากผลการพิจารณาอุทธรณ์หรือรายงานการลงโทษปรากฏว่าผู้ถูกลงโทษมิได้กระทำผิดวินัยแต่ถูกสั่งลงโทษไปโดยไม่ถูกต้อง ผู้ถูกลงโทษผู้นั้นไม่ใช่ “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามความในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และผู้บังคับบัญชาซึ่งมีตำแหน่งเหนือผู้สั่งลงโทษหรือนายกรัฐมนตรีย่อมมีอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูฯ ที่จะสั่งให้ยกเลิกคำสั่งลงโทษของผู้บังคับบัญชาชั้นต้นได้ แต่ถ้าผลการพิจารณาปรากฏว่าผู้ถูกลงโทษผู้นั้นกระทำผิดวินัยจริงไม่ว่าตามพฤติการณ์ของการกระทำผิดนั้นผู้กระทำควรจะได้รับโทษหนักขึ้นหรือเบาลงก็ตาม ผู้ถูกลงโทษดังกล่าวย่อมเป็น “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” และเมื่อผู้ถูกลงโทษทางวินัยดังกล่าวได้รับโทษตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาชั้นต้นไปแล้ว ผู้ถูกลงโทษทางวินัยผู้นั้นจึงได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงเป็นผลให้ผู้บังคับบัญชาไม่อาจสั่งเพิ่มโทษหรือลดโทษให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยได้อีก

⁷² มาตรา 6 การล้างมลทินตามมาตรา 4 และมาตรา 5 ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น

ลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 และได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2530 ทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในการเคหะแห่งชาติและผู้ที่ได้ออกจากการเคหะแห่งชาติไปแล้ว จึงไม่มีสิทธิได้รับเงินโบนัสของปีงบประมาณ 2531⁷³

นอกจากนี้ข้าราชการพลเรือนที่รับราชการมาเป็นเวลา 25 ปี หากถูกลงโทษทางวินัยและได้รับการล้างมลทิน สิทธิประโยชน์ในการขอรับเหรียญจักรพรรดิมาลา ย่อมเสียไปและเป็นสิทธิประโยชน์ที่ไม่อาจเรียกร้องตามกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทิน⁷⁴

อย่างไรก็ดี สิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ที่ผู้ได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 จะเรียกร้องไม่ได้ ตามมาตรา 7 หมายความว่า เป็นสิทธิหรือประโยชน์ที่เสียไปแล้วเพราะการถูกลงโทษทางวินัย แต่ไม่หมายความถึงสิทธิหรือประโยชน์ที่พึงจะได้รับภายหลังจากการล้างมลทินแล้ว ดังเช่นสิทธิในการได้รับการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนตามข้อ 4 (9) ของข้อบังคับการเคหะแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ว่าด้วยการเลื่อนเงินเดือนพนักงานและค่าจ้างลูกจ้าง ดังนั้น สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนซึ่งเกิดภายหลังการล้างมลทินจึงไม่ถูกจำกัดตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ⁷⁵

จากหลักการดังกล่าว เห็นว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้นำหลักการเรื่องการล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใดๆ แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 มาใช้บังคับด้วย

1.3.5 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ.2539

ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย ดังนั้นกรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัยให้ออกจากราชการ เนื่องจากกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 หากประสงค์จะขอกลับเข้ารับราชการ จึงไม่องขอยกเว้นคุณสมบัติตามข้อ 30 (12)⁷⁶ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535⁷⁷

⁷³ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสร็จที่ 299/2534

⁷⁴ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0217/ว187 ลงวันที่ 6 กันยายน 2538

⁷⁵ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 322/2531

⁷⁶ มาตรา 30 ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้

(12) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก หรือปลดออก เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังได้ขยายขอบเขตของการล้างมลทินให้มีผลรวมไปถึงผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย และผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรือคโทยด้วย โดยกำหนดให้ผู้ถูกดังกล่าวไม่ถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป

อย่างไรก็ดี ในกรณีข้าราชการที่ถูกลงโทษได้รับการล้างมลทินแล้วผู้บังคับบัญชา หรือ ก.พ. หรือ อ.ก.พ.กระทรวงไม่อาจพิจารณาหรือมีมติใดๆ เกี่ยวกับกรณีความผิดของผู้นั้นได้อีก แต่กรมต้นสังกัดต้องรายงานงานการลงโทษและการได้รับการล้างมลทินไปยัง อ.ก.พ.กระทรวงเพื่อทราบ เพื่อให้โอกาสผู้บังคับบัญชาหรือองค์กรเหนือขึ้นไปได้ตรวจสอบว่า เรื่องดังกล่าว อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทินหรือไม่ อย่างไร เพราะบางเรื่องต้นสังกัดพิจารณาว่าผู้ถูกลงโทษทางวินัยได้รับการล้างมลทิน แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าไม่เข้าตามหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทิน⁷⁸

นอกจากผลดังกล่าว พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้การล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใดๆ แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินทั้งสิ้น ซึ่งหมายความว่า หากผู้ใดได้สูญเสียสิทธิหรือประโยชน์ต่างๆ ไปแล้วก่อนได้รับการล้างมลทิน แม้ต่อมาผู้นั้นจะได้รับการล้างมลทิน กรณีก็จะไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้นั้นในการเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ที่สูญเสียไปแล้วดังกล่าวคืนมาได้ อีก เช่น ข้าราชการผู้ถูกลงโทษลดขั้นเงินเดือน เมื่อผู้นั้นได้รับการล้างมลทินแล้วก็ไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องขอรับเงินเดือนที่ถูกลดขั้นไปแล้วคืนมาได้ ทั้งนี้ตามนัยมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁷⁹ อย่างไรก็ตาม สิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ที่ผู้ได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 จะเรียกร้องไม่ได้ ตามมาตรา 7 หมายความว่า เป็นสิทธิหรือประโยชน์ที่เสียไปแล้วเพราะการถูกลงโทษทางวินัย แต่ไม่หมายความถึงสิทธิหรือประโยชน์ที่พึงจะได้รับภายหลังจากการล้างมลทิน ดังนั้นเมื่อผู้นั้นได้รับการล้างมลทินแล้ว ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้ถือว่าผู้ถูกลงโทษทางวินัย มิได้เคยถูกลงโทษทางวินัยในกรณีนั้นๆ ดังนั้น บุคคลดังกล่าวจึงไม่เป็นผู้ลงโทษ

⁷⁷ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/2642 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2539 เรื่อง ขอยกเว้นในกรณีขาดคุณสมบัติตาม มาตรา 30

⁷⁸ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/391 ลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2540 เรื่อง ทาหรือปัญหาเกี่ยวกับการรายงานตามระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ.2539

⁷⁹ มาตรา 7 การล้างมลทินตามมาตรา 4 และมาตรา 5 ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น

ทางวินัย อันเป็นผลให้มีคุณสมบัติอยู่ในเกณฑ์ตามข้อ 6 (2) ของกฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2538) ซึ่งผู้บังคับบัญชาสามารถเลื่อนขึ้นเงินเดือนให้ได้⁸⁰

จากหลักการดังกล่าวทำให้เห็นว่า พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2539 ได้นำหลักการเรื่องการล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใดๆ แก่ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 มาใช้บังคับด้วย

1.3.6 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมียพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550

ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยซึ่งถูกลงโทษทางวินัย ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีไม่เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย ดังนั้นผู้ที่ถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ เมื่อผลทางกฎหมายถือว่าผู้นั้นมีเคยถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกแล้ว ผู้นั้นก็ไม่ตกเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 36 ข. (9) หรือ (10)⁸¹ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 แล้วแต่กรณี จึงไม่ต้องขอยกเว้นคุณสมบัติทั่วไปก่อนและสามารถยื่นคำร้องขอกลับเข้ารับราชการหรือสมัครสอบแข่งขันเพื่อรับการบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการได้ทันที อย่างไรก็ตาม ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุอาจยกเอาเหตุตามมาตรา 36 ข.(4) ที่ว่าเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคมมาประกอบในการพิจารณาหรือไม่รับผู้นั้นกลับเข้ารับราชการได้อยู่ ซึ่งเป็นหลักการเดิมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2539

นอกจากนี้ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังกำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการที่มีใช้โทษทางวินัยและบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่องหรืองดโทษจะได้รับผลของพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2550 จะต้องเข้าเงื่อนไขของกฎหมาย คือ ผู้นั้นต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการหรือถูกสั่งยุติเรื่องอยู่ก่อน

⁸⁰ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/58 ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2540 เรื่อง การเลื่อนขึ้นเงินเดือนข้าราชการพลเรือนสามัญประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2540

⁸¹ มาตรา 36 ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (4) เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม
- (9) เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก เพราะกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่น
- (10) เป็นผู้เคยกระทำการทุจริตในการสอบเข้ารับราชการ หรือเข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ

หรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 จึงจะได้รับผลทางกฎหมายคือผู้บังคับบัญชาไม่อาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้ออกจากราชการนั้นไปเป็นคำสั่งลงโทษทางวินัยประการหนึ่ง และสำหรับผู้ที่ถูกสั่งให้ยุติเรื่องหรืองดโทษนั้นจะถูกผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยต่อไป เช่น ตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ไม่ได้อีกประการหนึ่ง⁸²

สำหรับมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ มิได้เป็นการล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่องหรืองดโทษ เป็นเพียงกรณีที่กฎหมายบัญญัติในทางเป็นคุณสำหรับบุคคลทั้งสองประเภทที่จะไม่ต้องถูกเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป

⁸² ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 674/2552 องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ จังหวัดปทุมธานี แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเรื่องทุจริตต่อหน้าที่ราชการ คณะกรรมการสอบสวน เห็นควรให้ยุติเรื่อง โดยผู้ถูกกล่าวหา ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ เห็นชอบด้วย แล้วรายงานการดำเนินการทางวินัยไปยังคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล ทั้งนี้คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล สรุปว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินการทางวินัย แม้จะสั่งในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ ย่อมถือเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 และให้องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม ผู้ถูกกล่าวหาได้ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดปทุมธานีว่า คณะกรรมการสอบสวนได้สรุปความเห็นให้ยุติเรื่อง เนื่องจากไม่มีหลักฐานเพียงพอตามที่ผู้ถูกกล่าวหา และตนในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบด้วยเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2550 ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 ใช้บังคับเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2550 กรณีจึงน่าจะต้องด้วยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ดังกล่าว คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี จึงไม่สามารถดำเนินการอย่างไรได้อีก

คณะกรรมการกฤษฎีกา มีความเห็นว่า การดำเนินการทางวินัยในกรณีที่ตนเองเป็นคู่กรณีนั้น ตามมาตรา 13 (1) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคู่กรณีทำการพิจารณาทางปกครอง เมื่อปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุรักษาการแทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุออกคำสั่งยุติเรื่องการดำเนินการทางวินัยในกรณีที่ตนเองเป็นคู่กรณี จึงมีผลทำให้คำสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งอาจถูกเพิกถอนได้แต่ไม่ถึงกับไม่มีคำสั่งดังกล่าวอยู่เลย และเมื่อปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุรักษาการแทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุออกคำสั่งยุติเรื่องการดำเนินการทางวินัยในกรณีที่ตนเองเป็นคู่กรณี จึงมีผลให้คำสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งอาจถูกเพิกถอนได้ แต่ไม่ถึงกับไม่มีคำสั่งดังกล่าวอยู่เลยและคำสั่งนั้นยังไม่ถูกเพิกถอน เมื่อมีการสั่งยุติเรื่องการดำเนินการทางวินัยก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2550 ใช้บังคับ ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยย่อมได้รับผลตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 ใช้บังคับเท่านั้น เนื่องจากตามกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินฉบับก่อนพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2539 ถือว่าผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย เช่น เพราะประพฤตินั้นไม่เหมาะสม บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน หรือผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษนั้น มิใช่“ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามนิยามของพระราชบัญญัติล้างมลทิน จึงไม่ได้รับการล้างมลทิน เมื่อมีการรายงานการดำเนินการทางวินัยขึ้นไปยังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป หรือ อ.ก.พ.สามัญ หรือ ก.พ.เพื่อพิจารณา ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงการสั่งให้ออกจากราชการ ไปเป็นการสั่งปลดหรือไล่ออกจากราชการ และในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นสั่งให้มีการดำเนินการทางวินัยแล้วเห็นว่าผู้ถูกดำเนินการทางวินัยไม่ได้กระทำความผิด จึงเห็นสมควรยุติเรื่องหรือกระทำผิดวินัยเล็กน้อยจึงเห็นควรงดโทษ เมื่อมีการรายงานการดำเนินการทางวินัยไปยังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป หรือ อ.ก.พ.สามัญหรือ ก.พ. เห็นสมควรลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ในสถานโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดขั้นเงินเดือน หรือในกรณีที่เรื่องนั้นได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงอยู่ก่อนแล้ว อ.ก.พ.สามัญหรือ ก.พ. เห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็อาจมีมติให้ลงโทษปลดหรือไล่ออกจากราชการได้อีก ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการ และผู้ถูกดำเนินการทางวินัย ดังนั้นนับตั้งแต่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2539 เป็นต้นมา จึงมีการบัญญัติกรณีดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทินด้วย

นอกจากนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้การล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ หมายความว่าผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยและต่อมาได้รับการล้างมลทินไม่อาจเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ที่เสียไปจากการลงโทษหรือลงทัณฑ์คืนได้ เช่น ไม่อาจเรียกร้องเงินเดือนหรือขั้นเงินเดือนที่ถูกตัดหรือถูกลดไปแล้วคืน หรือไม่อาจเรียกร้องบำเหน็จบำนาญที่ถูกงดไปแล้วคืน

อย่างไรก็ดี สิทธิที่มีอยู่แล้วขณะถูกลงโทษ เช่น ถูกสั่งลงโทษปลดออกจากราชการ ขณะที่มิอาจราชการอยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ก็ยังคงได้สิทธินั้นเช่นเดิม หรือสิทธิที่จะเกิดขึ้นภายหลังที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2550 มีผลใช้บังคับแล้ว อันเป็นผลให้ผู้นั้นอาจเรียกร้องให้ได้รับประโยชน์ในกรณีต่างๆ ได้ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน สามารถกระทำได้ไม่ต้องห้ามตามข้อ 7 (2) ของกฎ ก.พ.ว่าด้วย

การ เลื่อนขึ้นเงินเดือน พ.ศ.2544⁸³ เมื่อผู้ถูกลงโทษทางวินัยได้รับการล้างมลทินแล้ว ก็ไม่ถูกจำกัด ด้วยข้อกฎหมายดังกล่าว ผู้บังคับบัญชาสามารถนำผลการปฏิบัติงานของผู้นั้นมาประเมินผลการ ปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขึ้นเงินเดือนประจำปีให้ได้ หรือการเลื่อนระดับตำแหน่งให้สูงขึ้น ผู้บังคับบัญชาอาจ พิจารณาสั่งเลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งระดับที่สูงขึ้นได้ตั้งแต่วันที่ผู้นั้น ได้รับการล้างมลทิน เป็นต้นไป⁸⁴

กรณีข้าราชการพลเรือนสามัญถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกใน กรณีเดียวกับที่มีการลงโทษทางวินัยและได้รับการล้างมลทินไปแล้วนั้น กรณีนี้ สำนักงาน ก.พ. พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อข้าราชการกระทำผิดวินัยและถูกสั่งลงโทษ ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือว่ากล่าว ตักเตือน หรือยุติเรื่อง และแม้จะมีกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินออกมาใช้บังคับ ทำให้บุคคล ดังกล่าว ได้รับการล้างมลทินแล้วก็ตาม แต่เมื่อบุคคลดังกล่าวถูกศาลพิพากษาจำคุก โดยคำพิพากษา ถึงที่สุดให้จำคุกในภายหลัง แม้จะเป็นเรื่องเดียวกันก็ตามก็สามารถลงโทษทางวินัย ฐานกระทำผิด อาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกได้ ไม่เป็นการลงโทษทางวินัยซ้ำ เพราะ เป็นความผิดคนละฐานกับความผิดที่ถูกดำเนินการทางวินัย⁸⁵ ซึ่งได้รับการล้างมลทินดังกล่าวแล้ว ดังนั้น ความผิดฐานกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ภายหลังนี้ จึงไม่ได้รับการล้างมลทินแต่อย่างใด เว้นแต่ผู้นั้นได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 ทั้งนี้ตามนัยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ⁸⁶

กรณีผู้ถูกลงโทษอุทธรณ์คำสั่ง ถือว่าการลงโทษยังไม่สิ้นสุด จึงยังไม่อาจนำการ ล้างมลทินไปใช้กับกรณีอุทธรณ์ได้ทันที ดังนั้นในการพิจารณาอุทธรณ์จึงยังดำเนินการต่อได้ และ สามารถพิจารณาในทางเป็นคุณได้ แต่จะเพิ่มโทษไม่ได้ เพราะการเพิ่มโทษจะทำให้เกิดความไม่

⁸³ ข้อ 7 ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งจะได้รับการพิจารณาเลื่อนขึ้นเงินเดือนครั้งขึ้นในแต่ละครั้งต้องอยู่ใน หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (2) ในกรณีที่แล้วมาจนถึงวันออกคำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือนต้องไม่ถูกสั่งลงโทษทางวินัยที่ หนักกว่าโทษภาคทัณฑ์ หรือไม่ถูกศาลพิพากษาในคดีอาญาให้ลงโทษในความผิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ราชการ หรือความผิดที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนซึ่งมิใช่ความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

⁸⁴ หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ สร 0704/ว1 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2524 แจ่มติ ก.พ.ว่าผู้บังคับบัญชาอาจเลื่อน ข้าราชการขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้นได้ตั้งแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาอาจเลื่อนขึ้นเงินเดือนให้แก่ผู้นั้นได้เป็นต้นไป

⁸⁵ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1011/ว 13 ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2547

⁸⁶ เหตุที่ ก.พ.พิจารณาและมีความเห็นดังกล่าว เนื่องจากการพิจารณาคำเนินการทางวินัยกับคดีอาญานั้น มีกระบวนการที่แตกต่างกัน และองค์กรที่พิจารณาก็เป็นคนละองค์กรกัน จึงต้องแยกพิจารณาเป็นรายกรณีไป

เป็นกรรมแก่ผู้ถูกลงโทษ เนื่องจากโทษเดิมนั้นอยู่ในข่ายได้รับการล้างมลทินอยู่ และในกรณีที่ อุตธรณ์คำสั่งลงโทษปลดหรือไล่ออกจากราชการ แล้วได้รับการลดโทษจากปลดหรือไล่ออกเป็น โทษทางวินัยไม่ร้ายแรงสถานอื่น ส่วนราชการต้นสังกัด ต้องออกคำสั่งลดโทษจากปลดหรือไล่ออกเป็นลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง ตั้งแต่วันที่สั่งให้กลับเข้ารับราชการ แต่เนื่องจากผู้นี้ได้รับการล้างมลทินแล้ว ส่วนราชการจึงไม่อาจลงโทษทางวินัยตามคำสั่งดังกล่าวได้⁸⁷

กล่าวโดยสรุป กฎหมายล้างมลทินมีวัตถุประสงค์ในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิด โดยการล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำผิดเพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ เนื่องจากการล้างมลทินมีผลให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินมีสิทธิดั้งเดิม เสมือนไม่เคยกระทำความผิดหรือต้องโทษมาก่อน สำหรับผลของการล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิดทางวินัยนั้น สรุปได้ดังนี้

(1) ให้ถือว่าผู้ถูกลงโทษทางวินัยหรือลงทัณฑ์นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น

(2) ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยและบรรดา ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรือหรืองดโทษ ไม่ต้องถูกเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป

(3) การล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ที่เสียไปแล้วเพราะการถูกลงโทษทางวินัย แต่ไม่หมายความถึงสิทธิหรือประโยชน์ที่พึงจะได้รับภายหลังจากการล้างมลทินแล้ว

(4) เรื่องที่อยู่ระหว่างการอุทธรณ์คำสั่ง ไม่อาจนำการล้างมลทินไปใช้บังคับได้ทันที ทั้งนี้ในการพิจารณาอุทธรณ์ พิจารณาเป็นคุณได้ แต่จะเพิ่มโทษไม่ได้ เพราะการเพิ่มโทษจะทำให้เกิดความไม่เป็นกรรมแก่ผู้ถูกลงโทษ เนื่องจากโทษเดิมนั้นอยู่ในข่ายได้รับการล้างมลทินอยู่ และในกรณีอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งให้ไล่ออกหรือปลดออกแล้ว ได้รับการลดโทษเป็นโทษวินัยอย่างไม่ร้ายแรง แต่เนื่องจากผู้นั้นได้รับการล้างมลทินแล้ว ผู้บังคับบัญชาจึงไม่อาจลงโทษในความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงได้

(5) กรณีข้าราชการผู้ถูกลงโทษได้รับการล้างมลทินแล้ว ผู้บังคับบัญชาหรือ อ.ก.พ.กระทรวงไม่อาจพิจารณาหรือมีมติใดๆ เกี่ยวกับกรณีความผิดของผู้นั้นได้อีก แต่กรมต้องรายงานการลงโทษและการได้รับการล้างมลทินไปยัง อ.ก.พ.กระทรวงเพื่อทราบ นอกจากนี้

⁸⁷ หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0713/ล 612 ลงวันที่ 30 กันยายน 2531

กระทรวง ทบวง กรม เจ้าสังกัดต้องบันทึกการอุทกภัยของข้าราชการที่ได้รับการล้างมลทินไว้ในทะเบียนประวัติ (ก.พ.7) และหมายเหตุด้วยว่าได้รับการล้างมลทินแล้ว⁸⁸

(6) การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างเฉพาะโทษเท่านั้น ไม่มีผลรวมถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำผิด ดังนั้นในกรณีที่กฎหมายกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้ารับราชการ เป็นสมาชิกองค์กรหรือลงสมัครรับเลือกตั้งหรือขออนุญาตใดๆ ที่กำหนดคุณสมบัติของบุคคลไว้ว่า ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสีย แม้ผู้นั้นจะได้รับการล้างมลทิน ก็ยังถือว่าผู้นั้นยังคงเป็นผู้ขาดคุณสมบัติอยู่ ทั้งนี้ในกรณีของข้าราชการที่ถูกสั่งให้ออกอุทกภัยปลดออกหรือไล่ออกจากราชการและได้รับการล้างมลทิน หากประสงค์จะสมัครสอบเข้ารับราชการใหม่หรือขอบรรจุกลับเข้ารับราชการ ผลของกฎหมายล้างมลทินกำหนดให้ล้างเฉพาะโทษเท่านั้น แต่การกระทำนั้นไม่ได้รับการล้างมลทินด้วยจึงไม่ถือว่าผู้นั้นขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 30 (12) และ (13) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535 หรือ ตามมาตรา 36 ข. (9) หรือ (10) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 อย่างไรก็ตาม ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุอาจนำพฤติการณ์ที่เคยกระทำผิดวินัยมาวินิจฉัยว่าขาดคุณสมบัติตามมาตรา 30 (7) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535 หรือมาตรา 36 (4) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 ที่บัญญัติว่าไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคมได้

1.4 การล้างมลทินกับการขี้อมูลความผิดทางวินัยของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ป.ป.ช.)

ในประเด็นเรื่องการดำเนินการทางวินัยกับมติของคณะกรรมการป.ป.ช.เกี่ยวเนื่องกับกฎหมายล้างมลทินนั้น เดิมคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีคำวินิจฉัย⁸⁹วางหลักการไว้ว่า กรณีที่มีการดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการและผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ ลดโทษหรือกรณีสั่งให้ออกจากราชการ อันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช.มีมติขี้อมูลความผิดในกรณีเดียวกันก่อนกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินจะใช้บังคับ แม้ต่อมาจะมีกฎหมายล้างมลทินใช้บังคับก็ตาม ผู้บังคับบัญชาก็ยังต้องปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช.ตามมาตรา 93 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 เพราะกระบวนการดำเนินการทางวินัยยังไม่เสร็จสิ้น ถือไม่ได้ว่าผู้นั้นได้รับโทษก่อนหรือในวันที่กฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินใช้บังคับ อันจะทำให้ได้รับการล้างมลทิน ส่วนในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.มีมติขี้อมูลความผิดภายหลังจากกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินใช้บังคับแล้วก็

⁸⁸ หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0709.2/1883 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2539

⁸⁹ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสร็จที่ 675/2551

ตาม แม้การดำเนินการทางวินัยจะแล้วเสร็จ แต่การดำเนินการทางของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่เสร็จสิ้น ผู้บังคับบัญชาจึงต้องสั่งลงโทษตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

อย่างไรก็ดี ต่อมาคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีความเห็น⁹⁰ เปลี่ยนแปลงหลักการดังกล่าว ดังนี้

(1) กรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้ได้บังคับบัญชา และมีคำสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย หรือมีคำสั่งให้ยุติเรื่องหรืองดโทษแล้ว ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยร้ายแรง ตามมาตรา 92 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ผู้บังคับบัญชาคำสั่งดำเนินการตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มีผลใช้บังคับแล้ว ผู้นั้นย่อมได้รับประโยชน์จากการล้างมลทินตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มีผลให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้น ๆ และผู้บังคับบัญชาไม่สามารถดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นั้นได้อีก

(2) กรณีผู้บังคับบัญชามีการดำเนินการทางวินัยแล้ว แต่มีคำสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย หรือสั่งให้ยุติเรื่องหรืองดโทษ ต่อมาพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มีผลใช้บังคับ จากนั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่ากระทำความผิดวินัยร้ายแรง ผู้นั้นอยู่ในเงื่อนไขที่จะได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ทำให้ไม่อาจดำเนินการเพิ่มโทษหรือดำเนินการทางวินัยในมูลกรณีเดียวกันได้อีก ผู้บังคับบัญชาขอยอมไม่อาจดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นั้นได้อีก

(3) กรณีผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการและผู้นั้นได้รับโทษทั้งหมดหรือบางส่วนแล้ว ผู้นั้นจึงเป็นผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ เมื่อผู้นั้นได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มีผลใช้บังคับ จึงได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่ากระทำความผิดวินัยร้ายแรง ก็ไม่อาจดำเนินการทางวินัยกับผู้นั้นได้อีกต่อไป

(4) กรณีผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการผู้ได้บังคับบัญชาแล้ว แต่ผู้นั้นยังไม่ได้รับโทษทางวินัย ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่ากระทำความผิดวินัยร้ายแรง ในระหว่างที่ผู้บังคับบัญชาคำสั่งดำเนินการตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2550 มีผลใช้บังคับ กรณีนี้ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่จะทำให้ได้รับรับประโยชน์จากการ

⁹⁰ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสร็จที่ 234/2552

ล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2550 ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยกับผู้นั้นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติ

2. การล้างมลทินในประเทศอังกฤษ

การล้างมลทินในประเทศอังกฤษ เป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว โดยรัฐสภาได้ตรากฎหมายกลาง เรียกว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินปี 1974 (Rehabilitation of Offenders Act 1974) พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทิน รวมทั้งผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทิน และกำหนดให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วได้รับการล้างมลทินในทันทีที่ผู้กระทำผิดมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด

2.1 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินปี 1974 (Rehabilitation of Offenders Act 1974)

2.1.1 ผู้มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

ผู้ที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ต้องเป็นผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษแล้ว⁹¹ โดยผู้กระทำผิดจะต้องกระทำความผิดและรับโทษตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด นอกจากนี้ผู้กระทำผิดจะต้องไม่กระทำความผิดซ้ำอีกภายในระยะเวลาระหว่างการแก้ไขปรับปรุงตัว⁹²

⁹¹ โทษตามพระราชบัญญัตินี้ หมายถึง คำสั่งใดๆ ของศาลเกี่ยวกับการกระทำความผิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เว้นแต่ (ก) เป็นคำสั่งให้จำคุกหรือคำสั่งอื่นอันเนื่องมาจากการไม่ชำระค่าปรับหรือเงินตามคำพิพากษาของศาล หรือการชำระเงินไม่ครบถ้วน หรือ (ข) เป็นคำสั่งให้รอกการลงโทษจำคุก

⁹² Sec.1 (1) Subject to subsection (2) below, where an individual has been convicted, whether before or after the commencement of this Act, of any offence or offences, and the following conditions are satisfied, that is to say—

(a) he did not have imposed on him in respect of that conviction a sentence which is excluded from rehabilitation under this Act ; and

(b) he has not had imposed on him in respect of a subsequent conviction during the rehabilitation period applicable to the first-mentioned conviction in accordance with section 6 below a sentence which is excluded from rehabilitation under this Act ;

ส่วนความผิดและโทษที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิด แบ่งได้เป็นสองประเภท คือ ความผิดและโทษทางอาญา กับความผิดและโทษทางวินัย

ความผิดและโทษทางอาญาที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ การกระทำความผิดตามมาตรา 47 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ปี 1977 (Criminal Law Act 1977)⁹³ การกระทำความผิดภายนอกประเทศอังกฤษ การกระทำความผิดตามคำวินิจฉัยภายใต้มาตรา 1 แห่งพระราชบัญญัติเด็กและเยาวชน ปี 1969 (Children and Young Persons Act 1969) และการกระทำความผิดของบุคคลที่อยู่ในระหว่างถูกคุมประพฤดิหรือได้รับการปล่อยตัว⁹⁴

ส่วนความผิดและโทษทางวินัยที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ การกระทำความผิดในทางแพ่ง (Civil offender) การกระทำความผิดตามมาตรา 30 มาตรา 45 มาตรา 61 มาตรา 62 มาตรา 64 และมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติกองทัพบก ปี 1955 (Army Act 1955) และพระราชบัญญัติกองทัพอากาศ ปี 1955 (Air Force 1955) และการกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 34A มาตรา 35

⁹³ Sec.1 [(2A) Where in respect of a conviction a person has been sentenced to imprisonment with and order under section 47 (1) of the Criminal Law Act 1977, he is to be treated for the purposes of subsection (2) above as having served the sentence as soon as he completes service of so much of the sentence as was by that order required to be served in prison.]

⁹⁴ Sec.1 (4) In this Act, references to a conviction, however expressed, include references -

(a) to a conviction by or before a court outside Great Britain; and

(b) to any finding (other than a finding linked with a finding of insanity) in any criminal proceeding or in care proceedings under section 1 of the Children and Young Persons Act 1969 that a person has committed an offence or done the act or made the omission charged; and notwithstanding anything in section 9 of the Criminal Justice (Scotland) Act 1949 or section 13 of the Powers of Criminal Courts Act 1973 (conviction of a person put on probation or discharged to be deemed not to be a conviction) a conviction in respect of which an order is made placing the person convicted on probation or discharging him absolutely or conditionally shall be treated as a conviction for the purposes of this Act and the person in question may become a rehabilitated person in respect of that conviction and the conviction a spent conviction for those purpose accordingly.

มาตรา 36 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือปี 1957 (Naval Discipline Act 1957)⁹⁵

นอกจากผู้กระทำความผิดดังกล่าวข้างต้นจะเป็นผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินแล้ว ผู้กระทำความผิดที่ถูกพิพากษาลงโทษโดยกระบวนการที่เรียกว่า “Service Disciplinary Proceedings”⁹⁶ ก็เป็นผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินด้วย

ส่วนโทษทางวินัยที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ (1) โทษจำคุก (2) โทษให้ออกหรือปลดออกจากราชการ (3) โทษไล่ออกจากราชการ (4) โทษคุมขังที่มีระยะเวลาตั้งแต่สามเดือนขึ้นไป หรือโทษคุมขังตามคำสั่งภายใต้มาตรา 71 AA หรือตามตารางที่ 5 ของพระราชบัญญัติกองทัพบก ปี 1955 หรือพระราชบัญญัติกองทัพอากาศ ปี 1955 หรือภายใต้มาตรา 43AA หรือตามตารางที่ 4A ของพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือ ปี 1957⁹⁷

⁹⁵ Sec.2 (3) Subsection (2) above applies to any offence consisting in the commission of a civil offence and to any offence under, and any offence of attempting to commit an offence under, any of the following enactments, or any corresponding enactment previously in force —

- (a) section 30,45,46,61,62,64 and 66 of the Army Act 1955 and the Air Force Act 1955; and
- (b) section 5,30,31,34A,35,36 and 37 of the Naval Discipline Act 1957.

⁹⁶ Service Disciplinary Proceedings ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีความหมายดังต่อไปนี้

- (ก) กระบวนการพิจารณาใดๆ ภายใต้พระราชบัญญัติกองทัพบก 1955 พระราชบัญญัติกองทัพอากาศ 1955 หรือพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือ 1957 (ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาของศาลทหาร หรือศาลอื่น หรือบุคคลอื่นซึ่งมีอำนาจในการพิพากษาลงโทษ)
- (ข) กระบวนการพิจารณาใดๆ ภายใต้พระราชบัญญัติอื่นที่ใช้บังคับ นอกเหนือไปจากที่ระบุใน (ก) รวมถึงกรณีของ Standing Civilian Court ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกำลังพล 1976 (Armed Forces Act 1976) ด้วย เนื่องจากประเทศอังกฤษ บุคคลที่สังกัดกำลังพลไม่ถือเป็นข้าราชการ (Dictionary of Law, Peter Collin Publishing) หรือ
- (ค) กระบวนการพิจารณาใดๆ ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่ใช้บังคับ เช่น Visiting Forces (British Commonwealth) Act 1993

ทั้งนี้ไม่ว่ากระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นในหรือนอกราชอาณาจักร

⁹⁷ Sec.2 (4) Subsection (2) above applies to the following punishments-

- (a) imprisonment ;
- (b) cashiering, discharge with ignominy or dismissal with disgrace from Her Majesty’s service ;
- (c) dismissal from Her Majesty’s service; and
- (d) detention for a term of three months or more,

กล่าวโดยสรุป บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินปี 1974 (Rehabilitation of Offenders Act 1974) คือ ผู้กระทำความผิดอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัยที่พ้นโทษแล้ว โดยมีเงื่อนไขว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องกระทำความผิดและรับโทษตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด

2.1.2 ระยะเวลาในการล้างมลทิน

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดระยะเวลาในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดไว้ตามประเภทของผู้กระทำความผิด ดังนี้

1) กรณีผู้กระทำความผิดเป็นเด็ก (อายุต่ำกว่า 17 ปี)

ระยะเวลาในการล้างมลทินคือครึ่งหนึ่งของระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่⁹⁸ ทั้งนี้ตามตาราง A⁹⁹ ในมาตรา 5 ซึ่งมีดังนี้

(1) คำพิพากษาลงโทษจำคุกในสถานกักกันเยาวชนหรือสถานพินิจหรือคำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีระยะเวลาเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่เกินสามสิบเดือน ระยะเวลาในการล้างมลทิน คือสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(2) คำพิพากษาลงโทษให้ออกหรือปลดออกจากราชการ ระยะเวลาในการล้างมลทินคือ สิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(3) คำพิพากษาลงโทษจำคุกในสถานกักกันเยาวชนหรือสถานพินิจ ระยะเวลาในการล้างมลทินคือเจ็ดปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

-
- (e) detention by virtue of a custodial order made under section 71AA of or Schedule 5A to the Army Act 1955 or the Air Force Act 1955 or under section 43AA of or Schedule 4A to the Naval Discipline Act 1975

⁹⁸ Sec.5 (2) For the purposes of this Act---

(a) The rehabilitation period applicable to a sentence specified in the first column of Table A below is the period specified in the second column of that Table in relation to that sentence, or, where the sentence was imposed on a person who was under seventeen years of age at the date of his conviction, half that period ;and

⁹⁹ TABLE A

Rehabilitation periods subject to reduction by half for persons [under 17]

(4) คำพิพากษาลงโทษไล่ออกจากราชการ ระยะเวลาในการล้างมลทินคือเจ็ดปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(5) คำพิพากษาลงโทษคุมขังทางวินัย ระยะเวลาในการล้างมลทินคือห้าปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(6) คำพิพากษาลงโทษปรับหรือโทษอย่างอื่นที่ขอล้างมลทินได้ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่ต้องไม่ใช่คำพิพากษาลงโทษตามที่กำหนดไว้ในตาราง B หรือคำพิพากษาลงโทษอย่างอื่นตาม (3) หรือ (8) ระยะเวลาในการล้างมลทินคือห้าปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

2) กรณีผู้กระทำผิดเป็นเยาวชน

ระยะเวลาในการล้างมลทินจะเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในตาราง B ในมาตรา 5¹⁰⁰ ซึ่งมีดังนี้

<i>Sentence</i>	<i>Rehabilitation period</i>
A sentence of imprisonment [or youth custody] or corrective training for a term exceeding six months but not exceeding thirty months.	Ten years
A sentence of cashiering, discharge with ignominy or dismissal with disgrace from Her Majesty's service	Ten years
A sentence of imprisonment [or youth custody] for a term not exceeding six months.	Seven years
A sentence of dismissal from Her Majesty's service.	Seven years
Any sentence of detention in respect of a conviction in service disciplinary proceedings.	Five years
A fine or any other sentence subject to rehabilitation under this Act, not being a sentence to which Table B below or any of subsections (3) [to (8)] below applies.	Five years

¹⁰⁰ Sec.5 (2)(b) the rehabilitation period applicable to a sentence specified in the first column of Table B below is the period specified in the second column of that Table in relation to that sentence ;

(1) คำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรม ระยะเวลาในการล้างมลทินคือเจ็ดปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(1.1) คำสั่งควบคุมตัวตามตารางที่ 5A แห่งพระราชบัญญัติกองทัพบก ปี 1955 หรือพระราชบัญญัติกองทัพอากาศ ปี 1955 หรือตามตารางที่ 4A แห่งพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือ ปี 1957 ที่มีระยะเวลาสูงสุดของคำสั่งคุมขังเกินกว่าหกเดือน ระยะเวลาในการล้างมลทิน คือเจ็ดปีนับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(1.2) คำสั่งควบคุมตัวตามมาตรา 71AA แห่งพระราชบัญญัติกองทัพบก ปี 1955 หรือของพระราชบัญญัติกองทัพอากาศ ปี 1955 หรือภายใต้มาตรา 43AA แห่งพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือ ปี 1957 ที่มีระยะเวลาสูงสุดของคำสั่งคุมขังเกินกว่าหกเดือน ระยะเวลาในการล้างมลทิน คือเจ็ดปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(2) คำพิพากษาลงโทษคุมขังที่มีระยะเวลาเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่เกินสามสิบเดือนตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติเด็กและเยาวชนปี 1933 หรือตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสกอตแลนด์ ปี 1975 ระยะเวลาในการล้างมลทิน คือห้าปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(3) คำพิพากษาลงโทษคุมขังที่มีระยะเวลาไม่เกินหกเดือนตามบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ระยะเวลาในการล้างมลทินคือสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(4) คำสั่งคุมขังตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา ปี 1961 (Criminal Justice Act 1982) ระยะเวลาในการล้างมลทินคือสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(5) คำสั่งควบคุมตัวตามตารางที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นของพระราชบัญญัติกองทัพบกปี 1955 พระราชบัญญัติกองทัพอากาศปี 1955 และพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือปี 1957 ที่มีระยะเวลาสูงสุดของคำสั่งคุมขังหกเดือนหรือน้อยกว่า ระยะเวลาในการล้างมลทินคือสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

3) กรณีผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัวหลังจากได้รับโทษตามคำพิพากษาจนครบถ้วนแล้ว ระยะเวลาในการล้างมลทินคือหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ¹⁰¹

4) กรณีผู้กระทำความผิดเป็นเด็กซึ่งได้รับการปล่อยตัว ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กซึ่งได้รับการปล่อยตัวตามมาตรา 43 (2) แห่งพระราชบัญญัติแรงงานเด็กของสกอตแลนด์ปี 1968 (Social

¹⁰¹ Sec. 5 (3) The rehabilitation period applicable-

(a) to an order discharging a person absolutely for an offence ; and

Work (Scotland) Act 1968) ระยะเวลาในการล้างมลทินคือหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ลงโทษ¹⁰²

5) กรณีผู้กระทำผิดที่รับโทษอันเนื่องมาจากการขาดคุณสมบัติ การขาดความสามารถ การมีลักษณะต้องห้าม หรือกรณีอื่นๆ ระยะเวลาในการล้างมลทินคือนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจนถึงวันที่การขาดคุณสมบัติ การขาดความสามารถ การมีลักษณะต้องห้าม หรือกรณีอื่นๆ ได้สิ้นสุดลง¹⁰³

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974 ได้กำหนดให้ระยะเวลา ภายหลังการรับโทษของผู้กระทำผิดเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิด กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่พระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974 กำหนด และเมื่อผ่านพ้นช่วงระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้กระทำผิดก็จะได้รับการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายทันที

2.2 ผลของการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974 (Rehabilitation of Offenders Act 1974)

พระราชบัญญัติล้างมลทินปี 1974 มาตรา 4 (1) (2) และ (3)¹⁰⁴ ภายใต้บังคับ มาตรา 7 และมาตรา 8 ได้กำหนดให้การล้างมลทินมีผลต่อผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทิน ดังนี้

¹⁰² Sec. 5 (3) (b) to the discharge by a children's hearing under section 43 (2) of the Social Work (Scotland) Act 1968 of the referral of a child's case; shall be six months from the date of conviction.

¹⁰³ Sec. 5 (8) Where in respect of a conviction an order was made imposing on the person convicted any disqualification, disability, prohibition or other penalty; the rehabilitation period applicable to the sentence shall be a period beginning with the date of conviction and ending on the date on which the disqualification, disability, prohibition or penalty (as the case may be) ceases or ceases to have effect.

¹⁰⁴ Sec.4 (1) Subject to sections 7 and 8 below, a person who has become a rehabilitated person for the purposes of this Act in respect of a conviction shall be treated for all purposes in a law as a person who has not committed or been charged with or prosecuted for or convicted of or sentenced for the offence or offences which were the subject of that conviction; and, notwithstanding the provisions of any other enactment or rule of law to the contrary, but subject as aforesaid-

- (a) no evidence shall be admissible in any proceedings before a judicial authority exercising its jurisdiction or functions in Great Britain to prove that any such person has committed or been charged with or prosecuted for or convicted of or sentenced for any offence which was the subject of a spent conviction; and

(1) ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินจะได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิด ถูกตั้งข้อหา ถูกฟ้องคดีหรือถูกพิพากษาลงโทษในความผิดนั้นมาก่อน

(2) การล้างมลทินมีผลเป็นการห้ามผู้อื่นมิให้ยกคำพิพากษาของผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินมาใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาล ศาลชั้นอุทธรณ์ ศาลฎีกา หรือบุคคลที่มีอำนาจ เพื่อพิสูจน์ว่าบุคคลดังกล่าวได้เคยกระทำความผิด ถูกตั้งข้อหา ถูกฟ้องคดี หรือถูกพิพากษาลงโทษในความผิดนั้นมาก่อน

(3) ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินไม่จำเป็นต้องตอบข้อซักถามเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ผ่านมาแล้วของตน

(4) ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดของตนให้ผู้อื่นทราบ ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติหรือข้อกำหนดในสัญญาระบุว่าบุคคล

(b) a person shall not, in any such proceedings, be asked, and if asked, shall not be required to answer, any question relating to his past which cannot be answered without acknowledging or referring to a spent conviction or spent convictions or any circumstances ancillary thereto.

(2) Subject to the provisions of any order made under subsection (4) below, where a question seeking information with respect to a person's previous convictions, offences, conduct or circumstances is put to him or to any other person otherwise than in proceedings before a judicial authority

(a) the question shall be treated as not relating to spent or to any circumstances ancillary to spent convictions, and the answer there to may be framed accordingly; and

(b) the person questioned shall not be subjected to any liability or otherwise prejudiced in law by reason of any failure to acknowledge or disclose a spent conviction or any circumstances ancillary to a spent conviction in his answer to the question.

(3) Subject to the provisions of any order made under subsection (4) below,-

(a) any obligation imposed on any person by any rule of law or by the provisions of any agreement or arrangement to disclose any matters to any other person shall not extend to requiring him to disclose a spent conviction or any circumstances ancillary to a spent conviction (whether the conviction is his own or another's); and

(b) a conviction which has become spent or any circumstances ancillary thereto, or any failure to disclose a spent conviction or any such circumstances, shall not be a proper ground for dismissing or excluding a person from any office profession, occupation or employment, or for prejudicing him in any way in any occupation or employment.

นั้นต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตนเองก็ตาม การไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นต้องพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงานของตน

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติในมาตรา 4 (1) (2) และ (3) มีข้อจำกัดบางประการที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 7 และมาตรา 8 ดังนี้

(1) การล้างมลทินไม่มีผลกระทบต่อการพระราชทานอภัยโทษหรือการเพิกถอนคำพิพากษาลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทิน

(2) การล้างมลทินไม่มีผลกระทบต่อการบังคับให้บุคคลที่ได้รับการล้างมลทินชำระค่าปรับสำหรับการกระทำความผิดของตน

(3) ในการพิจารณาคดีภายใต้กระบวนการที่เรียกว่า Service Disciplinary Proceedings หรือการพิจารณาโดยองค์กรที่มีอำนาจ ถ้าปรากฏว่าองค์กรดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเสนอหรือเรียกพยานหลักฐานใดๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทิน องค์กรดังกล่าวสามารถกระทำได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการขัดบทบัญญัติมาตรา 4 ใดๆ ก็ดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจออกคำสั่งยกเว้นการใช้บังคับมาตรา 4 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาก็ได้

(4) ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินสามารถนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลในกรณีที่ปรากฏว่ามีบุคคลอื่นได้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทต่อตน โดยการกล่าวหรือโฆษณาการกระทำความผิด การถูกตั้งข้อหา การถูกฟ้องคดี หรือการถูกศาลพิพากษาลงโทษในความผิดของตนได้ ใดๆ ก็ดี กรณีดังกล่าวไม่ห้ามจำเลยที่จะยกข้อต่อสู้ว่าตนมีเหตุอันชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นการดิ้นรนด้วยความเป็นธรรม หรือมีเอกสิทธิ์ที่จะกระทำได้

กล่าวโดยสรุป กฎหมายล้างมลทินของประเทศอังกฤษมีแนวความคิดและวัตถุประสงค์ในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับคืนสังคมได้ และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก โดยการใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำผิด กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำผิดก็จะได้รับการล้างมลทิน ดังนั้นจึงเห็นว่ากฎหมายล้างมลทินของประเทศอังกฤษใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการกลั่นกรองผู้กระทำผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทิน

สำหรับผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินนั้น กฎหมายล้างมลทินของประเทศอังกฤษ กำหนดให้ผู้กระทำผิดอาญาและผู้กระทำผิดวินัยที่พ้นโทษแล้วเป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

ส่วนวิธีการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดนั้น พระราชบัญญัติล้างมลทินปี 1974 กำหนดให้เฉพาะผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้เท่านั้นได้รับการล้างมลทิน ทั้งผู้กระทำผิดอาญาและผู้กระทำผิดวินัย โดยการไ้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด

สำหรับการเริ่มนับช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิดและช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำความผิด พระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974 ได้กำหนดวิธีการเริ่มนับและช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไข โดยกำหนดให้ช่วงระยะเวลาภายหลังการรับโทษของผู้กระทำผิดเป็นช่วงระยะเวลาที่เริ่มต้นนับระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด

สำหรับผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทินนั้น กฎหมายล้างมลทินของประเทศอังกฤษกำหนดให้การล้างมลทิน เป็นการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว และเป็น การลบล้างการกระทำความผิดและ โทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว รวมถึงเป็นการลบล้างทะเบียนประวัติอาชญากรให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วด้วย

3. เปรียบเทียบกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยกับกฎหมายล้างมลทินของ ประเทศอังกฤษ

กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทย มีรูปแบบการล้างมลทินแตกต่างจากกฎหมายล้างมลทินของประเทศอังกฤษ กล่าวคือ ประเทศอังกฤษตรากฎหมายล้างมลทินออกมาในรูปแบบของกฎหมายกลาง ซึ่งมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ส่วนกฎหมายล้างมลทินของไทยตราออกมาเป็นครั้งคราวในโอกาสที่มีเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง ในรูปแบบของพระราชบัญญัติ ซึ่งพระราชบัญญัติแต่ละฉบับก็จะกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการล้างมลทินไว้แตกต่างกัน สามารถสรุปหลักเกณฑ์ของการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินได้ดังนี้

3.1 ประเภทของผู้กระทำผิด

กฎหมายล้างมลทินของไทยกำหนดให้ผู้กระทำผิดทางอาญาและผู้กระทำผิดทางวินัย เป็นผู้ที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

ผู้กระทำความผิดทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทิน พระราชบัญญัติล้างมลทินได้กำหนดขอบเขตและนิยามของผู้กระทำความผิดทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินไว้ว่าหมายถึงบุคคลใดบ้าง ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับต่างๆ ดังนี้

พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 มาตรา 3 บัญญัติว่า “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายความว่า ข้าราชการหรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และ ผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ซึ่งถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานหรือรัฐวิสาหกิจดังกล่าว และให้ หมายความว่ารวมถึงผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการ ปกครองแผ่นดินในลักษณะทำนองเดียวกับโทษทางวินัย

พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 มาตรา 3 บัญญัติว่า “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายความว่า ข้าราชการหรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตาม กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะ ปกครองท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ซึ่งถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัย ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงาน หรือ รัฐวิสาหกิจดังกล่าว และให้หมายความว่ารวมถึงบุคคลใดที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบ ด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย

พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ.2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 ได้กำหนดนิยามของผู้ถูกลงโทษทางวินัยในลักษณะเดียวกัน ตามมาตรา 3 ว่า “ผู้ถูกลงโทษทาง วินัย” หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน ของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความว่ารวมถึงบุคคลใดที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากฎหมายล้างมลทินของทั้งประเทศไทยและประเทศอังกฤษ กำหนดให้ผู้กระทำผิดทางอาญาและผู้กระทำผิดทางวินัย เป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้าง มลทินเหมือนกัน อย่างไรก็ดี กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยมีความแตกต่างกับกฎหมายล้าง มลทินของประเทศอังกฤษ กล่าวคือ กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยกำหนดให้ผู้กระทำผิดทุก คนเป็นผู้ได้รับการล้างมลทิน โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้กระทำผิดอาญาจะต้องกระทำผิดก่อนหรือภายใน วันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นกำหนด และต้องพ้นโทษก่อนหรือภายในวันที่ พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ส่วนผู้กระทำผิดวินัยจะต้องกระทำผิดก่อนหรือภายในวันที่

พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นกำหนด และต้องได้รับทัณฑ์โทษหรือหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนก่อนหรือภายในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ดังนั้น ถ้าผู้กระทำผิดอาญาไม่ได้พ้นโทษ หรือผู้กระทำผิดวินัยไม่ได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนและจะต้องกระทำผิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลาที่พระราชบัญญัติล้างมลทินกำหนด ผู้กระทำผิดทั้งทางอาญาและทางวินัยก็จะไม่ได้รับการล้างมลทิน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายล้างมลทินของประเทศอังกฤษ ซึ่งกำหนดให้เฉพาะผู้กระทำผิดที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้วเท่านั้นที่เป็นผู้มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน โดยการให้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิด ซึ่งหลักเกณฑ์ของกฎหมายล้างมลทินในประเทศอังกฤษดังกล่าว จึงสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้ภายหลังจากที่ผู้กระทำผิดได้พ้นโทษแล้ว ในขณะที่กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทย จะมีผลใช้บังคับเป็นกรณีๆ ไป ประกอบกับเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับกับผู้กระทำผิดทุกคนโดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำผิดจะสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้หรือไม่ จึงทำให้ผู้กระทำผิดคดีนี้เสียได้รับการล้างมลทินด้วย

3.2 ลักษณะความผิดและโทษที่จะได้รับการล้างมลทิน

กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยกำหนดลักษณะของความผิดและโทษที่ผู้กระทำผิดจะได้รับการล้างมลทินไว้ 2 ประเภท คือ ความผิดและโทษทางอาญา กับความผิดและโทษทางวินัย

การกระทำความผิดทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทิน หมายถึง การกระทำความผิดที่เป็นการขัดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ส่วนโทษทางวินัย หมายถึง โทษทางวินัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยและการดำเนินการทางวินัยของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือของข้าราชการพลเรือน เช่น โทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือน ตามมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 ได้แก่ พักทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก ดังนั้น หากเป็นโทษที่ผู้กระทำผิดได้รับเป็นอย่างอื่นนอกเหนือจากโทษทางวินัย เช่น การว่ากล่าวตักเตือนเป็นหนังสือจะไม่ได้รับการล้างมลทิน เพราะกรณีดังกล่าวไม่ใช่โทษทางวินัย¹⁰⁵

¹⁰⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 5864/2531 เมื่อปี พ.ศ.2527 โจทก์ถูกลงโทษด้วยการลดเงินเดือน 1 ชั้น และถูกตักเตือนเป็นหนังสือ ได้รับการล้างมลทิน ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 เฉพาะการลดเงินเดือน ซึ่งเป็นโทษทางวินัยที่ได้รับไปแล้วเท่านั้น ส่วนการตักเตือนเป็นหนังสือซึ่งตามข้อบังคับของจำเลยมิได้ถือเป็นโทษ จึงไม่ได้รับการล้างมลทิน ต้องถือว่ากรณีที่โจทก์เคยถูกตักเตือนเป็นหนังสือยังมีอยู่ การที่โจทก์มากระทำความผิดระเบียบข้อบังคับของจำเลยอีกในปี พ.ศ.2529 แต่ไม่ได้รับการล้างมลทินเพราะไม่ถูกลงโทษ เมื่อจำเลยพบการกระทำผิด

จึงสรุปได้ว่า กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยได้กำหนดให้การกระทำความผิดทางอาญาและการกระทำความผิดทางวินัยและโทษทางอาญาและโทษทางวินัยเป็นความผิดและโทษที่จะได้รับการล้างมลทิน ซึ่งแตกต่างจากพระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974 (Rehabilitation of Offenders Act 1974) ของประเทศอังกฤษ ได้กำหนดให้เฉพาะการกระทำความผิดอาญาและโทษทางอาญากับการกระทำความผิดทางวินัยและโทษทางวินัยบางประเภทเท่านั้นที่ได้รับการล้างมลทิน

หลังจากที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับแล้วเป็นเหตุดังกล่าวมาลงโทษให้โจทก์ออกจากงานตามข้อบังคับของ
จำเลยได้

บทที่ 4

ปัญหาการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิด ทางวินัยในประเทศไทย

ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 ว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทย ประกาศใช้พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มาแล้วทั้งสิ้น 8 ฉบับ แต่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับแรกของประเทศไทยที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยเป็นผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินด้วย ได้แก่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับที่ 3 คือพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 ดังนั้นจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติล้างมลทินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดทางวินัย รวมทั้งสิ้น 6 ฉบับ แต่อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับที่ 5 ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2502 ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดการขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืน เนื่องจากพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 มิได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการยื่นความประสงค์ขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืน พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้ตราขึ้นเพื่อกำหนดเวลาสิ้นสุดของการขอคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์

ดังนั้น ในการศึกษาบทนี้ จึงจะศึกษาเฉพาะพระราชบัญญัติล้างมลทินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดวินัยรวม 5 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ 50 ปี พ.ศ.2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 ซึ่งพระราชบัญญัติล้างมลทิน 5 ฉบับดังกล่าว กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินแตกต่างกันออกไป ก่อให้เกิดปัญหาในการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดทางวินัยมาโดยตลอด ดังนี้

1. ปัญหาขอบเขตของบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายล้างมลทิน

เมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ทั้ง 5 ฉบับดังกล่าว พบว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2499 พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2530 กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยเป็นผู้มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ส่วนพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 นอกจากจะกำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัย เป็นผู้ที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินแล้ว พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ยังได้ขยายหลักการใหม่ โดยกำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย เช่น มีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนหย่อนความสามารถ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ และผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษ เป็นผู้กระทำผิดที่ไม่ถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัย โดยมิได้เป็นการล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่องหรืองดโทษ เป็นเพียงกรณีที่กฎหมายบัญญัติในทางเป็นคุณสำหรับบุคคลทั้งสองประเภทที่จะไม่ต้องถูกเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป

แม้พระราชบัญญัติล้างมลทินทั้ง 5 ฉบับดังกล่าว จะกำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยเป็นผู้มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน แต่พระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับ ได้ให้คำนิยาม¹ “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย”แตกต่างกันออกไป โดยพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2499 กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษได้ ออก ปลดออกหรือให้ออกจากราชการ ผู้ถูกลงโทษเพราะประพฤติชั่วถึงต้องออกจากองค์การ รัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล และผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างอื่น เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2526 ได้ให้นิยาม “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ว่าข้าราชการหรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ซึ่งถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงาน หรือรัฐวิสาหกิจและให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในลักษณะทำนองเดียวกับ โทษทางวินัย

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นิยาม หมายถึง การกำหนด ทาง อย่าง วิธี กำหนดหรือจำกัดความหมายที่แน่นอน ดังนั้น นิยามในบทบัญญัติของกฎหมาย จึงหมายถึง การกำหนดหรือจำกัดความหมายที่แน่นอนของคำที่ใช้อยู่ในบทบัญญัติของกฎหมายนั้นๆ ว่ามีความหมายแน่นอน

พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2530 ก็ได้นิยาม “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ไว้ในลักษณะเดียวกันกับพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2526 แต่ได้เพิ่มเติมให้ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ เป็นผู้มิตินธิได้รับการล้างมลทินด้วย กล่าวโดยสรุปพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2530 กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัย หมายความว่า ข้าราชการ หรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่และ ผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับถัดมาได้แก่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2539 ได้นิยาม “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายถึง ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะความผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงบุคคลใดที่ถูกกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดนิยาม ผู้ถูกลงโทษทางวินัย ไว้กว้างกว่าเดิม โดยมีได้จำกัดขอบเขตของผู้ได้รับโทษทางวินัยไว้เพื่อให้ครอบคลุมถึงกองอาสารักษาดินแดน กำนันและผู้ใหญ่บ้านด้วย และพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 3 ได้นิยาม “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ไว้เช่นเดียวกันกับพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2539

หากพิจารณาคำนิยามของ “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ฉบับปัจจุบัน หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย เท่านั้น ดังนั้น ในกรณีพนักงานรัฐวิสาหกิจถูกลงโทษอันเนื่องมาจากการกระทำผิดวินัย โดยการว่ากล่าวตักเตือนและทำทัณฑ์บน ซึ่งการว่ากล่าวตักเตือนและทำทัณฑ์บนเป็นแนวปฏิบัติภายใน ไม่ใช่โทษทางวินัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยและการดำเนินการทางวินัยของหน่วยงานดังกล่าว ดังนั้นแม้โทษที่ผู้กระทำผิดวินัยได้รับ โดยการว่ากล่าวตักเตือนและทำทัณฑ์บน จะเป็นโทษสถานเบาว่าโทษทางวินัยก็ตาม แต่บุคคลดังกล่าว ก็ไม่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทิน เนื่องจากไม่ถือเป็นผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามนิยามในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550

ดังนั้น จึงเห็นว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินของประเทศไทย ซึ่งกำหนดให้ผู้กระทำ ความผิดทางวินัยและถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยและการดำเนินการทางวินัยของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เป็น “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามนิยามในพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ เป็นผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทิน แต่ผู้กระทำผิดวินัยซึ่งถูกลงโทษตามแนวปฏิบัติภายในของหน่วยงาน

ของรัฐวิสาหกิจ โดยไม่ได้ถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยและการดำเนินการทางวินัย แม้โทษที่ได้รับจะเป็น โทษสถานเบา แต่กลับไม่ได้รับการล้างมลทินตามกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทิน

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทินดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาผู้กระทำความผิดทางวินัยได้รับการล้างมลทินโดยไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งในเรื่องนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดว่าบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ดังตามคำกล่าวของ Hart ในหนังสือ The concept of Law ว่า “Treat like case alike and treat different case differently” หมายความว่า สิ่งที่เหมือนกันต้องได้รับการปฏิบัติที่เหมือนกัน สิ่งที่แตกต่างกันต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน² ดังนั้นกรณีผู้กระทำความผิดทางวินัย อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ (กฎหมาย) เดียวกัน แต่ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน (ได้รับการล้างมลทินโดยไม่เท่าเทียมกัน) จึงเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 30³ นอกจากนี้การที่พระราชบัญญัติล้างมลทินขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว ยังมีผลทำให้กฎหมายนั้นใช้บังคับมิได้ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 6⁴

2. ปัญหาระยะเวลาอันเป็นเงื่อนไขของการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2550 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัย ที่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทินจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 และจะต้องถูกลงโทษทางวินัยก่อนหรือภายในวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2526 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2526

² H.I.A.Hart, The Concept of Law, (Oxford : Oxford University Press, 1993) p.155 อ้างในมานิตย์ จุมปา ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550) กรุงเทพฯ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2551 หน้า 116

³ มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

⁴ มาตรา 6 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทินจะต้องกระทำความผิดก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และได้ถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์แล้วก่อนหรือภายในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2530 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2530 กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทินจะต้องกระทำความผิดก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และจะต้องได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2530 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2539 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2539 กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทิน จะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และจะต้องได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2539 ส่วนผู้ที่ได้รับผลในทางเป็นคุณจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษ ให้ไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการหรือผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษก่อนหรือภายในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2550 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทิน จะต้องกระทำความผิดและจะต้องได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ส่วนผู้ที่ได้รับผลในทางเป็นคุณจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก่ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษ ให้ไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการหรือผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550

เนื่องจากพระราชบัญญัติล้างมลทินของประเทศไทย เป็นกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราออกมาเป็นครั้งคราวเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง กำหนดเงื่อนไขเรื่องระยะเวลากระทำความผิดและการได้รับโทษไว้ในลักษณะดังกล่าว ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถคาดเดาได้ล่วงหน้าว่าช่วงระยะเวลาใดที่รัฐบาลจะประกาศใช้กฎหมายล้างมลทิน และสามารถกำหนดให้ตนเองเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทิน เช่น กรณีผู้กระทำความผิดวินัยออกคำสั่ง

ยุติเรื่องการดำเนินการทางวินัยในกรณีที่ตนเองเป็นคู่กรณี แม้จะเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เมื่อมีการสั่งยุติเรื่องการดำเนินการทางวินัยก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ผู้นั้นก็จะได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน ทำให้ไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป หรือกรณีมีการดำเนินการทางวินัยก่อนการออกคำสั่งลงโทษไม่ถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนด แต่เมื่อได้กระทำความผิดและถูกลงโทษตามเงื่อนไขระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ บุคคลนั้นก็จะได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 ได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่วันที่ 18 ตุลาคม 2550 โดยให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 พระราชบัญญัตินี้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขล่วงหน้าเป็นระยะเวลานานกว่า 1 เดือน ให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัย ที่กระทำความผิดและได้รับโทษก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 เป็นผู้อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทิน ทำให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้บังคับบัญชาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้กระทำความผิดอาศัยช่วงระยะเวลาดังกล่าวเร่งรีบหรือเร่งรัดการดำเนินการทางวินัยให้เสร็จสิ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ จะมีผลใช้บังคับ ทำให้บุคคลนั้นได้รับการล้างมลทิน

ในกรณีดังกล่าว เห็นว่าแม้การล้างมลทิน จะมีที่มาจากหลักการกักโทษความผิดหรือโทษของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐที่ให้แก่อุบัติกรรมก็ตาม แต่การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานรัฐ โดยการใช้โทษทางวินัยเป็นเครื่องมือในการรักษาวินัยและควบคุมความประพฤติของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ประพฤติตนตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ และอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม หากบุคคลนั้นมีความประพฤติเสียหายอย่างร้ายแรง เช่น การทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ไม่เหมาะสมที่จะรับราชการต่อไป วินัยก็จะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำให้บุคคลนั้นต้องออกจากราชการ เพื่อป้องกันมิให้ราชการต้องเสียหายจากการกระทำของผู้นั้นอีก การที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าว ทำให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้บังคับบัญชาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้กระทำความผิดอาศัยโอกาสจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติล้างมลทิน โดยการสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษ มีผลทำให้ผู้นั้นไม่ถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไปอีก หากพิจารณาเปรียบเทียบกับผู้กระทำความผิดทางอาญาที่ได้รับการล้างมลทิน ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป ไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จึงไม่อาจสร้างความเสียหายได้มากเท่ากับผู้กระทำความผิดทางวินัยซึ่งเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ราชการเหนือกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป การได้รับผลจากกฎหมายล้างมลทินทำให้ผู้นั้นอยู่ในระบบราชการได้ต่อไปและอาจสร้างความเสียหายได้มากยิ่งขึ้นอีก โดยเฉพาะถ้าผู้นั้นดำรงตำแหน่งในระดับสูง

นอกจากนี้ หากพิจารณาเปรียบเทียบการล้างมลทินระหว่างผู้ถูกลงโทษทางวินัยกับการล้างมลทินของผู้ต้องโทษ ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยซึ่งได้รับโทษไปบางส่วนก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ⁵ และยังคงเหลือโทษทางวินัยต่อเนื่องมาภายหลังจากวันดังกล่าว ก็ยังคงอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะได้รับการล้างมลทิน ส่วนผู้ต้องโทษในคดีอาญาจะต้องรับโทษจนครบกำหนดและพ้นโทษแล้ว⁶ จึงจะได้รับการล้างมลทิน แสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินของไทย กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้แก่ผู้กระทำความผิดทางอาญาที่จะได้รับการล้างมลทินไว้โดยเคร่งครัดมากกว่าผู้กระทำความผิดทางวินัย ทั้งที่ควรจะกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดทางวินัยไว้เคร่งครัดมากกว่าผู้กระทำความผิดทางอาญา ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น

กล่าวโดยสรุปการที่กฎหมายล้างมลทิน ซึ่งตราออกมาเป็นครั้งคราวตามความประสงค์ของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะให้มีการอภัยทานหรือให้ความกรุณาอันเป็นกุศลแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อเฉลิมฉลองวโรกาสสำคัญในการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช หรือเฉลิมฉลองโอกาสสำคัญในทางศาสนาหรือในการครบรอบวาระสำคัญของประเทศ โดยกำหนดเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาการกระทำความผิดและการถูกลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่กฎหมายล้างมลทิน

⁵ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 พรรษา พ.ศ. 2539 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น และตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น

⁶ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 พรรษา พ.ศ. 2539 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับโดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้น ๆ

มีผลใช้บังคับ ทำให้ผู้กระทำผิดหรือผู้บังคับบัญชาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้กระทำผิด อาศัยโอกาสจากเงื่อนไขในเรื่องระยะเวลาของการล้างมลทิน เร่งรีบหรือเร่งรัดการดำเนินการทางวินัย โดยการสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษให้แก่ผู้กระทำผิด มีผลทำให้ผู้กระทำผิดไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษ หรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีอื่นๆ ต่อไป ทำให้ผู้นั้นไม่สำนึกในการกระทำของตน และหากการกระทำนั้นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งผู้กระทำผิดสมควรได้รับโทษสถานหนัก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ เงื่อนไขในเรื่องระยะเวลาของการล้างมลทินในลักษณะดังกล่าว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดเหล่านั้นอยู่ในระบบราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งอาจสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงให้แก่ราชการหรือหน่วยงานของรัฐได้มากยิ่งขึ้นอีก ดังนั้นจึงเห็นว่า การกำหนดเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาในกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยในลักษณะดังกล่าวไม่อาจใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดได้ และในขณะเดียวกันยังเป็นการทำลายหลักเกณฑ์ของการล้างมลทิน ซึ่งต้องการให้ผู้ถูกลงโทษและได้รับโทษ ชดใช้การกระทำผิดของตนแล้วได้ มีโอกาสล้างมลทินอีกด้วย

3. ปัญหาจากผลของกฎหมายล้างมลทิน

พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 มาตรา 3 บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีความผิดต่างๆ .... โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดในคดีนั้นๆ” และมาตรา 4 บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ และผู้ถูกลงโทษเพราะประพฤติชั่วถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล ตลอดจนโทษทางวินัยอย่างอื่นซึ่งกระทำผิดก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2499 และได้ถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่า ผู้นั้นมิได้เคยต้องถูกลงโทษทางวินัย” การที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 3 ว่า “... โดยให้ถือว่า ผู้นั้นมิได้เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดในคดีนั้นๆ” และบัญญัติไว้ในมาตรา 4 ว่า “... โดยให้ถือว่า ผู้นั้นมิได้เคยต้องถูกลงโทษทางวินัย” พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนี้ จึงตราขึ้นมาเพื่อลบล้างการกระทำผิดและโทษให้แก่ผู้ต้องโทษและผู้ถูกลงโทษทางวินัย

พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับถัดมา ได้แก่ พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2525 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราช

กฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2525 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในความผิดนั้นๆ” และตามมาตรา 5 บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2525 และได้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รวมทั้งบรรดาผู้กระทำผิดที่ได้รับนิรโทษกรรมก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2525 แล้ว ไม่ว่าจะได้มีการสอบสวนทางวินัยแล้วหรือไม่ก็ตาม โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย หรือมิได้กระทำผิดทางวินัยแล้วแต่กรณี” และพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับถัดมา ได้แก่ พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ 50 ปี พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 มาตรา 4 ได้บัญญัติไว้โดยใช้ข้อความเดียวกันว่า “... โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้น” และมาตรา 5 บัญญัติว่า “... โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ”

การที่กฎหมายบัญญัติว่า “โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น” ถือได้ว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับหลังจากพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2499 ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2526 พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2530 พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2550 กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นเพียงการลบล้างโทษให้แก่ผู้กระทำผิดเท่านั้น ไม่มีผลรวมไปถึงการกระทำ กรณีไม่ลบล้างการกระทำนี้มีผลทำให้ผู้ได้รับการล้างมลทิน ยังคงเป็นผู้ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามในการรับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่ง เนื่องจากถือว่าเป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย เป็นบุคคลที่ควรรังเกียจแก่สังคมโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา ศาลฎีกา และศาลปกครองสูงสุด ได้ยืนยันหลักการดังกล่าวมาโดยตลอด⁷

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายของคำว่า ล้าง หมายถึง ทำให้หมดสิ้นไป และคำว่า มลทิน หมายถึง ความมัวหมอง ความด่างพร้อย ความไม่บริสุทธิ์ ดังนั้น การล้างมลทิน จึงหมายถึง การทำให้ความมัวหมอง ความด่างพร้อย ความไม่บริสุทธิ์ให้หมดสิ้นไป และการล้างมลทิน ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Rehabilitation ซึ่ง

⁷ ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 657/2541 และเรื่องเสร็จที่ 77/2552 คำพิพากษาศาลฎีกา 694/2539 คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.72/2546 และที่ อ.116/2554 ยืนยันไว้เป็นหลักการว่า กฎหมายล้างมลทินมีผลเพียงการลบล้างโทษไม่รวมถึงการกระทำ

พจนานุกรมศัพท์นิติศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า Rehabilitation หมายความว่า การทำให้กลับคืนดี การฟื้นฟูสภาพ พจนานุกรมออกซฟอร์ด – ริเวอร์บู้คส์ Rehabilitation หมายถึง การช่วยให้คืนสู่สภาพปกติ การช่วยให้มีชีวิตปกติ (ในสังคม) นอกจากนี้ คำว่า“ล้าง”ยังตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า purge ซึ่ง Black’s Law Dictionary⁸ ให้ความหมายของ purge ว่า การทำให้ (บุคคล) ฟื้นความผิด (ผู้พิพากษาล้างมลทินให้แก่จำเลยในข้อหาสบประมาท) ประกอบกับ เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิด ก็เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถกลับคืนสู่สังคม เพราะการล้างมลทินมีผลทำให้ผู้กระทำผิดได้รับสิทธิต่างๆ ที่สูญเสียไปจากการกระทำความผิดหรือการถูกลงโทษกลับคืนมา

อย่างไรก็ดี การกำหนดหลักการของกฎหมายล้างมลทินให้มีผลเป็นเพียงการลบล้างโทษ โดยไม่ลบล้างการกระทำนั้น เห็นว่าไม่ได้เป็นการทำให้ความมัวหมอง ความต่ำทร้อย ความไม่บริสุทธิ์หมดสิ้นไปอย่างแท้จริง อีกทั้งยังไม่สามารถทำให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สภาพปกติ หรือกลับคืนสู่สังคมและได้รับสิทธิต่างๆ กลับคืนมาตามความหมาย เจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน ดังจะเห็นได้จาก กรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัยให้ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการซึ่งได้รับการล้างมลทินแล้ว จะขอบรรจุกลับเข้ารับราชการ เมื่อผลทางกฎหมายถือว่าผู้นั้นมิเคยถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ แม้ผู้นั้นจะไม่ตกเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปในการรับราชการ ตามมาตรา 36 ข.(9) หรือ (10) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 แล้วแต่กรณี แต่เมื่อกฎหมายล้างมลทินกำหนดให้ล้างเฉพาะโทษ โดยไม่ได้ล้างการกระทำ จึงต้องถือว่าผู้นั้นเคยกระทำความผิดจนได้รับโทษให้ออก ปลดออกหรือไล่ออก ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุอาจยกเอาเหตุตามมาตรา 36 ข.(4) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 ที่ว่าเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคมมาประกอบในการพิจารณารับหรือไม่รับผู้นั้นกลับเข้ารับราชการได้ ทั้งนี้หากผู้บังคับบัญชาอ้างเหตุว่าเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม ผู้นั้นก็จะไม่สามารถกลับเข้ารับราชการได้อีก หรือต้องพ้นจากตำแหน่งไปเพราะเหตุขาดคุณสมบัติเนื่องจากเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม⁹

⁸ Bryan A.Garner *Black's law Dictionary* หน้า 1271

⁹ สำนักงาน ก.พ. เคยมีหนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0709.2/ป 341 ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 2541 แจ้งว่าตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 ได้มีการระบุเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่า “เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้มีสิทธิสมบูรณ์เช่นเดียวกับบุคคลทั้งหลายซึ่งไม่เคยได้รับโทษ” ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับเหตุผลท้ายประกาศของพระราชบัญญัติล้างมลทิน พ.ศ. 2499 ว่า“...ถือว่าไม่เคยต้องคำสั่งให้ลงโทษและได้รับสิทธิบางประการที่สูญเสียไป เป็นการให้อภัยทาน

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการล้างเฉพาะโทษโดยไม่รวมถึงการกระทำนั้นจะเป็นไปในทางตรงข้ามกับปัญหาเรื่องเงื่อนไขระยะเวลาของการล้างมลทินซึ่งได้ศึกษามาแล้วข้างต้นว่า การกำหนดเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาของการล้างมลทินทำให้ผู้ที่มีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงยังคงอยู่ในหน่วยงานได้ต่อไปและอาจสร้างความเสียหายให้หน่วยงานได้มากยิ่งขึ้นต่อไป แต่ในกรณีกำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการล้างเฉพาะโทษนั้น หากผู้บังคับบัญชา

เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีสิทธิดำเนินชีวิตได้เช่นเดียวกับบุคคลที่ไม่เคยต้องรับโทษเสมือนเป็นการชุบชีวิตให้เกิดใหม่” กรณีจึงเป็นที่เห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2526 และพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2530 มุ่งประสงค์ที่จะให้ผู้ซึ่งได้รับการล้างมลทิน ได้มีสิทธิในเรื่องต่างๆ สมบูรณ์เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ดังนั้น การที่จะถือว่าผู้ต้องโทษหรือผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่ได้รับการล้างมลทินไปแล้ว ยังเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ตามมาตรา 24 (7) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 หรือเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม ตามมาตรา 30 (7) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งจะมีผลให้ผู้ต้องโทษหรือผู้ถูกลงโทษทางวินัยนั้นเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน จึงเป็นการใช้ดุลพินิจที่ตัดสิทธิในการเข้ารับราชการ อันเป็นการไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น กรณีข้าราชการซึ่งเป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เมื่อได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2526 แล้ว จึงไม่อาจถือได้ว่าผู้นี้เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี อันเป็นเหตุให้ขาดคุณสมบัติที่จะเข้ารับราชการได้อีก เมื่อผู้นี้ได้สมัครสอบแข่งขันและได้รับการบรรจุเข้ารับราชการ ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจก็ไม่อาจสั่งให้ผู้นี้ออกจากราชการด้วยเหตุของการเป็นผู้ขาดคุณสมบัติเพราะเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคมได้อีกเช่นเดียวกัน

แต่เมื่อพิจารณาเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 ซึ่งได้กำหนดว่า “สมควรมีการล้างมลทินให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย... ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้ว และสมควรให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่...และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรือลดโทษก่อนหรือในวันที่... ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป” จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างจากพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2526 และพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2530 ดังนั้นในปัจจุบัน ผู้ที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ.2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 หากจะขอลับเข้ารับราชการ ผู้บังคับบัญชาก็อาจยกเหตุเป็นผู้เสื่อมเสียในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคมทำให้ผู้นั้นก็จะไม่สามารถกลับเข้ารับราชการได้อีก

ยกเหตุว่าเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ผู้นั้นก็จะไม่สามารถเข้ารับราชการ หรือเข้าสู่ตำแหน่งได้อีก หรือต้องพ้นจากตำแหน่งไป ทั้งที่ผู้นั้นได้รับการลงโทษแล้ว เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในตำแหน่งหน้าที่และอยู่ในวิสัยที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้แล้วก็ตาม

จากข้อเท็จจริงข้างต้น จึงเห็นว่า การที่กฎหมายล้างมลทินกำหนดขอบเขตของการล้างมลทินแก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย โดยให้มีผลเป็นการลบล้างเฉพาะโทษ แต่ไม่รวมถึงการกระทำนั้น ถือไม่ได้ว่าเป็นการล้างมลทินอย่างแท้จริง เพราะถือว่าผู้กระทำผิดยังมีความผิดหรือเป็นบุคคลที่มีความประพฤติเสื่อมเสียศีลธรรม หรือประพฤติชั่วอยู่ จึงต้องห้ามมิให้เข้ารับราชการหรือการเข้าสู่ตำแหน่ง รวมทั้งไม่มีสิทธิอย่างสมบูรณ์แก่เช่นบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน การล้างมลทินจึงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ได้รับการมลทินแต่ประการใด ดังนั้นผลของการล้างมลทิน ที่ให้ล้างเฉพาะโทษเท่านั้น จึงเป็นการทำลายเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการล้างมลทินซึ่งต้องการให้ผู้ถูกลงโทษและได้รับโทษ ซดใช้การกระทำความผิดของตนแล้ว ได้มีโอกาสในการล้างมลทินเพื่อที่จะได้รับสิทธิต่างๆ ที่สูญเสียไปจากการกระทำความผิดนั้นกลับคืนมา

4. ปัญหาขอบเขตของกฎหมายล้างมลทิน

เมื่อพระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับแล้ว หากส่วนราชการหรือองค์กรใดมีปัญหาสงสัยในข้อกฎหมาย ส่วนราชการหรือองค์กรนั้น ก็จะหารือไปยังสำนักงาน ก.พ. หรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ทั้งนี้ในส่วน of คณะกรรมการกฤษฎีกา จะให้ความเห็นโดยทำในรูปของ “เรื่องเสร็จที่” ประกอบกับมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2482 ได้วางระเบียบในเรื่องการตีความและการให้ความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาไว้ว่า กรณีที่กระทรวง ทบวง กรมใด ได้ส่งปัญหาในทางกฎหมายไปให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็น เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นเป็นประการใดแล้ว โดยปกติให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาคด้วย ซึ่งในข้อนี้จะยกปัญหาขอบเขตการใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินที่เกิดจากการตีความ การวินิจฉัยปัญหาและการให้ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการออกคำสั่งลงโทษ โดยให้มีผลย้อนหลังและการชี้มูลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

4.1 กรณีคำสั่งลงโทษกำหนดให้มีผลย้อนหลัง

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์การล้างมลทินตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ทั้ง 5 ฉบับ ได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินจะต้องเข้าเงื่อนไขทั้งสองประการ ได้แก่ ประการแรก เป็นผู้ที่กระทำความผิดก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้าง

มลทินมีผลใช้บังคับ และประการที่สอง จะต้องได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ดังนั้นผู้กระทำความผิดทางวินัยที่กระทำก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ แต่ถูกลงโทษภายหลังวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ผู้นั้นจะไม่ได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน

อย่างไรก็ดี มีปัญหาว่า ข้าราชการซึ่งได้กระทำผิดก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินใช้บังคับ แต่ผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งลงโทษทางวินัยไล่ออกหรือปลดออกจากราชการภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินใช้บังคับ โดยให้มีผลย้อนหลังไปลงโทษตั้งแต่วันที่กระทำความผิดดังกล่าว ข้าราชการรายนี้จะอยู่ในหลักเกณฑ์ได้รับการล้างมลทิน หรือไม่

ปัญหานี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา เคยให้ความเห็นไว้ตามเรื่องเสร็จที่ 440/2526 ว่าในกรณีที่ข้าราชการกระทำผิดก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน 2525 และอ.ก.พ.กระทรวงได้มีมติให้ลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2526 ใช้บังคับ แต่ผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งลงโทษภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับแล้ว โดยให้คำสั่งลงโทษนั้นมีผลย้อนหลังไปก่อนวันออกคำสั่งตามกรณีต่างๆ ที่กำหนดไว้ในข้อ 4 ของระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 เมื่อผลของคำสั่งลงโทษนั้นทำให้ข้าราชการผู้ได้รับโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2526 ใช้บังคับแล้ว ข้าราชการผู้นั้นย่อมจะอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย

นอกจากนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสร็จที่ 490/2535 ว่าการที่กรมตำรวจได้มีคำสั่งลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังไปลงโทษไล่ออกจากราชการตั้งแต่วันที่ราชการ เป็นการปฏิบัติไปตามข้อ 3 (2) ของระเบียบ ก.ตร.ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 และผลของคำสั่งนี้ทำให้ต้องถือว่าข้าราชการรายนี้ ได้รับโทษให้ไล่ออกจากราชการไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2525 ตามที่ระบุในคำสั่งเป็นต้นมา จึงเป็นผู้ที่ได้กระทำผิดก่อนวันที่ 5 ธันวาคม 2530 และได้รับโทษโดยผลของกฎหมายไปแล้ว ก่อนวันที่ 5 ธันวาคม 2530 อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530 ใช้บังคับ ข้าราชการรายนี้ ย่อมเป็นผู้ที่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยให้ถือว่ามิได้เคยถูกลงโทษทางวินัยในกรณีนั้นด้วย ซึ่งเป็นไปตามแนวความเห็นเดิมที่กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2 เคยพิจารณาไว้แล้วเรื่องเสร็จที่ 440/2526 ซึ่งแม้ว่าจะเป็นการให้ความเห็นในเรื่องการล้างมลทินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุง

รัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 ก็ตาม แต่หลักการในเรื่องการล้างมลทินสำหรับผู้กระทำผิดวินัยที่ได้รับโทษโดยผลของกฎหมายก่อนวันที่กฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินใช้บังคับนั้น พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับยังคงมีหลักการเป็นเช่นเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นไว้ว่า ข้าราชการซึ่งได้กระทำผิดก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินใช้บังคับ แต่ผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งลงโทษให้ไล่ออกหรือปลดออกจากราชการภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้มีผลย้อนหลังไปลงโทษตั้งแต่วันที่กระทำความผิดดังกล่าว เมื่อผลของคำสั่งลงโทษทำให้ข้าราชการผู้นั้นได้รับโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ มีผลใช้บังคับ ข้าราชการผู้นั้นย่อมจะอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทิน

อย่างไรก็ดี มีปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า กรณีผู้ซึ่งจะต้องถูกสั่งลงโทษทางวินัยให้ปลดออกหรือไล่ออก แต่ได้ลาออกจากราชการหรือเกษียณอายุราชการก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะมีคำสั่งลงโทษ ตามระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ กำหนดให้ตั้งปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลังไปถึงวันที่ผู้นั้นลาออกจากราชการหรือวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ หากเป็นกรณีที่คำสั่งลงโทษไล่ออกหรือปลดออกมีผลย้อนหลังไปในอดีต และเป็นวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ทั้งนี้หากพิจารณาแล้วเห็นว่าการลงโทษปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลัง มีผลเท่ากับผู้นั้นถูกสั่งลงโทษก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ผู้นั้นจึงได้รับการล้างมลทิน แต่หากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีข้าราชการรายอื่นร่วมกระทำผิดด้วย และผู้นั้นยังไม่ได้ลาออกจากราชการหรือเกษียณอายุราชการ จึงไม่ถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการย้อนหลังไปในอดีต และต้องถูกสั่งลงโทษในปัจจุบัน ซึ่งเป็นวันภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ข้าราชการรายนั้นก็จะไม่ได้รับการล้างมลทิน ส่งผลให้ผู้กระทำผิดซึ่งกระทำความผิดร่วมกันในฐานะเดียวกันไม่ถูกลงโทษโดยเสมอภาคกัน เพราะถือว่าผู้กระทำผิดที่ลาออกหรือเกษียณอายุราชการเป็นผู้ที่ไม่เคยถูกลงโทษ ส่วนผู้กระทำผิดอีกคนหนึ่งที่ยังอยู่ปฏิบัติราชการเป็นผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัย

นอกจากนี้ กรณีมีข้าราชการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งจะต้องได้รับโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ แต่การดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาเสร็จสิ้นและได้รับโทษปลดออกหรือไล่ออกภายหลังจากวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับแล้ว ข้าราชการผู้นั้นจึงไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะได้รับการล้างมลทิน อย่างไรก็ตาม หากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีข้าราชการอีกรายหนึ่งกระทำผิดวินัย แต่ในระหว่างการดำเนินการทางวินัยปรากฏว่าข้าราชการผู้นั้นได้ลาออกจากราชการหรือละทิ้งหน้าที่ราชการไปก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ โดยที่การดำเนินการทางวินัยเสร็จสิ้นและผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษให้ปลด

ออกหรือปล่อยออกภายหลังวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ แต่ผลของคำสั่งลงโทษทำให้ผู้นั้น ถูกลงโทษปลดออกหรือปล่อยออกจากราชการย้อนหลังไปถึงวันที่ข้าราชการผู้นั้นลาออกหรือละทิ้งหน้าที่ราชการก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ข้าราชการผู้นั้นจึงเป็นผู้ที่อยู่ในเงื่อนไขของการล้างมลทินและเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน

ดังนั้น จึงเห็นว่าหากพิจารณาให้การสั่งลงโทษย้อนหลังมีผลทำให้ผู้กระทำความผิด ถือเป็นผู้ถูกสั่งลงโทษก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ผู้นั้นจึงได้รับการล้างมลทิน จะทำให้ผู้ร่วมกระทำความผิดฐานเดียวกันไม่ถูกลงโทษโดยเสมอภาคกัน และกรณีผู้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับแต่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษภายหลังวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ จึงไม่ได้รับการล้างมลทินเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่ได้ลาออกหรือละทิ้งหน้าที่ราชการไปก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ทั้งที่การมีคำสั่งลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังนั้น ในทางข้อเท็จจริงเป็นการลงโทษในเวลาที่ยังออกคำสั่งทั้งสิ้น กรณีดังกล่าวจึงทำให้ผู้ถูกลงโทษไม่ได้รับการล้างมลทินโดยเท่าเทียมกัน อันอาจเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 30

4.2 กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีคำวินิจฉัยชี้มูล

เดิมคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีคำวินิจฉัยเรื่องเสร็จที่ 675/2551 วางหลักการไว้ว่า กรณีที่มีการดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการเสร็จสิ้นแล้ว แต่ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดในกรณีเดียวกันก่อนกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินจะใช้บังคับ แม้ต่อมาจะมีกฎหมายล้างมลทินใช้บังคับแล้วก็ตาม ผู้บังคับบัญชาก็ยังต้องปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา 93 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542¹⁰ เพราะกระบวนการดำเนินการทางวินัยยังไม่เสร็จสิ้น จึงถือไม่ได้ว่าผู้นั้นได้รับโทษก่อนหรือในวันที่กฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินใช้บังคับ อันจะทำให้ได้รับการล้างมลทิน ส่วนในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดภายหลังจากกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินใช้บังคับแล้วก็ตาม แม้การดำเนินการทางวินัยจะแล้วเสร็จ แต่การดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่เสร็จ

¹⁰ มาตรา 93 เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา 92 วรรคหนึ่งและวรรคสามแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณาโทษภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนส่งสำเนาคำสั่งลงโทษดังกล่าวไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ออกคำสั่ง

สิ้นผู้บังคับบัญชาจึงต้องสั่งลงโทษตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยนั้นจึงไม่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทิน

อย่างไรก็ดี ต่อมาคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีความเห็นเปลี่ยนแปลงหลักการดังกล่าวตามเรื่องเสร็จที่ 234/2552 ซึ่งได้วางหลักการใหม่ว่า กรณีมีการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการเสร็จสิ้น โดยผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษหรือยุติเรื่องแล้ว ในภายหลังมีกฎหมายล้างมลทิน ออกมาใช้บังคับ ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยดังกล่าวย่อมได้ประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทิน แม้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะชี้มูลว่าข้าราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาก็ต้องผูกพันตามกฎหมายล้างมลทินโดยไม่อาจดำเนินการทางวินัยแก่บุคคลนั้นได้อีกต่อไป

นอกจากนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา ยังได้วางหลักการต่อไปด้วยว่า หากผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษแล้ว แต่ข้าราชการผู้นั้นยังไม่ได้รับโทษ ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ในระหว่างการดำเนินการตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปรากฏว่ามีการประกาศใช้กฎหมายล้างมลทิน ข้าราชการผู้นั้นย่อมไม่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทิน เนื่องจากยังไม่ได้รับโทษตามเงื่อนไขของการล้างมลทิน

กล่าวโดยสรุป ในกรณีที่มีการชี้มูลโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้กระทำความผิดที่จะได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา จะต้องเป็นกรณีผู้ที่ได้รับโทษหรือถูกลงโทษตามข้อเท็จจริงไปแล้วก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับเท่านั้น ดังนั้น ในกรณีข้าราชการที่จะถูกลงโทษ ได้ลาออกหรือเกษียณอายุราชการ หากมีการสั่งลงโทษในปัจจุบันให้มีผลย้อนหลังไปในอดีตถึงวันที่ข้าราชการผู้นั้นลาออกหรือเกษียณอายุราชการ ไม่ว่าจะมาก่อนหรือหลังวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูล ถ้ามีการประกาศใช้กฎหมายล้างมลทินก่อนวันที่ออกคำสั่งลงโทษ แต่หลังวันที่โทษมีผลย้อนหลัง กรณีจึงมีปัญหาวว่าผู้ถูกลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังนั้น สมควรได้รับประโยชน์จากการล้างมลทินหรือไม่ ทั้งนี้หากพิจารณาให้ผู้ถูกลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังไปในอดีต ได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน ก็จะเกิดปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน ซึ่งยังไม่ได้ลาออกหรือเกษียณอายุราชการ ซึ่งจะต้องถูกลงโทษในปัจจุบันและไม่ได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การล้างมลทิน เป็นวิธีการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด นอกเหนือจากวิธีการนิรโทษกรรม (Amnesty หรือ Justifiable act) และวิธีการอภัยโทษ (Pardon หรือ Forgive) การล้างมลทินตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Rehabilitation” ในความหมายของการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ทั้งนี้เนื่องจากคงเป็นการไม่ยุติธรรมที่มลทินหรือตราบาปซึ่งเกิดจากการกระทำผิดหรือการลงโทษจะยังคงติดตัวผู้กระทำผิดที่พ้นโทษไปแล้ว ประกอบกับเป็นความชอบธรรมที่ผู้กระทำผิดซึ่งได้รับโทษแล้วจะได้รับการปลดเปลื้องมลทินหรือตราบาปใดๆ การล้างมลทินจึงมีเจตนารมณ์ให้ลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับคืนสู่สังคมและเริ่มต้นใหม่ได้เช่นเดียวกับบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยได้รับโทษมาก่อน เพราะการล้างมลทินมีผลทำให้ผู้กระทำผิดเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน สิทธิและความสามารถใดๆ ที่สูญหายไปเนื่องจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษ ผู้กระทำผิดก็จะได้รับกลับคืนมา นอกจากนี้การล้างมลทินยังมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เพื่อลดจำนวนอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากหากรัฐสามารถนำวิธีการล้างมลทินมาใช้ในการทำให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วกลับคืนสู่สังคมได้ จะทำให้ปัญหาการเกิดอาชญากรรมและการกระทำความผิดซ้ำลดน้อยลง

วิธีการล้างมลทิน การนิรโทษกรรม และการอภัยโทษในประเทศไทย ส่วนแล้วแต่มีที่มาจากหลักการให้ความเมตตาากรุณาของรัฐหรือพระมหากษัตริย์ โดยการให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิดอีกทั้งยังเป็นวิธีการลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำผิดในทำนองเดียวกัน อย่างไรก็ตาม วิธีการทั้งสามวิธีการดังกล่าวก่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำผิดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การล้างมลทิน มีผลต่อผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษแล้วหรือกำลังรับโทษอยู่ในอดีตการล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างทั้งโทษและการกระทำ แต่ในปัจจุบันการล้างมลทินมีผลเฉพาะการลบล้างโทษที่ผู้กระทำผิดได้รับมาแล้วเท่านั้น ไม่ได้รวมถึงการลบล้างพฤติกรรมหรือการกระทำความผิดที่เป็นเหตุให้ถูกลงโทษนั้น กล่าวคือ การล้างมลทินมีผลทำให้ผู้กระทำผิดยังคงเป็นผู้กระทำผิดอยู่ แต่เมื่อได้รับการ

ล้างมลทินแล้ว ถือว่าผู้นั้นไม่เคยถูกลงโทษหรือไม่เคยได้รับโทษมาก่อน แต่การนิรโทษกรรมเป็นการลบการกระทำความผิดโดยให้ถือว่าผู้กระทำผิดไม่ได้กระทำความผิดและไม่ต้องรับผิดด้วย ส่วนการอภัยโทษนั้น มีผลต่อผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษแล้วหรือกำลังรับโทษอยู่ กล่าวคือ เมื่อได้รับการอภัยโทษ ผู้กระทำผิดก็ยังถือเป็นผู้ที่กระทำความผิดอยู่ เพียงแต่ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษอีกต่อไปหรือได้รับโทษน้อยลงกว่าเดิม ขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นจะได้รับการอภัยโทษในรูปแบบใด แต่ก็ยังถือว่าผู้นั้นยังคงเป็นผู้กระทำความผิดและผู้ที่เคยได้รับโทษมาแล้ว

การล้างมลทินในประเทศไทยมีรูปแบบแตกต่างจากกฎหมายล้างมลทินของประเทศอังกฤษกล่าวคือในประเทศอังกฤษมีการตรากฎหมายล้างมลทินในรูปแบบของกฎหมายกลาง เรียกว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินปี 1974 (Rehabilitation of Offenders Act 1974) ที่กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทิน รวมทั้งผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทิน และกำหนดให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วได้รับการล้างมลทินในทันทีที่ผู้กระทำผิดมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนการล้างมลทินในประเทศไทยอยู่ในรูปของพระราชบัญญัติ โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาเป็นการเฉพาะตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐ ในขณะที่เรื่องนี้เนื่องจากแนวความคิดในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดในประเทศไทยมาจากหลักการอภัยทานความผิดหรือโทษของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐที่ให้แก่ผู้กระทำผิด ทั้งผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่ โดยการลบล้างการกระทำผิดหรือโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว ซึ่งปกติฝ่ายนิติบัญญัติจะตรากฎหมายล้างมลทินออกมาในรูปแบบของพระราชบัญญัติเป็นครั้งคราวเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น

ปัจจุบันในประเทศไทยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติล้างมลทิน รวมทั้งสิ้น 8 ฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับก็จะกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิด รวมทั้งผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับการล้างมลทินแตกต่างกันและไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือพระราชบัญญัติล้างมลทินบางฉบับกำหนดให้ล้างมลทินเฉพาะผู้กระทำผิดทางอาญา ไม่รวมถึงผู้กระทำผิดทางวินัย บางฉบับกำหนดให้ล้างมลทินเฉพาะผู้ถูกลงโทษทางวินัย โดยไม่กำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่องหรืองดโทษได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทินด้วย บางฉบับกำหนดให้ผู้กระทำผิดได้รับการล้างมลทินเมื่อได้รับโทษหรือรับทัณฑ์แล้วภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่พระราชบัญญัตินั้นกำหนด แต่พระราชบัญญัติล้างมลทินอีกฉบับหนึ่งอาจกำหนดให้ช่วงระยะเวลาอื่นของการกระทำผิดและการรับโทษหรือรับทัณฑ์ของผู้กระทำผิดเป็นช่วงระยะเวลาที่จะได้รับการล้างมลทิน หรือพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับหนึ่งกำหนดให้การ

ล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างทั้งการกระทำและโทษให้แก่ผู้กระทำผิด แต่พระราชบัญญัติอีกฉบับ กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเฉพาะโทษให้แก่ผู้กระทำผิดเท่านั้น ไม่มีผลรวมถึงการลบล้างการกระทำ ความผิดด้วย

จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้างมลทินในประเทศไทย พบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับและตีความกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำผิดวินัยหลายประการ ดังนี้

1.1 ปัญหาผู้กระทำผิดได้รับความผิดได้รับการล้างมลทินโดยไม่เท่าเทียมกัน

เนื่องจากตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 กำหนดนิยามของ “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ไว้ว่า ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยเท่านั้น ดังนั้น ในกรณีผู้กระทำผิดทางวินัยถูกลงโทษโดยการว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งไม่ใช่โทษทางวินัย แม้ว่าการว่ากล่าวตักเตือน จะเป็นโทษสถานเบาว่าโทษทางวินัยก็ตาม ผู้นั้นก็จะไม่ได้รับการล้างมลทิน เพราะไม่ถือว่าเป็น “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย”

1.2 ปัญหาที่เกิดจากระยะเวลาอันเป็นเงื่อนไขของการล้างมลทิน

เนื่องจากพระราชบัญญัติล้างมลทินของประเทศไทย เป็นกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราออกมาเป็นครั้งคราวเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง กำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำผิดซึ่งจะได้รับการล้างมลทิน จะต้องเป็นผู้ที่กระทำผิดและได้รับโทษในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ดังนั้นจึงทำให้ผู้กระทำผิดสามารถคาดเดาได้ว่าช่วงระยะเวลาใดที่รัฐบาลจะประกาศใช้กฎหมายล้างมลทิน และสามารถกำหนดให้ตนเองเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทิน เช่น กรณีผู้กระทำผิดออกคำสั่งยุติเรื่องการดำเนินการทางวินัยในกรณีที่ตนเองเป็นคู่กรณี แม้จะเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เมื่อมีการสั่งยุติเรื่องการดำเนินการทางวินัยก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ผู้นั้นก็จะได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน ทำให้ไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป หรือกรณีมีการดำเนินการทางวินัยก่อนการออกคำสั่งลงโทษไม่ถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนด แต่เมื่อได้กระทำความผิดและถูกลงโทษตามเงื่อนไขระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ บุคคลนั้นก็จะได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน ได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่วันที่ 18 ตุลาคม 2550 โดยให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่กระทำความผิดและ

ได้รับโทษก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 เป็นผู้อยู่ในเกณฑ์ได้รับการล้างมลทิน ทำให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้บังคับบัญชาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้กระทำความผิดอาศัยช่วงระยะเวลาดังกล่าว ดำเนินการทางวินัยให้เสร็จสิ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ จะมีผลใช้บังคับ

การที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าว ทำให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้บังคับบัญชาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้กระทำความผิดอาศัยโอกาสจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติล้างมลทิน โดยการสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษ มีผลทำให้ผู้นั้นไม่ถูกพิจารณาเพิ่มโทษ หรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป หากเปรียบเทียบกับผู้กระทำความผิดทางอาญาที่ได้รับการล้างมลทิน ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป ไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จึงไม่อาจสร้างความเสียหาย ได้มากเท่ากับผู้กระทำความผิดทางวินัยซึ่งเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ราชการเหนือกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป การได้รับผลจากกฎหมายล้างมลทินทำให้ผู้นั้นยังคงอยู่ในระบบราชการได้ต่อไปและอาจสร้างความเสียหายแก่ราชการได้มากยิ่งขึ้นอีก โดยเฉพาะหากผู้นั้นดำรงตำแหน่งระดับสูง นอกจากนี้หากเปรียบเทียบการล้างมลทินระหว่างผู้ถูกลงโทษทางวินัยกับการล้างมลทินของผู้ต้องโทษ ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยซึ่งได้รับโทษไปบางส่วนก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ และยังคงเหลือโทษทางวินัยต่อเนื่องมาภายหลังจากรวันดังกล่าว ก็ยังคงอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะได้รับการล้างมลทิน ส่วนผู้ต้องโทษในคดีอาญาจะต้องรับโทษจนครบกำหนดและพ้นโทษแล้วจึงจะได้รับการล้างมลทิน แสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินของไทยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้แก่ผู้กระทำความผิดทางอาญาที่จะได้รับการล้างมลทินไว้เคร่งครัดมากกว่าผู้กระทำความผิดทางวินัย ทั้งที่ควรจะกำหนดหลักเกณฑ์ของผู้ได้รับการล้างมลทินด้านการดำเนินการทางวินัยไว้เคร่งครัดมากกว่าผู้กระทำความผิดทางอาญา

ดังนั้นจึงเห็นว่าการที่กฎหมายล้างมลทิน ซึ่งตราออกมาเป็นครั้งคราวเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง โดยกำหนดเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาการกระทำ ความผิดและการถูกลงโทษทางวินัยในลักษณะดังกล่าว ไม่ได้ทำให้ผู้กระทำความผิดสำนึกในการกระทำของตน และไม่อาจใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด อีกทั้งยังเป็นการทำลายเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน ซึ่งต้องการให้ผู้ถูกลงโทษและได้รับโทษ ชดใช้การกระทำความผิดของตนแล้ว ได้มีโอกาสล้างมลทิน

1.3 ปัญหาที่เกิดจากผลของการล้างมลทิน

เนื่องจากเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน มุ่งประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน สิทธิและความสามารถใดๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิด หรือการลงโทษ

ผู้กระทำผิดก็จะได้รับกลับคืนมา เพื่อให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายล้างมลทินในปัจจุบัน กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างเฉพาะโทษเท่านั้น ไม่รวมถึงการล้างการกระทำ ดังนั้นแม้ว่าผู้กระทำผิดจะได้รับการล้างมลทินแล้วก็ตาม แต่ก็ถือว่าผู้กระทำผิดยังมีความผิดหรือเป็นบุคคลที่มีความประพฤติเสื่อมเสียศีลธรรม หรือประพฤติชั่วอยู่ จึงต้องห้ามมิให้เข้ารับราชการ เข้าสู่อำนาจหรือพ้นจากตำแหน่งเพราะถือเป็นผู้ขาดคุณสมบัติ รวมทั้งไม่มีสิทธิอย่างสมบูรณ์แก่บุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน ดังนั้นจึงเห็นว่าการที่กฎหมายล้างมลทิน กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างโทษโดยไม่รวมถึงการล้างการกระทำนั้น ยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นการล้างมลทินอย่างแท้จริง และไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน ซึ่งมุ่งหวังให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้

1.4 ปัญหาขอบเขตบังคับของกฎหมายล้างมลทิน

เนื่องจากกฎหมายล้างมลทินได้กำหนดหลักเกณฑ์การล้างมลทินให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินจะต้องเข้าเงื่อนไขทั้งสองประการ ได้แก่ ประการแรก เป็นผู้ที่กระทำความผิดก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ และประการที่สอง จะต้องได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินใช้บังคับ

ดังนั้นจึงมีปัญหว่า ข้าราชการซึ่งได้กระทำความผิดก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ แต่ผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งลงโทษทางวินัยไล่ออกหรือปลดออกจากราชการภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินใช้บังคับ โดยให้มีผลย้อนหลังไปลงโทษตั้งแต่วันกระทำความผิด หรือในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ข้าราชการรายดังกล่าวจะได้รับการล้างมลทินหรือไม่ ปัญหานี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งเป็นผู้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาตามพระราชบัญญัติล้างมลทินได้ให้ความเห็นไว้ว่า เมื่อผลของคำสั่งลงโทษนั้นทำให้ข้าราชการผู้ได้รับโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินใช้บังคับแล้ว ข้าราชการผู้นั้นย่อมจะอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทิน

อย่างไรก็ดี จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว มีปัญหาต้องพิจารณาต่อไปว่า กรณีผู้ซึ่งจะต้องถูกสั่งลงโทษทางวินัยให้ปลดออกหรือไล่ออก แต่ได้ลาออกจากราชการหรือเกษียณอายุราชการไปก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะมีคำสั่งลงโทษ ตามระเบียบ ก.พ.ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ กำหนดให้สั่งปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลังไปถึงวันที่ผู้นั้นลาออกจากราชการหรือวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ หากเป็นกรณีที่คำสั่งลงโทษไล่ออกหรือปลดออกมีผลย้อนหลังไปในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ทั้งนี้หากพิจารณาแล้วเห็นว่า การลงโทษปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลัง มีผลเท่ากับผู้นั้นถูกสั่งลงโทษ

ก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ผู้นั้นจึงได้รับการล้างมลทิน แต่หากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีข้าราชการรายอื่นร่วมกระทำผิดด้วย และผู้นั้นยังไม่ได้ลาออกจากราชการหรือเกษียณอายุราชการ จึงไม่ถูกสั่งให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการย้อนหลังไปในอดีต และต้องถูกสั่งลงโทษในปัจจุบัน ซึ่งเป็นวันภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ข้าราชการรายนั้นก็จะไม่ได้รับการล้างมลทิน ส่งผลให้ผู้กระทำผิด ซึ่งกระทำความผิดร่วมกันในฐานเดียวกันไม่ถูกลงโทษโดยเสมอภาคกัน

นอกจากนี้ กรณีมีข้าราชการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งจะต้องได้รับโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ แต่การดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาเสร็จสิ้นและได้รับโทษปลดออกหรือไล่ออกภายหลังวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับแล้ว ข้าราชการผู้นั้นจึงไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะได้รับการล้างมลทิน อย่างไรก็ตามหากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีข้าราชการอีกรายหนึ่งกระทำผิดวินัย แต่ในระหว่างการดำเนินการทางวินัยปรากฏว่าข้าราชการผู้นั้นได้ลาออกจากราชการหรือละทิ้งหน้าที่ราชการไปก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ โดยที่การดำเนินการทางวินัยเสร็จสิ้นและผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษให้ปลดออกหรือไล่ออกภายหลังวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ แต่ผลของคำสั่งลงโทษทำให้ผู้นั้นถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการย้อนหลังไปถึงวันที่ข้าราชการผู้นั้นลาออกหรือละทิ้งหน้าที่ราชการก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ข้าราชการผู้นั้นจึงเป็นผู้ที่อยู่ในเงื่อนไขของการล้างมลทินและเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน

ดังนั้น จึงเห็นว่าหากพิจารณาให้การสั่งลงโทษย้อนหลังมีผลทำให้ผู้กระทำความผิด ถือเป็นผู้ถูกลงโทษก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ผู้นั้นจึงได้รับการล้างมลทิน จะทำให้ผู้ร่วมกระทำความผิดฐานเดียวกันไม่ถูกลงโทษโดยเสมอภาคกัน และกรณีผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับแต่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษภายหลังวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ จึงไม่ได้รับการล้างมลทินเช่นเดียวกับผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่ได้ลาออกหรือละทิ้งหน้าที่ราชการไปก่อนวันที่กฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับ ทั้งที่การมีคำสั่งลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังนั้น ในทางข้อเท็จจริงเป็นการลงโทษในเวลาที่ยังออกคำสั่งทั้งสิ้น กรณีดังกล่าวจึงทำให้ผู้ถูกลงโทษไม่ได้รับการล้างมลทินโดยเท่าเทียมกัน อันอาจเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 30

นอกจากนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีคำวินิจฉัยวางหลักการไว้ในกรณีมีการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการเสร็จสิ้นโดยผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษหรือยุติเรื่องแล้ว ในภายหลังมีกฎหมายล้างมลทินออกมาใช้บังคับ ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยย่อมได้ประโยชน์จากกฎหมาย

หมายล้างมลทิน แม้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะชี้มูลว่าข้าราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัยร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาที่ต้องผูกพันตามกฎหมายล้างมลทินโดยไม่อาจดำเนินการทางวินัยแก่บุคคลนั้นได้อีกต่อไป และคณะกรรมการกฤษฎีกายังได้วางหลักการต่อไปด้วยว่า หากผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษแล้วแต่ข้าราชการผู้นั้นยังไม่ได้รับโทษ ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลว่ากระทำผิดวินัยร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการตามมติดังกล่าว แต่ในระหว่างดำเนินการ ปรากฏว่ามีการประกาศใช้กฎหมายล้างมลทิน ข้าราชการผู้นั้นย่อมไม่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทิน เนื่องจากยังไม่ได้รับโทษตามเงื่อนไขของการล้างมลทิน จากหลักการดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้กระทำผิดที่จะได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา จะต้องเป็นกรณีผู้ที่ได้รับโทษหรือถูกลงโทษตามข้อเท็จจริงแล้วเท่านั้น ดังนั้น ในกรณีข้าราชการที่จะถูกลงโทษ ได้ลาออกหรือเกษียณอายุราชการ หากมีการสั่งลงโทษในปัจจุบันให้มีผลย้อนหลังไปในอดีตถึงวันที่ข้าราชการผู้นั้นลาออกหรือเกษียณอายุราชการ ไม่ว่าจะมาก่อนหรือหลังวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูล ถ้ามีการประกาศใช้กฎหมายล้างมลทินก่อนวันที่ออกคำสั่งลงโทษ แต่หลังวันที่โทษมีผลย้อนหลังกรณีจึงมีปัญหาว่าผู้ถูกลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังนั้น สมควรได้รับประโยชน์จากการล้างมลทินหรือไม่ ทั้งนี้หากพิจารณาให้ผู้ถูกลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังไปในอดีต ได้รับประโยชน์จากการล้างมลทิน ก็จะเกิดปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน ซึ่งยังไม่ได้ออกหรือเกษียณอายุราชการ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การที่พระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และผลของการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดที่แตกต่างกัน ส่งผลให้กฎหมายล้างมลทินของไทยไม่มีกฎหมายที่มีผลเป็นการทั่วไปในการล้างมลทิน เพราะขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นกำหนด ดังนั้น จึงทำให้ผู้กระทำผิดในประเทศไทยได้รับการล้างมลทินโดยไม่เสมอภาคกัน และไม่สามารถถ่วงกรงผู้กระทำผิดที่สมควรได้รับการล้างมลทินได้อย่างชัดเจน เนื่องจากถ้าผู้กระทำผิดไม่มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตรงตามที่พระราชบัญญัติฉบับนั้นกำหนด ผู้กระทำผิดก็จะไม่ได้รับการล้างมลทิน นอกจากนี้ยังส่งผลให้ผู้กระทำผิดซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่สมควรได้รับการล้างมลทิน ได้รับการล้างมลทินด้วย ผลดังกล่าวทำให้กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยไม่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้ ซึ่งต่างจากกฎหมายล้างมลทินของประเทศอังกฤษ ทั้งนี้ในประเทศอังกฤษ มีพระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี ค.ศ. 1974 (Rehabilitation of Offenders Act 1974) ที่กำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการแยกแยะผู้กระทำผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทินไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดกฎเกณฑ์กลางที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว และสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้เท่านั้นเป็นผู้ได้รับการล้างมลทิน โดยการไ้ระยะเวลาเป็น

เครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด กล่าวคือเมื่อผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว ไม่ได้หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ก็ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้ว จึงควรได้รับการล้างมลทิน อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายล้างมลทินของประเทศไทย มีผลใช้บังคับโดยทั่วไปและเสมอภาค

2. ข้อเสนอแนะ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำผิดทางวินัย มีปัญหาอยู่หลายประการ ดังนั้นเพื่อให้การใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำผิดทางวินัย บรรลุวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายล้างมลทิน โดยกำหนดหลักการในเรื่องดังต่อไปนี้

2.1 กรณีผู้กระทำผิดทางวินัยไม่ได้รับการล้างมลทินโดยเท่าเทียมกัน

ในข้อนี้เห็นควรกำหนดขอบเขตของบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายล้างมลทินให้ชัดเจน ทั้งนี้หากพิจารณาวิวัฒนาการของกฎหมายล้างมลทินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 กำหนดให้ล้างมลทินเฉพาะผู้ต้องโทษและ “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามนิยามที่กำหนดไว้ในกฎหมายแต่ละฉบับเท่านั้น โดยไม่รวมถึงผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย เช่น กรณีหย่อนความสามารถ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน แต่ต่อมาพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 ฉบับปัจจุบัน ได้ขยายหลักการจากเดิม โดยกำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย และผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องหรือดโทษ เป็นผู้ที่ไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษและถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป แสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 มีความประสงค์ให้กฎหมายล้างมลทินมีผลครอบคลุมไปถึงผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องหรือเห็นว่ากระทำความผิดวินัยเล็กน้อยควรงดโทษทางวินัยและให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือดักเตือนแทน

ไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บุคคลทั้งสองประเภทดังกล่าวด้วย ดังนั้น จึงเห็นว่าผู้กระทำความผิดทางวินัยซึ่งถูกลงโทษตามแนวปฏิบัติภายในของหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ อันเป็นความผิดเล็กน้อย โดยไม่ได้ถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยและการดำเนินการทางวินัย เช่น การว่ากล่าวตักเตือน หรือทำทัณฑ์บน จึงควรเป็นผู้ที่ได้รับการล้างมลทินหรือได้ประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทินด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยทั้งที่ถูกลงโทษและไม่ถูกลงโทษทางวินัย ได้รับการล้างมลทินหรือได้ประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทินโดยเสมอภาคกัน

นอกจากนี้กรณีกฎหมายล้างมลทินมีผลใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดโดยไม่เท่าเทียมกัน ขัดกับหลักความเสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 30 มีผลทำให้กฎหมายนั้นใช้บังคับไม่ได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 6 นั้น เห็นควรเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ดังนี้

(1) ตามมาตรา 211 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550¹ ในกรณีเป็นคดีที่มีการฟ้องกันอยู่ในศาล ให้ผู้เป็นคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ และหากยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลที่พิจารณาคดีนั้นส่งความเห็นนั้นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

(2) เสนอเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้พิจารณาเสนอความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 245 (1)²

¹ มาตรา 211 ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 6 และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

² มาตรา 245 ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่ามีการผิดรัฐธรรมนูญ

(1) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(3) เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้พิจารณาเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2)³

(4) ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 212⁴ ประชาชนซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรอง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ คือไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีอื่นได้แล้ว เช่น เสนอเรื่องผ่านผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว แต่ถูกยกคำร้อง

2.2 กรณีเร่งรีบหรือเร่งรัดการดำเนินการทางวินัย หรือกรณีผู้บังคับบัญชาออกคำสั่งยุติเรื่องให้แก่ตนเอง เพื่อให้ผู้กระทำผิดวินัยหรือตนเองอยู่ภายใต้เงื่อนไขระยะเวลาของการล้างมลทิน

ในข้อนี้เห็นว่า กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยมีที่มาจากหลักการอภัยความผิดหรือโทษของพระมหากษัตริย์หรือรัฐ และฝ่ายนิติบัญญัติได้ตรากฎหมายล้างมลทินในวโรกาสหรือโอกาสสำคัญต่างๆ และเห็นว่าการที่กฎหมายล้างมลทินตราออกมาเฉพาะช่วงวโรกาสหรือโอกาสสำคัญ เนื่องจากรัฐมีหน้าที่คุ้มครองป้องกันสังคมให้พ้นจากการประทุษร้ายต่างๆ โดยการออกกฎหมายกำหนดความผิดและโทษ ตามหลักการเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาที่เป็นสากลว่า “Nullum crimen nulla poena sine lege” หรือ “No crime no punishment without law” หรือหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษ” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายอาญา⁵ ดังนั้นเมื่อรัฐจะประกาศใช้กฎหมายที่มีผลเป็นการลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้ต้องโทษในคดีอาญา (รวมถึงผู้ถูกลงโทษทางวินัย) จึงต้องประกาศใช้ในชวงวโรกาสหรือโอกาสสำคัญ และเห็นว่าการที่กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทย ซึ่งประกาศใช้ในชวงวโรกาส

³ มาตรา 257 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(2) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

⁴ มาตรา 212 บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่มิอาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

⁵ มาตรา 2 บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการ อันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

หรือโอกาสสำคัญมีความเหมาะสมแล้ว อย่างไรก็ตาม เห็นควรนำหลักการของกฎหมายล้างมลทินของ ประเทศอังกฤษมาปรับใช้กับการล้างมลทินในประเทศไทย ในเรื่องที่ถูกกฎหมายล้างมลทินของ ประเทศอังกฤษกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องกระทำผิดและรับโทษตามที่พระราชบัญญัติล้างมลทิน กำหนดและผู้กระทำผิดต้องไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่ พระราชบัญญัติกำหนดภายหลังจากการรับโทษของผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นการกั่นกรองให้ผู้กระทำผิดที่ สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ เป็นผู้ที่สมควรได้รับการล้างมลทิน ดังนั้นกฎหมายล้างมลทินของ ประเทศไทยจึงควรกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขเรื่องระยะเวลาของผู้กระทำผิดทางวินัยที่จะได้รับการ ล้างมลทินและผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทินในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายล้าง มลทินของประเทศไทย ซึ่งแม้ผู้กระทำผิดทางวินัย ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยหรือผู้บังคับบัญชาจะ สามารถคาดเดาช่วงระยะเวลาที่มีการประกาศใช้กฎหมายล้างมลทินได้ล่วงหน้าก็ตาม แต่ก็จะไม่ สามารถแสวงโอกาสโดยการเร่งรีบดำเนินการทางวินัยเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการประกาศใช้ กฎหมายล้างมลทิน การกำหนดหลักการของการล้างมลทินในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายล้าง มลทินของประเทศไทยก็เพื่อให้การล้างมลทินสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปรับปรุง ผู้กระทำผิด เพื่อที่จะนำผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม ตามวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน และเพื่อให้ การล้างมลทินแก่ผู้กระทำผิดเป็นไปโดยเสมอภาค

2.3 กรณีกำหนดให้การล้างมลทินมีผลเฉพาะการลบล้างโทษโดยไม่รวมถึงการกระทำ

ในข้อนี้เห็นควรกำหนดหลักการของการล้างมลทินให้มีผลเป็นการลบล้างทั้งโทษ และการกระทำ เพื่อมิให้เกิดการตัดสิทธิของผู้ที่ได้รับการล้างมลทิน ซึ่งเคยถูกลงโทษไล่ออกหรือ ปลดออก และขอเข้ารับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่งต่างๆ เพราะหากพิจารณากฎหมายที่กำหนด เกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลในกรณีเข้ารับราชการแล้ว จะเห็นว่ามีการกำหนดเงื่อนไขเรื่อง ระยะเวลาในการเข้ารับราชการเอาไว้ เช่น ผู้ที่เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออกหรือไล่ออกจาก รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ กำหนดให้ต้องออกจากงานหรือราชการไปเกินสองปี หรือผู้ที่ เคยถูกลงโทษไล่ออก เพราะกระทำผิดวินัย ต้องออกจากงานหรือราชการไปเกินสามปีแล้ว ก.พ.อาจ พิจารณายกเว้นให้เข้ารับราชการได้⁶ การที่ผู้กระทำผิดถูกลงโทษโดยการไล่ออกหรือปลดออกจาก

⁶ มาตรา 36 ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้ ก.คุณสมบัติทั่วไป

๑.ล๑

ข.ลักษณะต้องห้าม

๑.ล๑

(4) เป็นผู้บกพร่องอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม

ราชการเป็นระยะเวลาจนถึงสองปีหรือสามปี ระยะเวลาดังกล่าวน่าจะทำให้ผู้กระทำความผิดสำนึกในการกระทำของตนได้แล้ว จึงสมควรที่จะให้โอกาสในการประกอบอาชีพหรือการเข้าสู่ตำแหน่งต่างๆ แก่บุคคลเหล่านั้นต่อไป และเห็นว่าระยะเวลาสองปีหรือสามปีเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมที่จะกำหนดเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาการกระทำความผิดและการได้รับโทษของผู้กระทำความผิดที่จะได้รับการล้างมลทินหรือได้ประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทินตามข้อเสนอแนะข้อที่ 2.2 ให้มีความสอดคล้องกันด้วย

นอกจากนี้เห็นว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผู้ถูกลงโทษไล่ออกหรือปลดออก ต้องออกจากงานไปเป็นระยะเวลาสองปีหรือสามปีดังกล่าว ควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการอบรม การบำบัด การรักษา หรือการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอันเป็นสาเหตุให้ต้องถูกลงโทษไล่ออกหรือปลดออก เช่น กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กระทำความผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ กระทำลามกอนาจาร โดยมีสาเหตุมาจากปัญหาความบกพร่องทางจิต ก็ให้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการผิดปกติทางจิต ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับใบรับรองการผ่านการอบรมการบำบัดรักษาหรือการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจดังกล่าว นำมาแสดงให้ผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ผู้ถูกลงโทษได้พยายามแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่บกพร่องของตนแล้ว อันจะมีผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บังคับบัญชาในการพิจารณารับผู้นั้นกลับเข้ารับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่งอีกครั้งหนึ่ง

สำหรับเหตุผลที่ควรกำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างทั้งโทษและการกระทำเพื่อให้โอกาสแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในการเข้ารับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่ง

(1) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในระหว่างผู้กระทำความผิดด้วยกัน เนื่องจากสังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบางรายกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ทุจริตต่อ

๑๗๑

- (8) เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (9) เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออกหรือปลดออก เพราะกระทำความผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น
- (10) เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก เพราะกระทำความผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่น
- (11).....

ผู้ที่เข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตาม ข. (4) (6) (7) (8) (9) (10) หรือ (11) ก.พ.อาจพิจารณาขกเว้นให้เข้ารับราชการได้ แต่ถ้ามีกรณีลักษณะต้องห้ามตาม (8) หรือ (9) ผู้นั้นต้องออกจากงานหรือออกจากราชการไปเกินสองปีแล้ว และในกรณีมีลักษณะต้องห้ามตาม (10) ผู้นั้นต้องออกจากงานหรือออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว และต้องมีไขเป็นกรณีออกจากงานหรือออกจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ มติของ ก.พ. ในการยกเว้นดังกล่าวต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของจำนวนกรรมการที่มาประชุม การลงมติต้องกระทำโดยลับ

หน้าที่ราชการ ซึ่งควรจะต้องถูกลงโทษสถานหนักเพียงสถานเดียวคือให้ไล่ออกจากราชการ⁷ แต่บุคคลดังกล่าวมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาจึงให้การช่วยเหลือ แจงให้นำเงินที่ทุจริตมาคืน แล้วละเลยไม่ดำเนินการทางวินัยกับบุคคลดังกล่าว หรือกรณีมีการดำเนินการทางวินัยแล้ว ผู้บังคับบัญชาก็ได้ให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือในการจัดทำพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ และพิจารณาลงโทษในสถานเบา แต่ในขณะเดียวกันข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐบางรายกระทำผิดไป เพราะเกิดจากขาดประสบการณ์ในการทำงาน รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกกลั่นแกล้ง หรือบางรายกระทำผิดไปเพราะความผิดพลาด ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดการกระทำผิด เช่น กรณีข้าราชการหญิง ยังไม่ได้เลิกหรือหย่าร้างกับสามี แต่สามีทอดทิ้งไปมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น ยกย่องหญิงอื่นเป็นภริยาของตน โดยไม่ได้กลับมาพักอาศัยกับข้าราชการหญิงดังกล่าว เป็นการทำให้ร้ายจิตใจข้าราชการหญิงทำให้เกิดความทุกข์ในจิตใจ ต้องการเพื่อนพูดคุยและให้กำลังใจ จนท้ายที่สุดข้าราชการหญิงรายนี้ได้ผิดพลาดไปมีความสัมพันธ์ฉันคู่สาวกับข้าราชการชายรายหนึ่งซึ่งแสดงความเห็นอกเห็นใจในปัญหาครอบครัวของข้าราชการหญิงคนดังกล่าว เนื่องจากข้าราชการชายผู้นั้น เคยหย่าร้างกับภริยาเนื่องจากภริยาของตนมีความสัมพันธ์กับชายอื่น การที่ข้าราชการหญิงและชายมีความสัมพันธ์ฉันคู่สาวกันดังกล่าว เป็นกรณี “หญิงมีคู่ ชายเป็นคู่” ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ต้องได้รับโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ⁸

กรณีข้าราชการกระทำผิดในเรื่อง “มีคู่ เป็นคู่” เกิดจากปัญหาครอบครัว ไม่ได้เกิดจากเจตนาชั่วร้ายภายในจิตใจ อีกทั้งเป็นการกระทำผิดวินัยต่อตนเอง ไม่ได้เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ การกระทำความผิดดังกล่าว ไม่ได้กระทบต่อการปฏิบัติงาน แต่เมื่อไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชา ข้าราชการทั้งสองรายดังกล่าวก็ต้องออกจากระบบราชการไป เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกรณีกระทำผิดฐานทุจริต ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนาชั่วและเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ แต่เมื่อได้รับการช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชา ข้าราชการดังกล่าวจึงยังสามารถอยู่ปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อไป หากพิจารณาจากความรู้สึกของประชาชนโดยทั่วไป ย่อมเห็นใจข้าราชการหญิงและชายที่กระทำความผิดดังกล่าวมากกว่าข้าราชการที่กระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ในกรณีที่ข้าราชการทั้งสองรายขอบรรจุเข้ารับราชการ ผู้บังคับบัญชาก็อาจอ้างเหตุว่าการกระทำผิดในเรื่อง “มีคู่ เป็นคู่” เข้าลักษณะเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของ

⁷ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร.0205/ว234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536 แจ่มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2536 ว่าการลงโทษข้าราชการ ผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือละทิ้งหน้าที่ราชการ ควรลงโทษเป็นไล่ออกจากราชการ การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืนหรือมีเหตุอันควรปราณีอื่นใด ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ

⁸ แนวทางการลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนของสำนักงาน ก.พ.

ประชาชนมาประกอบการพิจารณาไม่รับข้าราชการทั้งสองรายดังกล่าวได้ ดังนั้นจึงเห็นว่า การกำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างทั้งโทษและการกระทำ เป็นการให้โอกาสแก่ข้าราชการที่กระทำความผิดไปเพราะเหตุปัจจัยที่ไม่ได้เกิดจากความชั่วร้ายภายในจิตใจ ได้เข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่ง

(2) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางวินัย ตามที่ได้ศึกษามาแล้วว่าการลงโทษทางวินัยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดย Selwyn ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Law of Employment ว่ามาตรการทางวินัยเป็นมาตรการเชิงแก้ไข หากใช้มาตรการเชิงลงโทษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิสูจน์ว่าบุคลากรนั้นยังคงเหลือคุณค่าแก่สังคมการทำงานแห่งนั้นหรือไม่ ซึ่งในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดนั้น ในเบื้องต้นจะต้องพิจารณาถึงสาเหตุของการกระทำความผิด ทั้งนี้จากการศึกษา พบว่าสาเหตุของการกระทำความผิดแบ่งเป็น 2 ประการ⁹ ได้แก่ สาเหตุที่แก้ไขยาก (static factors) เช่น ลักษณะเฉพาะของครอบครัวที่กระทำผิดจนติดเป็นกรรมพันธุ์ การมีประวัติการกระทำความผิด หรือระดับสติปัญญา และสาเหตุที่แก้ไขได้ คือ ตัวแปรพลวัต หรือ (dynamic factors) เช่น ทักษะคติต่อต้านสังคม ทักษะที่ถูกชักจูงได้ง่าย หรือการมีทักษะคติในทางที่ผิด ในกรณีของผู้กระทำผิดที่มีสาเหตุแห่งการกระทำผิดที่เป็น Criminogenic Needs ที่แก้ไขได้ยากยิ่ง ผู้กระทำผิดประเภทนี้ ไม่อาจแก้ไขในระยะเวลานั้นสั้นได้ แต่ต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการแก้ไขฟื้นฟู หากให้อยู่ในราชการหรือตำแหน่งต่อไป อาจสร้างความเสียหายได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงต้องให้พ้นจากราชการหรือตำแหน่งไปก่อน (ให้ออก ปลดออก ไล่ออก) แต่เมื่อบุคคลเหล่านี้พ้นจากราชการหรือตำแหน่งไปแล้ว ได้รับการแก้ไขฟื้นฟู โดยการเข้ารับการฝึกอบรม การบำบัดรักษาความผิดปกติหรือบกพร่องต่างๆ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้น ก็สมควรที่จะได้รับโอกาสในการเข้ารับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่งอีกครั้งหนึ่ง

(3) เนื่องจากการเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่าบุคคลทั่วไป โดยต้องอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง (การชดเชยค่าเสียหาย) ทางอาญา (การได้รับโทษทางอาญา) ทางวินัย (การได้รับโทษทางวินัย) และทางการปกครองบังคับบัญชา (การย้าย การไม่ได้รับความดีความชอบให้เลื่อนเงินเดือนหรือเลื่อนตำแหน่ง) อีกทั้งในการพิจารณารับบุคคลเข้ารับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่ง ผู้บังคับบัญชายังอาจกำหนดเงื่อนไขให้มีการจัดหาผู้รับรองความประพฤติ หรือทำสัญญาค้ำประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

⁹ สมชาติ เอี่ยมอนุพงษ์ “ย้อนรอยคุมประพฤติอดีตเพื่ออนาคต” สันติ 21 กันยายน 2556 จาก www.probaton.go.th

จากการรับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินเข้ารับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่ง ความรับผิดชอบดังกล่าวข้างต้นถือเป็นมาตรการป้องกันไม่ให้บุคคลดังกล่าวกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการเข้ารับราชการหรือการเข้าสู่ตำแหน่งเกี่ยวข้องกับประโยชน์ของทางราชการ ชื่อเสียงของหน่วยงานและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานของรัฐ ดังนั้นจึงเห็นควรให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจพิจารณาใช้ดุลพินิจในการพิจารณารับหรือไม่รับบุคคลเข้ารับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่ง เป็นกรณีๆ ไป ทั้งนี้โดยให้พิจารณาว่าการกระทำนั้นขัดต่อสภาพแห่งตำแหน่งหน้าที่การงานนั้นๆ หรือไม่ เช่น กรณีมีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่กลับกระทำความผิดฐานทุจริต หรือดำรงตำแหน่งเป็นครู มีหน้าที่ให้ความรู้ อบรมและดูแลนักเรียน แต่กลับไปกระทำความผิดทางเพศกับนักเรียน ดังนั้นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือเป็นองค์กรที่เป็นต้นแบบหรือมุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หากพิจารณาให้ผู้นั้นเข้ารับราชการหรือเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าว ก็อาจทำให้ชื่อเสียงของหน่วยงานเสื่อมเสีย ประชาชนขาดความศรัทธาในหน่วยงาน ผู้บังคับบัญชาก็อาจจะพิจารณาไม่รับผู้นั้นได้

2.4 ผู้กระทำความผิดทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทิน ต้องเป็นผู้ที่ถูกลงโทษตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไม่ใช่ผู้ที่ถูกลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังไปในอดีต

ในข้อนี้ เห็นว่าการมีคำสั่งลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังไปในอดีตนั้น ในทางข้อเท็จจริงเป็นการลงโทษในเวลาที่ยังออกคำสั่งทั้งสิ้น แต่กรณีที่มีระเบียบ ก.พ.ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ กำหนดให้ตั้งปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลังไปถึงวันที่ผู้นั้นลาออกจากราชการหรือวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์นั้น เป็นข้อปฏิบัติที่จัดทำขึ้นมาใช้บังคับภายในหน่วยงานกระทรวง กรม หรือสำนักงาน เพื่อไม่เกิดปัญหาข้อขัดข้องในการคำนวณบำเหน็จบำนาญของข้าราชการตามที่กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการกำหนดไว้ ซึ่งการกำหนดระเบียบว่าด้วยวันออกจากราชการไว้ในลักษณะดังกล่าวไม่ได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินแต่ประการใด ประกอบกับเมื่อพิจารณานิยามวัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทินแล้วเห็นว่า การล้างมลทินคือการล้างราศีหรือตราบาปที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือถูกลงโทษให้หมดสิ้นไป การล้างมลทินมีวัตถุประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษแล้วได้มีโอกาสในการล้างมลทิน เพื่อประพฤติตนในทางที่เหมาะสมต่อไป เป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษและสำนึกในการกระทำของตนแล้วได้กลับคืนสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น กรณีกฎหมายล้างมลทินบัญญัติว่า“ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือ...และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่...” จึงเห็นควรให้มีการตีความกฎหมายดังกล่าว ในลักษณะการตีความเป็นกระบวนการ

(process) กล่าวคือ ตีความตามตัวอักษรและตามเจตนารมณ์ของกฎหมายประกอบกัน โดยการค้นหาความหมายของกฎหมายจากการอ่านพิเคราะห์ถ้อยคำตัวอักษรของกฎหมายโดยคำนึงถึงเหตุผลและเจตนารมณ์ของกฎหมายเรื่องนั้นพร้อมกันไปไปในขณะเดียวกัน¹⁰ ซึ่งการตีความในลักษณะนี้ จะเป็นการกำหนดเจตนาของผู้ได้รับการล้างมลทิน หมายถึงผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษแล้วตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มิใช่ผู้ที่ถูกลงโทษโดยให้มีผลย้อนหลังไปในอดีต

2.5 เผยแพร่แนวคิดเรื่องการใช้บังคับและการตีความกฎหมายล้างมลทิน

ในข้อนี้ เห็นควรเผยแพร่เรื่องการใช้บังคับและการตีความกฎหมายล้างมลทิน ให้แก่นิติกรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการล้างมลทินอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิดทางวินัย เป็นไปตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการล้างมลทินอย่างแท้จริง

¹⁰ สมยศ เชื้อไทย คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป เล่ม 1 ความรู้กฎหมายทั่วไป กรุงเทพฯ วิญญูชน 2545 หน้า 160

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ “กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา” คืบคืบ 12 สิงหาคม 2556 จาก www.probation.go.th

กิตติศักดิ์ ปรัตติ “ความขอก้อนของกฎหมายล้างมลทิน” คืบคืบ 4 พฤษภาคม 2556

จาก <http://www.facebook.com/notes/print.php?id=776872>

เกษมสันต์ วิลาวรรณ (2553) *หลักการ กฎหมายและการบริหารแรงงานสัมพันธ์* พิมพ์ครั้งที่ 12 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน

เกียรติกิจ กิจการเจริญดี (2552) "ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550 จากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา" *วารสารกฎหมายปกครอง* 26, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2552): 133

ไชยรัตน์ ปาเวะกะนันท์ (2553) "ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับการนิรโทษกรรม ศักยภาพนิรโทษกรรมความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง" *วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*

แถมสุข นุ่มนนท์ (2522) *ยังเติร์กุ่นแรก กบฏ ร.ศ.130* กรุงเทพฯ เรื่องศิลป์

น.760 (2534) "วินัยกับกฎหมายล้างมลทิน" *วารสารข้าราชการ* 28, 6 (มิถุนายน): 79

ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน (2555) "ทฤษฎีการลงโทษ" ใน *แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง* หน่วยที่ 6 หน้า 1-39 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์

_____. (2555) *ทฤษฎีอาชญาวิทยา* ใน *แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง* หน่วยที่ 5 หน้า 1-71 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์

ธรรมนิศย์ สุมันตกุล “แนวความคิดและการกร่างกฎหมายนิรโทษกรรม เอกสารเสนอต่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2554” คืบคืบ 14 เมษายน 2556 จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=776872>

- ประกาศนํ อวยชัย “พระราชทานอภัยโทษ” วารสารบทบัญญัติ 47,1 (มีนาคม 2534): หน้า 6-8
 อ้างใน ศิริสา พูลสนอง การล้างมลทินในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ปริญญานิติ-
 ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543
- พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น (2545) คำอธิบายกฎหมายแรงงานเพื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ กรุงเทพฯ
 นิติธรรม
- เพชรวิ ศรีแสงทอง (2554) การลงโทษและการแก้ไขผู้กระทำผิด กรุงเทพฯ จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์
 จำกัด
- “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535” (2535, 31 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษา
 เล่ม 109 ตอน 31 ก หน้า 1-72
- “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551” (2551, 25 มกราคม) ราชกิจจานุเบกษา
 เล่ม 125 ตอน 22 ก หน้า 1-51
- “พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475” (2475, 7
 ธันวาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 ตอน 0 ก หน้า 525-526
- “พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499” (2500, 29 มกราคม) ราช
 กิจจานุเบกษา เล่ม 74 ตอน 11 ก หน้า 278-282
- “พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2502” (2502, 15
 มกราคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 76 ตอน 114 ก หน้า 637-639
- “พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526” (2526, 11
 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 100 ตอน 34 ก ฉบับพิเศษ หน้า 1-4
- “พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมี
 พระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ.2530” (2530, 3 ธันวาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม
 104 ตอน 251 ก ฉบับพิเศษ หน้า 1-3
- “พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรง
 ครองสิริราชสมบัติ 50 ปี พ.ศ.2539” (2539, 10 กันยายน) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 113
 ตอน 37 ก หน้า 1-3
- “พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระ
 ชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ.2550” (2550, 18 ตุลาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124
 ตอน 70 ก หน้า 1-3
- “พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539” (2539, 14 พฤศจิกายน)
 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 113 ตอน 60 ก หน้า 1-24

มานิตย์ จุมปา (2551) *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2550)*

กรุงเทพ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมตต์ เมตต์การุณจิต *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือน (สามัญ) ไม่ระบุนุสทานที่พิมพ์*

“ระเบียบ ก.พ.ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ.2535” (2535,

29 กันยายน) *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 109 ตอน 103 ก หน้า 6-8

“ระเบียบ ก.พ.ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ.2554” (2554, 26

กุมภาพันธ์) *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 128 ตอน พิเศษ 23ง หน้า 6-7

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2550)” (2550, 24 สิงหาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*

เล่ม 124 ตอน 47ก หน้า 1-127

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542* กรุงเทพ

ราชบัณฑิตยสถาน

ราชบัณฑิตยสถาน (2547) *พจนานุกรมศัพท์นิติศาสตร์ อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ ฉบับ*

ราชบัณฑิตยสถาน (แก้ไขเพิ่มเติม) พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพ อรุณการพิมพ์

ศิรสา พูลสนอง (2543) "การล้างมลทินในประเทศไทย" *วิทยานิพนธ์*

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศูนย์การแปลและล่ามเฉลิมพระเกียรติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553) *พจนานุกรม*

ออกฟอร์ด-ริเวอร์บู้คส์ อังกฤษ -ไทย กรุงเทพ : ริเวอร์บู้คส์

สมชาติ เอี่ยมอนุพงษ์ “ย้อนรอยคุมประพฤติอดีตเพื่ออนาคต” คั่นคั่น 21 กันยายน 2556 จาก

www.probation.go.th

สมยศ เชื้อไทย (2545) *คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป เล่ม 1 ความรู้กฎหมายทั่วไป* พิมพ์

ครั้งที่ 8 กรุงเทพ วิญญูชน

สทรน รัตนไพจิตร (2527) "ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัย

ใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา" *วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติ*

ศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุรพล คงลาภ (2534) "ลักษณะของกฎหมายนิรโทษกรรมในประเทศไทย" *วารสารนิติศาสตร์*

21, 3 (กันยายน 2534) : 424

_____ . (2534) "การนิรโทษกรรม : ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลทางกฎหมาย" *วิทยานิพนธ์*

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- สัญญาณรงค์ กองทรัพย์ (2543) "ปัญหาว่าด้วยวินัยของพนักงานรัฐวิสาหกิจ" วิทยานิพนธ์ ปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. (2551) คำอธิบายพระราชบัญญัติสิ่งามลทินในวโรกาสที่
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา
พ.ศ.2550 ในส่วนที่เกี่ยวกับวินัยและการดำเนินการทางวินัยในราชการพลเรือน
กรุงเทพมหานคร
- สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. (2549) คู่มือการดำเนินการทางวินัย กรุงเทพฯ สำนักบริหารกลาง
สำนักงาน ก.พ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญสอง)
ครั้งที่ 8-10 ธันวาคม 2499 เล่ม 3 แผนกรายงานการประชุม สำนักเลขาธิการสภา
ผู้แทนราษฎร
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) ครั้งที่
1-11 พ.ศ.2525 เล่ม 1 แผนกรายงานการประชุม กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) 9-11
พ.ศ.2530 เล่ม 5 งานรายงานการประชุม กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
2530)
- สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 10 ,
พ.ศ.2539 เล่ม 1 สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- อุมาพร สิทธิบุรณาญา (2549) "การอภัยโทษในประเทศไทย : ศึกษากรณีการอภัยโทษเป็นการ
ทั่วไป" วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เอกสารประกอบการร่างพระราชบัญญัติสิ่งามลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ.130
พุทธศักราช 2475
- Andrew Von Hirsch *Doing Justice the Choice of Punishment* 1st ed. New York : Hill and
Wang, (1976) p.35 อ้างใน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551) รายงาน
การวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับและมาตรการ
กักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา กรุงเทพฯ สำนักงานกิจการยุติธรรม
กระทรวงยุติธรรม
- Bryan A. Garner. (2004) *Black's law Dictionary*. U.S.A. : Thomson West Publishing co., 2004.

- Bryan A.Garner, *Black's law Dictionary* Eighth Edition, (U.S.A : Thomson West Publishing co.,2004) p.1144 อ้างใน อุมภาพร สิทธิบูรณาญา *การอภัยโทษในประเทศไทย:ศึกษากฎการอภัยโทษเป็นการทั่วไป* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2549
- Dale S.Beach, *Personnel : The Management of People at Work* (2nd ed., New York : The Macmillan Co.,1970) P.604 อ้างใน เมตต์ เมตต์การุณจิต *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือน (สามัญ)* ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์
- Earl Jowitt and Chifford Walsh, *Jowitt's Dictionary of English Law*, Second Edition, volume 1, (London: Sweet & Maxwell Limite, 1977), p.1529 อ้างใน ศิริสา พูลสนอง วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543
- Encyclopedie Dalloz*, op.cit., footnote 25,p1 อ้างใน ศิริสา พูลสนอง *การล้างมลทินในประเทศไทย* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543
- H.I.A.Hart, *The Concept of Law*, (Oxford : Oxford University Press,1993) p.155 อ้างใน มานิตย์ จุมปา *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2550)* กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2551
- Lord Hailsham of st.Marylebone, *Halsbury's Law of English*, Fourth Edition, Volume 11, (London : Butterworth & Co.,Publishing, 1975), p.353. อ้างใน ศิริสา พูลสนอง *การล้างมลทินในประเทศไทย* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543
- Norman M. Selwyn. (1982) *Law of employment*. London: Butterworths.
- R. Guyon, "Note on reinstatement former convicts in their civic rights," 24 September1932. อ้างใน ศิริสา พูลสนอง *การล้างมลทินในประเทศไทย* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543
- Stephen Schafer, *Introduction to Criminology*, (U.S.A.:Reston Publishing Company,1976), p.246 อ้างใน ศิริสา พูลสนอง *การล้างมลทินในประเทศไทย* วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543

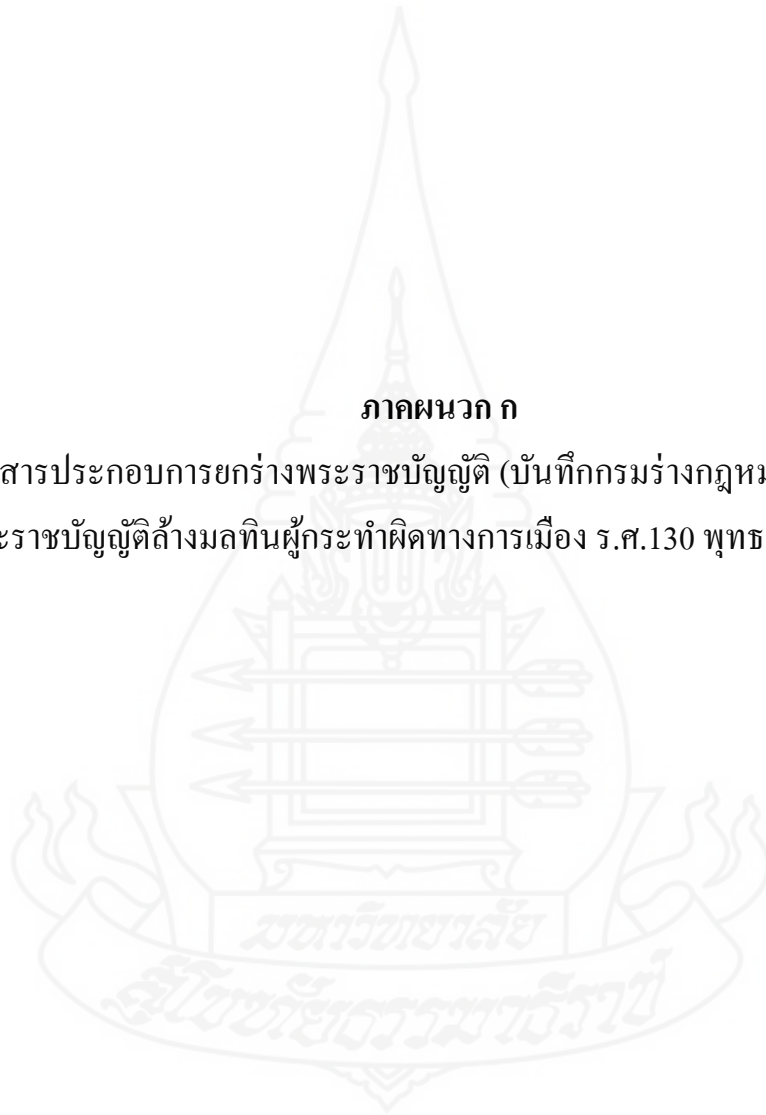
ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

ภาคผนวก ก

เอกสารประกอบการร่างพระราชบัญญัติ (บันทึกกรมร่างกฎหมาย) และร่าง
พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ.130 พุทธศักราช 2475

๐๐๐๐๐๗

บันทึก

กรมร่างกฎหมาย

วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๕

ก.ร.ค./๓๐๕

เรื่องประกาศยกโทษ (Réhabilitation) ใหญ่คิดเปลี่ยนแปลงการปกครอง
 แฉกเมื่อ ร.ศ. ๑๓๒ นั้น ได้หารือกับนาย อาร์.กียอง ถึงการที่จะเขียนประกาศ
 อีกครั้งหนึ่งแล้ว นาย อาร์.กียอง เห็นว่า การที่จะร่างประกาศเช่นนี้ขึ้นจะต้อง
 ทราบรายละเอียดในเรื่องคำพิพากษา การกำหนดโทษ ฯลฯ เสียก่อน เพื่อจะได้
 วางข้อความให้ถูกต้องกับความจริง นาย อาร์.กียอง ขอสำเนาคำพิพากษา หรือ
 รายชื่อจำเลย กระทั่งความผิดที่ของตุลาการไทย ชักรไทยรวมทั้งมาตราที่คำพิพากษา
 นั้นยกขึ้นอ้างว่าทำผิดและวัน เดือน ปี แห่งคำพิพากษานั้น ถ้าข้อความในประกาศจะ
 กล่าวไว้กว้าง ๆ เกรงว่าจะเป็นการผิดหลักวิธีได้ในภายหลัง ขอได้โปรดส่งให้
 เจ้าหน้าที่ที่คัดคำพิพากษานั้นส่งไป เพื่อให้ได้ดำเนินการต่อไป

[Signature]
 เลขานุการ

๐๐๐๐๒๙

บันทึก

กรมร่างกฎหมาย

ที่ ๑๐๖๖๕

วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๕

ตามหนังสือนายเนตร์ พุณวิวัฒน์ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๕
ส่งสำเนาแจ้งความกระทรวงกลาโหม เรื่องออกนายทหาร ๒๒ คน
เกี่ยวกับคดีการดำริเมื่อ ร.ศ. ๑๓๐ มาขึ้น ใ้แปลส่งให้
นายอาร์.ถียงแก้ว นายอาร์.ถียง ใ้เขียนบันทึกความเห็นขึ้นและบันทึก
ตั้งใ้เสนอมาพร้อมด้วยบันทึกนี้ ๒ ฉบับ

นาย อาร์.ถียง เห็นว่ารัฐบาลควรขอประกาศยกโทษใ้แก่ผู้ถูก
โทษตามกระแสพระบรมราชโองการลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๓๐
ในการใ้ไ้กระทำความผิดตามมาตรา ๕๗ แห่งกฎหมายลักษณะอาชญาและ
ควรยกโทษตลอดถึงความผิดใ้ในฐานะเป็นหัวหน้าและผู้สมรู้ด้วย แต่ตาม
เอกสารที่ส่งไปปรากฏว่า นายเปี่ยม ไชยมงคล กับ นายศรี พูลสวัสดิ์
ถูกจำคุก ๒๐ ปี ในฐานะก่อการดำริที่จังหวัดตาก การใ้ถูกจำคุกนี้เนื่อง
เนื่องมาจากโทษใ้ได้รับการลงอาชญาไว้ หรือเป็นโทษใหม่ เมื่อใ้ทราบ
ตนเองเป็นประการใดแล้ว จึงจะยกร่างประกาศยกโทษใ้

(Signature)
เลขาธิการ

เชียม ศิมพ์.

โชติ ทาน:

กรมการกงสุล กรมการกงสุล
กระทรวงการต่างประเทศ
เลขที่ ๐๐๐๐๖๖

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน
ของพลเมือง
ทางการ เมือง ๖.๑.๑๓๐
พุทธศักราช ๒๔๗๕

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอภินัด
เจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า
โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรประกาศ
คุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของพลเมือง
ทางการ เมือง ๖.๑.๑๓๐
นานแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
ด้วยคำแนะนำอันชอบของสภาผู้แทนราษฎรว่า บรรดาผู้ที่ถูกพิพาท
ซึ่งไทยว่าควรได้รับความนิยัตินั้นโดย
พระบรมราชวินิจฉัยลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ร.ศ.๑๓๐ และมิได้รับ
นิยัตินั้นแล้วควรสืบให้ได้รับพระราชทานคุ้มครองสิทธิใน
ทรัพย์สินและควรพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดย
เลิกกิจการที่ถูกสั่งไทยและควรสืบไปยังสิทธิใด ๆ อันเนื่องแต่นั้น
สืบสิ้น และให้ถือว่ามิได้เคยได้รับความนิยัตินั้นและถูกพิพาทของ
ไทยแล้ว

อนึ่งผู้ทรงสิทธิในทรัพย์สินซึ่งมิใช่คนไทยและมิใช่พลเมือง
ของสยาม ร.ศ.๑๓๐ ได้ถูกพิพาทของชาวไทยและควร
พิพาทของพลเมืองและควรพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดย
เลิกกิจการที่ถูกสั่งไทยและควรสืบไปยังสิทธิใด ๆ อันเนื่องแต่นั้น
สืบสิ้น และให้ถือว่ามิได้เคยได้รับความนิยัตินั้นและถูกพิพาทของ
ไทยแล้ว

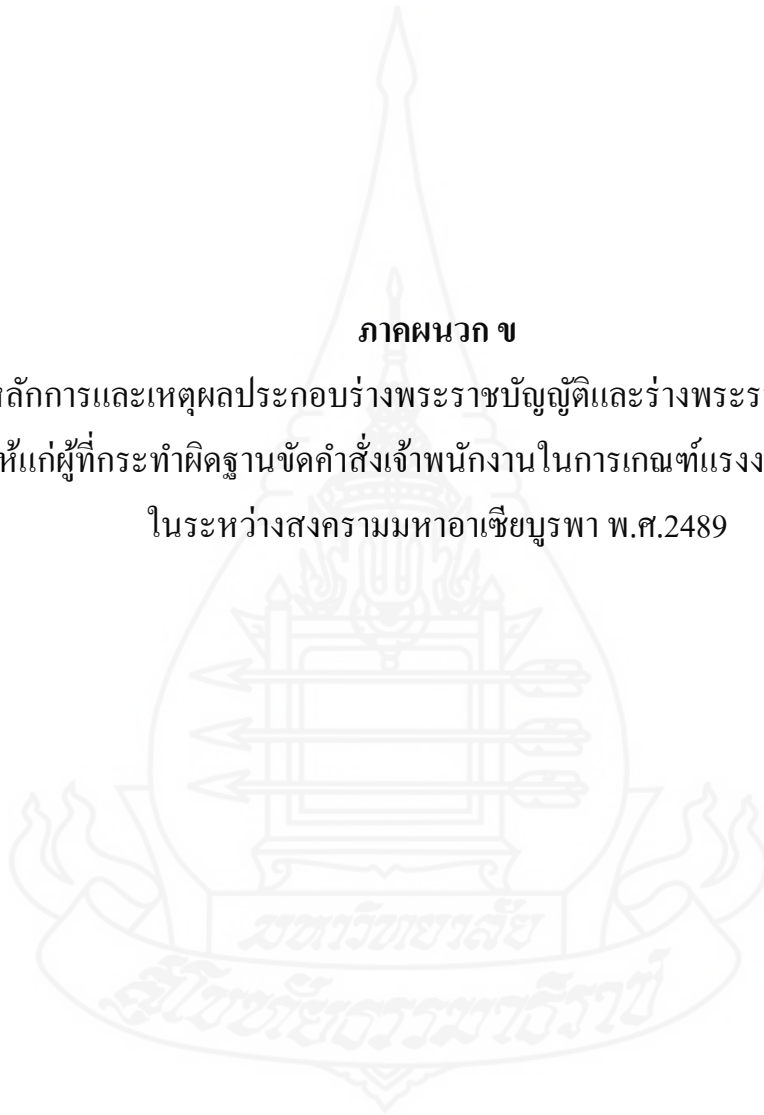
ประกาศมาลงวันที่ ๑๖ ในเดือน
เป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

นาง กิ่ง
โกศล

ภาคผนวก ข

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติฉบับร่าง
มลทินให้แก่ผู้ที่กระทำผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานในการเกณฑ์แรงงานและทรัพย์สิน
ในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา พ.ศ.2489

เมื่อทางศาลได้พิจารณาถึงโทษในจำคุกก็ดี หรือเพียงปรับสถานเดียวก็ดี หรือทั้งจำ
ทั้งปรับก็ดี ให้ถือเสมือนว่ามีโทษระงับหรือเคยต้องโทษจำคุกเลย

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราช
บัญญัตินี้.

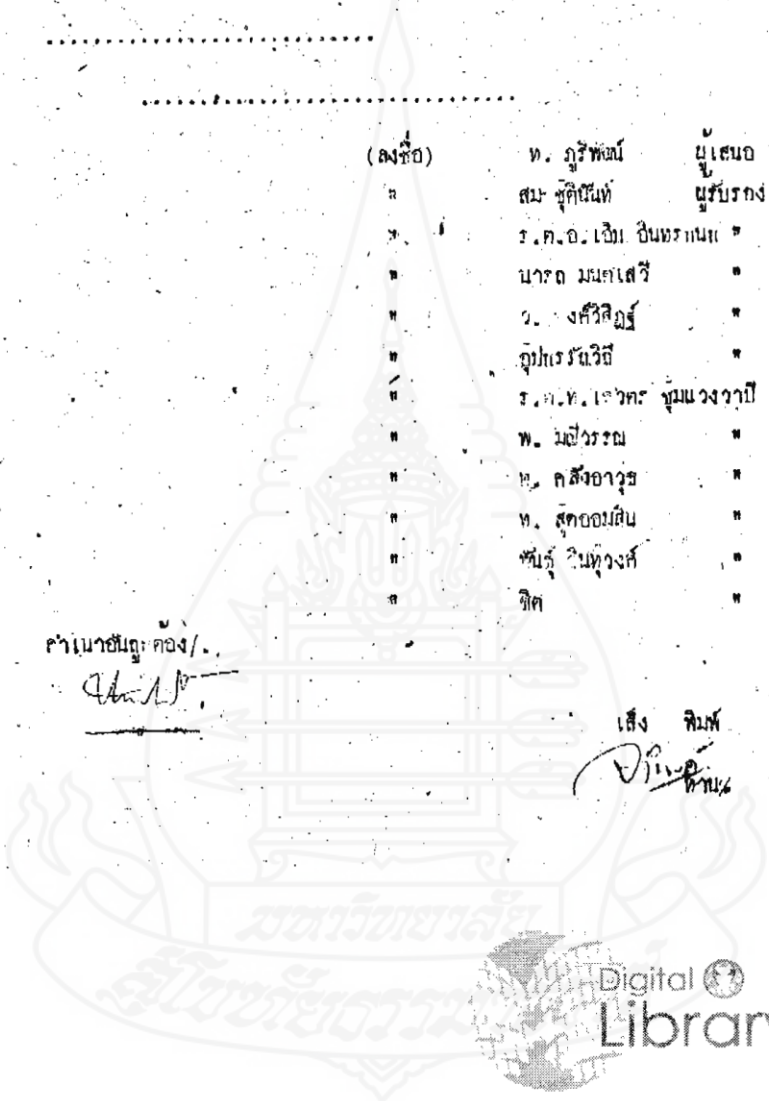
(ลงชื่อ)	ท. สุวิทย์	ผู้เสนอ
"	สม. สุทธิพันธ์	ผู้รับรอง
"	ร.ศ.อ. เข็ม อินทรเกษม	"
"	นารถ มณฑเสวี	"
"	ว. วงศ์วิสิษฐ์	"
"	อุบลรัตน์วิเชียร	"
"	ร.ศ.ท. เจริญ จันทวงษา	"
"	พ. นพ. วรรณ	"
"	ท. ศ. อ. อ. อ. อ.	"
"	ท. ส. อ. อ. อ.	"
"	ท. ส. อ. อ. อ.	"
"	ท. ส. อ. อ. อ.	"

คำในอาชญากรรม/...

[Handwritten signature]

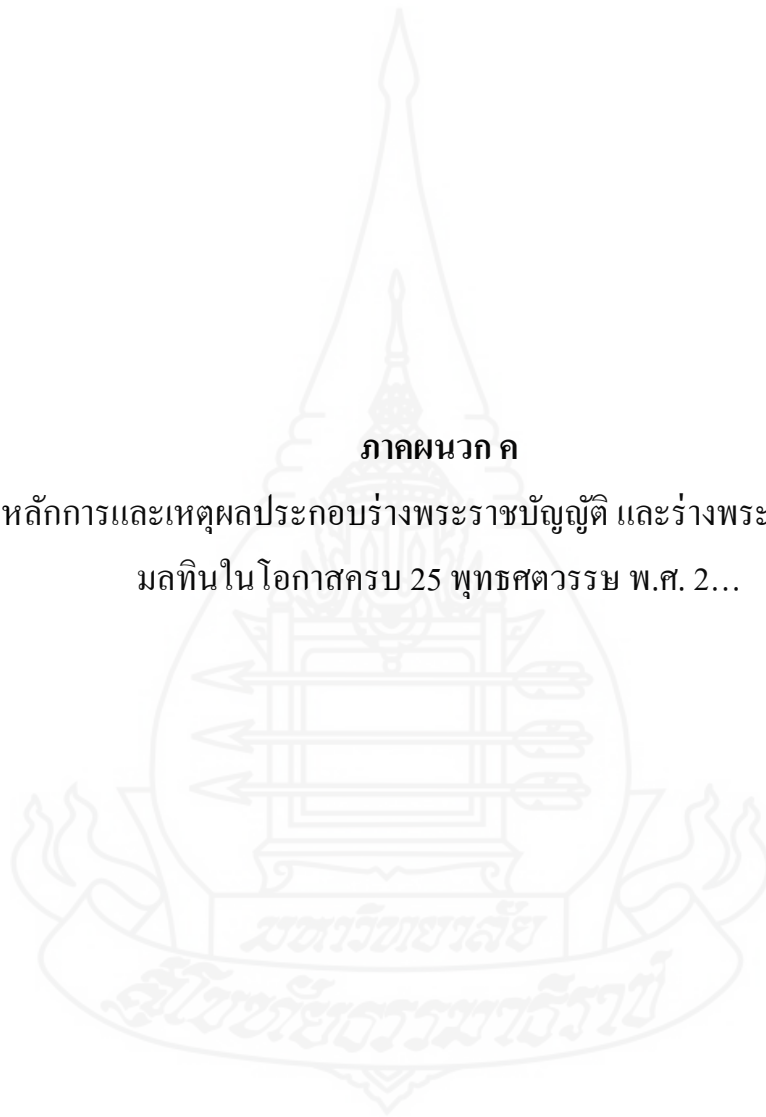
เสียง พิมพ์

[Handwritten signature]

ภาคผนวก ค

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติต่าง
มลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2...

(สำเนา)

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่าง
พระราชบัญญัติสืบล้างมรดกในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ
พ.ศ. ๒...

หลักการ

สืบล้างมรดกให้แก่ผู้คงคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีความผิดคดีต่าง ๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว ผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หรือผู้ถูกลงโทษถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล และผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างอื่น

เหตุผล

ในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้บังยี่นมาครบ ๒๕ ศตวรรษ ทางราชการจะได้บำเพ็ญกุศล เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสนี้ การให้อภัยทานถือว่าเป็นกุศลอย่างหนึ่ง ทางรัฐบาลจึงจะได้ดำเนินการให้มีกาไรให้อภัยโทษแก่กโทษทั้งหลายทั่วราชอาณาจักร และนิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำความผิดฐานขบถ จลาจล และผู้กระทำความผิดเนื่องในการป้องกัน ระวังหรือปราบปรามกบฏหรือจลาจลด้วย นอกจากนี้ผู้ที่ได้รับอภัยโทษและนิรโทษกรรมแล้ว ยังมีบุคคลอีกบางประเภท คือผู้คงโทษตามคำพิพากษาในกรณีความผิดคดีต่าง ๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว ผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ และผู้ถูกลงโทษถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล บุคคลเหล่านี้ได้มีกฎหมายบางฉบับกักสิทธิหรือจำกัดสิทธิบางประการไว้ ไม่มีสิทธิสมบูรณ์เหมือนประชาชนพลเมืองทั้งหลาย สมควรที่จะได้สืบล้างมรดกให้แก่บุคคลเหล่านี้ โดยถือว่าไม่เคยคงคำพิพากษาคำสั่งให้ลงโทษ และให้ได้รับสิทธิบางประการที่สูญเสียไป เป็นการให้อภัยทาน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีสิทธิความเป็นชีวิตได้เช่นเดียวกับบุคคลที่ไม่เคยต้องรับโทษ เสมือนเป็นการชุบชีวิตให้เกิดขึ้นใหม่ ในการนี้จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติสืบล้างมรดกในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ ขึ้นใช้บังคับต่อไป.

สำเนาถูกต้อง

Digital Library

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ปลด้างมลทินในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ
พ.ศ. ๒...

.....
.....
.....

โดยที่ เป็นการสมควร ปลด้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีความผิดคดีต่าง ๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว ผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ และผู้ถูกลงโทษถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล และผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างอื่น ในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้ยังมีมาครบ ๒๕ ศตวรรษ

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติปลด้างมลทินในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ พ.ศ. ๒..."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ปลด้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีความผิดคดีต่าง ๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสครบยี่สิบห้า พุทธศตวรรษ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดในคดีนั้น ๆ

มาตรา ๔ ให้ปลด้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ และผู้ถูกลงโทษ เพราะประพฤติชั่วถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล ตลอดจนโทษทางวินัยอย่างอื่น ซึ่งถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยต้องถูกลงโทษ

- ๒ -

มาตรา ๕ บรรดาผู้ที่ได้รับการลบล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้ใดถูกเร
เครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น ถูกถอดจากยศหรือบรรดาศักดิ์ เนื่องในการกระทำผิดอันใดรับกา
ลบล้างมลทินนั้น และประสงค์จะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศหรือบรรดาศัก
ดิ์ตามที่ได้รับอยู่เดิม ก็ให้ผู้นั้นแจ้งความประสงค์ไปยังสำนักคณะรัฐมนตรี เพื่อกำเนินการขอ
พระราชทานคืนให้ต่อไป

มาตรา ๖ บรรดาผู้ที่ได้รับการลบล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเป็นบุคคล
เคยได้รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญมาแล้ว ถ้าใหม่สิทธิได้รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญตามเดิม ถ้าบุคคล
ดังกล่าวเคยเป็นข้าราชการมาก่อน และยังไม่ได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญ ก็ให้ใคร
เบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญในการที่ต้องออกจากราชการ เพราะเหตุทดแทนตามกฎหมาย
ควมบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในขณะที่ยังออกจากราชการนั้น

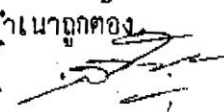
การให้เบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ผูกพันรัฐบาลที่จะ
จ่ายเงินเพิ่มหรือให้สิทธิใด ๆ เทียบเท่ากับข้าราชการที่ออกจากราชการโดยมิได้กระทำผิด
หรือถูกลงโทษ

ในการพิจารณาจ่ายเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่า
คำวินิจฉัยของกระทรวงการคลังเป็นเด็ดขาด

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีความผิด
ทุจริตต่อราชการ หรือถูกลงโทษ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการในการทุจริต
ราชการ

มาตรา ๗ สิทธิในการรับเบี้ยหวัดหรือบำนาญตามมาตรา ๖ ให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัน
พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้เบิกจ่ายย้อนนับแต่วันดังกล่าวแล้วนี้ไป แต่ต้องยื่นคำร้องขอ
รับเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญภายในกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการ
ตามพระราชบัญญัตินี้.

สำเนาถูกต้อง

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ส่งล้างมลทินในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ
พ.ศ.๒๕๐๐

.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรส่งล้างมลทินให้แก่ผู้ซึ่งก่อคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณี
ความผิดคดีต่าง ๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว ผู้ถูกลงโทษปล่อย ปล่อยออก หรือให้ออกจาก
ราชการ และผู้ถูกลงโทษถึงต้องออกจากองค์การ วิชาบาล องค์การสาธารณะ เทศบาล หรือ
สุขาภิบาล และผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างอื่น ในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้ตั้งขึ้นมาครบ
๒๕ ศตวรรษ

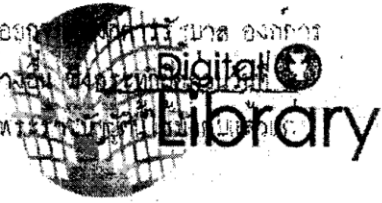
.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติส่งล้างมลทินในโอกาส
ครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ พ.ศ. ๒๕๐๐"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๐
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ส่งล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ซึ่งก่อคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณี
ความผิดคดีต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๕ และได้พ้นโทษไปแล้ว
ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกา
ว่าด้วยการพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสครบปีที่ ๒๕ พุทธศตวรรษ โดยให้ถือว่า
ผู้นี้ไม่มีไต่เลยของคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดในคดีนั้น ๆ

มาตรา ๔ ให้ส่งล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษปล่อย ปล่อยออก หรือให้
ออกจากราชการ และผู้ถูกลงโทษเพราะประพฤติชั่วถึงต้องออกจาก องค์การ วิชาบาล องค์การ
สาธารณะ เทศบาล หรือสุขาภิบาล ตลอดจนโทษทางวินัยอย่างอื่น ~~พ.ศ. ๒๔๗๕ และได้ถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่~~
พ.ศ. ๒๕๐๐ และได้ถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่
กรณี โดยให้ถือว่าผู้นี้ไม่มีไต่เลยต้องถูกลงโทษทางวินัย

กฎล้างมรดกตามมรดกทรัพย์สิน ไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใด ๆ เว้นแต่ที่บัญญัติไว้
ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ บรรดาผู้ที่ได้รับการชำระล้างมรดกตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้ใดถูกเรียก
เครื่องราชอิสริยาภรณ์คืน หรือถูกถอดจากยศหรือบรรดาศักดิ์ เนื่องในการกระทำผิดอื่น
ที่ได้รับการชำระล้างมรดกนั้น และประสงค์จะได้รับการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ยศหรือบรรดาศักดิ์คืนตามที่ได้รับอยู่เดิม ก็ให้ผู้นั้นแจ้งความประสงค์ไปยังสำนักคณะรัฐมนตรี
เพื่อดำเนินการขอพระราชทานคืนในต่อไป

มาตรา ๖ บรรดาผู้ที่ได้รับการชำระล้างมรดกตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเป็นบุคคลที่เคย
ได้รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญมาแล้ว ก็ให้มีสิทธิได้รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญตามเดิม ถ้าบุคคลซึ่ง
กล่าวเคยเป็นข้าราชการมาก่อน และยังไม่ได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญ ก็ให้ได้รับ
เบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญในการที่ออกจากราชการ เพราะเหตุขาดทุนตามกฎหมายว่า
ด้วยบำเหน็จบำนาญที่อยู่ในขณะที่ออกจากราชการนั้น

การให้เบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ผูกพันรัฐบาลที่จะต้อง
จ่ายเงินเพิ่มหรือให้สิทธิใด ๆ เท่าเทียมกับข้าราชการที่ออกจากราชการโดยมิได้กระทำผิด
หรือถูกลงโทษ ทั้งนี้ให้กระทรวงการคลังพิจารณาจ่ายภายในวงเงินที่อนุมัติในงบประมาณ

ในการพิจารณาจ่ายเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่า
กฏวินัยของกระทรวงการคลังเป็นเกณฑ์

*มาตรา ๗ (เดิม) ให้มีอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรในคดีที่
สภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎร
หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎร
หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎร*

มาตรา ๗ สิทธิในการรับเบี้ยหวัดหรือบำนาญตามมาตรา ๖ ให้เกิดขึ้นแต่วันที่
พระราชบัญญัตินี้บังคับ และให้เบิกจ่ายย้อนนับแต่วันที่ถูกกล่าวแล้วนี้ได้ แต่ต้องยื่นคำร้อง
ขอรับเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญภายในกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับ

มาตรา ๘ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการ
ตามพระราชบัญญัตินี้.

~~ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในโอกาสการประชุม
พ.ร.บ. ๒๕๖๓~~

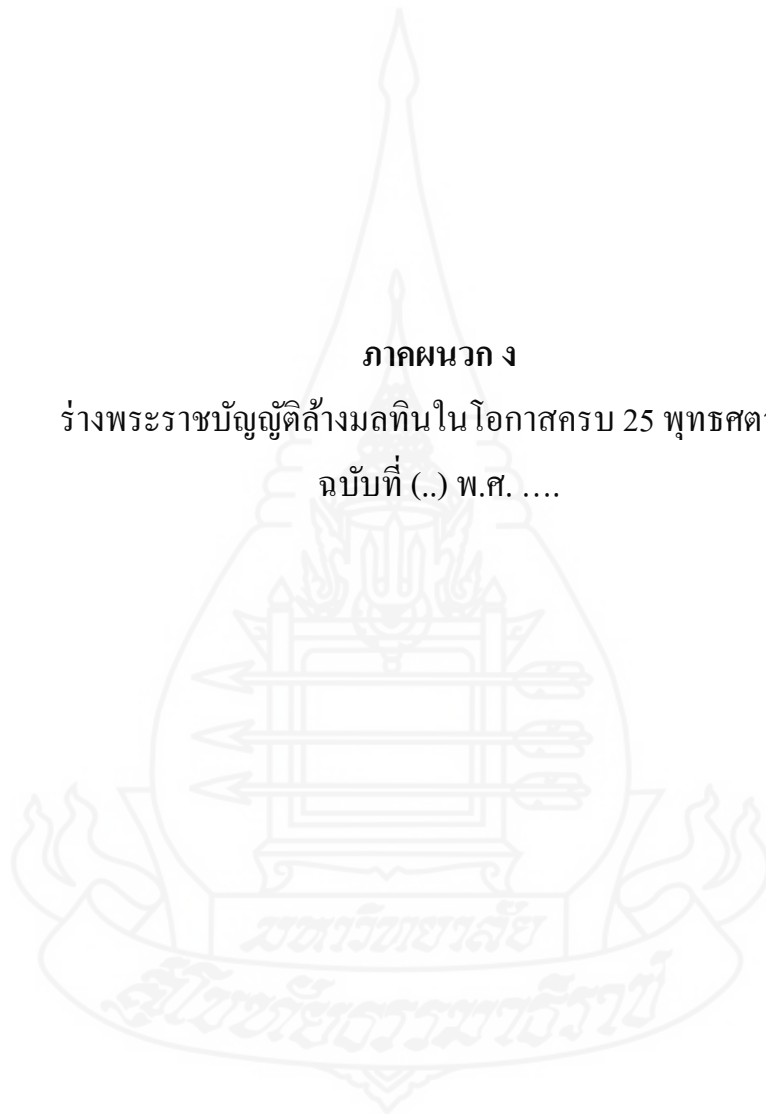

ภาคผนวก ง

ร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ

ฉบับที่ (...) พ.ศ. ....

๑๘๖๐

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :
ท่านผู้ใดเห็นว่าควรระเหาคำว่า "ถ้า"
คำหลังนี้เขาออก ไปรกยกมือขึ้น
(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :
เสียงเขาออกมากกว่า ไม่ต้องนับคะแนน
เพราะเหตุว่าเสียงมากกว่ากัน เพราะ
ฉะนั้นก็ตกลงเหาคำว่า "ถ้า" ซึ่งขณะ
กรรมาธิการเห็นนเขาออก

หมกการพิจารณาในวาระที่ ๒
แล้ว ก็ไปนเข้าพเจ้าชอมกที่ประชุมวาระ
สมควร ประกาศใช้ร่าง พระราชบัญญัติ
ฉยขึ้นเป็นกฎหมายได้หรือไม่ ท่านผู้ใด

เห็นว่าควรประกาศใช้เป็นกฎหมายได้
ไปรกยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ
ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย ไปรกยกมือขึ้น
(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ
เห็นอันว่ามติที่ประชุมนี้ให้ประกาศใช้เป็น
กฎหมายได้ต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๕ ร่างพระราช
บัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ ๒๕
พุทธศตวรรษ (ฉยปีที่ ..) พ.ศ. ....
คณะกรรมการการปกครองพิจารณา
เสร็จแล้ว เป็นการพิจารณาในวาระที่

(สำเนา)

ที่ ๑๑๖๒/๒๕๐๒

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๒

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ (ฉยปีที่ ..)
พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ซึ่งส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ
(ฉยปีที่ ..) พ.ศ. .... พร้อมด้วยบันทึกการประชุมของคณะ
กรรมาธิการ ๑ ชุด

ตามที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะเป็น รัฐสภาทำหน้าที่รับผิดชอบ
ไต่ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ
(ฉยปีที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) และส่งให้คณะกรรมการ
การปกครองพิจารณา ประกอบด้วย

๑๘๖๑

- ๑. พลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ เป็น ประธานกรรมการ
- ๒. พลเอก หลวงกัมปนาทแสนยากร
- ๓. นายทวี แรงขำ
- ๔. หลวงประภคชนิกีสสาร
- ๕. พลจัตวา ประยูร ทนันทิกิต
- ๖. นายพลตำรวจโท ประเสริฐ รุจิรวงศ์
- ๗. นายเล็ก รุฒนามานนท์
- ๘. พระยาสุนทรพิพิธ
- ๙. หลวงอรรถโกวิทวิฑูรย์
- ๑๐. หลวงอรรถปรีชาชนูปการ
- ๑๑. นายเสกส ขุณยชัยกุล เป็น เลขานุการกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เสร็จแล้ว จึงกราบบังคมทูลเพื่อท่านจักได้นำเสนอที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาในวาระที่ ๒ และที่ ๓ ต่อไป.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง
 (ลงชื่อ) พลเรือตรี ถ. ชำรงนาวาสวัสดิ์
 (ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์)
 ประธานกรรมการสามัญ

บันทึกการประชุมกรรมการสามัญ

คณะกรรมการการปกครองพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
 ร่างมตินในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ตามที่ที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะเป็นรัฐสภาทำหน้าที่นิติบัญญัติ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติร่างมตินในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) และส่งให้คณะกรรมการ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาส
ครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ (ฉับพลัน ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราช
กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินใน
โอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ พ.ศ. ๒๔๘๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕ บรรดาผู้ที่ได้รับรางวัลล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้ใด
ถูกเรียกเครื่องราชอิสริยาภรณ์คน หรือถูกถอดจากยศหรือบรรดาศักดิ์ตนเอง (จาก)
ในการกระทำผิดอื่นได้รับรางวัลล้างมลทินนั้น และประสงค์จะได้รับพระราชทานเครื่อง
ราชอิสริยาภรณ์ ยศหรือบรรดาศักดิ์คืนตามที่ได้รับยกเว้น ก็ให้ผู้นั้นแจ้งความประสงค์
เป็นหนังสือไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ เพื่อ
ดำเนินการขอพระราชทานคืนให้ต่อไป”

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :
คณะกรรมการมีอะไรจะตกลงเพิ่มเติม
หรือไม่

พลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาว
สวัสดิ์ (ประธานกรรมาธิการ) : คณะ
กรรมาธิการไม่มีอะไรจะตกลงเพิ่มเติม

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :
ขอให้เดชาธิการอ่าน

นายเจริญ บัณฑิตโร (ผู้ทำหน้าที่
เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) : ร่าง

พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ
๒๕ พุทธศตวรรษ ชื่อร่างพระราชบัญญัติ
ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๒ ไม่มี
การแก้ไข มาตรา ๓ มีการแก้ไข
(ไม่มีสมาชิกทักท้วง)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :
เป็นอันเสร็จการพิจารณาในวาระที่ ๒ แล้ว
ต่อไป ขอปรึกษาในวาระที่ ๓ ว่าระ
สมควรประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติล้าง

๑๘๖๔

มลทินในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ
ขยับขึ้นเป็นกฎหมายได้หรือไม่ ท่านผู้
ใดเห็นว่าสมควรที่จะประกาศใช้เป็น
กฎหมายได้ โปรดยกมือขึ้น
(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ:
ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย โปรดยกมือขึ้น

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ:
เป็นอันว่าที่ประชุมนี้ลงมติให้ประกาศใช้
ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายได้
ต่อไประเขียบวาระที่ ๕ ร่าง
พระราชบัญญัติรัตนันตร์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ)

(สำเนา)

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบ
ร่างพระราชบัญญัติรัตนันตร์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขรัฐธรรมนูญรัตนันตร์

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญรัตนันตร์เฉพาะที่เข็นรณังส่วนบุคคลยังมีอิทธิกรำต่ำ สมควรปรึษ
ปรุงเสียใหม่ให้เหมาะสมขึงชน.

(สำเนา)

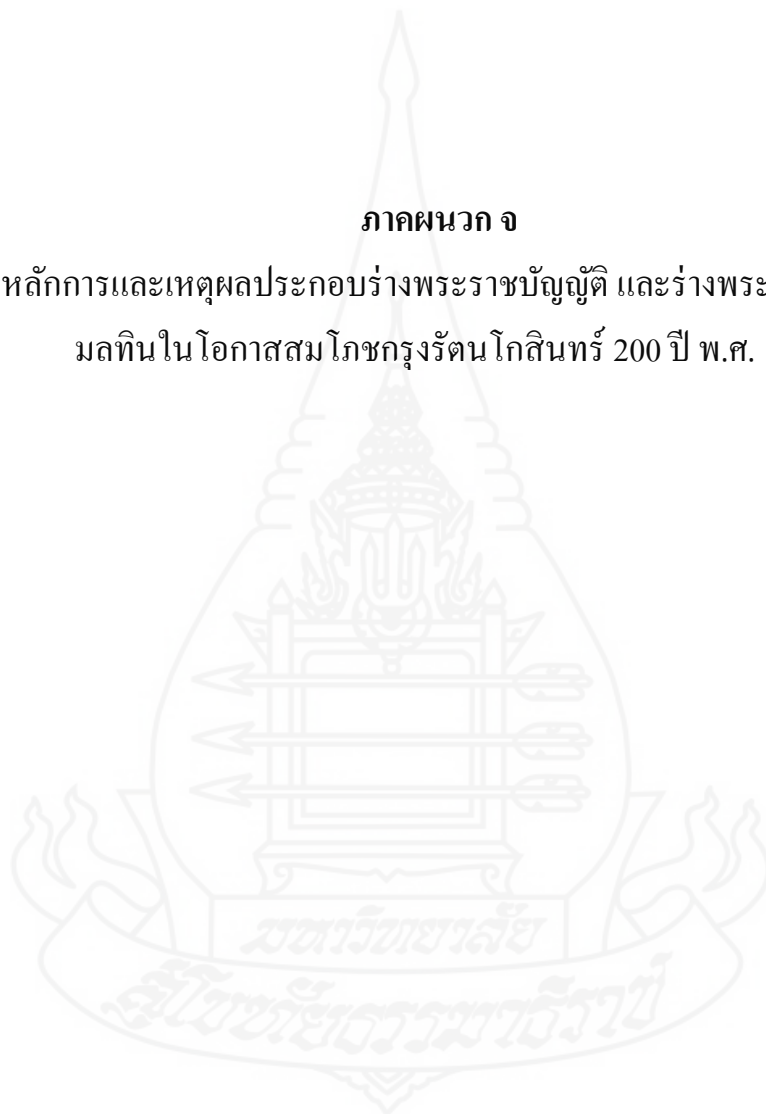
ร่างพระราชบัญญัติรัตนันตร์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....
.....
.....

ภาคผนวก จ

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติล้าง
มลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. ....

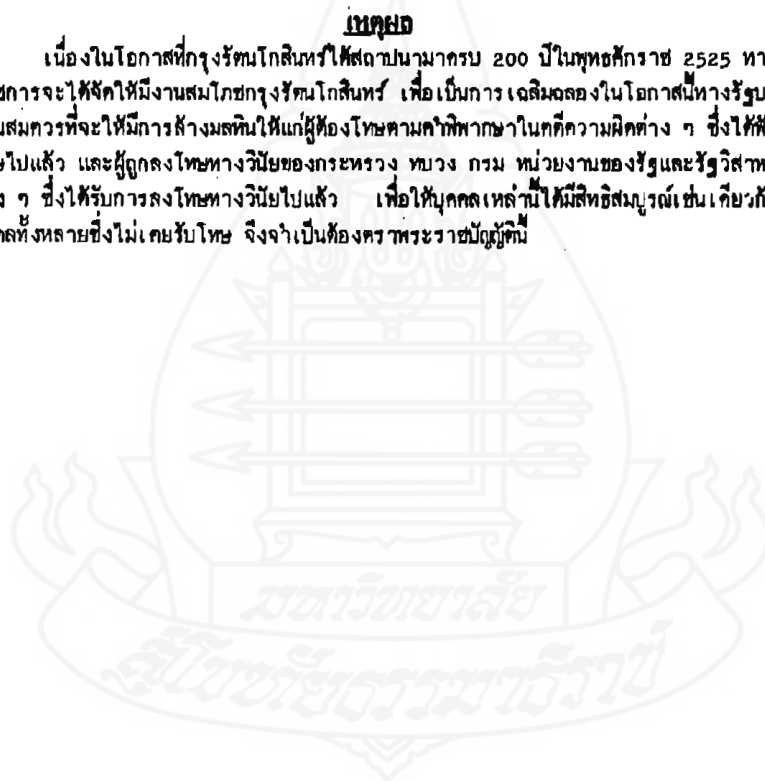
**บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติตั้งมณฑลในโอกาสสมโภช
กรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี
พ.ศ. ....**

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการตั้งมณฑลในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

เหตุผล

เนื่องในโอกาสที่กรุงรัตนโกสินทร์ได้สถาปนามาครบ ๒๐๐ ปีในพุทธศักราช ๒๕๒๕ ทางราชการจะได้จัดให้มีงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสนี้ทางรัฐบาลเห็นสมควรที่จะให้มีการตั้งมณฑลให้แก่ผู้ท้องโทยตามคำพิพากษาในคดีความผิดต่าง ๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้ว เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้มีสิทธิสมบูรณ์เช่นเดียวกับบุคคลทั้งหลายซึ่งไม่เคยรับโทษ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2525 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในความผิดนั้น ๆ

มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และได้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รวมทั้งบรรดาผู้กระทำผิดวินัยที่ได้รับนิรโทษกรรมทางอาญาดำเนินการตามกฎหมายแล้ว ไม่ว่าจะให้มีการสอบสวนทางวินัยแล้วหรือไม่ก็ตาม โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยหรือมิได้กระทำผิดทางวินัย แล้วแต่กรณี

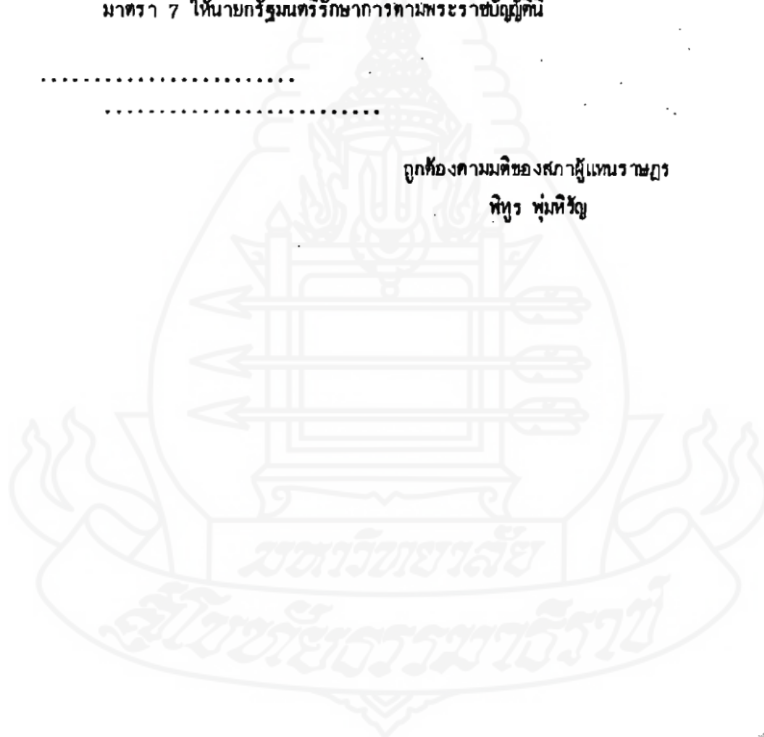
มาตรา 6 การล้างมลทินตามมาตรา 4 และมาตรา 5 ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น

มาตรา 7 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....
.....

ถูกต้องตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

พิบูล พุ่มโพธิ์

478

และให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติ หรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในลักษณะที่ตนเองเกี่ยวข้องกับโทษทางวินัย

มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และให้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือซึ่งให้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2525 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในความผิดนั้น ๆ

มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และให้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ *ส่วนที่ล้างมลทินให้แก่วินัยที่มิใช่โทษทางวินัยที่ผู้ถูกลงโทษได้กระทำก่อนวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และให้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2525 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยหรือมิได้กระทำผิดทางวินัยแล้วแต่ให้พ้นทัณฑ์*

มาตรา 6 การล้างมลทินตามมาตรา 4 และมาตรา 5 ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น

มาตรา 7 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....
.....

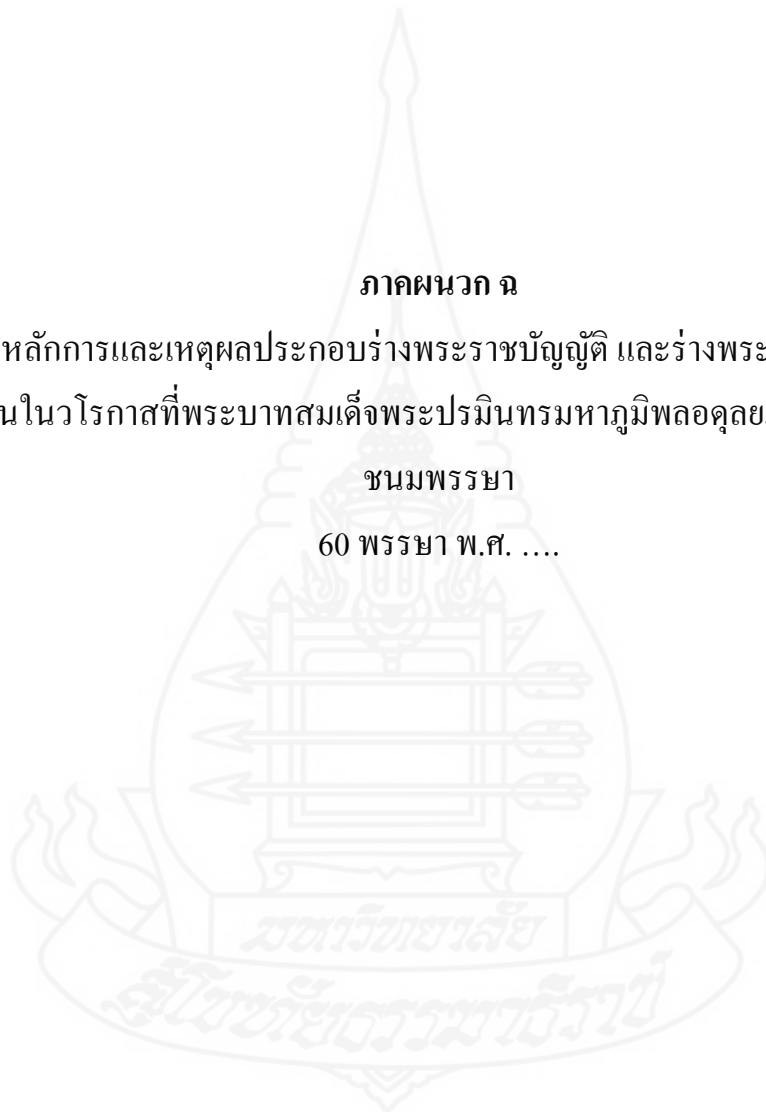

ภาคผนวก ฉ

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติล้าง
มลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระ

ชนมพรรษา

60 พรรษา พ.ศ. ....

๓๘๖

(สำเนา)

ที่ สภ ๐๐๐๓/๒๕๓๐๘

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน กท. ๑๐๓๐๐

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๓๐

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๓๐

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๘/๒๕๓๐ (สมัยสามัญ
สมัยที่สอง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับ
ร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งคณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร เป็นผู้เสนอและให้เสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ฉะนั้น จึงเสนอร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งคณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร เป็นผู้เสนอและให้เสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ชวน หลีกภัย

(นายชวน หลีกภัย)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สารบบ

เรื่อง การพิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา พ.ศ. .... (นายทวี ไกรคุปต์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๐/๒๕๓๐ (สมัยสามัญ สมัยที่สอง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๓๐ ที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับและตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา โดยถือร่างของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑๕/๒๕๓๐ (สมัยสามัญ สมัยที่สอง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบและให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญ

๓๘๘

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้สถาปนาแทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๖
พฤศจิกายน ๒๕๓๐ วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

ประเสริฐ ทวงวิชัย
(นายประเสริฐ ทวงวิชัย)
เลขาธิการวุฒิสภา

กัมเท็กหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมี
พระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระ
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา

เหตุผล

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรง
มีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ นับว่าเป็นมหามงคลกาล
อันสำคัญยิ่ง เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในมหามงคลกาลนี้ สมควรให้มีการล้าง
มลทินให้แก่ผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้วและผู้ถูกส่งโทษทาง
วินัยของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งได้รับ
การลงโทษวินัยไว้แล้ว เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้มีสิทธิสมบูรณ์ เช่นเดียวกับบุคคลทั้งหลาย
ซึ่งไม่เคยรับโทษ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓๕๐

บันทึกหลักการและเหตุผล
 ประกอบร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องใน
 วโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรง
 เจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา
 พ.ศ. ....

หลักการ

ให้ล้างมลทินไทยแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา

เหตุผล

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรง
 เจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ อันนับเป็นมหา
 มงคลสมัย ดังนั้นเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสนี้ จึงสมควรให้มีการล้างมลทิน
 ให้แก่ผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาในคดีความผิดต่าง ๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูก
 ลงโทษทางวินัยของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ
 ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้ว เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้มีสิทธิสมรรถเช่นเดียวกับ
 บุคคลทั้งหลายซึ่งไม่เคยได้รับโทษ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

(นายทวี ไกรคุปต์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย

ร่าง

พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา

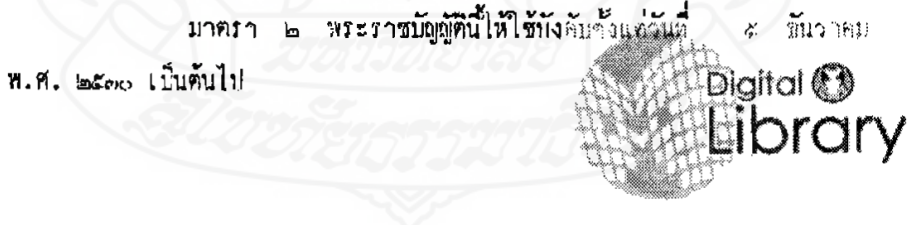
พ.ศ. ๒๕๓๐

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินในวโรกาสที่
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ใน
วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติล้างมลทิน
ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐
พรรษา พ.ศ. ๒๕๓๐"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วัน
พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นไป

๓๕๒

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"ผู้คลังไทย" หมายความว่า ผู้คลังค่าพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือให้กักกัน และให้หมายความรวมถึงผู้คลังไทยโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีผล เช่นเดียวกับการคลังไทยโดยคำพิพากษาของศาล

"ผู้คลังไทยทางวินัย" หมายความว่า ข้าราชการหรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ซึ่งผู้คลังไทยหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานหรือรัฐวิสาหกิจดังกล่าว และให้หมายความรวมถึงบุคคลใดที่ผู้คลังไทยหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีผล เช่นเดียวกับการคลังไทยหรือลงทัณฑ์ทางวินัย

มาตรา ๔ ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้คลังไทยในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. ๒๕๓๐ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยผู้คลังไทยในกรณีความผิดนั้น ๆ

มาตรา ๕ ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้คลังไทยทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยผู้คลังไทยหรือลงทัณฑ์ทางวินัย ในกรณีนั้น ๆ

๗๕๓

มาตรา ๖ การล้างมลทินตามมาตรา ๔ และมาตรา ๕ ไม่ก่อให้เกิด
สิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น

มาตรา ๗ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

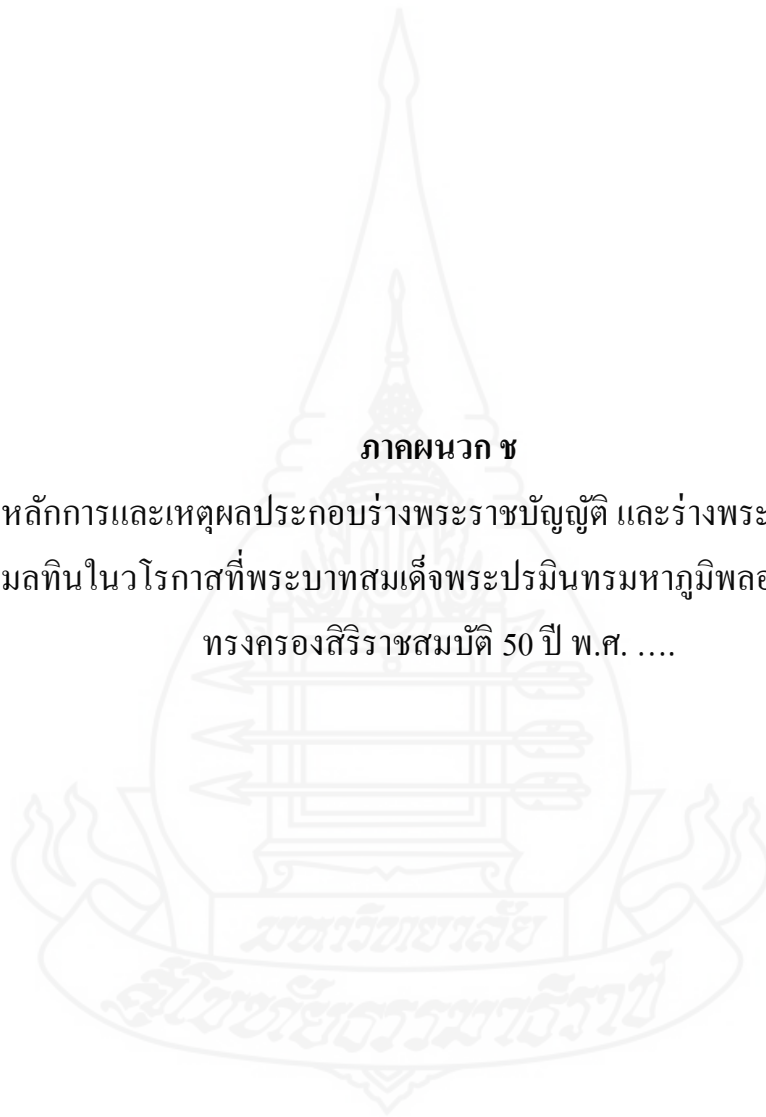
.....

.....

ภาคผนวก ข

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติล้าง
มลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ทรงครองสิริราชสมบัติ 50 ปี พ.ศ. ....

สำเนา

ที่ สผ ๐๐๐๘/๕๘๗๕

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๙

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๑๙ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญ
ครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๓๙ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราช
บัญญัติล้างมลทิน ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครอง
สิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เป็นผู้เสนอ และให้เสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ฉะนั้น จึงเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาเพื่อนำเสนอต่อวุฒิสภาพิจารณา
ต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๖

ขอแสดงความนับถือ
บุญเฮื้อ ประจักษ์ศิลปาคม
(นายบุญเฮื้อ ประจักษ์ศิลปาคม)
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

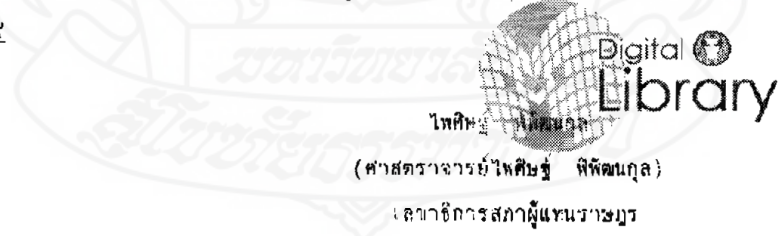
๓๗๒

สารบัญ

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครอง
สิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎร
เห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติล้างมลทิน ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินนี้ทรงในนามวงกลมวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเมิ่งมัยลยราชสมบัติครบ ๕๐ ปี พ.ศ. .... (นายถรรณสิทธิ์ ทรัพย์สิทธิ์ เป็นผู้เสนอ) ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๑๙ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๓๙ และที่ประชุมได้ลงมติอนุมัติให้พิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภาตามที่คณะรัฐมนตรีร้องขอ โดยถือร่างของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา ที่ประชุมจึงได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวในวาระที่ ๒ เรียงตามลำดับมาตราจนจบร่าง และลงมติเห็นชอบในวาระที่ ๓ ให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญ

ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวของสภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๙

หอสมุด
(ศาสตราจารย์ไพฑูริย์ พิพัฒนกุล)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บันทึกหลักการและเหตุผล
 ประกอบร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

เหตุผล

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๙ อันเป็นมหามงคลกาลอันสำคัญยิ่ง เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ และให้เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชในมหามงคลกาลนี้ สมควรมีการล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้ว และสมควรให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๙ และบรรดาผู้ถูกค่าเป็นการทางวินัยในกรณีกระทำความผิดวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาถึงอุบัติเหตุหรือเหตุอันสุดวิสัยหรือในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๙ ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือการลงโทษทางวินัยอื่น ๆ ต่อไปด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

๓๗๔

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติสิ่งมรดกขึ้นในชื่อในนามวงศลวโรภาสที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๕๐ ปี
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยมรดกสิ่งมรดกขึ้นในชื่อในนามวงศลวโรภาส ที่พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

เหตุผล

เนื่องในนามวงศลวโรภาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราช
สมบัติครบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๙ นับว่าเป็นนามวงศลวโรภาสอันสำคัญยิ่ง
เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในนามวงศลวโรภาสนี้ สมควรให้มีการสร้างมรดกขึ้นให้แก่ผู้ต้องโทษ
ในกรณีความผิดต่าง ๆ ซึ่งให้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยของกระทรวง ทบวง
กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้วเพื่อให้
บุคคลเหล่านี้ได้มีพิธีสมบูรณเช่นเดียวกับบุคคลทั้งหลายซึ่งไม่เคยรับโทษ จึงจำเป็นต้องตรา
พระราชบัญญัตินี้

(นายอรรถสิทธิ์...)

ว่าง

พระราชบัญญัติ

สร้างมณฑลในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

พ.ศ. ....

_____

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการสร้างมณฑลในวโรกาส ที่พระบาท
สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสร้างมณฑลในวโรกาส
ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ
พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๓๗๖

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"ผู้ต้องโทษ" หมายความว่า ผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษ หรือให้กักกัน และให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษโดยคำสั่งที่ชอด้วยกฎหมายซึ่งมีผล เช่นเดียวกับการถูกลงโทษโดยคำพิพากษาของศาล

"ผู้ถูกลงโทษทางวินัย" หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิด วินัยตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และให้ หมายรวมถึงบุคคลใดที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอด้วยกฎหมาย ซึ่ง มีผล เช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย

มาตรา ๔ ให้สิ่งมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ ซึ่งได้ กระทำก่อนหรือในวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘ และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทาน อภัยโทษ พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมีได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้น ๆ

มาตรา ๕ ให้สิ่งมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณี ซึ่งได้กระทำ ก่อนหรือในวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘ และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วน ไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมีได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ ทางวินัยในกรณีนั้น ๆ

มาตรา ๖ สำหรับบรรดาผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการ อันมิใช่เป็นการลงโทษ ทางวินัยก่อนหรือในวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘ และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัย ในกรณีกระทำผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติ เรื่องหรือสั่งพักโทษก่อนหรือในวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘ ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือรับทัณฑ์ในกรณีนั้น ๆ ต่อไป

๓๘๒

มาตรา ๗ การล้างมลทินตามมาตรา ๔ และมาตรา ๕ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้
ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น

มาตรา ๘ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

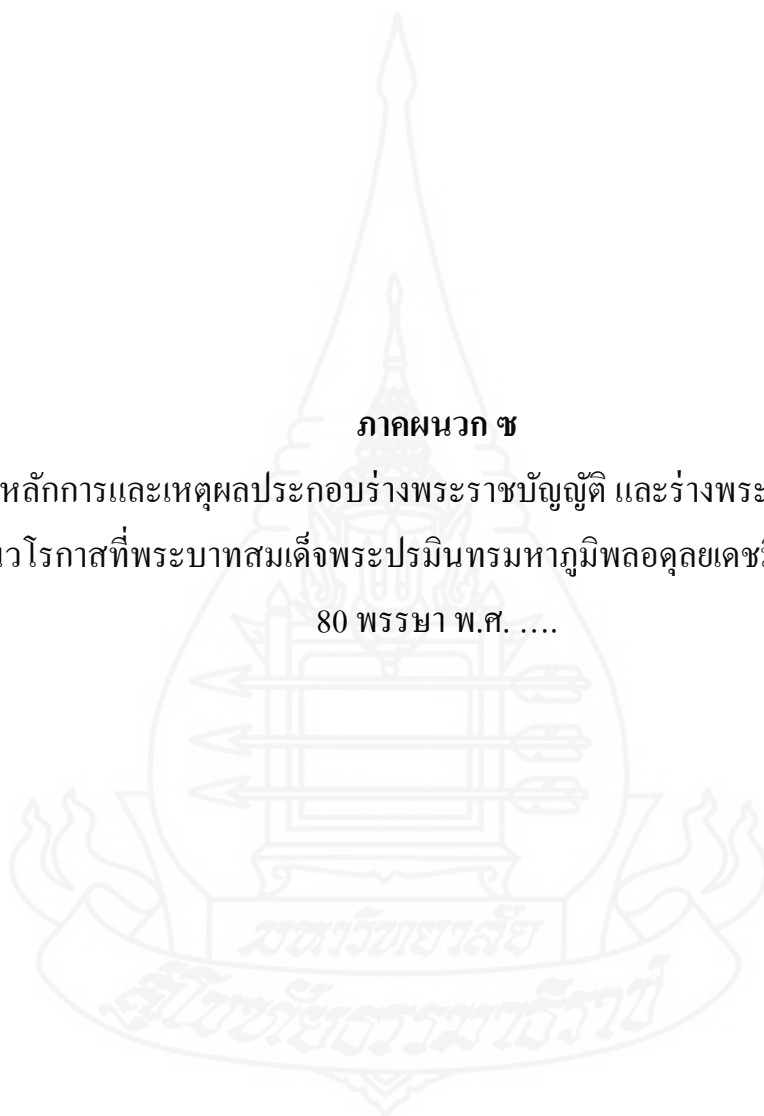
.....
.....

ถูกต้องตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

ภาคผนวก ข

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติล้าง
มลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา
80 พรรษา พ.ศ. ....

ร่างฯ ที่ สคก. ตรวจพิจารณาแล้ว
เรื่องเสรีจที่ ๕๑๑ / ๒๕๕๐

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา

พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา

เหตุผล

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นมหามงคลกาลอันสำคัญยิ่งเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและให้เกิดสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมควรล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้ว และสมควรให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการ อันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยซึ่งผู้นั้นดับบัญชีได้พิจารณาสิ่งยุติเรื่องหรืองดโทษก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้น ๆ ต่อไปด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ต้องโทษ” หมายความว่า ผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือให้กักกัน และให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษโดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

“ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย

(โปรดพลิก)

มาตรา ๔ ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่าง ๆ ซึ่งได้กระทำการก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้น ๆ

มาตรา ๕ ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำการก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น ๆ

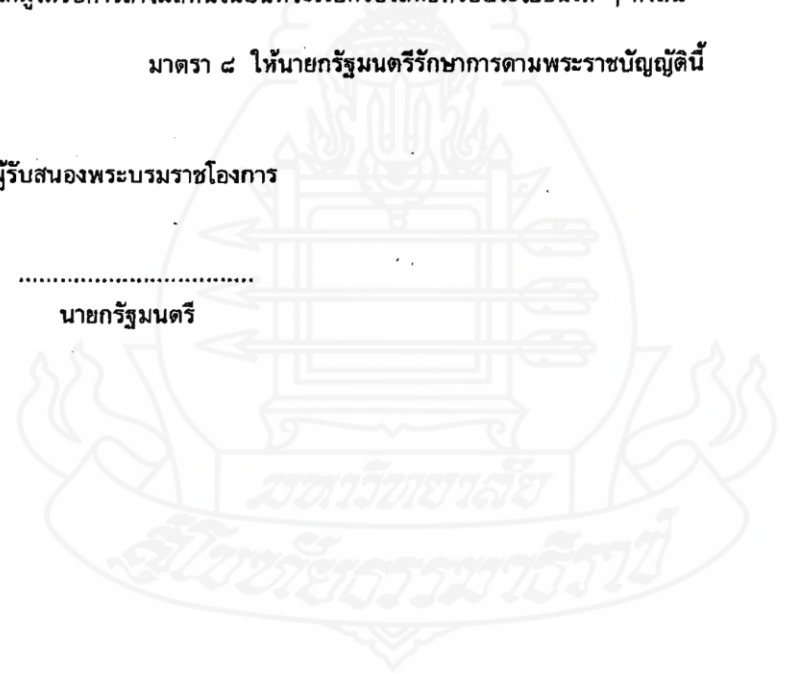
มาตรา ๖ บรรดาผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่องหรืองดโทษก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้น ๆ ต่อไป

มาตรา ๗ การล้างมลทินตามมาตรา ๔ และมาตรา ๕ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น

มาตรา ๘ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

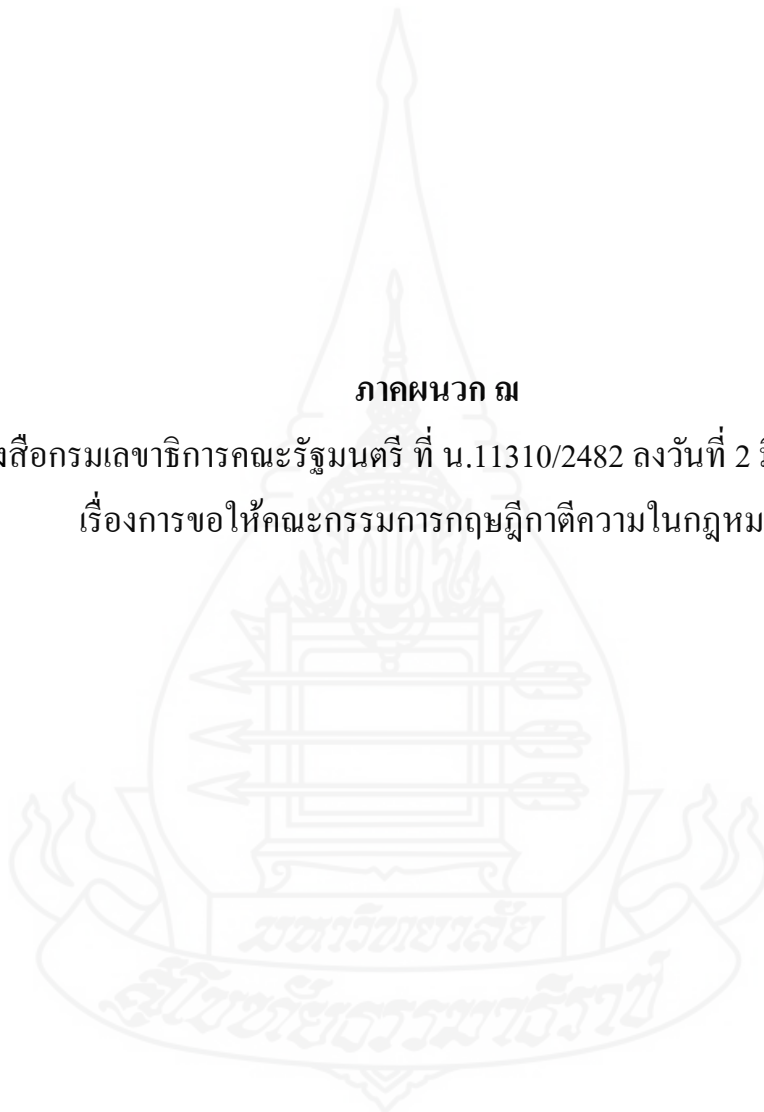
.....
นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ฅ

หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.11310/2482 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2482

เรื่องการขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความในกฎหมาย

ที่ น. ๑๑๓๑๐/๒๕๕๒

พระราชกฤษฎีกา

๒ มีนาคม ๒๕๕๒

เรื่อง การขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความในกฎหมาย

จาก เราชารีการคณะรัฐมนตรี

ถึง เราชารีการคณะกรรมการกฤษฎีกา

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษามาเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ลงมติวางระเบียบในเรื่องการตีความและการให้ความเห็นในทางกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาไว้ดังต่อไปนี้

เมื่อกระทรวงทบวงกรมใดมีความสงสัยในปัญหาข้อกฎหมายใดจะเป็นอันเกี่ยวพันกับบางหน้าที่ของกระทรวงทบวงกรมนั้น ๆ โดยเฉพาะกิติ หรือเกี่ยวข้องกับวงหน้าที่ของกระทรวงทบวงกรมอื่น ซึ่งไม่เป็นที่ตกลงกันได้ก็ดี และได้ส่งปัญหาในทางกฎหมายนั้น มาเพื่อขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็น และในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงทบวงกรมใดก็ให้วินิจฉัยให้หน่วยงานของกระทรวงทบวงกรมนั้น ๆ ส่งผู้แทนมาช่วยและเมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นในทางกฎหมายเป็นประการใดแล้ว โดยปกติให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น

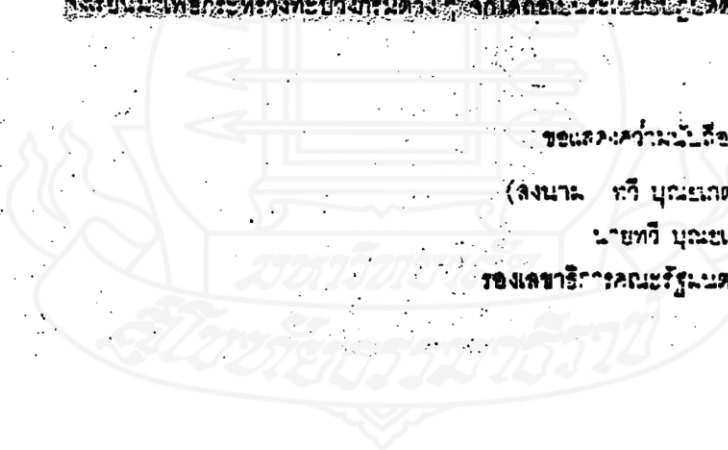
จึงเรียนมาเพื่อกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ได้ถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงนาม ทวี บุณยเกตุ

นายกรัฐมนตรี)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลงนามแทน

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นางสาวปิยพร ภารศิลป์
วัน เดือน ปีเกิด 26 พฤศจิกายน 2518
สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2540

